Anul VII ( ) Cartea PUBLICAREA SOCIETĂŢII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGII m ay - ju n CONŢINUT: N A Ivantsov Principiul de bază al frumuseții V I Filosofia istoriei a lui Ger'e Herder {sfârşit) Carte S N Trubetskoy Bazele idealismului (continuare) V A Goltsev N N Strahov ca critic de artă V F Chizh De ce punctele de vedere ale spațiului și timpului sunt permanente și indispensabile? D P Konieei "Cartea cinstirii părinților" baronul D G Gintsburg Cabala, filosofia mistică a evreilor Cu o prefață de V S Solovyov N D Vinogradov Cercetări psihofiziologice asupra microorganismelor Critică și bibliografie I Recenzie de cărți II Revizuirea revistelor Societatea psihologică V Waldenberg S A Bershadsky f Știri și note A A Tokarekiy Note ale Laboratorului de Psihologie al Clinicii de Psihiatrie a Universității Imperiale din Moscova, pp - Anunturi Biblioteca "Runivers " Ediția anului , Voptsozia filozofiei I PSIHOLOGIE' PROGRAM JURNAL:) Articole și note independente de filozofie și psihologie Conceptele de filozofie și psihologie includ: logica și teoria cunoașterii, etica și filosofia dreptului, estetica, istoria filosofiei și metafizicii, filosofia științei, psihologia experimentală și fiziologică, psihopatologie) Articole critice și analize ale învățăturilor și scrierilor filosofilor și psihologilor din Europa de Vest;) Critica filozofică și psihologică a operelor de artă și a scrierilor științifice din diverse departamente de cunoaștere) Traduceri de opere clasice asupra filozofiei timpurilor antice și moderne Revista este publicată de cinci ori pe an (la mijlocul lunilor ianuarie, martie, mai, septembrie și noiembrie) în cărți de cel puțin coli tipărite Conținutul cărților revistei pentru și Ianuarie (Nr) -Spaţiu şi Timp B N Chicherina -Samuel Pufendorf V A Goltseva -Începutul ascetic al moralei Vl Soloviev - Natura frumuseții P D Boborykin - Originea și dezvoltarea sentimentelor morale A A Tokarskago -Despre sfera intelectuală a unei femei L O Darkshevich -Cu privire la articolul domnului prof AI Vvedensky: Despre Kant, real și imaginar M I Karinsky - Critică și bibliografie etc Martie (nr) - Bazele vieţii şi activităţii morale N Ya Grota -Viața ca luptă morală P A Kalenova - Activitate științifică A M Ivantsov-Platonov Carte - N Trubetskoy - Atitudinea lui A M Ivantsov-Platonov față de știința istorică MS Korelina·-Influența sentimentelor asupra trecerii timpului N V Marina Analiza principalului condiţii pentru asocieri de idei V V Budka - Iv G Shad θ A Zelenogorsky - G S Skovoroda, ca teolog A S Lebedeva -Teoria artei din punctul de vedere al lui Teichmüller A A Kozlova -Critică și bibliografie și așa mai departe mai (nr) - Geneza și dezvoltarea muzicii V A Wagner - Analiza "Maestrului și muncitorului" de către contele L I Tolstoi A A Kozlov - Despre virtuți Vl S Solovyov - Teoria paralelistă a vieții mentale Starea actuală a psihologiei experimentale, sarcinile și metodele ei B Henri -Psihologia în istorie P P P Ardasheva -Kr so și bibliografie și așa mai departe Septembrie (nr) -Tratat de etică de L Valla M Korelina Constiinta lui Dumnezeu si cunoasterea despre Dumnezeu A A Kozlova - Începuturi imaginare ale comportamentului corect Vl Soloviev - Etică și dogmatică Carte S N Trubetskoy - "Măi şi constanţă" Confucius Traducere de D P Konisoya - Artă şi natură N A Ivantsova - Învăţătura lui Kant despre schimbarea fenomenelor mentale A I Vvedensky - Despre frumosul în muzică Wagner - Critică şi bibliografie şi aşa mai departe noiembrie (nr) -Tratat de etică de L Valla MS Korelina -Fundamentals of Experimental Psychology N Ya Grota - Fenomen și esență în viața conștiinței LK Lopatina - Începutul necondiţionat al moralităţii Vlad S Solovieva - Încercarea de reconciliere științifică a diferențelor morale L E Obolensky - În

memoria lui Hugo Grotius V A Goltseva -Iv G Shad θ A· Zelenogorokago - Critică și bibliografie și așa mai departe Ianuarie (nr) - Fragmente din Upanişade V V Johnston - Autonomia umană în curs și etapele ei L E Obolensky, Fundamentele idealismului Carte S I Trubetskoy -Realitatea ordinii morale Vlad- Solovieva -Dezvoltarea ideilor de necesitate statală şi de adevăr social în Italia Botero și Campanella M M Kovalevsky -Despre temperament A A Tokarskago -Critică și bibliografie și așa mai departe martie-aprilie (nr) -Herder's Philosophy of History V I Gzhrye -Autonomia omului în desfășurare și etapele sale L E Obolensky-Fundamentul idealismului Carte S N Trubetskoy - Conceptul de suflet conform experienței interne acea L I Lopatina -În memoria lui H N Strahova La caracteristicile concepției sale filozofice pp J Grota - Christian Harmony of the Spirit H N A N Bernstein - Critică și bibliografie și așa mai departe Biblioteca "Runivers " PUBLICAREA SOCIETĂŢII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE Și PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov AN VP Cartea ( ) Editat de L M Lopatin și V P Preobrazhensky MAI-IUNIE MOSCOVA Tipografie Cea mai înaltă aprobare T-va I N Kushnerev și K , strada Pimenovskaya, propriu, zhom Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină Principiul de bază al frumuseții -N A Ivantsova Filosofia istoriei a lui Herder (sfârșit) -V I Guerrier Bazele idealismului (continuare) - Prinț S N Trubets- pe care H N Strahov, ca critic de artă - V A Goltsev De ce concepțiile despre spațiu și timp sunt constante și indispensabile?-V F Chizha "Cartea cinstirii părinților**, tradusă din chineză - D P Konyoshi Cabala, filosofia mistică a evreilor - Barona D G Gintsburg, cu o prefață de Vl S Solovyov Cercetări psihofiziologice asupra microorganismelor N D Vinogradova Critică și bibliografie I recenzie de cărţi F A Lange Geschichte des Materialismus und Kritik seiner Bedeutung in der Gegenwart -B Grădinar I Zece Filosofia franceză din prima jumătate a secolului XIX secolul -Yu Eichenwald Armand Sabatier Essai sur immortalite au point de vue du naturalism evolutioniste -H D Vinogradova V A Goltsev Legislație și obiceiuri în Rusia XVIII secolul -Yu A Cărți și broșuri noi primite de redactori Biblioteca "Runivers" IV Çmp II REVIEW JOURNALOV Arehiv fur systematisehe Philosophie B I, Heft - , -V Grădinar Revue philosophique r , - -Yu Eichenwald •••"•"••I Societatea de Psihologie (referat cu privire la ședința obișnuită a CXLV și condițiile de concurs a premiului stabilite de D A Stolypin) t S A Bershadsky -V Waldenberg Izvestiya și note A A Tokarsky Note ale Laboratorului de Psihologie al Clinicii de Psihiatrie a Universității din Moscova Pagină - ANUNTURI Biblioteca "Runivers" Principiul de bază al frumuseții Sunt multe lucruri care sunt practic cunoscute de toată lumea, dar este foarte greu să le definești Frumusețea este unul dintre acele lucruri Cu toții folosim acest termen la fiecare pas, dar foarte puțini ar putea determina ce înseamnă prin acest cuvânt și să dea un răspuns la întrebarea, ce este mai exact frumos, în ce constă de fapt frumusețea Prezentul articol își propune să rezolve această problemă pe cât posibil eu Frumusețea nu există în natură Frumusețea este un sentiment pur subiectiv și constituie un tip special de plăcere Există teorii conform cărora plăcutul este utilul și, deși există multe excepții de la o astfel de generalizare, ele pot fi explicate fără a încălca teoria în sine Frumosul, ca un fel special de plăcut, este de asemenea util Nu voi intra aici într-o analiză a acestor teorii utilitare ale frumuseții: voi observa doar că în esența lor sunt, în opinia mea, drepte Subiectul nostru nu este de unde a venit sentimentul de frumusețe, ci ceea ce constituie acesta, adică care sunt

proprietățile generale ale fenomenelor externe care ne produc o impresie de frumusețe Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV Toată lumea știe că frumusețea vine în multe varietăți și că ceea ce este frumos într-o privință poate fi urât în alta și invers O linie, frumoasă în sine, intrând în combinație cu alte linii, de exemplu, într-o fațadă arhitecturală, o poate desfigura Disonanța, urâtă în sine, conferă adesea o frumusețe aparte unei piese muzicale Persoanele atât de urâte atât din punct de vedere fizic cât și moral, precum Falstaff sau Richard al III-lea, devin frumoase în reprezentarea lui Shakespeare, deși el nu le înfrumusețează câtuși de puțin Există chiar și o frumusețe atât de ciudată ca "frumusețea diavolului"; frumusețea este culmea oricărei urâțeni Există, totuși, un principiu general care determină frumusețea oricărui fenomen Ca să ne fie complet clar, să începem cu cele mai simple fenomene, și anume liniile și combinațiile lor Toată lumea va fi de acord că o linie trasată de-a lungul unei rigle sau "\u e un cerc conturat de o busolă, este mai frumoasă decât o linie și un cerc, realizat manual De ce ? Pentru că sunt corecte, și cu cât linia este mai corectă, cu atât este mai frumoasă Deci, în linii simple, frumusețea este corectitudinea lor Dar ce este corectitudinea? Ceea ce este corect este ceea ce urmează o anumită regulă, ceea ce este în conformitate cu o anumită lege sau legal Regula cercului este că toate punctele sale sunt la aceeași distanță de centru; regula unei linii drepte este că cea mai scurtă distanță dintre oricare două dintre punctele sale coincide cu linia însăși Dar un cerc neregulat și o linie dreaptă neregulată, ca să spunem așa, urmează, de asemenea, o regulă, care ar putea fi exprimată printr-o formulă matematică complexă De ce nu ne impresionează prin frumusețe? Răspunsul nu este dificil Întrucât frumusețea este un sentiment subiectiv, condiția sa trebuie să existe și nu în sine, ci pentru subiect; liniile trebuie să fie corecte pentru ca noi să le producem pentru noi Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII impresia de frumusete Cu alte cuvinte, o linie ni se pare mai frumoasă atunci când ochiul nostru este capabil să descopere imediat în ea existența unei anumite regularități, a unei anumite corectitudini, fără a ne putea măcar să ne dăm socoteală în ce constă exact această corectitudine Observăm corectitudinea unui cerc desenat cu o busolă mult mai devreme decât constatăm că corectitudinea cutare sau acel cerc constă în distanța egală a tuturor punctelor cercului față de centru Dimpotrivă, într-un cerc desenat aproximativ de mână, observăm doar o aproximare a corectitudinii Vedem că într-o astfel de figură ar putea exista corectitudine, dar nu este Cu cât digresiunea este mai mică, cu atât Figura apare mai frumoasă; ne mulțumește cu abordarea sa față de corectitudine Cu cât este mai mare retragerea, cu atât Figura este mai urâtă; ne enervează cu încălcarea ei a corectitudinii; legea pe care trebuie să o urmeze linia există evident, dar nu este respectată Această linie nu este frumoasă Dacă linia este atât de neregulată încât nici măcar nu percepem posibilitatea regularității ei, ea ne apare, deși nu frumoasă, dar mai indiferentă decât în ultimul caz De ce este așa? Răspunsul poate fi dublu și cred că ambele sunt corecte În primul rând, este mai ușor pentru ochi să urmeze o linie corectă decât pentru una incorectă, iar munca ușoară este cu siguranță mai plăcută decât munca grea și mai benefică pentru organism Procesul de a vedea poate fi asemănat cu mersul pe jos Este ușor și plăcut să mergi pe o podea netedă; este dificil să mergi pe pavaj neuniform; dar cel mai neplăcut este să mergi pe un drum plan, săpat cu șanțuri unde nu te aștepți O încălcare neașteptată a

corectitudinii rezonează cu noi mai dureros decât incorectitudinea în sine În al doilea rând, linia corectă este mai ușor de reținut, iar memorarea ne este foarte utilă și, prin urmare, plăcută, deoarece creșterea cunoștințelor ne crește puterea Greșitul este amintit cu greu, dar de la nu- * Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV nu derivăm niciun ghid pentru activitățile noastre și, prin urmare, nu încercăm să ne amintim Și nimic nu este atât de greu de învățat ca excepțiile, decât dacă ele însele sunt reduse la o regulă Poate că cititorul nu va fi de acord cu explicațiile date și le va găsi pe ale sale Cu atât mai bine: tot ceea ce contează pentru noi este că frumusețea liniilor simple constă în corectitudinea sau legalitatea lor Dacă trecem acum de la liniile simple la combinațiile lor, atunci aceeași lege este dezvăluită aici și, în plus, cu atâta evidență încât se pretează la dovezi experimentale Și aici frumusețea este o regularitate Faceți o pată de cerneală pe hârtie Veți obține o pată urâtă Îndoiți hârtia în jumătate, frecați-o cu degetele și desfaceți-o din nou - aveți un model simetric destul de frumos Un alt exemplu: iau o fâșie de hârtie, o îndoiesc de mai multe ori și, neavând foarfece la îndemână, pur și simplu o rup cu mâinile în așa fel încât să se obțină vreo Figura care nu are nici cea mai mică pretenție de eleganță Acum voi desfășura această fâșie și veți vedea o chenar, este adevărat, deloc capricios, dar cu greu veți argumenta că este într-o oarecare măsură frumoasă În ambele cazuri, frumusețea a apărut doar pentru că a existat o anumită regularitate, o anumită regularitate în așezarea liniilor Dacă mi-aș tăia fâșia de hârtie cu foarfecele, liniile ar fi mai regulate, iar tu ai avea un chenar mai frumos Voi aranja chiar liniile într-o anumită ordine, voi introduce în ele un anumit caracter, o anumită curbă sau ruptură și voi atinge un grad și mai mare de frumusețe Dar primul exemplu este cel mai instructiv El arată că urâtul poate deveni un element al frumosului, atâta timp cât se supune unei anumite regularități Frumusețea liniei poate fi mărită prin plasarea ei lângă Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII cu o linie încă mai puțin corectă, sau urmând regula opusă, prin care corectitudinea primei linii va apărea mai mare Acesta este efectul contrastului, un mijloc puternic pentru a obține frumusețea întregii combinații De la linii și combinațiile lor am putea trece la suprafețe și solide, dar aici aceeași concluzie este atât de evidentă încât nu este nevoie să ne oprim asupra dovezii sale Mă voi limita la o sugestie Toată lumea a auzit, probabil, că lucrările lui Raoael se remarcau, printre altele, prin frumusețea deosebită a liniilor, adică prin frumusețea liniilor frumusețea Formei Privește picturile lui, și mai ales desenele lui și te vei convinge că această frumusețe nu este altceva decât corectitudine În unele dintre schițele lui Raoael se poate vedea cum a obținut direct o linie rotunjită obișnuită Nu vreau să spun prin asta că Raoael a avut doar asta, sau că este suficient să verificăm desenul corpului uman făcut prin busole și riglă pentru a fi Rafael Corpul uman este un fenomen mai complex decât corpul geometric, despre care se discută acum Exemplul este dat doar atunci pentru a arăta că în corpul uman, chiar și în imaginea lui Raoael, întrucât este un corp geometric, frumusețea și regularitatea sunt una și aceeași Acest lucru, totuși, este atât de clar încât a devenit parte a limbajului de zi cu zi Noi spunem: "Nu poate fi numită frumoasă; trăsăturile feței ei sunt greșite*, sau "ce frumusețe, ce regularitate și proporție de linii Dacă trecem de la linii și corpuri la culori și sunete, vom găsi același lucru În culori, ne plac cel mai mult culorile luminoase și simple, iar simplitatea și luminozitatea sunt, de asemenea, un tip special de

regularitate Ne plac sunetele care se supun anumitor legi numerice simple Fiziologia organelor de simț ne explică de ce percepția culorilor și sunetelor simple ne face plăcere: numele Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV dar - aceste culori și sunete sunt percepute cu o ușurință deosebită și, în consecință, sunt ușor de reținut Același lucru este valabil și pentru luminozitatea culorii și puterea sunetului, atâta timp cât acestea nu depășesc un anumit grad și devin dureroase Deoarece simplitatea culorii și puterea ei nu se însoțesc întotdeauna una pe cealaltă, una o poate înlocui pe cealaltă Astfel, în muzica sălbaticilor, claritatea sunetelor înlocuiește cu succes puritatea instrumentelor noastre Că frumusețea unei culori constă în strălucirea și puritatea ei este o dovadă în acest sens de către aceiași sălbatici a căror dependență de astfel de obiecte este cunoscută de toată lumea, precum și de costumele naționale din aproape toate țările Dacă la popoarele mai civilizate culorile strălucitoare sunt înlocuite cu cele întunecate și se depun toate eforturile pentru ca hainele să nu fie vizibile, acest lucru este cauzat de alte condiții, în considerarea cărora nu este locul pentru a intra aici Pictura religioasă a Italiei secolului al XV-lea este, de asemenea, o excelentă confirmare a celor spuse Pictura italiană din Evul Mediu până la Renaștere este foarte asemănătoare cu cea bizantină, cunoscută nouă din icoane - corpuri de lemn, haine galbene închise, întunecate Acest caracter al picturii corespundea caracterului general al viziunii asupra lumii: se acorda atenție ceea ce era considerat spirit, trupul era în umilință În secolul al XIV-lea, se trezesc tendințe mai naturale, care se reflectă în pictura religioasă Figurile sfinților devin mai naturale, există dorința de a le împodobi și de a le împodobi cât mai bine, corespunzând demnității persoanelor înfățișate Există o mulțime de modele aurii și în relief pe icoane Odată cu asta, hainele capătă culori strălucitoare - roșu, galben, verde, albastru Fra Angelico, Perugino, Monaco și alți pictori italieni de la sfârșitul secolului al XIV-lea și al XV-lea sunt exemple excelente în acest sens În combinații de culori și sunete, același lucru Culorile complementare produc cele mai plăcute Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII impresie Cum un pictor, dorind să ofere o frumusețe deosebită obiectelor descrise, recurge destul de inconștient la culori suplimentare, aceeași pictură italiană de la începutul Renașterii servește adesea ca exemplu în acest sens Deci, de exemplu, în Ghirlandio în La vergine col bambino, situat în Florența (Uffizi, Sala Monaco), chipul Madonei în lumini are o tentă roz, în semitonuri este complet verde Același lucru se găsește adesea mai târziu în Dolci Nu culorile simple, ci complementare, par de asemenea frumoase, asemănătoare cu plasarea corectă a liniilor greșite De asemenea, toată lumea cunoaște frumusețea imaginilor dintr-un caleidoscop, care decurge doar din faptul că o grămadă de sticlă colorată este reflectată în trei oglinzi dispuse simetric În muzică, armonia apare atunci când sunetele care se combină între ele sunt în relații simple între ele Mai mult, pictura colorată și muzica folosesc contrastul cu același succes în care recurg la el într-un desen simplu Există fenomene ale naturii și opere de artă în care nu există altă frumusețe decât frumusețea liniilor, a culorilor și a sunetelor Aceasta este frumusețea cristalelor, diferite modele, decorațiuni sculpturale, multe structuri arhitecturale și lucrări muzicale S-au exprimat chiar opinii că toată muzica este altceva decât matematica sunetelor Acest lucru nu este corect Există o frumusețe mai înaltă decât cea pe care tocmai am examinat-o Aceasta din urmă poate fi numită frumusețe fizică, iar

regularitatea ei este redusă la corectitudine în diferitele sale Forme Dacă numim o asemenea frumusețe Fizică, nu înseamnă că ea se limitează doar la lumea fizică a obiectelor neînsuflețite Ființele organizate și spiritualizate sunt în același timp corpuri fizice și, ca atare, pot poseda frumusețe fizică Întâlnește nu puțini Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV fețe remarcabil de frumoase, masculine și mai ales feminine, a căror frumusețe este pur fizică Dar pe lângă ea există o frumusețe de ordin superior II În primul rând, este frumusețea organică Un organism este acela format din organe, adică de părți, dintre care fiecare are propriul său scop special în raport cu întregul, propria sa funcție specială în diviziunea generală a muncii, propriul său scop parțial în scopul general *) O astfel de corelație între părți este regularitatea acestui fenomen, iar dacă o astfel de regularitate organică este ușor de evidentă, chiar dacă la început a fost imposibil de stabilit în ce constă exact (ca în cazul frumuseții fizice), atunci obiectul este frumos Poate să nu fie chipeș din punct de vedere fizic, liniile lui pot fi neregulate și unghiulare, culorile nearmonice: el este totuși arătos Frumusețe de cel mai înalt nivel Aceasta este frumusețea corpului Cât de frumoasă este fiecare ființă vie, chiar și cea mai urâtă! Nu există un astfel de animal sau plantă neîndemânatic, urât, disproporționat care să nu aibă o oarecare frumusețe Dar și aici este un animal sau o plantă moartă - un câine mort, un trandafir ofilit Proporțiile, liniile, culorile lor sunt încă aceleași; pur și simplu au încetat să mai trăiască, au încetat să mai fie organisme, au devenit pur și simplu corpuri fizice și, odată cu viața, împreună cu organicitatea, a dispărut și frumusețea lor Au dispărut acele semne evazive și indefinibile prin care am ajuns imediat la concluzia că avem de-a face cu organisme Dacă aceste obiecte, pe lângă frumusețea organică, posedau și frumusețe fizică, ele se află și sub atingerea morții *) Prin cuvântul scop aici se înțelege nu orice causa finalista, ci acea relație specială dintre părți și întreg, care în limbajul științelor naturii se numește administrație, funcție, diviziunea muncii etc Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII păstrează o parte din frumusețea lor; dar aceasta este doar o parte și cea mai puțin importantă Aceasta este frumusețea nemuritoarei, o floare care chiar și în viață pare moartă și care nu trebuie numită nemuritoare, ci înviorătoare Frumusețea organică nu se limitează doar la corpurile vii Viața este doar un caz special de organizare Se poate fi un organism fără a avea viață, deși nu se poate trăi fără a fi un organism Fiecare mașină, fiecare instrument fizic complex, sunt organisme, deși sunt cadavre Acest lucru nu îi împiedică, însă, să posede o frumusețe organică, accesibilă, însă, doar cuiva pentru care relația dintre părțile lor este oarecum clară Demontați mașina, aranjați-le cât mai frumos posibil, iar frumusețea acesteia, ca organism, nu va dispărea mai puțin Un sistem filozofic este un anumit organism în care părțile se completează reciproc și se află într-o relație strict definită cu întregul Aceasta exprimă regularitatea internă a sistemului Și cu cât sistemul Filosofiei este mai organic, cu atât este mai "frumos", ceea ce explică de ce adesea filosofiile dificil de înțeles și vagi își găsesc mulți admiratori Despre Hegel se spune că, murind, s-a plâns că nimeni nu l-a înțeles Nu se poate decât să fie de acord, însă, că, în ciuda vagului și absurdităților sale, sistemul lui Hegel a fost unul dintre cele mai organice sisteme filosofice Acolo se afla frumusețea sa, ceea ce explică în mare măsură răspândirea sa Multe opere de artă, pe lângă frumusețea pur fizică, constând în corectitudinea liniilor, armonia culorilor etc , și chiar pe lângă o asemenea frumusețe, se

disting prin organicitate extraordinară, iar organicitatea întregului este una dintre primele cerințe pentru orice lucrare artistică De ce este frumos un peisaj reușit de vreme ploioasă? De ce este același fenomen care de fapt Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV plictiseală și nu diferă în cea mai mică estetică, ne atrage atenția, fiind înfățișat pe pânză de pensula artistului și ne face să găsim frumusețea în opera sa? Pentru că, de fapt, am acordat separat atenție ploii, lapoviței, ceaței, picioarelor ude, curgerii nasului și tusei, iar aceste fenomene nu au fost frumoase Ne-am întâlnit cu noi și le-am găsit foarte neplăcute Artista ni le-a prezentat în întregul lor firesc, ne-a făcut să privim ploaia, nămol, vânt, frig, ceață, nu în raport cu noi înșine, ci în ceea ce privește părțile organice ale unui fenomen general, iar imaginea lui, printre alte motive, a început să ne mulțumească și să producă o anumită impresie de frumusețe De ce ar fi Falstaff sau Richard al III-lea, dacă i-am întâlnit cu adevărat, să ne facă cea mai respingătoare impresie și de ce sunt ei frumoși în portretizarea lui Shakespeare? Pentru că Shakespeare, în acțiunile lui Falstaff, care la prima vedere nu erau în concordanță cu nimic, în faptele rele ale lui Richard, a reușit să găsească o anumită regularitate organică și a exprimat-o cu certitudinea și claritatea inerente geniului său Licențialitatea morală și nelegiuirea, ridicate la nivelul unei legi de dragul unui fenomen estetic, au dat lucrări artistice în mâinile lui Shakespeare Urâțenia spirituală pentru simțul nostru moral, exprimată clar și legal, produce impresia unui anumit fel de frumusețe Sper să fie clar pentru cititor din ceea ce am spus ce înțeleg prin frumusețe organică Cu toate acestea, înainte de a merge mai departe, trebuie făcută încă o remarcă Ca om de știință naturală, din ce în ce mai mult, ajunge la concluzia că între lumea vie și lumea fără viață - natura organică și pur fizică - nu există nicio diferență fundamentală că în ambele Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII există aceleași cauze generale, ambele sunt guvernate de aceleași legi, așa cum nu există nicio diferență fundamentală între frumusețea fizică și frumusețea organică și este imposibil să trasăm o graniță clară între ele Ambele sunt regularități binecunoscute și am văzut că frumusețea fizică este de diverse feluri, astfel încât liniile, urâte în sine, pot fi frumoase ca părți ale unui tot complex Exact aceeași relație există între frumusețea organică și frumusețea pur fizică Frumusețea organică este frumusețea de cel mai înalt nivel, dar în esența sa nu este diferită de frumusețea fizică III Cu toate acestea, regularitatea organicității nu constituie încă ultimul cuvânt al frumuseții Există o clasă superioară de frumusețe sau, mai degrabă, în domeniul frumuseții organice există o clasă superioară specială care merită să fie separată de toate celelalte, deși este legată de acestea prin tranziții atât de directe, încât este imposibil să se deseneze o clasă ascuțită hotar aici Cât de frumos este cerul înstelat într-o noapte întunecată? Cât de frumoasă este o furtună, când fulgerele fulgeră orbitor, tunetul bate terifiant în fiecare minut, când marea urlă și geme și pare că este imposibil să găsești nicăieri un sprijin de încredere? Cât de frumoase sunt fenomene ale naturii, cum ar fi erupțiile munților care suflă foc, când un vulcan uriaș crăpă pe toată lungimea sa, iar fluxurile de flăcări se revarsă din crăpătură, fum se învârte și găsești o plăcere ciudată, nu mai puțin estetică, să mergi de-a lungul crusta de lavă întărită, iar în foc se înroșește în crăpăturile de sub picioarele tale, ești acoperit de căldură, e cald să mergi și riști în fiecare secundă ca pământul de sub picioarele tale să se deschidă și să te înghită în focul lui gură? Sau ce frumusețe în stepa nesfârșită,

Biblioteca "Runivers" N A IVANTSOV reprezentând o monotonie continuă a unei suprafețe ondulate verzi cu vârtejuri albitoare de iarbă cu pene, oriunde ai arunca ochii? Fără îndoială, există o frumusețe pur fizică în multe dintre aceste fenomene Dar ea singură nu este suficientă; nu ea este cea care ne atrage atenția Frumusețea este organică? Dar de multe ori lipsește cu desăvârșire, cel puțin din acea frumusețe organică pe care suntem obișnuiți să o vedem în alte fenomene Acolo, frumusețea organică înseamnă ordine, unitate în diversitate Aici - fie haos extrem, fie uniformitate completă Frumusețea acestor fenomene constă în ceea ce s-a numit maiestuos, înalt, sublim, dar ceea ce s-ar putea numi mai potrivit ideologic Aceasta este frumusețea ideilor ** Să nu uităm că frumusețea este un sentiment pur subiectiv evocat în noi de anumite fenomene, pe care deci le numim frumos Frumusețea ideologică este deținută de acele fenomene care trezesc involuntar în noi cutare sau cutare idee Cerul înstelat, stepa evocă în noi ideea de infinit; o furtună, o erupție vulcanică trezește ideea de forță și putere Fenomenele pe care le-am luat în considerare înainte și care pot fi numite organic frumos ne inspiră și o anumită idee, dar aceasta este o idee privată, individuală, limitată - ideea frumuseții corpului feminin, forța și dexteritatea omul, ideea vieții pașnice a satului, măreția domnitorului, farmecul florii etc Fenomenele frumoase din punct de vedere conceptual evocă o idee generală sau, după cum se spune, abstractă - ideea de infinit, ideea de forță, ideea de umanitate sau divinitate, soartă sau necesitate și altele asemenea Când contemplați cerul înstelat, ideea de infinit apare cu claritate Raiul? - Nu Spiritul uman? - Nici unul Cel care sau ce a creat sau a creat cerul cu stelele sale? - De asemenea, nu Ideea de infinit în sine, infinitul în Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII general Mă uit la o tragedie grecească Ce idee generală se trezește în mine? Ideea nenorocirilor și suferințelor lui Oedip? - Nu Ideea de soartă, ideea de necesitate, care guvernează acțiunile umane și îl conduce pe om la un anumit scop, dincolo de voința și conștiința lui, astfel încât până și încercările sale de a-și evita soarta servesc doar la grăbirea acesteia din urmă Toată lumea, probabil, a trebuit să se întâlnească în viață, sau cel puțin în literatură, cu oameni care emană o oarecare măreție morală deosebită care îi face frumoși din punct de vedere moral Care este frumusețea acestor oameni? Este oare că ei nu mint, nu fură, nu linguşesc, nu fac nedreptate sau că prin personalitatea lor inspiră ideea unei îndatoriri morale nu a lor, ci a unei persoane, iar această idee dă un regularitatea existenței lor? - Desigur, în cea din urmă Deoarece nu există o graniță clară între particular și general și ceea ce este general în raport cu ceea ce este mai particular poate fi particular în raport cu ceea ce este mai general, este clar că este și mai dificil să trasăm o graniță clară între frumusețea organică şi frumuseţea ideologică decât între frumuseţe Frumuseţea fizică şi cea organică Pentru ca un fenomen să producă impresia de frumusețe ideologică, trebuie să existe o anumită corelație între părțile sale, acestea trebuie să se completeze una pe cealaltă într-un anumit mod regulat și să conducă la un singur scop, cu alte cuvinte, frumusețea ideologică este doar cel mai înalt fel de frumusețe organică Acesta este cel mai înalt grad de frumusețe, care, după cum am văzut, pretutindeni nu este încă altceva decât regularitatea evidentă a fenomenului Să ne oprim puțin pe această zonă și să analizăm mai multe fenomene de frumusețe ideologică, luate de data aceasta nu din domeniul naturii, ci din domeniul artei Astfel de fenomene sunt atât de puține încât merită o atenție specială Voi lua exemplele mele din lucrările

celor mai mari artiști moderni - Rafael, Michelangelo și Shakespeare Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV IV Cea mai înaltă lucrare a lui Rafael este Madona Sixtină, aflată în Galeria Dresda Despre ea și vom discuta aici Această imagine este cunoscută de toată lumea din imagini Conform catalogului Galeriei Dresda, acesta înfățișează următoarele "Madona Sixtina Maria se înalță pe norii albi într-o strălucire aurie de la capete de înger Copilul Hristos gol stă, ca pe un tron, pe mâna ei dreaptă Ambii privesc direct la privitor cu ochi mari seriosi Două figuri de sfinți pe nori îngenunchează la picioarele lor: în stânga, Sf Papa Sixt al II-lea, care și-a împăturit tripla coroană pe parapetul din față și a privit cu tandrețe la Maica Domnului; în dreapta, privind umil spre St Barbara, care este recunoscută după turnul din mâna ei dreaptă În mijlocul frontului, din spatele parapetului ies cu ochiul doi îngeri mici, privind cu tandrețe la fenomenul ceresc O perdea verde deasupra și un parapet dedesubt separă fenomenul de lumea pământească Acesta este sensul imaginii În ceruri, despărțite de lumea pământească printr-o perdea verde, are loc un fenomen ceresc Maria merge printre nori într-o strălucire aurie de la capete de înger, cu un copil gol în brațe Martori ai acestei plimbări sunt Papa Sixt, Sfânta Barbara și doi îngeri, dintre care unul (uitați-vă la orice Fotografie) se uită la Barbara, care îi răspunde cu priviri, iar celălalt se uită la Maria de jos în sus și nu poate vedea nimic decât picioarele ei Așa se interpretează de obicei poza, doar cu mai multe sau mai puține ornamente și detalii Dacă este așa, atunci în imaginea Sixtus și Barbara, se pare, sunt complet de prisos, precum și doi îngeri și o perdea verde și un parapet pe care s-au sprijinit îngerii, deoarece fenomenul ceresc ar putea avea loc convenabil fără toate acestea Și dacă este așa, atunci în imagine nu există op Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII conexiune ganică, fără bun simț Dar de ce face Madona Sixtină o impresie atât de irezistibilă oricărui spectator? De ce toată lumea vorbește în șoaptă în camera unde este afișată? De ce chiar și turiștii ocazionali, odată ajunși în această sală, își scot pălăria și se opresc mut de uimire, ca și cum s-ar întâlni brusc cu ceva sacru? De ce nu se întâmplă acest lucru nici înainte de Înălțarea Madonei din Tițian, nici înaintea unor picturi similare ale lui Murillo din alte galerii? La urma urmei, ele descriu și "fenomene cerești" Faptul este că sensul imaginii este simțit mai rapid și mai clar decât poate fi explicat Pentru minte, sensul imaginii se pierde și nu este în ea, așa cum nu există nici sens, nici viață într-o bucată de carne ruptă Madona lui Rafael este o bucată de carne atât de ruptă, în care toate părțile sunt bune numai separat, în sine, dar nu există nicio legătură rațională între ele, iar figurile individuale trăiesc aceeași mizerabilă odihnă a vieții pe măsură ce inima tăiată continuă să bată Că Rafael a creat ceva măreț în acest tablou nu poate fi înțeles decât cunoscând istoria tabloului, și anume că a fost pictat pentru biserica Sf Sixtus în Piacenza Imaginația atrage următoarele Italia, locul de naștere al lui Rafael, unde culorile strălucitoare ale maeștrilor italieni, neobișnuite pentru noi, ni se par la fel de familiare precum ne sunt tonurile de gri ale pictorilor noștri Biserica Sf Sixtus în Piacenza, cu picturi religioase pe pereți și tavan Oamenii, inclusiv noi, stau înaintea altarului și cu evlavie, cu frică și cutremur, așteaptă jertfa care urmează să îndeplinească lucrarea mântuirii noastre Episcopul îngenuncheat în fața altarului și clerul în veșminte liturgice Sunete de orgă și cântece Și atunci s-a deschis perdeaua de deasupra altarului și, într-o strălucire orbitoare, mama cerească umblă, ducându-și pe fiul ei la noi pentru

eliberarea noastră Norii o servesc Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV schele și deja odihnit, învârtindu-se ca fumul dintr-o cădelniță, lângă parapetul de deasupra altarului Papa Sixtus și Barbara au ieșit dintre noi să o întâlnească și s-au înclinat tandru în fața ei Sunt de la noi, sunt reprezentanți și mediatori între noi și ea Sixtus şi-a lipit rugător mâna stângă la piept, iar cu dreapta ne arată, iar întreaga lui Figura spune: "te aşteaptă" Varvara și-a încrucișat cu duioșie brațele, întreaga ei silueta exprimă aspirație pentru viitor, iar ochii ei se uită în jos la închinători, spunând: "Sunteți fericiți, ați așteptat ·? Dragostea ei pentru fiul ei este înscrisă pe chipul mamei care merge , într-un zâmbet abia sesizabil și ochi gânditori dragostea ei pentru oameni și regretul pentru sclavia apăsătoare, împreună cu conștiința eliberării iminene, strălucește și pe buzele nemișcate tu involuntar citește: "Iată că ești fiul meu" Fruntea unui bebeluș este plină de rațiune și putere, el știe ce trebuie făcut și va face ceea ce este necesar, nu te opri nici în fața obstacolelor, nici în fața victimei însuși În spate urmează un cor de îngeri Doi dintre ei s-au sprijinit de parapet și privesc cu emoție bolțile templului, pictate cu imagini ale evenimentelor care sunt precursorii a ceea ce se întâmplă Pasiunile pământești tăc în aspirațiile viitorului viitor; suntem cu toții frați, pentru că se pregătește o mare faptă tuturor și tuturor în mod egal Încă un pas, și Mântuitorul va fi printre noi și lucrarea eliberării noastre va fi împlinită Poți aștepta o eternitate Asta a creat Raoael Dar este acest tablou pictat pentru Kunstkamera germană, unde este redus la nivelul unui timbru poștal rar într-o colecție care are voie să se uite pentru bani și unde sunt eu un simplu spectator și nu o legătură artistică în lucrare? în sine? Cadrul limitează ceea ce a creat Raoael? Trebuie doar să privești Madona așa cum trebuie să o privești și apoi, desigur, vor fi multe lucruri de prisos și de neînțeles în ea Geniul lui Rafael a pășit aproape la limitele a ceea ce este posibil pentru un om și a fost închis în Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL de bază al frumuseții cameră îngustă Ceea ce desenează și ceea ce ne arată este doar o parte din ceea ce a creat, o parte care își pierde vitalitatea de îndată ce este scoasă dintr-un organism viu Aceasta este cu adevărat o operă de artă ideologică Ideea lui, deși exprimată într-un mod catolic, este ideea întregii omeniri Aceasta este așteptarea și credința în cea mai înaltă libertate și perfecțiune a omului, realizate prin mare sacrificiu, aspirație și străduință pentru ideal, credința în posibilitatea și proximitatea implementării lui, i e acea idee, acel suflu de viață, care face din om om și îl deosebește de animal și care rămâne pentru totdeauna vie și activă, fie că este exprimată prin cutare sau cutare cuvânt sau imagine, fie că este închisă în cadrul îngust al o dogmă de credință sau este estompată într-o ceață nedefinită visele sociale ale predicatorilor drepturi naturale ale omului, libertate și bunătate, eliberați de culoarea națională și religioasă Rafael a exprimat această idee în limba care îi era nativă, dar care este la fel de familiară tuturor, căci pentru toată lumea era cel puțin limba sa maternă, la sunetele căreia toată lumea ajunge la acel tremur involuntar pe care îl apucă Faust când aude uitat sunetele unui cor îndepărtat cântând despre înviere Nu numai ceea ce este desenat constituie Forma exterioară în care este exprimată ideea Această formă este o formă vie, care se schimbă mereu, pe măsură ce imaginea în sine trăiește, captând și prezentându-și fiecare nou spectator Ce contează că Papa Romei stă în fața noastră, când eu însumi sunt chiar acolo, în mijlocul omenirii, pentru care trebuie să se facă lucrarea mântuirii și în amândoi arde aceeași credință, doar exprimată

în limbă diferită și simboluri diferite? Geniul lui Rafael s-a reflectat în faptul că a depășit limitele oricărui tip special de artă și material pentru tine Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV Nu a fost o piatră, nu o pânză, nu sunetele instrumentelor muzicale, ci în principal persoana însăși care a luat reflecțiile ideii eterne a umanității, pentru că, conform planului său, toată lumea care stă în fața imaginii ar trebui să fie partea sa organică, conectată cu toate celelalte printr-un singur ideal spiritual Apropo, observ că figurile din imagine sunt pictate la dimensiune completă și, desigur, nu ar fi putut fi pictate altfel Aceasta este poate singura imagine în care chiar și dimensiunile Figurilor decurg din sensul său interior Fără a încălca sensul, cifrele nu pot fi nici reduse, nici mărite Toate celelalte picturi ale lui Rafael, lăsând deoparte execuția și semnificația lor istorică, în ideea lor sunt mult mai mici decât Madona sa Sixtină Aceasta este de departe cea mai bună lucrare a lui Rafael și poate cea mai înaltă lucrare dintre toate picturile ÎN Dacă aș fi întrebat care este cea mai înaltă operă a lui Michelangelo, mi-ar fi la fel de greu să răspund la aceasta, pe cât este ușor să răspund la întrebarea care este cea mai înaltă operă a lui Rafael Rafael a revărsat totul în Madona sa Sixtină, geniul lui Michel Angelo nu și-a găsit expresia deplină în nicio lucrare, el este în tot ceea ce a creat Tavanul Capelei Sixtine, Judecata de Apoi, Moise, Pietatea din Catedrala lui Petru, David, mormintele Medicilor, captivii din Luvru, muribundul Adonis din Muzeul Național din Florența și toate celelalte statui și desene ale sale, în plus la ideea care este specială pentru fiecare operă, sunt impregnate de o idee comună, pentru care reprezintă, ca să spunem așa, doar cazuri sau moduri speciale Dacă aplicăm epitetul de divin oricărui artist, atunci acesta este tocmai Michelangelo El, ca un zeu, a creat cele mai diverse forme, dar Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII toate sunt impregnate de acelasi spirit În operele lui Rafael există și un caracter general, dar acest caracter general este rotunjimea liniilor, moliciunea tonurilor, compoziția organică La Michelangelo, caracterul general al operelor sale este dat de una și aceeași idee generală, care, prin însăși esența ei, nu poate fi exprimată în întregime în niciun caz particular, ci necesită pentru sine o varietate de subiecte sau idei particulare prin care este efectuate Această idee generală se află în înțelegerea omului, a corpului uman, care este obiectul direct al pictării pentru pictor și sculptor Michel Angelo a studiat anatomia de mai bine de zece ani, iar unii critici văd în lucrările sale în principal cunoștințe de anatomie și, de dragul unora, lăudându-se cu aceste cunoștințe, exagerarea mușchilor și a mișcării La asta s-a rezumat problema presupușilor săi adepți Spun "imaginar", pentru că Michelangelo a rămas în esență de neînțeles Lucrările sale individuale au fost înțelese - Moise, David, statuile de pe mormintele Medicilor etc - dar însuși spiritul tuturor acestor lucrări era mai presus de înțelegerea artiștilor și a metafizicienilor germani ulterioare, care se ocupau în principal de critica artistică Michel Angelo a fost un mare naturalist Mulți anatomiști specialiști au fost nevoiți să se mire de cunoștințele sale profunde despre anatomia corpului uman, studiului căruia i-a dedicat atât de mult timp Dar cunoștințele sale despre corpul uman nu se limitau la ceea ce dobândise prin disecția cadavrelor În lucrările sale, la fiecare pas, se pot observa observații profunde ale unui organism viu, aduse la astfel de detalii care ar părea lipsite de importanță și care nu pot atrage decât atenția unui specialist În orice caz, dacă nu ar fi fost observate, nimeni nu ar fi observat Voi

da un astfel de exemplu • * Biblioteca Runiverse HA IVANCOV Dacă îți cobori mâna în jos, atunci venele care trec sub pielea suprafeței din spate se vor umfla de la umplerea cu sânge Dacă ridici apoi mâna în sus, după un timp sângele se va scurge din nou și venele nu vor mai fi vizibile Pentru noi, care suntem oarecum familiarizați cu legile circulației sângelui și care știm că legea gravitației își are locul în corpurile vii, la fel ca în natura fizică, nu este nimic ciudat în acest fenomen Dar atenția acordată unui asemenea fleac în timpul lui Michelangelo și, mai mult, în lucrări atât de înalte precum David sau Moise, care au în minte alte scopuri decât reproducerea mărunte a corpului uman, este cu adevărat uimitoare Între timp, în aceste statui, detaliul specificat este respectat cu toată acuratețea Mâna stângă a lui David este ridicată la nivelul umerilor și în ea ține capătul unei praștii cu o piatră înfiptă în ea Mâna dreaptă, ținând celălalt capăt al praștii, este coborâtă Pe brațul drept venele sunt umflate, pe stânga este goală Este exact la fel și cu Moise, cu diferența că venele îi ies clar pe mâna dreaptă, ridicată Cu toate acestea, aici sunt deja și mai puțin pline decât în stânga coborâtă David este un bărbat tânăr, venele lui sunt tinere și elastice Moise este un om bătrân, iar venele sale au suferit deja o schimbare senilă specială, făcându-le mai puțin elastice, motiv pentru care se observă chiar și pe o mână ridicată Și mai remarcabil este Adonis pe moarte, aflat în Muzeul Național din Florența Adonis este descris ca fiind căzut la pământ după ce a fost rănit de un mistreț Mâna stângă este coborâtă în jos, dreapta este aruncată în spatele capului și oarecum ridicată Și aici vedem, aparent, exact opusul a ceea ce ar fi trebuit să fie In dreapta, ridicate, venele sunt pline, in stanga, coborate, sunt goale Dar Michel Angelo știa că era nevoie de ceva timp pentru a umple și a goli venele În mâna stângă a lui Adonis se află cornul în care tocmai a frecat Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII bate, chemând câini după ajutor; în consecință, ea fusese ridicată înainte de asta În dreapta este un pachet de câine ridicat, pe care îl poartă cu mâna în jos Adonis tocmai căzuse, ucis de mistreț, care este înfățișat chiar acolo, iar sângele nu avusese timp să se scurgă din vene Dimpotrivă, David și Moise sunt reprezentați privind atent, iar mâinile lor erau mai lungi în poziția lor actuală Dacă Michel Angelo și-ar fi făcut Adonis-ul doar dintr-o șefă, și-ar fi prezentat mâinile exact invers Este nevoie de o mare dragoste pentru corpul uman și de o cunoaștere profundă a acestuia pentru a fi atenți la astfel de detalii în cele mai înalte lucrări: Doar un om de știință naturală tratează lucrurile așa La niciun alt artist nu am putut observa o asemenea concentrare asupra mâinilor și umplerea vaselor lor în legătură cu poziția lor; chiar și în statuile antice nu există nimic asemănător Cu toate acestea, naturalismul lui Michelangelo nu este exprimat doar în astfel de detalii Era un naturalist profund, ideologic Naturalismul în artă nu este o simplă redare a ceea ce este văzut și observat În sculptură, aceasta nu este simpla anatomie a corpului uman, oricât de subtilă ar fi aceasta Naturalismul în artă este exprimat nu în detalii, ci în înțelegerea acelor legi generale cărora le sunt supuse aceste detalii Marele artist nu este cel care reproduce cu exactitate natura, ci care caută în ea sensul, care, asemenea marilor oameni de știință - Newton, Lyell, Darwin - descoperă în ea o lege generală, pe care o exprimă în lucrările sale Michel Angelo a fost un astfel de artist Pe lângă ideile private ale operelor sale individuale, în toate există o idee generală, care le conferă un caracter general Această idee constă în înțelegerea filozofică a corpului uman Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV Pentru

Michelangelo, omul era o mașinărie, un mecanism de mușchi și os, guvernat de propriile sale legi, dar în a cărui acțiune se exprimă manifestările spiritului Michelangelo considera că mișcările spiritului pot fi transmise numai prin mișcările corpului Frumusețea corpului uman pentru el a constat nu în rotunjimea și moliciunea liniilor, ci în certitudinea și distincția cu care era capabil să transmită mișcările sufletului Frumusețea sa a corpului este frumusețea instrumentului fizic Studiul pe termen lung al lui Michelangelo a urmărit să descopere ce mișcări mentale corespunde mișcarea, ce mușchi, din ce detalii mecanice este compus acel lucru general, care se numește expresia feței sau corpului Goethe a remarcat despre tavanul Capelei Sixtine că Michelangelo i-a portretizat pe oameni nu așa cum sunt, ci așa cum ar trebui să fie Acest lucru nu este adevărat Michelangelo a prezentat omul așa cum l-a înțeles el, o mașinărie prin care spiritul lucrează Din același motiv, a luat corpuri puternice pentru portretul său, pentru care Shakespeare a luat regi pentru eroii săi Muritorii obișnuiți, conform conceptelor de atunci, aveau și ei pasiuni de bază, iar corpul "rătăcitor", fragil pentru Michel Angelo nu putea fi un instrument potrivit pentru un suflet puternic, un mecanism prin care se puteau manifesta mișcări puternice ale unui spirit puternic Din acest punct de vedere, devine și de ce Michelangelo acordă atenție detaliilor precum cele indicate mai sus Nu există nimic de prisos în mecanismul corpului uman, iar aceste detalii, în primul rând, sunt caracteristice unuia sau altui corp și, în al doilea rând, indică o anumită mișcare, iar mișcarea este exact ceea ce, cu o astfel de înțelegere a unei persoane, este de o importanță capitală Este, de asemenea, de înțeles de ce Michelangelo a fost în principal sculptor și chiar și picturile sale au acest caracter Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII frecați statuile Sculptura transmite Forma și mișcările corpului cu o claritate deosebită Este de înțeles și dragostea lui pentru trupul gol, ceea ce a dus la indignarea multora dintre contemporanii săi, care l-au acuzat pe Michel Angelo de blasfemie pentru că a pictat trupul gol în imagini sacre și a îmbrăcat lenjerie de corp pe statuile sale (Hristos înviat în Madonna sopra Minerva) Pentru Michelangelo, corpul uman a fost o mașină și nu este nimic rău sau rușinos la o mașină Michelangelo este singur în toată istoria artei, fără predecesori și fără succesori Privind prin colecția de desene din Uffizi, aranjate în ordine cronologică, vezi că Michel Angelo se remarcă de toți ceilalți artiști care constituie un curent mai mult sau mai puțin general, fiind un fel de ruptură ciudată Statuile și picturile sale nu sunt pe măsură Michel Angelo a rostit ultimul cuvânt în descrierea corpului uman Corpul lui, acest corp, poate fi imaginat mai frumos din punct de vedere fizic, puteți diversifica temele individuale ale operelor de artă, dar sensul general rămâne același - corpul este o mașină care are propriile sale legi, în opera căreia spiritul găsește manifestarea ei Maeștrii contemporani Michelangelo priveau lucrurile diferit Corpul era pentru ei fie o temniță, fie, în cel mai bun caz, un înveliș fizic al spiritului Singurul lucru care a atras atenția a fost chipul - "oglinda sufletului În reprezentarea lor, corpul era fie umilit, fie frumusețea lui era pur fizică În sculptura antică, corpul uman era frumos organic Cu Michel Angelo, corpul a devenit ideologic, a devenit la fel o oglindă a sufletului, ca un chip Michel Angelo a rămas neînțeles de artiștii următori Unii dintre ei au înfățișat și corpuri puternice, iubeau nuditatea, mușchii exagerați, iar aceasta a fost numită felul lui Michelangelo Dar nimic în comun Biblioteca "Runivers" N A IVANTSOV nu

era aici cu Michelangelo Trupurile lor au rămas moarte, fără nicio licărire de gândire sau de mișcare a sufletului, fără niciun semn al spiritului ideologic în care constă puterea de neatins a lui Michelangelo VI Shakespeare, ca și Michelangelo, are o idee generală care trece prin toate operele sale majore, indiferent de ideile particulare exprimate în cutare sau cutare dramă în special Această idee generală este exact opusul soartei tragediei grecești În tragedia greacă, soarta unei persoane nu depinde nici de el însuși, nici de circumstanțele în care este plasat, ci de o forță exterioară împotriva căreia se sparg toate eforturile unei persoane Shakespeare este exact opusul Viața și acțiunile fiecărui om sunt rezultatul a două și numai două cauze - natura interioară sau caracterul acelui om și a mediului său, sau circumstanțele în care este plasat Un personaj dat în condiții date nu poate acționa decât în acest fel și nu altfel - acesta este sensul general al tragediilor lui Shakespeare Eroii săi nu au liberul arbitru, dar există un anumit caracter, împotriva căruia nu pot acționa și, acționând în conformitate cu acesta, doar li se pare că acționează destul de liber Ei pot doar să-și dorească și să facă ceea ce este în concordanță cu natura și înclinațiile lor Impulsul pentru actiune se gaseste intotdeauna in mediul exterior, in faptele si actiunile altor persoane Acest mediu influențează într-o mare măsură personajul în sine El nu rămâne neschimbat Unele dintre părțile sale se estompează cu timpul, altele se desfășoară dintr-un embrion abia vizibil Henric al IV-lea iese din Prințul Harry, Othello moare din pasiune, Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII care pândea în el necunoscut de nimeni, Macbeth devine tiranic, doar datorită unui anumit set de împrejurări, iar regele Lear, îmbătat de măreția sa regală, alungat de fiicele sale în ploaie și vânt, învață să se condescende față de neajunsurile umane și să fie uman și moare exact opusul a ceea ce este înaintea noastră în prima scenă Nimic supranatural nu afectează soarta unei persoane Cititorul va găsi poate o astfel de afirmație neadevărată și va cita fenomene supranaturale din Hamlet și Macbeth drept dovadă (Visul unei nopți de vară și Furtuna sunt lăsate deoparte, întrucât au un cu totul alt caracter, dar aici vorbim despre înaltele tragedii ale Shakespeare) Apariția umbrei tatălui nu l-a făcut pe Hamlet să-și suspecteze unchiul de crimă, să joace rolul unui nebun, să-l distrugă accidental pe Polonius, ducând astfel pe Ofsley la nebunie și la moarte și, în cele din urmă, să moară el însuși de o sabie otrăvită îndreptată către el de mâna a cui moarte o căuta? Nu au fost vrăjitoarele care l-au întâlnit pe Macbeth și l-au salutat ca rege, l-au făcut să caute coroana, să-l omoare pe regele, Banquo, să comită multe alte crime și, în cele din urmă, să cadă, neputând să-și păstreze pe cap coroana obținută prin crimă? Dar a-i înțelege pe Hamlet și Macbeth în acest fel înseamnă a-i înțelege în mod eronat Nu vom intra aici într-o analiză detaliată a motivului pentru care Shakespeare a dedus aceste fenomene supranaturale Acest lucru s-a făcut parțial pentru că au fost spuse în cronicile din care Shakespeare și-a împrumutat poveștile, parțial ca un dispozitiv literar pentru a nu introduce scene inutile și a nu prelungi acțiunea Fenomenele supranaturale servesc ca imagini simbolic-tangibile ale ceea ce se întâmplă în adâncurile sufletului Visul lui Richard, aparițiile lui Julius Biblioteca Runiverse HA IVANCOV Cezarul lui Brutus, apariția umbrei tatălui lui Hamlet în scena cu mama sa, scena cu vrăjitoarele din actul IV al lui Macbeth, au, fără îndoială, acest caracter Aici un astfel de fenomen ia locul monologurilor întregi Shakespeare știa, de asemenea, că în suflet se întâmplă multe lucruri care, deși sunt de o

importanță primordială, totuși ajung cu greu la conștiință Forma fenomenului supranatural era un mijloc potrivit pentru a-l exprima, iar un astfel de dispozitiv era cu atât mai convenabil cu cât era de acord cu superstiția generală a timpului său și, prin urmare, nu părea absurd Două fenomene sunt de cea mai mare importanță, și anume, apariția umbrei tatălui ucis lui Hamlet, care se pare că îl incită la răzbunare și determinând întregul curs ulterior al piesei și prezicerea vrăjitoarelor către Macbeth, conducându-l la regicid si moartea Dar chiar și aceste fenomene în sine nu joacă absolut niciun rol în soarta actorilor și servesc doar ca simboluri Hamlet, de îndată ce a auzit de fenomenul miraculos al umbrei, imediat îi vine gândul: Umbra tatălui meu este în arme! Amenință cu necazuri - descoperirea ticăloșiei Rău stăruința va sta în propria ei nenorocire, Și dacă o vei acoperi cu tot pământul, O va scutura și va apărea în lume ! După ce umbra tatălui spune cum a fost otrăvit, Hamlet exclamă: O, tu, premoniția sufletului meu s-a împlinit! de la punctul de plecare la toate dramele ulterioare Premonițiile sufletului lui Hamlet, care s-au născut în el imediat după moartea tatălui său și după căsătoria grăbită a mamei sale și cărora împrejurările au dat un motiv direct, îl fac să se prefacă nebun, să încerce să-l condamne pe rege, imaginându-și uciderea lui Gonzago înaintea lui etc Apariția umbrei tatălui transmite doar această premoniție a sufletului" într-o formă mai vie, deși simbolică, nu mai mult La fel și cu Macbeth La moartea lui Duncan, tronul Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII ar fi trebuit să treacă în mod natural la Macbeth, ca cel mai mare din familie Gândul tentant de a accelera cu forța această moarte trebuie să-i fi venit involuntar Prevestirea vrăjitoarelor este doar un simbol al acestui gând secret Dacă nu este așa, atunci de ce imediat după el Macbeth deci involuntar Agățați-vă de un vis, o tentație teribilă? De ce este primul lui gând Crimă ; este încă în minte; Dar acest gând a alarmat tot sufletul! Toată puterea organelor este suprimată, Adevărul și lumea viziunilor au dispărut? În scena dinaintea crimei, când Lady Macbeth își încurajează soțul, ea îi spune, printre altele: O oră convenabilă și un loc inteligent - Nu existau, voiai să le creezi Acum s-au ciocnit aici din întâmplare Și tu nu ești nimic Dar, până la urmă, Macbeth s-a întors acasă chiar înainte de sosirea regelui În consecință, el îi încredințase ideea de a-l ucide pe Duncan soției sale mai devreme Astfel, predicția vrăjitoarelor în soarta viitoare a lui Macbeth nu joacă absolut niciun rol Această predicție nu este, în esență, altceva decât speranța secretă a lui Macbeth însuși Că vrăjitoarele nu joacă niciun rol în soarta lui Macbeth, a subliniat Shakespeare însuși în cuvintele lui Hekate, în scena a cincea a actului al treilea: Munca ta a dispărut: Chiar și fără tine El era mândru și furios, Și nu pentru tine S-a dus la crimă În ea s-a stins de mult o rază de iubire Biblioteca "Runivers" N A IVANTSOV Și nu pentru tine În sângele omenesc El este tot înfundat VII Că legătura dintre cauze și efecte, interne și externe, a fost în prim-plan pentru Shakespeare, este indicat, printre altele, de o circumstanță curioasă Aceasta este ciudata dualitate a timpului care există în multe dintre piesele lui Shakespeare, dar care este exprimată cel mai viu în Macbeth și Othello Deja Wilson (în New Shakespeare Society Transactions -) a atras atenția asupra acestei împrejurări, dar după o mică controversă a trecut aproape neobservată, deși prezintă un interes considerabil Îmi amintesc cum, în urmă cu câțiva ani, Macbeth a fost pus în scenă pe scena Teatrului Malago din Moscova, cu domnul Yuzhi în rolul principal În primul act, domnul Yuzhin a apărut ca o persoană relativ tânără, astfel încât Madame

Fedotova, care a jucat rolul Lady Macbeth, a fost mai mult ca o mamă pentru el Apoi, pe măsură ce acțiunea a progresat, domnul Yuzhin a început să îmbătrânească, să încarnească, iar mustața, încetul cu încetul, a crescut până la aproape o jumătate de metru A murit deja bătrân, în total acord cu cuvintele lui Macbeth din scena a treia a actului al cincilea: am trăit destul; mai meu a trecut repede; frunze galbene Opal florile mele ofilite de primăvară Dar unde sunt tovarășii anilor înaintați? Iubire, respect, cerc de prieteni - abia îi aștept Și în locul lor - blesteme În fundul inimii și lingușiri pe limbă; Rasa lor mizerabilă m-ar fi refuzat chiar dacă aș îndrăzni Dar cât durează întregul curs de acțiune? Potrivit Cronicii Golinshed, care i-a servit lui Shakespeare ca material pentru crearea marii sale drame, regatul Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII Ocuparea lui Macbeth a durat din până în , adică timp de zece ani întregi Și în Shakespeare se pot găsi și indicii destul de clare ale unei perioade de câțiva ani În a treia scenă, ÍV-ro a actului lui MacDuo, îl convinge pe Malcolm să accepte coroana Scoției, pictează o imagine a lungii calamități a țării sub jugul unui tiran: Ca o nouă zi, apoi strigătele noilor văduve, Și strigătul orfanilor și geamătul greu al nenorocirii - Nefericiți, suferind sub sceptrul sângeros al Tiranului, când veți mai vedea zilele fericirii și păcii? Rosse continuă în același spirit: Nefericita tara! Vai, îi este frică Și uită-te înapoi la tine Pentru noi, Ea nu este o mamă, ci un mormânt întunecat Acolo nu vei găsi un zâmbet pe buze; Nimeni nu acordă nicio atenție gemetului și strigătului care răsună fără încetare; Mâhnirea este reputată de nebunie vulgară; Cu sunetul sumbru al cuprului de înmormântare, aproape nimeni nu ar îndrăzni să întrebe: pentru cine? Și oamenii mor, nefiind familiarizați cu boala, Ca o floare smulsă se ofilește În a treia scenă a actului al -lea, Macbeth, întorcându-se către medic, spune: Dacă ai putea Să cunosc boala averilor mele, doctore, Și să le întorc puterea anilor de odinioară, aș trezi un ecou cu gloria ta Vom ajunge la o concluzie foarte diferită dacă urmărim cursul acțiunii scenă cu scenă În primul act, thanei care s-au răzvrătit împotriva lui Duncan li se dă luptă și sunt învinși Bătălia se termină seara Acest lucru este indicat de cuvintele de început ale vrăjitoarelor: prima vrăjitoare Când ne întâlnim din nou: Din nou în furtună, în ploaie, în grindină? Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV II vrăjitoare Când bătălia sângeroasă se stinge Sh-ya vrăjitoare Înainte de ora serii La sfârșitul bătăliei, după scena în care vrăjitoarele prezic soarta lui Macbeth, acesta, împreună cu Banquo, Rosse și Angus, pleacă în Forres din apropiere, la regele Duncan Astfel, scena a -a a primului act are loc în seara aceleiași zile La sfârșitul ei, Duncan vorbește despre intenția sa de a merge la Inverness pentru a-l vedea pe Macbeth Macbeth se grăbește acasă să-l avertizeze pe rege; Duncan îl urmează Între această scenă și restul scenelor aceluiași act există un mic decalaj, care durează atât timp cât este nevoie pentru a conduce de la Forresado Invernes, i e cateva ore Duncan vine la Macbeth pentru noapte În aceeași noapte a fost ucis Al doilea act are loc în zorii zilei următoare Uciderea lui Duncan a devenit cunoscută Într-un consiliu general ținut cu această ocazie, Macbeth a fost ales rege și a mers imediat la Scone pentru a fi încoronat Malcolm și Donalbain, fiii ucisului Duncan, au fugit din Scoția Între actul al doilea și al treilea este intervalul în care Macbeth a reușit să se încununeze, cu care a trebuit firesc să se grăbească și a primit vestea că fii criminali au fugit în Irlanda și Anglia Și negăduind cu îndrăzneală înaintea tuturor crudului parricid, seamănă basme printre oameni Macbeth, cu ocazia marii sărbători a

alegerilor sale, le oferă prietenilor săi o cină de gală, chiar înaintea căreia are loc uciderea lui Banquo După o cină uluitoare, la care umbra Banquo-ului ucis îi apare lui Macbeth, Macbeth decide să meargă în zori la surorile zâne Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII Cea de-a scenă a actului IV, în care Macbeth vine la vrăjitoare pentru a se întreba despre soarta lui, are loc în zorii zilei următoare după uciderea lui Banquo Imediat după aceasta, Macbeth atacă castelul Macduff, care a fugit în Anglia roagă-te sfântului rege Ajută patria În ultima scenă a actului, Macduff, ajuns în Anglia, îi cere lui Malcolm să accepte coroana Scoției, Rosse aduce vești despre uciderea soției și copiilor lui Macduff Scena se termină cu Malcolm spunând: trupele sunt gata Acum să ne luăm la revedere - și să mergem într-o drumeție Macbeth Coaptă de moarte - și sabia cerului Deja ridicată: să-și trăiască ziua - Noaptea fără lumină este aproape Act al cincilea - moartea lui Macbeth Între acesta și actul al patrulea există un interval necesar pentru marșul trupelor din Anglia spre Scoția Conform calculelor lui Wilson, Macbeth durează nouă zile, cu trei intervale - aproximativ două săptămâni între Actele II și III, două săptămâni între Actele IV și h (zborul lui Rosse în Anglia) și două sau trei săptămâni pentru întoarcerea lui Malcolm în Scoția - în total, așadar, aproximativ două luni În acest timp, după cum aflăm din piesă, Macbeth, pe lângă Duncan și cei doi servitori ai săi, a reușit să ucidă doar pe soția și copiii lui Banquo și Macduff, iar când acesta din urmă, care fugise în Anglia înainte de uciderea lui Banquo, i-a pictat lui Malcolm o imagine a lui nenorocirile Scoției: Ca o nouă zi, strigătele noilor văduve, Și strigătul orfanilor și geamătul greu al nenorocirii Se înalță la cer - nu era nimic de acest fel, căci Macbeth tocmai avusese timp să fie încoronat Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV O astfel de manipulare liberă a timpului este dusă la extrem în Othello Othello, care abia a avut timp să se căsătorească cu Desdemona, trebuie să plece în Cipru separat de ea în aceeași noapte Toate scenele ulterioare de gelozie și crimă, începând cu prima scenă a celui de-al doilea act, sunt jucate în Cipru, unde Cassio, Othello și Desdemona ajung separat unul de celălalt Din acest moment, putem calcula astfel cursul acțiunii Cât timp după căsătorie poate un bărbat cu cel mai fierbinte curgere de sânge în vene să-și omoare soția din gelozie? Cititorul poate scurta acest timp cât dorește, dar totuși nu va ajunge la extrema pe care a făcut-o Shakespeare Othello a sugrumat-o pe Desdemona în a doua noapte după sosirea sa în Cipru Toate scenele de gelozie, de la primul ei rudiment până la dezvoltarea ei într-o pasiune frenetică, durează exact o zi Acest lucru este absurd chiar și numai pentru că în acest timp nu ar fi putut exista nici cel mai mic pretext pentru gelozie Între timp, așa este Chiar în prima noapte după sosirea lui Othello în Cipru, are loc o scenă de beție în care Cassio s-a certat cu Rodrigo și a fost demis din funcția de locotenent al lui Othello pentru asta La sfatul lui Iago, el merge chiar a doua zi dimineața să o roage pe Desdemona să flirteze cu el Această scenă a întâlnirii cu Desdemona, al cărei final îl găsește pe Othello, Iago o folosește ca pretext pentru a trezi în el pasiunea geloziei Pe parcursul unei scene (sc al -lea act II) această pasiune se aprinde până la punctul culminant Cuvintele de încheiere ale lui Othello: Blestema-o, curvă, blestemă! Trebuie să mă gândesc Unde pot găsi mijloacele pentru a ajunge rapid Acest demon frumos va pieri din ei! " Scena a aceluiași act urmează foarte curând pe (Desdemona îl întreabă pe Othello aici despre durerea de cap pentru care în scena a vrut să-l bandajeze Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII prind

cu o batistă), iar după ea imediat scena a l-a a actului al IV-lea (La sfârșitul scenei a -a din actul al treilea, Cassio o însoțește pe Bianca și se întoarce la mijlocul scenei a -a din actul al IV-lea) La sfârșitul acestei scene, Othello decide în aceeași noapte să o sugrume pe Desdemona Sfârșitul tragic nu a întârziat să apară În același timp, în diverse locuri ale piesei se găsesc destul de multe indicii aruncate în treacăt că acțiunea a durat mult mai mult În acest timp, Iago i-a cerut Emilia "de o sută de ori" să fure batista Desdemonei; Bianca îi reproșează lui Cassio, care a sosit abia cu o zi înainte: Ei bine, îmi poți spune Nu vizitați o săptămână întreagă, Nu vii pentru șapte zile și șapte nopți, o sută șaizeci de ore? Iago îi promite lui Othello că îl va forța pe Cassio repetă toată povestea: cum, când Și de câte ori a fost singur cu soția ta și de câte ori va fi? Și așa mai departe În cele din urmă, Iago îi spune lui Othello: La urma urmei, ea știa să înșele Ea este tatăl când a mers după tine, Și, între timp, tuturor li s-a părut că până și privirea ta era atât de groaznică pentru ea Îl iubea atât de mult Othello Da, da, ai dreptate Iago Aici vezi! Asa de, Când ea este deja în tinerețe prima Ea a știut să se prefacă atât de priceput, Că a reușit să-și orbeze tatăl, Și și-a închis gândul atât de strâns, Că bătrânul a pus totul pe seama vrăjitoriei, Deci acum Deci, în piesele lui Shakespeare, două timpuri se întâlnesc în același timp - lung și scurt Când acest lucru a fost indicat, s-a făcut o analiză a timpului de către diverși autori Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV aproape toate operele lui Shakespeare și s-a dovedit că în Shakespeare timpul este de obicei scurtat față de timpul cronicii sau istoriei De aici s-a concluzionat că dintre cele două timpuri, timpul scurt este adevăratul timp shakespearian, deoarece Shakespeare era în general înclinat să-l scurteze Dar reducerea timpului este o altă chestiune, dualitatea sa este o altă chestiune În opinia noastră, nici una, nici alta nu este cu adevărat shakespeariană Timpul nu a jucat niciun rol pentru Shakespeare Piesele lui sunt scrise, s-ar putea spune, din timp Toată atenția sa a fost îndreptată către legătura cauzală a fenomenelor mentale ale omului și, din cauza acesteia, a căzut adesea în gafe cronologice grosolane VIII Aceasta este ideea generală de bază a principalelor lucrări ale lui Shakespeare Dacă nu cel mai perfect, atunci cel mai ideologic dintre ei este Hamlet Care este ideea reală a acestei piese grozave? Hamlet a fost interpretat de multe ori Au văzut în el atât un prinț, nobil la suflet, dar smuls de pe tron, cât și un melancolic, un om înclinat la reflecție, dar slab în voință; a existat chiar un critic care a susținut că Hamlet este danezul Oblomov Există ceva adevăr în toate aceste critici, dar niciuna dintre ele nu pare să atingă miezul problemei De ce fiecare actor care visează un pic la sine se străduiește să joace Hamlet? Pentru că el înțelege mai bine? Nu; pentru că, vorbind în Hamlet, dorește altora ceva ce simte, deși clar nu înțelege cu mintea, ceea ce se ascunde undeva în adâncurile sufletului său, pe care alții nu îl văd, dar care îl deosebește de mulți Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL DE BAZĂ AL FRUMUSEȚII Ce este? Care este tragedia lui Hamlet? Tragedia lui Hamlet nu stă deloc în slăbiciunea voinței sale, ci în atitudinea sa deosebită față de mediul în care este plasat Unchiul său și-a otrăvit tatăl Mama lui, după ce și-a îngropat soțul, s-a căsătorit imediat cu ucigașul său Fata pe care o iubește Hamlet nu poate face nimic ca să-l înșele și să-l ajute să fie auzit Prietenii copilăriei lui consideră că este o onoare deosebită să joace rolul de spioni alături de el și chiar să devină călăii lui Primul consilier al regelui este un lingușitor de curte din mintea lui,

gata pentru orice răutate uneori Nobilul tânăr Laertes nu se gândește să-și lovească adversarul de după colț cu o sabie otrăvită Unul dintre primii curteni, Osrik este întruparea vulgarității Întreaga atmosferă respiră răutate, desfrânare, crimă, atrocitate Hamlet și-a petrecut tinerețea în țări străine, studiind Filosofia și științele Cele mai bune sentimente ale unui bărbat s-au dezvoltat în el Și acum soarta a avut plăcerea să-l arunce în fostul său împrejurimi, în care se simte străin, rupt de viața din jurul său, ceea ce nu corespunde intereselor cu care este obișnuit să trăiască Mai mult decât atât, soarta vrea să-l facă un participant la jocul acelor pasiuni pe care le consideră scăzute Hamlet este aproape sigur că unchiul său și-a ucis tatăl Dar ce are de făcut? Pe de o parte, nu poate lua cu calm uciderea tatălui său, el încearcă să se convingă de el, să se pregătească pentru răzbunare Pe de altă parte, a te răzbuna înseamnă a ucide, înseamnă a te cufunda în viața pe care o consideră atât de nedemnă Vacilația dintre unul și celălalt este tragedia situației lui Hamlet Care este calea de ieșire din ea? Fie hotărăște-te în cele din urmă asupra răzbunării, fie rămâi într-o constantă șovăială, fie, în cele din urmă, lasă cele mai înalte sentimente umane să triumfe - iartă și pleacă, spunând: Biblioteca "Runivers" HA IVANTSOV Du-te unde te duc dorințele și faptele tale - Toată lumea are o afacere, o dorință, - Și mă voi duce acolo unde îmi spune nenorocitul meu lot, voi merge - să mă rog Hamlet este incapabil de acesta din urmă Răzbunare, adică să omoare, să se cufunde în bazinul general al urâciunilor și crimelor, el este împiedicat de sentimentele sale umane dezvoltate Un singur lucru rămâne - ezitarea constantă și indecizia - nu rezultatul unei voințe slabe, ci o expresie a discordiei existente între ideal și realitate Dar inactivitatea nu poate dura mult Hamlet și realitatea în care se învârte se află în antagonism între ele, ca bestial și uman, iar în acest caz, așa cum se întâmplă adesea, fiara s-a dovedit a fi mai puternică decât omul El nu așteaptă El fie îl va înrobi pe om, fie îl va distruge Influența lui începe deja să se vadă Miercuri a început deja să-l tragă pe Hamlet Găsindu-l pe rege singur și nu-l ucide pentru că crima a fost dezgustătoare pentru sufletul lui, Hamlet se justifică deja prin faptul că se roagă, iar crima ar fi o binecuvântare, nu o răzbunare După ce și-a trimis călăii la schelă, el a început să lupte cu mediul ostil cu propriile ei arme El a decis deja: Nu! de acum Sângele va fi un singur gând - sau un singur gând nu va fi deloc în mine! Și fericire pentru el, ca pentru om, că fiara nu a vrut să aștepte și l-a făcut bucăți înainte de a-și pierde chipul înălțat Aceasta este ideea lui Hamlet, care este evidentă în fiecare cuvânt al său - destinul nobil al omului și călcarea lui în picioare la fiecare pas și lupta tragică a idealului și realității care decurge din aceasta Ce măreție este un bărbat! Ce noblețe în mintea lui, infinit în abilități, farmec în Biblioteca "Runivers" PRINCIPIUL de bază al frumuseții Formah este spiritul cerului, podoabă lumina, un exemplu de restul naturii! Și Hamlet nu știe o laudă mai bună pentru răposatul său tată decât să spună: Era un bărbat Dar in realitate: Doamne, Dumnezeule mare! Cât de josnic, inutil, cât de neînsemnat Faptele unui om pe pământ! ce esti omule Când te referi doar la zile Dorm și cină? Fiara nu mai ești tu! O fiară fără motiv și sentiment ar fi mai tristă! exclamă el despre mama lui Ai stricat credința în sufletul omului, îi spune el și toate eforturile lui, Pentru a reda mamei sentimentele unei persoane Polevoy, în traducerea sa, i-a pus în scenă lui Hamlet cu mama lui cuvinte care nu sunt în original, dar care, cel mai bine, exprimă întregul sens al tragediei: Infricosator Mi-e frică pentru bărbat Hamlet este o mare tragedie de viață a

nerezistenței la rău prin violență, pe lângă conștiința înrădăcinată în însăși esența omului: această idee este semnificația durabilă a lui Hamlet pentru toate timpurile N A Ivantsov Biblioteca "Runivers" Filosofia istoriei a lui Herder {Sfârşit *) II În "Ideile" sale filozofice despre natură și istorie, Herder vorbește în mod constant împotriva oricărei teleologii, adică orice încercare de a explica fenomenele ca un mijloc pentru un scop îndepărtat sau de a indica așa-numitele lor cauze finale Herder îl laudă pe Spinoza tocmai pentru că a alungat problema cauzelor finale din studiul naturii Transferând metoda sa de a studia natura în istorie, Herder respinge aici și teleologia, adică explicarea Faptelor istorice printr-un plan ascuns al Providenței, deoarece fiecare încearcă să dezlege acest plan și să-l determine în funcție de propriile considerații subiective, simpatii și nevoi "Filosofia scopurilor ultime", spune el, "nu a adus niciun beneficiu istoriei naturale și i-a mulțumit pe iubitorii unei astfel de filozofii doar cu adevăruri și prostii imaginare; cu cât este mai puțin potrivită o astfel de filozofie pentru istoria omenirii, cu miile ei de scopuri variate, interdependente*? Istoria naturală l-a învățat pe Herder două concluzii aplicabile istoriei: a eliminat conceptul de miracol din realitate, adică evenimente care au avut loc pe- *) Vezi "Încercarea Phil and Psych ", , ¿V ( ), martie-aprilie Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI distrugerea legilor naturale ale ființei și ideea scopului final, care, de asemenea, într-un mod minunat, de neînțeles*, influențează înapoi Faptele și le dirijează Astfel de scopuri ultime, după Herder *), pot fi doar inventate; pot fi investigate doar cauzele care au precedat Faptul Din această cauză, întrebarea "de ce" trebuie îndepărtată din domeniul istoriei, la fel cum este îndepărtată din istoria naturală și înlocuită cu întrebarea "de ce?" "În consecință, spune Herder, vom fi mai ales și mai ales atenți să nu vedem în fenomenele istoriei expresia unui plan mondial secret și necunoscut, sau chiar influența magică a spiritelor necunoscute, pe care nimeni nu îndrăznește să o facă menționați atunci când explicați fenomenele naturii De ce s-a dus Alexandru cel Mare la Tsndia? Pentru că era Alexandru, fiul lui Filip, și datorită naturii poporului său, caracterului și vârstei sale, citind pe Homer etc , nu a venit cu nimic mai bun Dacă atribuim decizia sa rapidă intențiilor unei puteri supreme, iar faptele sale îndrăznețe în ajutorul Norocului, atunci suntem în pericol să explicăm cele mai impardonabile și nesăbuite acțiuni prin voința sa divină și, pe de altă parte, să reducem propriul său curaj și capacitatea militară și, în general, privează un întreg fenomen de semnificația sa reală Oricine în istoria naturală și-ar imagina că spiritele invizibile roșesc un trandafir sau pun rouă argintie în cupa ei, că micile spirite de lumină se așează în întunericul unui licurici sau se joacă cu coada unui păun, poate fi un poet iscusit, dar nu va se distinge în vreun fel om de ştiinţă naturală, nu ca istoric Respingând scopurile ultime, Herder, însă, nu alunga conceptul de scop din lume și din istorie; opus, numai *Haym Herder II, Biblioteca "Runivers" V GERB definiţia scopului clarifică sensul fenomenului Dar ideea este că omul, ca orice alt organism, poartă în sine scopul său Care este scopul omului și al omenirii pe pământ? Răspunsul la această întrebare este dat lui Herder de aceeași natură, care i-a deschis o serie lungă de Forme din ce în ce mai perfecte de la organismele inferioare la om "Să lăsăm deoparte", spune Herder, "toată metafizica și să ne ghidăm exclusiv de Fiziologie și experiență " Însăși structura fizică a omului, trăsătura sa distinctivă de alte ființe, îi determină deja destinația Poziția îndreptată a unei

persoane schimbă radical întreaga structură și poziție a corpului și relația dintre părțile și organele sale individuale: piciorul devine mai larg și mai puternic, măduva spinării cu sistemul său de nervi se ridică ca o floare în vârf, pieptul iese și se extinde, organele de nutriție, gura și maxilarul scad și ocupă un loc mai puțin proeminent; capul, aplecat la animal, devine coroana structurii; in acelasi timp, creierul are ocazia sa se dezvolte si iese fruntea plina de ganduri Organul auzului, care iese deasupra capului la animale, se scufundă mai jos, organul văzului ocupă locul cel mai proeminent, iar o persoană devine o creatură care privește larg în jur în jurul său și își ridică privirea deasupra ei înșiși Structura schimbată a corpului a schimbat și atitudinea omului față de felul său În termeni poetici, Herder realizează această idee și pictează o imagine a îngrijirii materne pentru un nou-născut Dar nu numai în dragoste și răutate totul s-a schimbat: structura omului îi dă putere de apărare, dar îi oferă mai puține mijloace de atac decât un animal; ocupă mai puțin spațiu pe sol cu corpul și prin urmare este mai puțin vulnerabil, poziția mâinilor îi oferă posibilitatea de a-și proteja aproape întregul corp și mai ales pe cel mai important Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI organe; pentru un atac, nu are suficiente mijloace naturale și trebuie să recurgă la artă - astfel, însăși structura îl predestine liniștii Avantajul organizării fizice a omului merge chiar mai departe; Herder conectează cu ea darul vorbirii Disputa de lungă durată - dacă darul vorbirii la o persoană a determinat dezvoltarea minții sale, sau invers - Herder o rezolvă în primul sens "Numai vorbirea", spune el, trezește mintea adormită După ce a indicat o serie întreagă de consecințe ale organizării fizice a unei persoane cu privire la dezvoltarea abilităților în el, nevoi mai rafinate și proprietăți morale, Herder ajunge la concluzia că o persoană este destinată și organizată dezvoltării minții și libertății Un copil, explică Herder, se va naște pe lume doar cu începuturile acelor forțe și abilități care ar trebui dezvoltate în el În astfel de condiții, el este forțat de organizația sa să învețe totul; se obișnuiește să-și încordeze simțurile - auzul, vederea, învață să meargă, învață să raționeze și, la fel ca un copil, căzând, învață să meargă, în timp ce animalele tinere dobândesc imediat putere și capacitatea de a se mișca, deci o persoană , prin amăgiri, merge la adevăr El este "primul slobod al creației"; de el depinde cântărirea binelui și a răului, a adevărului și a minciunii, i se oferă posibilitatea de a investiga, trebuie să facă o alegere : suma acestor înclinații și scopuri, realizarea ceea ce singur face din om o persoană reală, Herder desemnează cuvântul Humanität - umanitate Așadar, umanitatea este scopul și sarcina pământească a unei persoane, un scop nu din afară și impus lui în mod artificial, ci condiționat de organizarea sa, ea, toate sale fiind Aici, în "Ideile" lui Herder, apare în mod deosebit un moment demn de atenție, care îl deosebește puternic Biblioteca "Runivers" V G E R E filozofia naturii din perspective moderne Și conform lui Herder, o persoană, parcă, crește în mod natural din lumea organică care stă sub el, separată de el doar prin tranziții abia vizibile; omul este una dintre verigile din lanțul ascendent al creaturilor îmbunătățite ale naturii Dar, în realitate, poziția omului în ochii lui Herder este cu totul diferită Omul, este adevărat, este doar ultima treaptă de pe scara creației, dar cea la care duc toate celelalte; din această treaptă superioară, toate cele inferioare deja trecute par a fi aranjate de dragul celei superioare Natura a muncit, a creat, și-a desăvârșit opera doar pentru a ajunge rapid la cea mai perfectă dintre

lucrările ei O astfel de privire, în care, parcă, o privire din vechea teleologie, trece limpede prin acele capitole din Idei, care sunt consacrate omului Herder subliniază, de exemplu, că în lumea umană (im Menschenreich) domnește cea mai mare varietate de înclinații și înclinații, pe care le minunăm cu uimire și deseori le recunoaștem ca nefirești, fără să le înțelegem Dar din moment ce nici ele nu ar fi putut apărea fără cauze organice, atunci - dacă este permis, după cum prevede Herder, să speculăm cu privire la misterul creației - se poate privi omenirea ca pe o mare confluență a forțelor organice inferioare, care în ea trebuie atinge umanitatea Aceasta arată că filozofia naturii a lui Herder are încă un caracter antropocentric Viața și creativitatea naturii gravitează în jurul omului: toate eforturile naturii sunt îndreptate spre om; toate forțele organice inferioare, toate particulele anorganice grosiere, caută să se ridice la el pentru a fi transformate în ea, pentru a-și atinge scopul cel mai înalt - de a deveni om Oricât de justificată este critica acestor puncte de vedere din punctul de vedere al științelor naturale moderne, trebuie să admitem că marea idee culturală a umanității nu a fost niciodată stabilită pe o fundație atât de magnifică Toate organice Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI Natura cerească, cu toată bogăția și varietatea uimitoare a proceselor sale, cu îmbunătățirea nemărginită și armonioasă a fenomenelor sale, a anunțat omului revelația ascunsă în ea, că a fost creat pentru realizarea idealului umanității Ce este asta, omenire? Predestinarea omului către umanitate nu este o tautologie; acest concept, este adevărat, este oarecum nedefinit, dar liber, și este cu atât mai complet, cu cât o persoană este mai capabilă să aducă în el "Mi-ar plăcea", spune Herder, "să pot pune în cuvântul Humanitât tot ceea ce am spus despre dezvoltarea omului spre rațiune și libertate, spre rafinarea organelor și nevoilor, până la cele mai blânde și, împreună cu acea constituție puternică, spre stăpânirea a tot ce este globul, căci omul nu are un cuvânt mai nobil pentru destinul său decât el însuși, căruia i s-a întipărit chipul Creatorului pământului, pe cât a putut fi găsit aici Nu degeaba, spune Herder în alt loc, oamenii nu sunt capabili să-și imagineze o divinitate altfel decât în formă umană, mai mult, popoarele senzuale au îndumnezeit oamenii, în timp ce popoarele mai ideale au umanizat o zeitate A lupta pentru revelarea acestei umanități - dieser Humanité nachzuforschen - este adevărata filozofie umană, care se găsește atât în morală, cât și în politică, în științe și arte Dar dacă sfârșitul omului este să lupte pentru umanitatea completă, atunci la fel este și sfârșitul totalității tuturor oamenilor și într-adevăr Herder recunoaște umanitatea ca destin al omenirii și rezultatul final al istoriei sale Astfel, dezvoltarea umanității, adică, devine principiul principal al istoriei progres Dar ce dovezi are Herder că acesta este într-adevăr cazul? Herder își dovedește poziția parțial prin considerații generale despre obiective și oportunități, parțial prin date faptice Principiul de bază al tot ceea ce există, în opinia sa, Biblioteca "Runivers" V GERB constă în faptul că peste tot pe pământ se întâmplă ceea ce trebuie să se adeverească, parțial după condițiile și nevoile locului, parțial după circumstanțele și condițiile vremii Aceasta este o lege generală a naturii și a istoriei Așa cum în natură un copac, conținut în embrionul său, trebuie să crească dintr-un bob, tot așa și dezvoltarea oamenilor și a națiunilor are loc inevitabil Sau Herder încearcă să demonstreze progresul umanității din conceptul de scop "Scopul fiecărui obiect", spune el, "care nu este doar un mijloc mort, trebuie să se afle în sine Dacă am fi creați pentru a ne strădui,

ca un magnet care se întoarce spre nord, să ne străduim cu eforturi veșnice deșarte să atingem un asemenea punct de perfecțiune, care se află în afara noastră, atunci aceasta nu ar fi complet incompatibilă nici cu natura omului, nici cu conceptul de divinitate "cum îl imaginează lui Herder Un astfel de argument este, desigur, doar subiectiv; dar Herder afirmă că "scopul rasei umane pe pământ este dovedit în cel mai evident mod de natura și istoria sa Tot ce se spune în acest caz despre natură, adică, despre organizarea fizică a omului, a fost deja clarificat de Herder și citat cu privire la numirea unei persoane separate sau individuale pentru dezvoltarea umanității Ceea ce este nou aici sunt dovezile care provin din viața colectivă a oamenilor De dragul dezvoltării umanității, spune Herder, au fost introduse toate modurile de viață umană, toate tipurile de societate umană De dragul ei, omul a conceput diverse legi și forme de guvernare, toate având scopul de a-i permite omului să-și exercite puterile fără supărare din partea altora, pentru a-și asigura o bucurie mai liberă și mai armonioasă a vieții , artă, comerț , s-au inventat comunicarea între oameni, pedepsele pentru crimă Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI kov, recompense pentru virtute, mii de obiceiuri de familie și viață socială au fost stabilite pentru a stabili moralitatea și religia Pentru aceasta, în sfârșit, s-au purtat războaie, s-au încheiat tratate, s-a organizat treptat o anumită lege a războiului și a păcii; legea a fost stabilită pentru relațiile internaționale și comerțul, astfel încât o persoană să se bucure de siguranță și onoare în afara propriei țări Deci, tot ce a fost bun în istorie a fost făcut de dragul umanității; ceea ce apărea în ea nerezonabil, criminal și respingător, a fost comis împotriva umanității * * * Herder, însă, nu s-a mărginit să sublinieze că deja, prin natura lor, omul este obligat să urmeze calea perfecționării; trebuie să i se atribuie și meritul că a încercat să determine științific această cale și să stabilească primele, așa-zise legi istorice, pentru a stabili cu ajutorul lor în haosul evenimentelor istorice aceeași ordine care domnește în viață a naturii Adevărat, aceste legi ale naturii-Naturgesetze, despre care Herder vorbește cu atâta accent, sunt adesea mai aproape de considerente morale decât de legi, adică relaţii neschimbate ale fenomenelor, observabile empiric Așa este, de exemplu, prima lege a naturii indicată de Herder, lege pe care el o numește la fel de simplă, pe atât de demnă de o divinitate și rodnică pentru neamul uman Această lege este formulată de Herder astfel: în timp ce toate celelalte ființe, conduse de instinct, au rămas aceleași ca la începutul creației, zeitatea "a investit în om însuși principiul activității sale și de la bun început a pus această activitate în mişcare de nevoile interne şi externe ale omului natura cehă Omul nu era capabil să trăiască și să supraviețuiască fără să învețe Biblioteca "Runivers" V GERB fii ghidat de mintea ta; de îndată ce a început să-l folosească, este adevărat că i s-a deschis ușa către o mie de erori și eșecuri, dar în același timp, datorită tocmai acestor erori și eșecuri, s-a deschis calea unei mai bune folosiri a rațiunii Dacă oamenii au greșit sau s-au oprit la jumătatea drumului, au suferit consecințele amăgirilor lor și și-au plătit propria vinovăție Zeitatea nu le-a venit niciodată în ajutor cu miracole, dar prin consecințele acestor greșeli, i-a învățat pe oameni să le corecteze Cu cât oamenii au recunoscut mai devreme aceste greșeli, cu atât mai energic au început să le corecteze, cu cât au mers mai departe, cu atât umanitatea lor s-a dezvoltat mai mult - și trebuie să o dezvolte mai departe sau să geme timp de veacuri sub povara propriilor greșeli "Ne împacă în mod uimitor", spune Herder,

"principiul acestei frumoase legi divine a naturii, nu numai cu forma pe care a luat-o rasa umană pe vastul pământ, ci și cu toate schimbările care au avut loc în el peste tot secole Pretutindeni omenirea reprezintă ceea ce ar putea face din ea însăși, ceea ce a avut voința și puterea să facă " O altă lege a naturii, stabilită de Herder, afirmă că: "toate forțele distructive ale naturii nu trebuie doar să cedeze în decursul timpului forțelor de protecție, dar în cele din urmă ele însele servesc dezvoltării întregului * Ca dovadă, Herder citează Faptul transformării haosului în ordine mondială și încetarea pe glob a acelor răsturnări geologice care au precedat stabilirea actualului dispozitiv al suprafeței pământului Herder vede aplicarea acestui principiu general la istorie în următoarele trei propoziții istorice: I Mai mulți paznici decât distrugători se nasc printre oameni Dovada pentru Herder este faptul că printre conducători cuceritorii sunt mai rari decât monarhii iubitori de pace; iar dovada este treptat   predominarea culturii asupra barbariei Așa cum rasele de animale sălbatice au dispărut în Europa și chiar s-au diminuat în Africa, tot așa, odată cu expansiunea culturii, deșertul se micșorează și triburile sale sălbatice se răresc În ţările civilizate însă, oamenii pierd treptat, odată cu forţa animală a trupului, făcăturile pasiunilor sălbatice şi dezvoltă în ei înşişi o organizare mai fină Odată cu dezvoltarea rațiunii și a adevăratei umanități, această mișcare spre limitarea forțelor distructive trebuie să meargă din ce în ce mai repede Chiar și istoria noastră trecătoare arată clar că odată cu iluminarea popoarelor, nenumărate distrugeri ostile oamenilor au scăzut din fericire De la căderea Romei în Europa a apărut un alt stat, care avea să-și îndrepte întreaga organizație către războaie și cuceriri Pe măsură ce mintea se dezvoltă, oamenii din copilărie învață să aprecieze aspirații culturale mai utile decât măreția imaginară a cuceririi și distrugerii și sunt convinși că, în virtutea Legii Fizice, orice încălcare a echilibrului se întoarce în detrimentul infractorului Poate exista vreo îndoială, se întreabă Herder, că cu cât această lege este cunoscută mai clar, cu atât va fi mai puternică influența ei practică și culturală? Ceea ce poate fi dovedit cu certitudine matematică trebuie să devină mai devreme sau mai târziu un adevăr general acceptat Îmbunătățirea invențiilor și instituțiilor oferă omenirii mijloace din ce în ce mai mari pentru a limita și a face inofensiv ceea ce natura însăși nu a fost capabilă să înlăture Furtunile pe mare sunt inevitabile, dar omul a inventat nava, arta de a construi și busola pentru a le depăși Așa este și cu pasiunile umane, aceste furtuni distructive pe oceanul istoriei Dezvoltând această idee, Herder indică modul în care îmbunătățirile în   afacerile militare au scurtat și limitat războaiele; cum o artă și mai dificilă - politică - a îmbunătățit sistemul statal și a creat astfel noi garanții de pace și dezvoltare culturală Și mai evident este beneficiul progresului uman în domeniul economiei naționale, comerțului, dreptului, științelor și meșteșugurilor Pretutindeni, îmbunătățirea minții întărește cultura și chiar răul o forțează să servească scopului bun al omenirii Încă o altă lege - și, de data aceasta, o lege cu adevărat dovedită - îl ia pe Herder din viața universului și o aplică istoriei Aceasta este așa-numita lege a echilibrului de forțe a lui Lambert Este formulat de Herder sub forma unui traseu de prevederi sau legi separate În primul rând, pentru existența continuă (Behar-rungszustand) a oricărui obiect, este necesar un anumit maxim sau minim, adică un anumit echilibru al forţelor care

acţionează în ea În al doilea rând, toată perfecțiunea și toată frumusețea fenomenelor sau sistemelor complexe se bazează pe un astfel de echilibru Și în al treilea rând, dacă este scos din echilibrul său vreun obiect sau sistem, pe care se bazează adevărul, perfecțiunea sau frumusețea lor, atunci ei, din cauza inerției interne, se apropie din nou de el, prin intermediul oscilațiilor sau asimptotei *), întrucât în afara lui acest echilibru nu poate exista Cu cât forțele sunt mai diverse și mai vii, cu atât sunt mai mari fluctuațiile necesare restabilirii echilibrului perturbat Astfel, omenirea în ansamblu, în întregime, precum și în indivizi, societăți și națiuni separate, este un sistem solid, natural, al celor mai diverse forțe vii care se luptă între ele într-un vag haos, până când, conform legilor imuabile ale naturii, contrariile se limitează reciproc *) O asimptotă (adică, care nu coincide) este o linie (dreaptă sau curbă) care merge împreună cu o altă linie curbă, astfel încât distanțele dintre ele sunt în scădere, dar nu dispar niciodată Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI ha si nu se va stabili un anumit echilibru sau armonie a miscarilor Fiecare popor este un anumit echilibru de forțe propriu, care variază în timp, loc și caracter național; fiecare își atinge propria perfecțiune și, prin urmare, a transfera standardul perfecțiunii de la unul la altul ar fi cea mai înșelătoare eroare Și totuși, prin toate popoarele educate, trece un lanț de cultură, deși linia care le leagă este o curbă cu abateri ascuțite Dar un principiu domină toate, și anume: o singură minte umană, străduindu-se să creeze din confuzia ordinii, dintr-o varietate de forțe și aspirații, ceva întreg în echilibru armonios Acest echilibru armonic nu este altceva decât umanitate, adică rațiunea și dreptatea în raport cu toate clasele și în toate treburile umane Această dreptate, spune Herder în altă parte, nu este altceva decât echilibrul moral al rațiunii (en scho-ralisches Ebenmass der Vernunft), formula pentru echilibrul forțelor, "pe a cărui armonie se bazează întregul univers" Astfel, una și aceeași lege se extinde de la soare și de la toți ceilalți sori la cele mai mici acțiuni umane, o singură lege susține toate ființele și toate sistemele lor - relația armonioasă a forțelor lor la stabilirea odihnei și ordinii periodice Fericirea oamenilor se bazează și pe această lege mondială; ar trebui să învețe mai ales rațiunea și dreptatea; dacă vor reuși în ele, atunci pas cu pas lumina se va revărsa în sufletul lor și bunătatea în inima lor, perfecțiunea se va stabili în stare și fericirea în viață Și Herder nu are nicio îndoială că o asemenea prosperitate este reală Cursul culturii pe glob îi apare nu ca un curent calm, ci ca un curent turbulent cu viraje ascuțite și coturi mari Herder vede motivul acestui lucru în pasiunile umane, dar pentru el, Întrebări de filosofie, carte zz Biblioteca "Runivers" V GERB cu toate acestea, este evident că întreaga structură a rasei umane este proiectată pentru astfel de vibrații alternative Așa cum mersul nostru nu este altceva decât o cădere constantă, când la dreapta, când la stânga, și totuși mergem înainte cu fiecare pas, tot așa este și progresul culturii La fel ca în mecanismul corpului nostru, tot așa și în lume, prin antagonismul necesar al forțelor, munca veacurilor se desfășoară în interesul rasei umane În orice abateri se îndoaie fluxul minții umane, ea și-a luat începutul în izvorul etern al adevărului și, prin urmare, în virtutea naturii sale, nu se poate pierde pe drum Și cine trage din ea, trage putere și viață * * * Astfel, în filosofia istoriei a lui Herder, a fost stabilit un nou ideal pentru om și omenire, un ideal mai înalt și mai extins decât cel care a constat în ideea progresului filozofiei iluminatoare În aceasta din urmă a

predominat exclusiv latura rațională Nu fără motiv însă, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, alături de rațiune, sentimentul și-a declarat drepturile, în fața lui Rousseau Drepturile inimii și principiul moralității au găsit în Herder un susținător entuziast Nu atât dezvoltarea mentală (Ausbildung des Witzes - în "sensul spiritului francez"), cât educația inimii sunt în prim plan pentru el - Aici se află adevărata renaștere a vieții* - Ra-lingenesie des Lebens Nu degeaba s-a apucat și de predicarea unui nou ideal, în persoana lui Herder, un poet care a simțit atât de viu frumusețea poeziei populare și a știut în același timp să aprecieze idealurile estetice ale lui Winckelmann, Lessing și prietenul său Goethe Conceptul - Humanität - de umanitate, pe care Herder a făcut motto-ul filosofiei istoriei, s-a încheiat în Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI o dezvoltare cuprinzătoare a aspirațiilor spirituale încorporate în natura umană Idealul stabilit de Herder avea încă un merit; s-a bazat pe o combinație armonioasă a două elemente care intră în viața umană - materia și spiritul, natura și istoria În acest sens, meritul lui Herder nu este întotdeauna suficient de apreciat Contemporanii l-au acuzat că - și acest reproș se aude până în zilele noastre - că a subordonat spiritul prea mult naturii sau, așa cum a spus Laurent în istoria sa filozofică a omenirii, "a crezut în influența fatală a naturii asupra istoriei * *) Pe bună dreptate, lui Herder i se putea reproșa că a introdus metoda aprioristică și conceptele metafizice în explicarea fenomenelor fizice Dar asemenea contradicții erau absolut inevitabile, având în vedere scopul înalt pe care îl urmărea; acest scop trebuie avut în vedere atunci când se judecă meritele sale, și nu deficiențele care s-au manifestat în îndeplinirea unei sarcini dificile Semnificația filozofiei istoriei a lui Herder constă în marea încercare de a înțelege scopul și legile istoriei în legătură cu structura generală a universului, în măsura în care această ordine era accesibilă observațiilor sale Pe lângă toate rezultatele pozitive obținute în acest fel, însăși formularea unei astfel de întrebări a fost un rezultat grozav pentru știința istorică Admirând imensitatea universului și armonia legilor lumii, Herder a inspirat istoria și a scos-o din labirintul de interese și pasiuni umane meschine care au absorbit toată atenția istoricilor; după ce a trasat legea îmbunătățirii continue în întreaga lume organică, el a plasat principiul progresului în istorie pe un teren ferm În acest fel, natura nu a suprimat istoria, ci a devenit într-o relație de serviciu față de ea Păstor înainte * Laurent Studii T XI ρ· ΐ " "niais il croit aussi à l'influence fatale de la nature Le fatalisme de la nature le domine sans qu'il se rende compte des conséquences funestes de cette doctrine", p * Biblioteca "Runivers" V G E R E a condus lumea animală, în măsura în care i-a fost posibil, aproape de om, dar nu pentru a-l slăbi pe om și a-și dovedi bestialitatea, ci pentru a face toată natura să repete omului în mod convingător și autoritar: perfecționează-te și devii pe deplin om III În filosofia sa a istoriei, Herder a învins marea antinomie a materiei și a spiritului, a naturii și a istoriei, unindu-le în ideea de îmbunătățire constantă, prezentând progresul în om și în istorie ca o consecință firească a progresului în natură, a mișcării sale progresive în ameliorare organică xb Form Dar pe această bază trebuie să fi fost dezvăluită înaintea lui o altă antinomie Dacă natura a organizat rasa umană pentru o dezvoltare progresivă, pentru atingerea unui singur scop îndepărtat, atunci toate generațiile de oameni nu sunt altceva decât pași de-a lungul cărora spiritul istoriei înaintează, atunci toate sunt doar mijloace pentru acest scop, atunci

ei toți trăiesc pentru alții și lucrează pe calea progresului, pentru ca alții să se bucure de roadele muncii lor Natura umană a lui Herder nu a suportat o asemenea soluție a problemei Aceeași umanitate care l-a determinat să recunoască conceptul de "umanitate" - Humanitât ca scop ideal al istoriei, l-a împiedicat să aducă individualitate, adică persoană individuală, generație sau oameni - ca un sacrificiu față de conceptul general, colectiv de umanitate Simpatia vie a lui Herder pentru tot ceea ce este înzestrat cu viață l-a obligat să vadă ființa reală și adevăratul scop al creației în fiecare subiect individual - om sau oameni, și nu în viața speciei sau a întregii rase umane Inima lui Herder a îndemnat, la fel ca și a poetului, că "viața pentru viață este dată tuturor " Viața pentru toată lumea este un scop, nu un mijloc; natura i-a creat pe toți să se bucure de viață Deci, fericirea sau binele fiecăruia este sloganul naturii și al istoriei umane - și istoria călăuzitoare a lui Herder Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI principiul progresului cedează locul așa-numitului eudaimonic, adică principiul binelui Herder era cu atât mai înclinat să cedeze influenţei eudemonismului cu cât avea un instinct politic slab dezvoltat şi, prin urmare, îi lipsea o înţelegere reală a acelei lumi în care se manifestă cel mai clar armonia dintre principiul individual şi cel colectiv, adică state În lipsa interesului politic, Herder a văzut în state doar mașini artificiale puse în mișcare de mâna unuia sau a câtorva agenți și nu a observat în stat solidaritatea și interacțiunea reciprocă a membrilor săi În plus, Herder, cu umanitatea sa, a fost respins de orice tiranie a conducătorilor și aspirații de cucerire și trebuie spus că statele contemporane ale lui Herder, chiar și starea regelui-filozof Frederic cel Mare, au reprezentat multe proprietăți care au susținut în Herder antipatia acestuia la elementul politic din istorie La toate acestea s-a alăturat în cele din urmă o controversă între Herder și Kant în intervalul dintre apariția primei și a doua părți a Ideilor, care l-a iritat foarte mult pe impresionabilul Herder În critica sa asupra ideilor, Kant a pus în contrast idealul cu altul bazat pe o idee politică; Kant a recunoscut ca rezultat final al progresului istoric cel mai perfect sistem politic în care interesele conflictuale ale indivizilor erau soluționate armonios Herder nu a fost capabil să se împace cu acest ideal Ideea că întreaga istorie de muncă de o mie de ani a omenirii a fost doar o aproximare lentă a unui ideal îndepărtat, pe care doar ultima generație umană l-ar folosi pe deplin, l-a revoltat "Cum!" exclamă el, "se poate ca mii să fi existat doar pentru unul, toate generațiile trecute să fi trăit doar pentru ultima, toți indivizii au fost creați doar în folosul speciei, adică în interesul unei imagini și nume abstracte?* Biblioteca "Runivers" V G E R E "Kak! inima maternă a naturii a însemnat doar binele uneia dintre miile de generații umane, iar toate celelalte generații nu sunt altceva decât un instrument care să asigure binele ultimilor lor urmași?** Așadar, ideea opoziției dintre binele indivizilor și progresul întregului a lovit imaginația lui Herder și a stat în calea lui Sub influența ei, ideea veche a antagonismului dintre fericire și cultură, ideea cu care Rousseau a adus o asemenea revoluție în structura societății europene, s-a trezit din nou la Herder A doua parte a "Ideilor" sale a fost scrisă sub impresia acestui gând: ideea umană universală a "umanității" palidează și se întunecă, iar în locul ei ideea bunăstării personale a indivizilor și popoarelor din istorie apare Ce este atunci bunătatea sau fericirea - Glück-seligkeit - și cui naiba este destinată? Aceste două întrebări se contopesc cu Herder într-una singură și sunt rezolvate de el sub influența exclusivă a

sentimentului uman Acest sentiment elimină orice soluție a întrebării, care ar face din binecuvântare proprietatea sau privilegiul câtorva Fericirea este recunoscută de el în primul rând ca un bun individual, legat organic de condițiile locale De aici rezultă că fericirea poate fi peste tot "Nebun de arogant", spune Herder, "ar fi presupunerea că locuitorii altor continente trebuie să devină europeni pentru a fi fericiți; la urma urmei, noi europenii am putea deveni astfel doar în Europa Toți oamenii au același drept de a găsi plăcere în viața pământească!" Acest drept al tuturor la fericire nu este doar teoretic, ci se realizează și pentru că măsura și definiția fericirii sunt relative, adică în legătură cu sentimentele fiecăruia Deci, fericirea poate fi nu numai în toate climatele și în toate zonele pământului, ci și în viața fiecărei persoane Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI Pentru ca fericirea să fie cu adevărat accesibilă tuturor, Herder simplifică din ce în ce mai mult acest concept Prima condiție necesară pentru fericire este sănătatea, iar sănătatea este menținută prin muncă și muncă; de aceea, după cum spuneau grecii, zeii vindeau totul muritorilor pentru muncă: de aceea, însăși lipsa îi determină pe săraci, vesele cu duhul, la muncă întăritoare Prin urmare, europenii întâmpină atât de des cu uimire mulțumirea și veselia constantă de pe chipurile popoarelor care nu sunt familiarizate cu aspirațiile lor anxioase; prin urmare, fericirea vieții nu se găsește nicăieri în varietatea de sentimente și gânduri care roiesc, ci în bucuria imediată a existenței însăși și a ceea ce considerăm a fi inerent existenței noastre Herder identifică fericirea cu o conștiință simplă, profundă și de neînlocuit a existenței cuiva Herder merge și mai departe în simplificare Tot ceea ce trăiește, spune el, se bucură de viața lui, fără să se întrebe sau să adâncească în întrebarea de ce trăiește; viața lui este scopul lui și scopul lui este să trăiască Existența lui este scopul lui și scopul lui este existența În a oferi unei persoane un astfel de sentiment de a se bucura de viață, inima joacă un rol mai important decât rațiunea; "Deoarece, spune Herder, fericirea noastră (Wohlsein) este mai degrabă un sentiment liniștit decât un gând clar, atunci sentimentele inimii ne răsplătesc mult mai mult cu dragoste pentru viață și cu bucuria de ea decât cu puterea unei minți gânditoare " În cele din urmă, chiar și absența dezvoltării este recunoscută ca o condiție a fericirii Herder laudă natura pentru că, în majoritatea popoarelor și păturilor sociale, ea a legat forțele spirituale într-o sferă puternică și o desfășoară numai acolo unde este cerută de nevoie Majoritatea popoarelor de pe pământ acționează și fantezează, iubesc și urăsc, speră și se tem, râd și plâng ca niște copii; prin urmare, cel puțin, se pot bucura de beatitudinea viselor copilărești Vai de bietul om care trebuie să se gândească gânditor la bucuria vieții!* Biblioteca "Runivers" V G E R E Încetul cu încetul, noțiunea de beatitudine a lui Herder capătă o conotație ostilă din punct de vedere cultural Întâlnim în el ecouri ale ambelor principii în numele cărora cultura i-a fost refuzată: protestul în numele proletariatului, căruia, potrivit poziției sale sociale, binecuvântările culturii superioare sunt inaccesibile, și protestul în numele acelei mase , care, prin mijloacele sale intelectuale, depășește puterea dezvoltării spirituale superioare "O experiență tristă îl învață pe Herder că nu orice rafinament al dezvoltării dă fericire "Reflecția filozofică, de exemplu, poate face plăcere câtorva oameni pe îndelete; chiar și pentru ei este, la fel ca intoxicarea cu opiu din Orient, o plăcere debilitantă, obositoare și amânătoare într-un fel de semi-amăgire "Nu credeți, oameni buni, că dezvoltarea prematură, fără margini este

fericirea, sau că o listă moartă (nomenclatura) a tuturor științelor și exercițiul acrobatic (seiltãnzerischer) în toate artele "a învățat o ființă vie sensul vieții* Herder binecuvântează Providența pentru că ea nu a înzestrat neamul uman cu o subtilitate de prisos și nicidecum a destinat ca globul să devină un auditoriu învățat Și în alt loc, criticând rafinamentul culturii și moravurilor europene, Herder exclamă: "Dar ei îmi vor spune că toate acestea servesc la deosebirea moșiilor și bunăstării popoarelor!" "La prosperitate? De ce bietul om moare de foame si nevoit sa munceasca si sa transpire, cu simturile tocite, sa duca cea mai mizerabila viata? Oare nobilii și bogații, lipsiți de gust, își plictisesc simțurile într-un mod mai rafinat pentru a-și menține grosolănia (Butalitãt) într-un mod mai rafinat?* Din acest punct de vedere, Herder ajunge deja la idealizarea sălbaticului; el exaltă până și podoabele urâte și perversiunile trupului la care recurg sălbaticii peste "volantele și stilul artificial de viață al europeilor civilizați" Mai mult, în concluzia chiar și a unui ochi Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI Se spune că sălbaticul, în simplitatea gândurilor sale, în simplitatea afecțiunilor sale, realizează mai fidel și mai bine idealul umanității, marele testament pe care filosofia lui Herder l-a recunoscut drept coroana întregului progres istoric "Un sălbatic, exclamă Herder, care se iubește pe sine, pe soția și pe copiii săi cu dragoste liniștită, iar în cercul său restrâns de activitate, aprins pentru binele tribului său, nu mai puțin decât pentru propria viață, - mi se pare - mai mult merită să fie considerată o persoană reală (ein wahreres Wesen) decât acea umbră civilizată care se bucură în dragoste pentru umbra întregii rase umane, adică numai la nume (fiir einen Ñamen) În coliba lui săracă, primul își găsește un loc pentru fiecare străin, pe care îl primește cu o bunăvoință indiferentă, ca un frate, fără să întrebe măcar cine este; inima umflată (verschwemmfe) a unui cosmopolit inactiv nu este un refugiu pentru nimeni În acest truc împotriva cosmopoliților se află un indiciu asupra lui Kant și a idealului său social Chiar mai puțin decât predestinația umanității pentru o cultură rafinată, Herder "poate înțelege" ideea "că o persoană ar trebui creată pentru stat și să găsească în sistemul acestuia primele condiții necesare pentru adevărata sa fericire" Pentru Herder, este evident că odată cu mărimea statului și cu complexitatea sistemului artificial, numărul nefericiților trebuie să crească inevitabil și fără limită În statele mari, sute trebuie să moară de foame pentru ca cineva să se poată risipi și să se bucure de lux; zeci de mii sunt în captivitate și trimiși la moarte pentru ca nebunul sau înțeleptul încoronat să-și poată îndeplini Fanteziile Și, în sfârșit, din moment ce, după părerea tuturor publiciștilor, fiecare stat bine ordonat trebuie să fie o mașină controlată de gândul unuia, nu există într-adevăr o fericire mai mare decât aceea de a servi drept unealtă fără sens într-o astfel de mașină? "Nu, dacă suntem oameni, atunci îi vom fi recunoscători Providenței că nu a văzut scopul comun al omului în acest lucru Biblioteca "Runivers" V GERB calitate Milioane trăiesc pe glob fără state, iar în cea mai artificială stare, cel care vrea să fie fericit trebuie să-l caute în același loc cu sălbaticul, adică așteaptă sănătatea și puterea spirituală, bunăstarea casei și a inimii tale, nu de la stat, ci de la tine însuți Deci, Providența a fost milostivă, care a preferat fericirea mai ușor de atins a indivizilor scopurilor artificiale ale unor societăți vaste și, în măsura în care a putut, a scăpat lumea de aceste mașini guvernamentale scumpe Legat de protestul lui Herder împotriva principiului statului pe pământ este un

protest împotriva părerii că fericirea depinde de succesul unei culturi progresiste "Ar fi un act slab și copilăresc al unei mame creatoare, exclamă Herder, dacă ar determina adevăratul și singurul destin al copiilor ei - să fie fericiți - adaptări pricepute ale câtorva descendenți întârziați și din mâinile lor s-ar aștepta la determinarea scopul întregii creații pământești Într-adevăr, voi, locuitorii altor continente, în mileniile care au fulgerat pe pământ, nu ați trăit deloc, sau ați fertilizat pământul doar cu cenușa voastră, pentru ca la sfârșitul secolului urmașii voștri să fie binecuvântați cu cultura europeana ? Ce lipsește acestui gând trufaș pentru a fi o insultă la adresa măreției naturii? opresiune, dacă există fericire pe pământ, atunci aceasta se află în fiecare ființă simțitoare și trebuie să fie inerentă naturii sale; și chiar arta auxiliară, pentru a aduce fericirea, trebuie să se transforme în natură Prin natură, fiecare om poartă în sine măsura fericirii sale și numai în limitele Formei pentru care a fost creat poate găsi fericirea Tocmai din acest motiv, natura a epuizat toate Formele umane de pe pământ, pentru a avea pregătite pentru fiecare, după timpul și locul său, plăcerea cu care îi atrage pe muritori de-a lungul întregii vieți (durchs Leben hin-diirch tãuschte) Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI Atât de tranșant formulat de Herder este antagonismul dintre fericirea individuală și cultura generală într-unul din capitolele părții a doua *) Acest antagonism nu este niciodată împăcat la Herder și este slăbit în părțile ulterioare ale operei sale Herder combină mecanic ambele obiective - bunăstarea personală și dezvoltarea umanității Care este, atunci, se întreabă el odată, scopul umanității? - în umanitate și prosperitate în acel loc, în acel stadiu, pe care fiecare îl ocupă ca una și nu o altă verigă în lanțul general al dezvoltării Ideea de fericire, totuși, din nou, din ce în ce mai mult cedează conceptului de umanitate, care se dezvoltă odată cu ascensiunea culturii În urma dezvoltării idealului umanității, Herder face chiar, după cum am văzut, o concesie principiului politic și introduce în conceptul de umanitate ideea de "dreptate pentru toate clasele și păturile", care, desigur, nu este posibil în afara unui sistem social și statal îmbunătățit Cu toate acestea, preocuparea pentru fericirea tuturor, indiferent de cultura lor, este exprimată aici de Herder în simpatie pentru Formele inferioare ale umanității Umanitatea se dovedește a fi proprietatea tuturor "Natura l-a plasat pe negru aproape de maimuță și, de la înțelegerea negrului până la cel mai rafinat creier al unui om cultivat, ea a lăsat pe seama tuturor popoarelor și tuturor vârstelor să rezolve marea lor problemă a umanității Dar cu o astfel de vedere a chestiunii, unitatea culturii și comunitatea obiectivelor din umanitate dispar complet Herder era cu atât mai mult în pericol să piardă acest fir al Arianei în labirintul istoriei omenirii, pentru că atenția sa a fost în permanență distrată de la scopul comun al umanității prin simpatia lui Herder pentru caracterul individual al națiunilor Interesul său pentru poezia și limba populară l-a învățat devreme să prețuiască națiunile ca indivizi vii "Nu poți provoca o națiune *) Capitolul al cincilea din cartea a VIII-a Biblioteca "Runivers" V GERB mare rău", a scris el într-una din primele sale scrieri, "parcă i-ar fura caracterul național, particularitățile spiritului și limbajului ei"*) Și în prima sa încercare de filozofie a istoriei, el a susținut că "fiecare națiune are în sine centrul fericirii sale, ca fiecare minge centrul său de greutate" El a efectuat constant această analogie în "Idei" Dar cu o semnificație atât de importantă a elementelor autonome, naționale, ideea generală a umanității amenință să se

destrame: fiecare popor, în individualitatea sa, realizează ideea de umanitate, iar istoria omenirii nu este altceva decât istoria colectivă a națiunilor individuale Elementul individual sau național preia uneori la Herder chiar și acolo unde vrea să exprime o idee umană generală Astfel, de exemplu, compară istoria popoarelor civilizate cu o competiție "pentru coroana celei mai bune umanități" Ideea de solidaritate este exprimată în această imagine, dar în esență una dintre națiuni este destinată palmei victoriei, iar câștigătorul este recunoscut ca având avantajul că ea singură, față de toate celelalte, a realizat idealul umanității În mod asemănător, Herder spune în alt loc: "totul fiind reînnoit în Formele sale, geniul umanității înflorește și, renascând, trece (geht palingene-tisch weiter) prin popoare și generații •Λ· # Astfel, unitatea istoriei omenirii pare a fi spulberată de antinomia dintre generații și popoare separate, care toate își servesc propriile scopuri, toate au propriul lor ideal de umanitate Dar fără unitate în scop și în dezvoltare nu poate exista filozofie a istoriei Și Herder găsește din nou această unitate și o indică în istorie Această unitate nu este un principiu abstract care *) Biedermann II, p Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI care este luată din afară şi introdusă artificial în construcţia istoriei omenirii Dimpotrivă, Herder o derivă din însăși natura omului Acesta este principiul solidarității, legătura reciprocă a oamenilor în dezvoltarea lor spirituală Degeaba crede un om în visele vieții sale, spune Herder, că a devenit tot ce este din sine; oricât de mult visează o persoană să fie creatorul lui însuși, el depinde de ceilalți în dezvoltarea abilităților sale Un astfel de vis este de înțeles la om Sentimentul de activitate de sine, investit în el de natură, îl cheamă la acțiune și îl răsplătește cu o conștiință plăcută a propriei fapte perfecte Uită anii copilăriei; înclinațiile pe care le-a perceput atunci și cele pe care le re-percepe constant zac latente în sufletul său: nu le conștientizează în sine și se bucură doar de roadele "forțelor spirituale" dezvoltate în el; dar gânditorul care cunoaște din experiență cursul vieții umane individuale și este capabil să urmărească întregul lanț al istoriei omenirii vede clar verigile închise ale acestui lanț, care constă în dependența reciprocă a oamenilor și a generațiilor umane De fapt, la fel de puțin pe cât o persoană prin nașterea sa fizică provine de la sine, el poate fi recunoscut și spiritual ca o pepiță (ein Selbstgeborner) Am moștenit nu doar germenii proprietăților noastre spirituale, ci și însăși dezvoltarea lor, în funcție de mediu Prin însăși natura sa, o persoană este destinată în lunga sa copilărie să folosească ajutorul altcuiva Întreaga viață a unei persoane în această perioadă constă în percepția vie a impresiilor din acest mediu și în imitație Chiar și rațiunea într-un anumit sens (Vernunft = Vemommenes) nu este altceva decât un agregat de concepte inteligibile, asimilate, suma educației, pe care persoana educată o completează în cele din urmă independent în sine după modelele care i-au fost date Biblioteca "Runivers" V GERB Această interacțiune a oamenilor este principiul în istoria omenirii, fără de care nu ar exista o astfel de istorie Dacă omul ar primi totul de la sine și s-ar dezvolta independent de mediul său, istoria omului ar fi posibilă, dar nu a rasei umane Și întrucât proprietatea distinctivă a omului constă tocmai în faptul că, apărând în lume aproape fără instinct, ne dezvoltăm la umanitate doar prin exercițiu pe tot parcursul vieții, iar pe aceasta se bazează atât capacitatea de a se îmbunătăți (Perfectibilität), cât și posibilitatea de a cădea şi perversiune, apoi tocmai în În virtutea acesteia, istoria rasei umane

devine un întreg unic, adică "un lanţ de comunicare şi continuitate culturală de la prima până la ultima verigă" Pe această bază, Herder recunoaște și ideea de "educație a omenirii"; o recunoaște tocmai pentru că o persoană devine persoană numai în virtutea educației În același timp, el face o rezervă împotriva unei înțelegeri prea abstracte a acestei idei Nu se poate vorbi, remarcă Herder, despre educația rasei umane în sensul că, de exemplu, acest ultim concept a fost înțeles de averroiști, care au atribuit rasei umane un singur suflet, nu rasa umană este adusă sus, dar fiecare membru individual al acestei rase Dar dacă cineva, pe de altă parte, ar începe să vadă în umanitate doar un individ și să nege coeziunea reciprocă a acestor indivizi și legătura lor cu întregul, atunci acest lucru ar fi contrar atât naturii omului, cât și dovezilor clare ale istoriei sale ; căci niciunul dintre noi nu a devenit un om de la sine În dezvoltarea sa spre umanitate, o persoană este conectată prin educație cu părinții, profesorii, prietenii, cu poporul său și cu generațiile anterioare ale acestui popor, în sfârşit, cu întregul lanţ al rasei umane, care prin fiecare dintre aceste verigi i-a influenţat puterea spirituală Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI Având în vedere aceasta, întregul glob se transformă în ochii lui Herder într-o instituție de învățământ pentru întreaga familie umană, cu multe ramuri și clase, dar cu un singur plan general de studiu: educația umanității / și odată cu ea și filosofia istoria devine pentru el la fel de adevăr de încredere, precum și existența umanității însăși, adică interacțiunea indivizilor umani, "care singuri ne-au făcut ființe umane " Prin recunoașterea influenței spirituale reciproce a oamenilor și a educației umanității, Herder a introdus un factor nou și important în filosofia istoriei schimbă istoria într-un fel omul și poziția sa în lume Istoria omului este o continuare a naturii organice;dar odată cu apariția culturii spirituale, intră un nou principiu independent în ea În natura organică, îmbunătățirea are loc prin procese fizice;organismele sunt îmbunătățite de mediul în care trăiesc;progresul le vine din exterior În lumea istorică, acest mod de îmbunătățire se retrage în plan secund; progresul real este posibil doar din interior, printr-un act conștient, printr-o dorință interioară de a îmbunătăți și de a ajunge la lumina care strălucește în istorie Omul istoric are o dublă origine: este un copil al naturii, dar în același timp este un fiu al spiritului El este succesorul și moștenitorul de drept al tuturor lucrurilor mărețe care s-au întâmplat în istorie, dacă ar fi dispus să accepte această moștenire Îmbunătățirea unei persoane se realizează prin percepția rezultatelor dezvoltării altcuiva, transferate acestuia, adică ajungând la el prin tradiție și educație Această percepție nu este un proces mecanic, nu o imitație oarbă, ci un act creativ Imitatorul trebuie să aibă puterea de a accepta ceea ce i se transmite, de a-l asimila și de a-l transforma în natura sa spirituală De la cine Biblioteca "Runivers" V G E R E el preia ce și cât de mult ia în sine, cum îl asimilează lui însuși, cum aplică ceea ce a învățat și ce beneficii trage din el - toate acestea sunt determinate de puterile celui care percepe Deci, care este tradiția culturală care influențează o persoană și cum percepe ea această influență, o persoană devine astfel, Astfel, în ideea de perfecţionare, pe care omul o scoate din toată natura organică, se introduce un nou principiu, care pune progresul istoric mai presus de orice progres din lumea organică: omul este perfecţionat datorită perfecţionării întregului grup al căruia el este membru sau al întregii rase umane; iar perfecţionarea omului individual nu rămâne fără

influenţă asupra cursului general al progresului Drept urmare, se deschid perspective uimitoare pentru viața omului și a umanității: sensul acestei vieți se ridică și Herder dezvăluie acest sens în expresii frumoase El numește fericit un muritor care, prin gândurile și aspirațiile sale, sau cel puțin prin razele liniștite ale ființei sale, a contribuit la dezvoltarea unei umanități mai bune între frații săi Nu altfel, spune Herder, Domnul influențează pământul, ca prin cei mai buni oameni aleși Trupul nostru se putrezește în mormânt, iar numele nostru trece ca o umbră rapidă peste pământ; numai în glasul lui Dumnezeu, adică în tradiția culturală, putem trăi și acționa și în sufletele oamenilor în influență fără nume Chiar mai mult decât prețul unei vieți separate, sensul întregii istorii câștigă din tradiția culturală: "Lanțul de aur al culturii", exclamă Herder, "cuprinzând pământul și întinzându-se" prin toți indivizii până la tronul Providenței, de când te-am văzut și te-am urmărit în cele mai bune verigi, istoria a încetat să-mi mai pară, ca înainte , o urâciune a pustiirii pe cele sfinte și pe pământ Filosofia istoriei urmând lanțul Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI cultura aduce sens fenomenelor disparate, se împacă cu ceea ce este urât pervertit în ele și consolă în ceea ce privește trecătoarea a tot ceea ce este mare și frumos Prin dezvoltarea istorică, omul devine doar om; de aceea sunt atât de multe abateri pe drum; de aceea nu există absurditate care să nu apară în istorie; de aceea toate viciile și crimele sunt epuizate în ea; dar liniștit în mijlocul tuturor acestor lucruri se coace nobilul mugur de cultură Prin urmare, revoluțiile nu-l mai înspăimântă pe Herder, ele sunt necesare rasei umane pentru ca mișcarea ei să nu se oprească, ca un pârâu într-o mlaștină stagnantă Prin urmare, în istorie nu poate exista nimic imobil Niciun monument al mâinilor omului nu poate supraviețui pentru totdeauna pe pământ, pentru că în fluxul generațiilor, fiecare structură a omului servește doar nevoilor unui anumit timp și devine imediat dăunătoare posterității, de îndată ce nu mai este necesar pentru el sau întârzie mișcarea lui înainte Dar din aceste ruine și moloz, așa cum spune Herder, lanțul tradiției culturale alcătuiește un întreg, în care imaginile oamenilor dispar, dar spiritul uman trăiește și acționează nemuritor Prin urmare, filosofia istoriei care urmează lanțul tradiției culturale este de fapt, după Herder, adevărată istorie umană Numai continuitatea culturii face posibilă istoria, căci ea leagă într-un întreg spiritual toate generațiile de oameni de la primele priviri ale culturii până la cele mai îndepărtate manifestări ale ei în viitor Continuitatea culturii în lumea spirituală este aceeași cu legea conservării energiei sau a forțelor în lumea fizică, deoarece, datorită continuității culturii, activitatea spirituală a oamenilor nu se irosește, creativitatea geniilor încântă generațiile ulterioare de oameni, iar isprava morală rămâne un model etern și sursă inepuizabilă de noi forțe morale pentru urmași Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" c Г EP b E Pe această bază, se rezolvă armonios antinomia dintre binele individual și scopul comun, în fața căruia s-a oprit Herder Viața să fie dată pentru viață, binele fiecărei creații să fie scopul naturii - conștientizarea că viața nu este închisă în sine, că munca și eforturile vieții servesc în beneficiul altora, desigur, nu diminuează bucurie de viață, dar o înalță și are doar preț neobiectiv, dar și subiectiv, adică pentru persoana cea mai conștientă Pe această bază s-ar putea rezolva o altă antinomie - între principiul național și cel universal uman, deoarece relația lor este asemănătoare raportului dintre individul și binele său personal cu acel ansamblu colectiv al cărui membru este Lăsați oamenii

să-și prețuiască individualitatea, lăsați-i să realizeze că pot realiza idealul comun - umanitatea - doar în forme naționale Dar dacă s-a ridicat la nivelul unui popor cultivat, atunci va asculta edificarea istoriei și va extrage din ea trei propoziții de bază: că își datorează cultura unui lung șir de generații umane și popoare care l-au precedat, acel progres în cultură se realizează prin interacțiunea și solidaritatea comună a altor popoare și, în sfârșit, că istoria i-a dat același scop ca și altora - dezvoltarea umanității Să fie refracta umanitatea în prisma existenței naționale - nu poate fi altfel; dar ar fi auto-amăgire să afirmăm că orice naționalitate reprezintă realizarea deplină a umanității Herder este aproape de o astfel de soluție a problemei, deși nu o rezolvă metodic și nu duce la o Formulă certă Dar stăpânind principiul continuității culturii și conexiunii reciproce a generațiilor umane în munca culturală, Herder a intrat pe calea reală El vorbește cu insistență împotriva iluziei că individul a devenit tot ceea ce îi este datorită Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI PĂSTORULUI lui însuși Numai sub influența omului se dezvoltă omul spre umanitate Ceea ce se spune aici despre individ se aplică și națiunilor Numai sub influența altor popoare, care au participat cu munca lor spirituală la crearea culturii și și-au pus amprenta asupra ei, fiecare națiune este crescută la omenire Prin urmare, Herder, care s-a răzvrătit împotriva cosmopolitismului inutil și a insistat atât de tare asupra necesității dezvoltării unei istorii naționale a Germaniei, împreună cu cei mai mult decât alții, a contribuit la umanizarea idealului istoric și la elucidarea ideii de istorie mondială Noțiunea lui Herder de "comuniunea și dezvoltarea tradiției culturale de la prima generație până la ultima" conținea rezolvarea chestiunii unificării tuturor în idealul umanității Herder a recunoscut direct și necondiționat această unitate Lanțul tradiției a închis în ochii lui toate fragmentele trecutului într-un singur întreg, în care imaginile umane dispar, dar spiritul umanității continuă să trăiască și să acționeze nemuritor Iar spiritul umanității nu este altceva decât scopul stabilit de istorie pentru dezvoltarea umanității depline "Umanitatea" este pentru Herder finalizarea generală a procesului istoric mondial Este punctul culminant al acestui proces: "expansiunea lui", spune Herder, "este stabilirea împărăției divine pe pământ" Între conceptul de "regatul divin" , așa cum a fost formulat de Augustin la căderea Romei și a lumii păgâne, și referirea lui Herder la acesta, se întinde secțiunea principală a istoriei lumii, se află întregul sens al destinului european civilizaţie Ce diferență profundă, ce opoziție între aspirații și idealuri, ni se dezvăluie când comparăm aceste concepte! În primul caz, cel mai înalt ideal al vieții este renunțarea la tot ce este uman; în al doilea, umanitatea, realizarea tuturor înclinaţiilor culturale, investite de natură în om, este recunoscută ca ideal Biblioteca "Runivers" Ό V ARME Idealul lui Augustin duce la desconsiderarea tuturor intereselor și nevoilor pământești, în timp ce idealul secolului al XVIII-lea, exprimat* de Herder, duce la o îmbunătățire armonioasă, neîncetată Prima se află la baza ascezei medievale și a teocrației papale, a doua îmbrățișează totalitatea umanității în toate formele ei culturale într-o singură solidaritate, conectată între ele printr-o "frațiere" spirituală comună Și totuși, cu toată această diferență, ce asemănare interioară și ce se poate spune identitate! Idealul anterior a servit drept rădăcină pentru cel de mai târziu și istoria culturii europene, indică legăturile intermediare dintre ele La baza ambelor viziuni asupra lumii se află principiul idealului, adică luptă pentru ce este mai înalt și mai bun, pentru

îmbunătățire Un ideal, referindu-se la natura aspră a omului, i-a repetat: "pentru a deveni perfect, aruncă tot ce te leagă de lumea fizică și întârzie dezvoltarea ta spirituală" Un alt ideal, adresându-se unei persoane mai mature, îi indică că în însăși natura lui se află înclinațiile dezvoltării sale spirituale, se află principiul și legea perfecționării În acest ideal constă răspunsul la întrebarea de ce și care este semnificația studiului proceselor biologice în cercul științelor istorice După cum a clarificat deja Herder, progresul omenirii este realizarea unei legi generale generale, care operează atât în lumea fizică, cât și în cea spirituală; dar acea îmbunătățire care, în domeniul organismelor animale, are loc prin intermediul unor procese fizice independente de individ, devine în domeniul istoriei un act creator conștient, o lege morală și o sursă de fericire pentru om V Guerrier Biblioteca "Runivers" Bazele idealismului *) A treia etapă a idealismului Credința ca factor de cunoaștere Nu doar simțim fenomene, ci și le cunoaștem Lumea nu este o simplă colecție de evenimente sensibile, ci o succesiune coerentă și regulată de fenomene sensibile Dar nici asta nu este suficient: lumea nu este doar simțită și cunoscută, ea există; mai exact, exista in lume fiinte reale, asemanatoare cu noi si diferite de noi, care nu sunt reductibile nici la un fenomen senzual accesibil perceptiilor noastre, nici la idei sau concepte Dacă nu ar exista decât concepte și reprezentări, definiția noastră a ființelor, ca gânditoare și ca apariție, ca reprezentare obiectivă și concept sau idee obiectivă, ar fi o definiție completă, exhaustivă Dar din moment ce recunoaștem că există ceva care nu se poate reduce la gândirea și percepția noastră - și anume, totalitatea ființelor reale din afara noastră - existentă nu poate fi definită de noi ca o idee sau o reprezentare, un simplu obiect al gândirii și simțirii Ființele reale din afara noastră nu sunt "lucruri în sine",-) ele ne apar, sunt gândite de noi; și în același timp credem că ele există pentru ei înșiși, indiferent de *) Vezi cartea "Probleme de filosofie și psihologie" Biblioteca "Runivers" KH CH TROUBETSKOY gândurile și sentimentele noastre De unde știm despre o astfel de existență? Putem încerca tot felul de explicații psihologice pentru această credință în realitatea exterioară, dar în orice caz trebuie să admitem că recunoașterea realității fenomenelor externe și în special a acelor ființe vii originare independente de noi, pentru care aceste fenomene există și în afară de noi, este recunoașterea unei astfel de Realități nu are o bază logică suficientă nici în sentimentul nostru "luat în sine", nici în gândirea noastră abstractă: este un act de credință, al treilea Factor al cunoașterii noastre Ființa este definită, așadar, nu numai ca obiect al simțirii și gândirii, ci și ca obiect al credinței Sentimentul meu este limitat de mine, "pielea mea", așa cum a spus Condillac Starea mea subiectivă nu conține suficiente motive pentru a afirma ceva în afara ei Gândirea mea, luată abstract, un concept pur, nu conține nici o bază suficientă pentru trecerea la ființa reală prin vreo "concluzie ontologică" Prin urmare, pentru o persoană care și-ar lua în cap să se îndoiască de realitatea lumii exterioare lui, se pare că nu poate exista nicio dovadă rațională împotriva acesteia Unde este trecerea de la necesitatea logică la cea reală? Orice dovadă presupune un motiv suficient: o astfel de bază suficientă pentru asumarea realității lumii sau a ființelor exterioare mie, poate fi evident doar această realitate însăși - realitatea deloc limitată a sentimentului meu, a gândirii sau a gândirii mele abstracte De unde știm despre o astfel de realitate? Să presupunem că în realitate fiecare stare subiectivă este condiționată sau însoțită de un

element de interacțiune reală; să presupunem că gândul însuși presupune o relație cu ființele reale, așa cum sa arătat mai sus Toate acestea nu explică, însă, cum știm despre o astfel de realitate, cum ea este dat spiritului nostru și recunoscut ca dat? Gândul și sentimentul să fie relații; dar pentru a înțelege o relație trebuie să cunoaștem termenii înrudiți Și dacă ni se dă un termen în conștiința noastră, cum ni se poate da un alt termen - lucrul real care se află în afara conștiinței noastre? Orice explicație pur psihologică nu este, evident, suficientă aici; și chiar dacă o astfel de dovadă ar putea fi suficientă, ar duce direct la negarea realității, adică, la transformarea lui într-un fenomen pur psihologic, într-un simplu Fapt al conștiinței noastre În orice caz, acest lucru este contrar presupunerii, deoarece presupun în mod firesc în cititorii sau interlocutorii mei ceva mai mult decât faptele conștiinței mele Da, iar psihologia solidă, unde vrea să fie științifică și nu trece în metafizica non-critică, nu pune această problemă - despre esența reală a lucrurilor Pornind de la presupunerea că lumea există cu adevărat, sau că există ființe vii reale în afara noastră, putem încerca să explicăm psihologia percepției noastre, cunoașterea noastră despre aceste ființe, credința noastră în existența lor reală independent de noi Și pentru a rezolva această sarcină atât de dificilă, psihologul trebuie să izoleze cu grijă de ea tot felul de probleme metafizice Oricare ar fi părerile sale filozofice, el poate rămâne liber pe baza realismului empiric, studiind fenomenele psihice în relația lor cu fenomenele externe În orice caz, încercarea de a explica realitatea exterioară ca un simplu Fapt de conștiință echivalează cu negarea acestei realități Realitatea lumii sau a ființelor exterioare mie este dată în sentimentul și gândul meu, dar nu este reductibilă la acest sentiment și gând: este la fel de neîndoielnic pentru mine ca și propria mea realitate Și dacă sentimentul meu presupune realitatea ființei mele, care se simte în ea, atunci gândul meu obiectiv presupune realitatea asuprește și alte ființe sau lucruri la care se referă, de care este conștientă În acest sens, se poate spune că realitatea din însăși conștiința mea fundamentează și condiționează sentimentul și gândul meu Dacă credința mea într-o realitate exterioară subiectului meu limitat mă înșală, atunci va trebui totuși să recunosc că numai această credință îmi condiționează gândirea în toate categoriile ei; îmi condiţionează toată experienţa, adică lumea interioară și lumea exterioară, așa cum o recunosc Credința este imanentă în toată conștiința mea, în măsura în care se referă la ființă Și dacă nu pot renunța la această credință - cea care fundamentează tot ceea ce apare, tot ceea ce gândesc, simt, fac - atunci va trebui să recunosc că însăși ființa fundamentează metafizic această credință a mea și, odată cu ea, împreună cu gândul și sentimentul meu , cunoștințele mele, la fel ca întreaga lume care apare Care sunt condițiile fizice pentru o astfel de percepție a realității ne sunt complet necunoscute, la fel cum însăși activitatea mentală a sistemului nostru neuro-creier încă ni se pare un mister care este puțin probabil să fie dezvăluit pe deplin Un lucru este logic sigur, că realitatea nu poate fi explicată fără realitate În afara mea există ființe reale care îmi apar doar parțial și sunt cunoscute de mine Și dacă nici în sentimentul meu subiectiv, nici în ideile și conceptele mele nu poate exista o bază suficientă pentru vreo dovadă ontologică a unei realități independente de ele, atunci recunoașterea unei astfel de realități pare transcendentă, deoarece depășește limitele gândirii noastre și sentimentul, luate în abstracția lor Dar din moment ce

gândirea și sentimentul real nu pot fi niciodată complet abstracte (toată abstracția este condiționată), ele presupun întotdeauna o anumită realitate la care se referă După cum am văzut, gândirea abstractă se contrazice fără să-și asume o asemenea realitate Dar dacă este recunoscut Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI Întrucât nici o astfel de realitate nu este necesară din punct de vedere logic, nu rezultă încă de aici că această realitate pe care o cunoaștem este creată sau postulată de conștiința noastră, de gândirea noastră: ea este presupusă, în primul rând, ca ceva independent de ea, preconștient, dat lui din exterior, existând în afara ei sau înaintea lui O astfel de presupunere, considerată din punct de vedere al psihologiei sau al teoriei cunoașterii, este un act de credință - nu un gând sau un sentiment Și în acest sens se poate spune că toate cunoștințele și experiența noastră, în măsura în care se referă la ființe reale, presupune credința și este condiționată a priori de aceasta, deși această credință nu este recunoscută decât în Forma gândirii și simțirii Sufletul uman nu este o ființă exclusiv gânditoare sau simțitoare; este și o ființă conducătoare, energie autoafirmatoare: poate că credința, într-o analiză pur psihologică a acesteia, se va dovedi a fi o funcție cognitivă a voinței Dar, fără a intra în psihologie, trebuie să admitem că în activitatea cognitivă vie a omului, credința, simțirea și gândirea sunt inseparabile, deși pot fi distinse prin analiză Sentimentul, în măsura în care slujește cunoașterea, este legat prin gândire de un obiect extern sau interior; Gândirea, abstractizată de datele senzoriale, presupune în însăși esența sa ființa la care se referă Dar dacă această ființă reală nu este identică nici cu sentimentul nostru, nici cu gândirea, nici cu reprezentarea, sau conceptul în care este cunoscută, atunci însăși convingerea într-o asemenea realitate presupune un act direct al spiritului cunoaștere, care nu este reductibilă fie la simţire, fie la gândire (deşi nu se poate separa de ele) - credinţă imediată, care este întotdeauna obiectivată într-un fel sau altul, determinată în conştiinţă prin intermediul gândirii şi simţirii, afirmând realitatea cutare sau cutare obiect Pentru această credință, parcă, această realitate este imanentă Biblioteca "Runivers" KN S N TRUBETSKOY ceea ce este exterior din punctul de vedere al senzaționalismului abstract sau al raționalismului abstract Iar conștiința acestei realități, această existență interioară a unui obiect pentru sine, este dată de credința noastră în percepția obiectivă a obiectului De fapt, atunci când ne gândim la procesele noastre cognitive, suntem convinși că credința este într-adevăr Factorul tuturor cunoștințelor noastre, fiind imanentă atât în gândire, cât și în simțire După cum am văzut în partea anterioară a investigaţiei noastre, gândirea însăşi, în categoriile ei logice, presupune fiinţa dată lui; la rândul său, experienţa senzorială, percepţia lumii exterioare presupune categorii logice Și dacă în acest fel un element intelectual, logic, participă la însuși procesul percepției senzuale, trebuie să recunoaștem și acest al treilea element, care nu se reduce nici la simțire, nici la gândire, o realitate presupusă de ele, presupusă de credință, dată credinței , și cunoscut prin simțire și gândire Mai mult decât atât, înseși Formele percepțiilor noastre senzoriale - timpul și spațiul - presupun o realitate care le umple în afara Sferei experienței noastre personale - o coexistență reală infinită în afara noastră și o succesiune reală infinită în afara stării noastre simțite prezente Oricare ar fi credințele noastre filozofice despre timp și spațiu, suntem de fapt convinși de o coexistență reală și succesiune în spațiu și timp -

crezând în realitatea evenimentelor și existențelor din afara locului și timpului nostru prezent Această realitate este presupusă de toate procesele noastre cognitive Ultimii psihologi, pe baza rapidității pe care o observă în schimbarea stărilor de conștiință, le place să sublinieze efemeritatea obiectelor experienței în timp, singura care le deosebește de realitatea permanentă Dar percepțiile separate care se înlocuiesc rapid unele pe altele sunt fixate de gândire în conceptul sau ideea de date pe care o formează Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI a unui obiect care se presupune că rămâne: se formează, parcă, o schemă obiectivă stabilă în care se încadrează reprezentările corespunzătoare atunci când sunt repetate "Obiectul u în acest sens încetează să mai fie trecător și, parcă, este luat de gândirea noastră din curgerea timpului prin intermediul abstracției, parțial artificial, parțial chiar complet inconștient Un astfel de obiect imaginabil, însă, nu este altceva decât o idee sau o schemă mentală, care, evident, nu are realitate în sine Dar acest obiect, această* idee sau schemă, la rândul său, ne îndreaptă către o realitate nu mai poate fi concepută doar prin mijlocirea ei, ci presupusă de gândirea noastră, recunoscută de credința noastră, care este inseparabil legată de fiecare mișcare a gândirii noastre Cunoașterea naturii este cunoașterea conexiunii cauzale a fenomenelor și toate cele trei abilități ale spiritului nostru participă la această cunoaștere: prin sentimente percep fenomene succesive, prin gândire le cunosc într-o legătură obiectiv-logică, prin credință înțeleg acest lucru conexiune ca esentiala, reala, independenta de propria mea constiinta Percepțiile, judecățile, convingerile mele mă pot înșela empiric, adică in unele cazuri; dar cred în adevărul lor imuabil, pentru că ele mărturisesc lumea reală a forțelor și ființelor active care îmi apar în timp și spațiu Nu este greu să fim convinși că însăși ideea noastră de cauzalitate și, în consecință, de realitate este produsul celor trei facultăți cognitive: se destramă de îndată ce ne abstragem de la una dintre aceste surse de cunoaștere Acest fenomen senzorial, pe care îl percep, îl înțeleg ca o acțiune, adică Mă gândesc la ea în termenii conceptului de cauzalitate, deducând cauza sa, pe care o presupun a fi reală și independentă de mine La unele fenomene mă refer ca fiind o cauză, adică Le înțeleg ca acțiunile mele reale; eu pentru asta trebuie Biblioteca "Runivers" KH CH TROUBETSKOY a distinge de sine un adevărat "nu-eu", către care se îndreaptă acțiunea mea Un astfel de proces, desigur, poate fi privit ca pur rațional, logic; dar în același timp nu trebuie să pierdem din vedere faptul că însăși categoria de cauzalitate ni se pare justificată de o acțiune sau relație reală; conceptul de cauză conţine în sine o propoziţie reală, care în sine depăşeşte limitele oricărui concept abstract Aparent, în acele cazuri în care înțelegem aceste sau alte fenomene ca fiind acțiuni ale propriului sine, motivul real al acestor acțiuni ne este dat direct în conștiința noastră de sine În opinia unor gânditori, conștiința noastră de sine este sursa ideilor noastre despre cauzalitatea operațională, pe care o extindem la alte fenomene doar prin analogie În domeniul conștiinței de sine, "eu" nostru ni se pare direct cunoscut; este un obiect al experienței sau al cunoașterii, nu un obiect al credinței Dar merită să aruncăm o privire mai atentă asupra procesului conștiinței noastre de sine pentru a fi convinși că nici aici problema nu se limitează la simțire și gândire, că conștiința propriei noastre ființe reale nu este epuizată de ele De fapt, "Eul" nostru, înțeles ca subiect real al acțiunii, simțirii, gândirii, nu este un obiect evident simplu al gândirii și simțirii și, prin urmare, gândirea și simțirea în sine nu sunt încă suficiente pentru cunoașterea

ei Să presupunem că știm despre acest subiect doar în măsura în care este obiectivat într-un fel sau altul în conștiința noastră, dar de aceea putem spune că autocunoașterea noastră este fie abstractă, fie limitată, adică a noastră nu este niciodată epuizată de fenomenele conștiinței noastre dar o astfel de substanță, în măsura în care ni se pare super-fenomenală, Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI acestea stând în spatele fenomenelor psihice și condiționându-le, este în primul rând obiectul credinței, chiar dacă o astfel de credință nu exclude cognoscibilitatea obiectului său Adevărat, în opinia unor psihologi moderni, putem studia și explica fenomenele mentale fără nicio legătură cu esența lor - sufletul și chiar fără asumarea existenței sale Din acest punct de vedere, spiritul se rezolvă într-o serie succesivă de fenomene, într-un fir succesiv de stări de conștiință interconectate De ce sunt înșirate aceste stări, ce determină legătura lor și cum pot fi conștient de mine în ele, rămâne neclar Nu este clar cum o "șir de stări care se succed una după alta" este conștientă de propria sa secvență, se transformă într-un subiect care raportează aceste stări la "sine, distingând stările prezente de cele trecute și viitoare Nici conștiința de sine și nici conștiința timpului nu sunt inteligibile în această serie de momente reale succesive Dacă îmi pot raporta stările de trecut și viitor, ideile mele prezente cu evenimentele trecute care nu mai există sau cu cele viitoare care nu sunt încă acolo, atunci numai asta ne arată că spiritul nostru nu este limitat de nicio stare temporară sau Faptele de conștiință, concluzionând în sine sunt conștiința acelui subiect permanent, supratemporal al tuturor stărilor noastre mentale, care determină tot ceea ce suntem conștienți Acest "eu" sau subiectul tuturor actelor noastre mentale nu este în mod evident nici o stare, nici un fapt simplu (sau complex) al conștiinței, nici o generalizare sau abstracție a unor astfel de fapte, fiind condiția lor internă generală *) Acest "eu" este simțit de noi în toate stările noastre; și este conceput de noi ca substanță a acestor stări Dar din moment ce este în sine ♦) Mier un excelent articol de L M Lopatin: Conceptul de suflet după datele experienţei interioare Întrebare Filozofie martie-aprilie Biblioteca "Runivers" KH CH TROUBETSKOY se simte și se gândește pe sine în sentimentul și gândirea noastră, deoarece este recunoscut ca un subiect sec al conștiinței, evident că nu poate fi cunoscut nici ca obiect sensibil, nici ca obiect imaginabil Ea postulează imediat, se afirmă în conștiință ca realitate interioară Iar recunoașterea imediată a acestei realități, care ne condiționează toată conștiința, o definim drept credință Astfel, în profunzimea spiritului nostru, credința se dovedește a fi un Factor, o condiție a conștiinței noastre de sine - deoarece nu se limitează la fenomenele gândirii și simțirii, se referă la esența reală a spiritului nostru, "Eul" nostru Conștiința timpului, amintirea trecutului nostru real și anticiparea viitorului dovedesc cel mai convingător că nu numai că îmi cunosc existența prezentă sau o simt, dar cred direct în ea și o presupun în sentimentele, ideile și conceptele mele Aceste considerații ne vor ajuta să clarificăm mai precis natura celei de-a treia surse de cunoaștere, pe care o numim credință, parțial din lipsa unui termen mai bun Credem că termenul este destul de exact, dar defectul său constă în asociațiile străine asociate cu acesta, care au fost adesea abuzate Obiectul conștiinței noastre de sine este totalitatea noastră, totalitatea experienței noastre interioare; dar devenind obiect, "eu" nostru se distinge astfel de subiect Acesta nu este un simplu joc de cuvinte: ceea ce gândește, simte, acționează în noi este diferit de simțire, gândire și acțiune

(deși nu este separat de ele) Fără a exprima vreo presupunere nedovedită, rămânând în contemporan cu experiența actuală, numim acest început de gândire, de sentiment de conștiință, subiectul lor: id videndum non est et omnia videt; id audiendum non est et omnia audit; intelligen-dum non est, omnia intelligit Analiza critică a experienței, precum și a tuturor cunoștințelor noastre posibile, ne convinge că acest subiect ne determină toată experiența Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI și cunoștințe Obiectul presupune subiectul, iar obiectul diferă de subiect chiar și în conștiința noastră de sine, așa cum ochiul pe care îl vedem într-o oglindă diferă de ochiul care îl privește sau, mai precis, ca reprezentare, chiar dacă absolut adevărat, diferă de obiectul însuși reprezentat Este adevărat că în conștiința de sine ceea ce este reprezentat și ceea ce reprezintă este unul: în această măsură recunoaștem identitatea subiectului și obiectului, unitatea lor concretă; dar în același timp, în aceeași identitate, recunoaștem și diferența dintre reprezentator și reprezentat, subiect și obiect Pe această bază, filosofia critică concluzionează pe bună dreptate că "subiectul" nu este o reprezentare, nu este un simplu fenomen obiectiv și, prin urmare, nu admite posibilitatea cunoașterii empirice Dar nu rezultă încă de aici că "subiectul" este o idee sau un concept pur rațional, căci un concept este același obiect al gândirii precum o reprezentare este un obiect al imaginației noastre sau un fenomen este un obiect al experienței Ceea ce simte, gândește, acționează în noi, nu este nici reprezentare, nici concepție; întrucât subiectul este diferit de obiect, nu este nici un fenomen, nici o idee, deși, desigur, avem reprezentări și concepte obiective despre el, fără de care nici nu ne-am putea gândi la el: căci orice gând implică o relație cu un obiect și în această măsură obiectivează tot ceea ce gândește sau reprezintă Dar în aceste fenomene foarte particulare, în aceste expresii chiar obiective ale spiritului, găsim conștiința interioară imediată a subiectului, relația subiectului cu el însuși Adevărat, o astfel de relație presupune o scindare: dacă obiectul presupune o relație cu subiectul, atunci subiectul, în conștiința sau reflectarea sa de sine, presupune obiectul, deși într-un sens diferit, revenind constant de la manifestarea sa obiectivă la propria sa esență, de la sine ca obiect , către tine însuți Biblioteca "Runivers" carte Cu n truvete ca subiect Deci, de exemplu, în Formula carteziană: "Gândesc, deci exist" - observăm întoarcerea subiectului de la una dintre manifestările sale obiective (în gândire) la ființa sa - sursa activă a tuturor manifestărilor posibile Ambele momente - obiective și subiective - sunt inseparabile din punct de vedere psihologic, iar încercarea însăși de a le distinge logic a dus adesea la o denaturare a Faptelor conștiinței de sine Cu toate acestea, filozoful trebuie să recurgă în mod conștient la astfel de încercări de abstractizare pur convențională Astfel, am recunoscut toți cei trei Factori ai cunoașterii noastre ca fiind complet inseparabili în activitatea vie a minții noastre, în gândirea ei concretă Dar pentru a le distinge Funcțiile, am încercat să le izolăm artificial Separând primele două Funcții ale gândirii și ale simțirii, ajungem la concluzia că subiectul ca atare nu este epuizat de acestea, nu este acoperit de niciun obiect, de nicio reprezentare sau concept obiectiv Și deci, dacă subiectul poate fi cunoscut prin mijlocirea lor, este doar pentru că este presupus în mod constant de gândirea și simțirea noastră, iar această presupunere nu are caracterul unei concluzii raționale, ci caracterul convingerii imediate sau al credinței reale Subiectul este cunoscut prin gândire și simțire numai în obiect, adică în manifestările lor

obiective, fie ele externe sau interne Dar chiar aceste manifestări, urmând una după alta în timp, le raportează la sine (ca subiect) - din nou, numai în virtutea conștiinței directe a ființei supertemporale reale a cuiva · Deci, existentul în însăși conștiința noastră de sine este determinat nu numai ca obiect de concept și reprezentare, ci și ca obiect de credință Această concluzie își găsește o confirmare indirectă în doctrina psihologiei empirice, care studiază doar fenomenele mentale, recunoscându-le ca reale Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI subiectul este ceva care se află în afara fenomenului și, prin urmare, este complet problematic De fapt, această doctrină încearcă să izoleze complet artificial fenomenul de subiectul său, pe când viața psihică constă tocmai în obiectivarea neîncetată a subiectului, care se întoarce la sine din manifestările sale; dar, presupunând premisa de bază a psihologiei empirice - posibilitatea unui studiu și înțelegere pur externă a Faptelor psihice fără a ține seama de subiectul lor real - va trebui să admitem împreună cu ea natura problematică a acestui subiect însuși, care într-adevăr nu este epuizat prin orice fenomen Acest subiect pare la fel de problematic din punctul de vedere al criticii raționaliste, întrucât este recunoscut ca fiind nu numai dincolo de limitele fenomenului, ci și dincolo de limitele conceptelor abstracte, și în această măsură a oricărei cunoștințe Ca sursă a oricărei gândiri (la fel de bine, de altfel, ca și voința și sentimentele), ea nu este într-adevăr epuizată de conceptele în care este gândită și orice inferență de la concepte la ceva mai mult decât concepte pare transcendentă și ilegitimă De fapt, așa cum am încercat să dovedim, însuși gândul, însăși logica gândirii noastre presupune un fundament real dat înaintea oricărui gând Dar dacă luăm punctul de vedere al raționalismului abstract și recunoaștem gândirea pură ca ceva absolut și irelevant, atunci va trebui să recunoaștem însuși subiectul acestei gândiri ca un concept simplu din care nu se pot trage concluzii - Astfel, ființa, dată nouă direct, ca subiect al conștiinței noastre, fundamentând toată activitatea noastră mentală, pare problematică atât din punctul de vedere al empirismului abstract, cât și din punctul de vedere al raționalismului abstract Și dacă suntem, nu mai puțin, imediat convinși de realitatea noastră "Eu", atunci o astfel de convingere nu este fundamentată nici abstract-Questions of Philosophy, Vol Biblioteca "Runivers" KH CH TROUBETSKOY prin aceste concepte sau reprezentări sau prin sentimentele noastre individuale Dar cea mai decisivă dovadă în favoarea semnificației independente a credinței în cunoașterea subiectului este convingerea noastră în realitatea altor subiecte, diferite de ale noastre și existente pentru ei înșiși Căci sentimentele, conceptele, reprezentările noastre și chiar însăși existența "eu-ului" nostru încă nu ne oferă o bază logică pentru recunoașterea unor astfel de subiecți, și totuși existența lor este la fel de sigură pentru noi ca și existența propriului "eu" În recunoașterea realității unor astfel de subiecți, la fel ca și în recunoașterea realității propriului "Ia", nu ar trebui în niciun caz să vedem un simplu postulat al "rațiunii practice" sau sugestia unui "sentiment moral", așa cum unii dintre adepții lui Kant do Morala presupune într-adevăr în noi conștiința altor subiecți cu care intrăm în comuniune Sentimentele morale de rușine, milă, dreptate, reverență presupun în noi o convingere în existența propriului nostru subiect și a altor subiecte de diferite ordine - mă coboară, mă egalează cu mine, mă înalță Dar nu morala dă naștere unei astfel de convingeri, ci mai degrabă, dimpotrivă, sentimentele și îndatoririle morale sunt condiționate de această convingere, care poate exista pe lângă orice

morală, înaintea ei, sau în ciuda absenței ei Recunosc existența altor oameni, nu pentru că sunt conștient de obligațiile mele față de ei, ci, dimpotrivă, recunosc obligații în raport cu ei pentru că văd în ei ceva mai mult decât ideile mele, recunosc în ei subiecte reale, scopurile în am un "sentiment moral" pentru ele, pentru că în percepția foarte imanentă a unei ființe străine există o conștiință a solidarității mele cu el Dar s-ar putea să nu am deloc sentiment moral, s-ar putea să nu recunosc nicio datorie și totuși sunt conștient Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI a descoperi în sine realitatea subiectului propriu şi a subiecţilor străini Să luăm în considerare această poziție în legătură cu ceea ce am stabilit mai devreme Ființa, adică ființele reale nu sunt doar obiecte ale gândirii și reprezentării, ele nu sunt simple obiecte ale unui alt subiect distinct de ele Aceasta este definiția negativă a ființelor ca obiect al credinței noastre imediate Are și alte definiții pozitive? Aparent, este capabil să le primească: astfel, în experiența noastră interioară, în conștiința noastră de sine, existentul este recunoscut ca subiect Să vedem dacă o generalizare logică a unei astfel de definiții este admisibilă, dacă ea poate fi extinsă în afara conștiinței noastre de sine la ființe în general, adică, asupra altor ființe pentru că sunt obiectul credinței noastre? Dry ne fundamentează gândul și sentimentul ca subiect al lor Oare credința, al treilea Factor al cunoașterii noastre, nu ne conduce la o nouă înțelegere a identității interne a obiectelor cu subiectul? Exista ca obiect al credintei Dacă luăm în considerare diversele forme de credință religioasă, de la cea mai grosolană la cea mai sublimă, nu vom găsi în ea alt conținut decât credința într-o putere spirituală reală, concretă, exprimată într-un fenomen real, dar, nu mai puțin, nu epuizat de ea Pornind de la piatra sacră, acea eus realissiniuni întrupată a popoarelor primitive, de la fetișurile lor, morți, totemuri și demoni, și terminând cu poetismul protestant modern rafinat, cea mai sterilizată formă de religie, găsim tocmai acest conținut peste tot Popoarele primitive se închină la acele obiecte sau fenomene care li se par mai reale decât altele - copaci bătrâni mari, soare, furtuni, munți, mări, râuri sau niște pietre deosebit de strălucitoare, * Biblioteca "Runivers" KH CH TROUBETSKOY Fetișuri înzestrate cu proprietăți magice În toate aceste obiecte se presupune însă o "forță" vie independentă, originală, care constituie obiectul de cult și este definită ca spirit Acest spirit este legat de receptacul său vizibil și, în același timp, este atât de diferit de acesta încât poate rupe această legătură, poate să iasă din elementul său și să efectueze acțiuni care sunt complet străine de obiectul pe care îl personifică, în care trăiește Uneori, credința într-un cult religios este centrată pe unul sau câteva astfel de spirite, care se presupune că vor învinge toate celelalte spirite, orice altă credință; acei sau alți demoni sau spirite sunt definiți ca zei care își subjug toate celelalte spirite, le înving, protejează lumea de ele Uneori credința este generalizată, credința în realitatea spirituală universală a lumii întregi absoarbe în sine orice altă credință limitată, ca, de exemplu, în panteismul spiritualist indian, care s-a dezvoltat din politeismul elementar nelimitat Aceasta este credința în spiritul universal universal, care este înțeles ca un subiect al lumii accesibil numai viziunii religioase: concentrarea în măruntaiele propriului spirit, atragerea în toate sentimentele și gândurile cuiva, moartea pentru un fenomen și reflecție externă, asceta indiană ascunde în sine "selfitatea** spirituală a lumii, care se ridică deasupra oricărei cunoștințe, toată credința, orice spirit limitat " În alte religii găsim alte definiții

pozitive ale spiritului ca Zeitate Dar toate aceste definiții, toată această dezvoltare internă a credinței religioase și a teologiei ei, constituie subiectul filozofiei religiei Ne interesează aici doar rezultatul său cel mai general, întrucât se referă la metafizica - știința ființelor: din punctul de vedere al credinței religioase, ființa către care este îndreptată este definită ca spirit, oricare ar fi caracteristicile sale Credința este întotdeauna întruchipată în acele sau alte imagini, concepte, idei Dar luăm Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI iată doar această definiție generală a obiectului său: un fenomen, în măsura în care se reduce la o senzație sau reprezentare subiectivă, sau o idee abstractă, în măsura în care este concepută de noi, nu sunt încă obiecte de credință în sine Aparent, credința, ca element inevitabil al cunoașterii noastre senzoriale și raționale, are un alt obiect, diferit de spirit: ne convinge de realitatea lumii exterioare, de realitatea obiectelor simțirii și rațiunii Credem în realitatea altor ființe din afara noastră, pe care le recunoaștem fie pe baza experienței senzoriale, fie pe baza unor inferențe logice dintr-o astfel de experiență Să luăm în considerare ceea ce constituie de fapt subiectul acestei credințe particulare în domeniul cunoașterii Credem în realitatea obiectelor exterioare, într-un nu-sine real, distinct de gândirea și simțirea noastră Dar, se întreabă, ce este real în obiectele externe? La această întrebare, după cum se știe, există multe răspunsuri diferite: atomii, materia, forțele etc sunt reale în ei, cu totul ireale, deoarece aceste Forme sensibile nu există în sine în afară de percepția mea, în afară de cea a mea sau a altcuiva sensibilitate, indiferent dacă este individuală sau universală Între timp, reiese că eu cred naiv în realitatea obiectivă tocmai a acestor Forme senzuale, palpabile, vizuale și altele, în realitatea luminii, sunetului, culorilor etc : fără o astfel de credință nu este posibilă nicio activitate practică Și dacă toate aceste Forme sensibile sunt doar Fapte psihice, se dovedește că eu cred în realitatea obiectivă a Faptelor psihice independente de mine, adică, reprezentări sau fenomene Biblioteca "Runivers" KN S N TRUBETSKOY Dar filosofia rațională recunoaște o astfel de credință ca fiind falsă și înșelătoare - relativă în orice caz - în care este destul de corectă În realitate, nu există pânză, nici birou, nici soare, nici corpul meu, ci materia care le compune, sau forțe fizice care se află în interacțiune complexă între ele Nimeni nu îndrăznește să spună, însă, că credința mea în realitatea lumii exterioare se referă în realitate la atomii sau forțele care o compun De fapt, dacă încercăm să ne transferăm credința, realismul acestor atomi sau forțe, ca experiment, ele se transformă imediat în nimic Nu spun că încă nu există nicio teorie a materiei care ar putea pretinde recunoaștere generală, dar consider că este dovedit pozitiv de Filosofia Critică că orice teorie care acceptă materia într-un sens absolut, adică ca realitate irelevantă, există o teorie falsă Știința poate și vrea să cunoască materia doar ca fenomen sensibil și orice fenomen presupune subiectul căruia îi apare, fie că este un subiect limitat sau universal Materia care se mișcă în spațiu și timp este "Forma sensibilă" pe care o asumăm și, prin urmare, credința într-o astfel de materie este din nou credința în realitatea obiectivă a Faptelor psihice sau a principiilor psihice independente de noi Să presupunem, totuși, că materia nu este un fenomen, nu este reprezentarea sau descoperirea unor subiecte sau subiecte și vom da o definiție abstractă a materiei, excluzând orice posibilă relație cu fenomenul Dar o astfel de complet de necunoscut și inutilă pentru știința empirică, materia este doar o

presupunere metafizică abstractă, care exclude experiența există o credință într-un concept abstract, care se dovedește a fi complet insuportabilă în analiza filozofică a acestui concept Pentru o astfel de critică, se poate face chiar și fără Kant și teoria sa despre spațiu și timp - este suficient să limităm Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI să fie citită ca dialectica anticului Zenon pentru a arăta că orice concept abstract al materiei duce inevitabil la contradicții interne, adică admite deopotrivă definiții opuse: și acesta este motivul pentru care materia este un fenomen, un fenomen obiectiv real și nu un concept abstract Același lucru l-au arătat dialecticienii antici și idealiștii moderni cu privire la alte propoziții abstracte ale realismului Astfel, de exemplu, credința în realitatea irelativă a conexiunii cauzale a fenomenelor duce la o contradicție internă, deoarece fiecare acțiune este recunoscută ca fiind condiționată de o cauză și, în același timp, întregul lanț nesfârșit al consecințelor cauzale este recunoscut ca fără început , adică neconditionat de nimic Credința în irelevant, adică realitatea necondiționată a lumii exterioare, în realitatea materiei - nu rezistă niciunei critici filozofice - Există, deci, o asemenea formă de credință în realitate, încât să putem spune că cu siguranță nu ne înșală? Dacă credința într-un fenomen sau într-o idee abstractă se dovedește a fi relativă sau eronată, atunci credința în principiul real al conștiinței și gândirii este, în orice caz, fără îndoială pentru noi În conștiința mea de sine, obiectul credinței, al sentimentelor, al gândurilor coincide într-unul singur cred, simt, sunt; acest "eu sunt" evident nu este epuizat de gândire și simțire, din moment ce mă recunosc în primul rând ca energie sau forță spirituală, ca voință În același mod, există încă o altă formă de credință, care în poziția sa generală se dovedește a fi necondiționat adevărată: este credința în ființe vii reale din afara noastră S-ar putea să greșesc în unele cazuri, asumând ființe reale acolo unde nu sunt, personificând în mod fals fenomene sau luând ideile mele pentru realitate; asta nu este "dogma" mai puțin obișnuită a mea Biblioteca "Runivers" KH CH TROUBETSKOY credința în realitatea altor ființe din afara mea este infailibilă pentru mine Această credință în realitatea subiectului meu de sentiment și gândire și a altor subiecte similare este luată în mod natural ca bază a oricărei alte credințe în realitatea acestor Fapte sau fenomene sau a altora Ceea ce este real pentru fiecare conștiință, un obiect care există nu numai pentru mine, ci pentru toți, are o realitate comună, este mărturisit de toți Astfel, lumea fenomenelor are o realitate universală pentru fiecare conștiință și diferă de halucinațiile unei singure imaginații Adevărat, acest criteriu ne înșală adesea: de multe ori oamenii iau pentru "toată lumea" doar mediul lor imediat, unii dintre contemporanii lor Dar oricum ar fi, forma de bază a oricărei credințe umane este credința în propria ființă reală și în alte ființe reale din afara ei Dacă ne întrebăm la ce se referă o astfel de credință, ce este real în noi și în alte ființe, atunci ne confruntăm și aici cu dificultăți considerabile În primul rând, o astfel de credință nu se poate referi la o "Formă sensibilă" a unor astfel de ființe, la corpul lor, pe care îl recunoaștem ca fiind real și cu același motiv ca orice altă Formă sensibilă; și nu se referă la un concept abstract al personalității sau sufletului lor, deoarece acest concept poate fi complet absent și inițial (la copii, de exemplu) complet absent Se referă la presupusa lor individualitate interioară, la sentimentul, gândul, voința lor și, mai mult, la subiectul însuși al acestei voințe, gând și sentiment - într-un cuvânt, la același lucru ca și credința noastră în propria

noastră realitate Credința noastră în realitatea unei ființe străine nu este o credință în realitatea unui corp, așa cum o demonstrează credința că această ființă străină experimentează distrugerea corpului său - credința comună în viața de după moarte Și împreună cu asta, credința noastră în a altcuiva Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI sufletul nu este o credință într-un concept abstract, dovadă fiind faptul că mulți oameni neagă complet conceptul de suflet și resping în principiu nemurirea (deși nu pot renunța la credința inevitabilă în realitatea "eu-ului" altcuiva) Credința nu se referă la un principiu abstract sau la un fenomen senzitiv, ci la însăși realitatea unei ființe străine, care există pentru ea însăși, așa cum eu exist pentru mine, adică, la gândirea, sentimentul, puterea sa de a acționa, la individualitatea sau subiectul său și nu la altceva Singura realitate care este dată direct conștiinței mele este realitatea subiectului meu și, prin urmare, înțeleg în mod natural orice altă realitate prin aceasta și prin analogie cu aceasta Și într-adevăr, nu este greu să fim convinși că conceptul nostru de ființă reală își are rădăcina în ideea de ființă vie, adică despre forța psihică în manifestarea ei, despre "energie", așa cum spunea Aristotel La început, între însuflețit și neînsuflețit, între viață și ființă, ființă și lucru, nu se face deloc deosebire: tot ceea ce este recunoscut ca real este personificat direct, așa cum o dovedesc psihologia, antropologia, limbajul tuturor popoarelor Numai treptat omul învață să facă distincția între un lucru ca ființă fictivă și o ființă individuală reală Dar, cu toate acestea, el nu se poate înțelege niciodată fără personificare, fie că este fictiv sau inconștient Așa cum un sălbatic și un copil iau lucrurile drept ființe, de obicei le dăm lucrurilor un fel de individualitate iluzorie în imaginația noastră Nu este nimic surprinzător în asta, întrucât în fiecare lucru avem o reprezentare, o imagine senzuală, un Fap psihic, care, parcă, se concretizează în el, primește în el o realitate independentă de noi Și chiar și acolo unde ne străduim să facem posibil să desenăm mai clar Biblioteca "Runivers" KH CH TROUBETSKOY, granița dintre ființă și lucru, suntem absolut incapabili să facem fără individualizare, personificare, de îndată ce recunoaștem acest lucru ca fiind real Tot ceea ce nu este un simplu obiect care există numai pentru un subiect - fie nu există pentru nimeni, fie, deși există pentru alții, există și pentru sine, adică fiind un obiect, este în același timp și subiect Să luăm conceptul nostru de materie, care în concepția mecanică a lumii este cea mai străduită să se opună conceptului de ființă Aparent, recunoscând realitatea materiei, contrazicem cel mai viguros fiecare ipoteză idealistă Totuși, așa cum am încercat să arătăm, materia este un fenomen și a recunoaște acest fenomen ca real, independent de subiectul nostru limitat, înseamnă doar să vedem în el un obiect al conștiinței universale, al sensibilității universale, condiționat de un subiect de ordin superior *) Dacă, totuși, vedem în materie ceva mai mult decât un simplu obiect al conștiinței, mai mult decât o simplă apariție, un miraj al unui subiect simțitor; dacă credem că într-un astfel de fenomen o ființă reală îi apare cu adevărat subiectului nostru, recunoaștem în mod necesar această realitate ca existentă nu numai pentru noi, ci și pentru ea însăși, adică nu numai ca obiect, ci și ca subiect Și în acest caz, ne putem gândi la acest subiect recunoscut de noi în toate categoriile posibile de existență: ca un singur subiect universal; ca o singură forță mondială, care este conștiința noastră; ca un ansamblu de subiecte separate care interacționează-monade sau centre vii de forțe, sau tot atâtea *) Deja în prima parte a discuției

noastre, am încercat să arătăm deplina neconceput a conceptului de "lucruri despre ele însele" (Ding an sich) sau "existență despre sine" (an sich sein), adică astfel de lucruri sau o astfel de ființă care nu există nici pentru sine, nici pentru nimeni altcineva Acest concept pare mai ales absurd când este aplicat realității sensibile a materiei, care este necesară în timp și spațiu Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI numărul de astfel de centre relative unite într-un singur subiect de ordin superior etc În toate aceste cazuri, realitatea este prezentată ca o ființă reală, ca subiect, ca voință, singura forță direct cunoscută nouă Și acolo unde vorbim despre lucruri ca obiecte individuale, le personificăm prin FICȚIUNE conștientă sau inconștientă - ' Astfel, între credința religioasă și acea credință, care este principalul început al cunoașterii noastre, nu există un abis de nepătruns, întrucât obiectul ambelor are aceeași determinare generală- existentă, ca subiect real, imaterial, care se dezvăluie Adevărat, sarcinile religiei și ale filosofiei sunt diferite, la fel ca și modurile de cunoaștere Dar, în principiu, nu există nicio contradicție între ele În Fundamentele filozofiei, Herbert Spencer exprimă o propoziție similară: el recunoaște credința într-o Putere reală, care se află dincolo de limitele fenomenelor, ca date generale de bază ale religiei și științei, și definește această Putere ca fiind incognoscibilul absolut Dar am văzut deja că știința și filozofia definesc această "forță" ca ființă și gândire, ca fenomen și idee În ceea ce privește religiile, nu există nici una dintre ele care să recunoască obiectul credinței sale ca atare: în religie, forța este definită ca cutare sau cutare spirit În același timp, analiza credinței noastre în realitatea care apare ne convinge că nici această credință nu include altceva decât conștiința existentului, ca ființă activă, ca subiect care apare: în această definiție generală este întregul posibil continut al credintei Într-adevăr, nici un alt conținut neîndoielnic al credinței, în sensul propriu al cuvântului, nu poate fi evidențiat Toate- Biblioteca "Runivers" KN S N TRUBETSKOY orice altă credință se dovedește a fi fie o derivată, înrădăcinată în această credință, fie complet imaginară Astfel, s-ar putea să confund în mod eronat credința cu cunoașterea și sentimentul, deoarece există un element de credință în ambele Sau pot să cred în aceste propoziții sau în alte propoziții, adică, pentru a le spune mai precis, le consider adevărate sau probabile pe cutare sau cutare bază; dar, în cele din urmă, o astfel de credință fie se dovedește a fi falsă, fie este produsă din cunoaștere, fie, în cele din urmă, este produsă din Faptul de bază al credinței, din conștiința ființei, ca subiect care acționează, înțeles și simțit în aspectul ei Numai o astfel de credință în existent, ca principiu spiritual, ca subiect, are în sine o justificare interioară Dacă existentul este doar un fenomen sau o idee, atunci credința este inutilă Dacă este un lucru incognoscibil în sine, absolut străin de simțire și gândire - străin și exterior atât subiectului sau spiritului, cât și obiectului sau fenomenului - atunci o astfel de credință echivalează din nou la o presupunere abstractă complet inactivă și, în plus, ilogică Cu o astfel de presupunere, credința încă nu poate servi ca percepție a unei realități care este absolut străină și exterioară spiritului nostru Ca percepție reală, autentică a existentului, credința este de conceput doar dacă acest existent este ceva asemănător cu adevărata noastră realitate, cu ființa noastră spirituală Și, după cum am văzut, situația în care coincid credința, simțirea și gândirea constă tocmai în recunoașterea unor ființe reale sau subiecte independente de noi și care se corelează împreună cu noi,

cu alte cuvinte, în conștiința existentului ca ființă concretă , ca un eu obiectivizant Definițiile anterioare ale ființelor, ca aparente și ca gândibile, nu numai că nu contrazic această ultimă definiție, ci, dimpotrivă, doar în ea își găsesc deplina justificare Căci lumea, ca fenomen și ca idee, ca obiect sensibil și ca obiect logic imaginabil, presupune un subiect simțitor și Biblioteca "Runivers" FUNDAMENTELE IDEALISMULUI subiect de gândire Și, pe de altă parte, numai ceea ce este asemănător gândirii și simțirii, adică poate fi conceput și simțit în mod obiectiv un obiect identic în esenţă cu subiectul său Prin urmare, existentul poate fi subiectul cunoașterii concrete, obiective · Dacă credința ne oferă o percepție directă a ceea ce există, atunci conține ea o sursă independentă de viziune absolută, așa cum au recunoscut misticii din diferite timpuri și popoare? Nu ar trebui noi, după rețeta lor și pe baza experienței lor veche de secole, să dezvoltăm în noi înșine exclusiv această capacitate de percepție directă a existentului, ucigându-ne treptat senzualitatea și aducând însăși gândul nostru în tăcere? Nu ar trebui să ne abstragem de percepția exterioară, de însuși gândirea noastră, pentru a găsi în adâncul spiritului nostru "eul, subiectul absolut al ființei, "atmanul" său*, așa cum îl exprimă Upanishadele? Nu se află în el principiul vederii și începutul ființei? Ajungem astfel la idealism, care se regăsește sub diferite forme la mulți gânditori ai epocii noastre, care au pornit de la critica raționalismului abstract și au căutat, în credință și revelație, desăvârșirea filozofiei raționale Dar dacă raționalismul abstract pur ni se pare de nesuportat, are misticismul vreo bază mai solidă? Dacă gândirea noastră este condiționată de credința imanentă ei în întreaga sa activitate - în fiecare aplicare a categoriilor, conceptelor și reprezentărilor la ființe - este posibil să separăm credința de sentiment și gândire în procesul cognitiv? Poate ea în sine să servească ca o sursă autosuficientă de înțelegere, în afară de gândirea reflexivă și experiența senzorială? Lăsați credința noastră să exprime interiorul, centralul Biblioteca "Runivers" KH CH TROUBETSKOY o nouă relație a spiritului nostru de cunoaștere cu alte ființe Dar dacă da, cum este posibilă credința falsă și unde este criteriul credinței adevărate ca fiind diferit de credința falsă? De fapt, există atât de multe credințe diferite, opuse în domeniul religiei, în domeniul gândirii, în toate Sufletele vieții umane, încât cu greu se poate căuta un astfel de criteriu în credința însăși Experiența și reflecția denunță, și, în consecință, corectează, credințele eronate Adevărat, am văzut deja că atât experiența, cât și reflecția sunt justificate prin credință, care este imanentă în ele Dar dacă, deci, nici sentimentul subiectiv, luat în sine, nici gândirea abstractă nu conțin criteriul cunoașterii adevărate, atunci un asemenea criteriu trebuie căutat într-o credință oarbă, nerezonabilă? Nu constă oare în acea conștiință a corelației reale a ființei noastre cu alte ființe, la care participă inseparabil credința, simțirea și gândirea, care pătrunde și ne condiționează întreaga viață spirituală și cunoaștere, constituind Forma ei transcendentală generală și datele ei de bază? ? (Urmează sfârșitul) Carte S N Trubetskoy Biblioteca "Runivers" HH Strahov ca critic de artă*) Scriitorul foarte educat și talentat, a cărui caracterizare ca gânditor a făcut obiectul unui articol al lui N Ya Grot în Questions of Philosophy and Psychology, a apărut în literatura noastră ca critic de artă H N Strahov se recunoaște ca un adept al lui Apollon Grigoriev Grigoriev, în opinia sa, este cel mai bun critic al nostru, adevăratul fondator al criticii rusești "Lui îi aparține singura viziune completă asupra literaturii

ruse pe care o avem, adică o privire care îmbrățișează într-un singur gând toate fenomenele și direcțiile sale - o privire care este încă adevărată, confirmată strălucit de lucrări precum Război și pace "Principiile generale ale criticii lui Grigoriev, spune N N Strahov, sunt simple și binecunoscute: acestea sunt principiile profunde care ne-au fost lăsate moștenire de idealismul german, singura filozofie la care trebuie să recurgă toți cei care vor să înțeleagă istoria sau arta Aceste principii sunt valabile, de exemplu, pentru Renan, Carlyle; Taine a aplicat în ultima vreme aceleași principii istoriei literaturii engleze cu atâta strălucire și cu un succes nu mic *) Rezumat citit la ședința Societății de Psihologie din aprilie q **) Vezi "Probleme de filosofie și psihologie" , aprilie martie-aprilie Biblioteca "Runivers" V GOLTSEV la adepţii idealismului metafizic german şi apelează la instrucţiunile lui H N Strahov cu privire la conţinutul vederilor simple ale lui A Grigoriev Voi evita să critic aceste păreri, întrucât am publicat un articol despre Apollon Grigoriev în primul volum din Pochin (Colecția Societății Iubitorilor de Literatură Rusă) și ar trebui să repet cele spuse acolo "Fiecare operă de artă, spune H N Strakhov, este o reflectare a vârstei și a poporului său Principiul naționalității domină în artă și literatură, ca în orice Toate fenomenele literaturii au o rădăcină comună, reprezintă încercări diverse de a exprima tot același lucru - esența spirituală a acestui popor; în întreaga umanitate, ele constituie o expresie a cerinţelor eterne ale sufletului uman, a legilor şi aspiraţiilor sale neschimbate În literatura rusă, Grigoriev a văzut lupta constantă a idealurilor europene, poezie străină spiritului nostru, cu dorința de creativitate originală, de crearea unor idealuri și tipuri pur rusești După cum se știe, Grigoriev a inclus tipuri geniale, puternice, eroice, prădătoare, după terminologia acestui critic, printre tipurile altor oameni Natura rusă, în opinia sa, se dezvăluie în tipuri simple și blânde (Belkin în Pușkin, Maxim Maxi-mych în Lermontov) H N Strahov vede același lucru în L N Tolstoi (Karataev, Kutuzov) Analizând Războinicul și Lumea, PL N Strahov nu aplică la evaluarea acestei lucrări decât ideile lui Grigoriev, singurul nostru critic, în opinia autorului Luptei cu Occidentul Grigoriev a observat că contele Tolstoi cădea într-un sens unilateral, văzând în viața rusă doar tipul negativ al unei persoane simple și blânde, fără a acorda nicio importanță tipului cu adevărat genial, cu adevărat pasionat și cu adevărat prădător Dacă astfel de tipuri nu ar exista, atunci am fi un popor foarte negeneros În plus, notează Grigoriev, într-o străinătate Biblioteca "Runivers" HH STRAHHOV CA CRITICIAN DE ARTĂ tipurile de viață predominante nu ne sunt străine: "la urma urmei, Vasily Luchinov al lui Turgheniev este secolul al XVIII-lea, dar secolul al XVIII-lea rus, și chiar, de exemplu, viața lui pasională și nepăsătoare arzătoare Veretiev și chiar mai mult " Înarmat cu aceste puncte de vedere, N N Strakhov a început să analizeze Războiul și pacea, cărora le acordă o importanță capitală într-un număr de articole critice O oarecare dualitate, care a fost permisă de Grigoriev, datorită recunoașterii de către ruși a tipului prădător, a fost găsită și la adeptul său În general, în definițiile originalului rus, ambii scriitori au o mulțime de arbitrare Deci, N N Strahov întreabă destul de naiv: "Nu putem trage concluzia că printre elementele esențiale ale vieții noastre se numără o dublă legătură: o legătură cu familia și o legătură cu statul?" Ce oameni nu au această conexiune bidirecțională? Înțelegerea filozofică a lumii, urmându-l pe Grigoriev în definirea adevăratului spirit rusesc, l-au determinat pe Strahov să adopte un punct de vedere complet fals în evaluarea estetică

a operelor de artă Dacă, în opinia criticului, înțelegerea lumii de către artist este greșită, adică nu este de acord cu modul de gândire al criticului însuși, atunci opera de artă va fi și ea imperfectă Grao L N Tolstoi crede în familie și nu crede în pasiune Să presupunem că are dreptate; dar obiectivitatea este necesară la artist în reprezentarea vieții, iar credința și necredința menționate mai sus pot interfera cu o astfel de obiectivitate N N Strahov admite că contele Tolstoi nu-i place profund pentru un tip genial Drept urmare, în cuvintele lui N N Strahov însuși, Napoleon în război este înfățișat în lume unilateral: "artista a prins în el tot ceea ce este atât de contrar naturii rusești, așa că își revoltă instinctele simple; dar este rezonabil să credem că aceste trăsături sunt în sine, adică Lumea franceză nu reprezintă nefirescul și asprimea pe care ochii rușilor le văd în ei Acea lume trebuie să fi avut propria ei frumusețe, propria ei măreție " Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" V GOLTSEV În acest sens, trebuie remarcat faptul că este posibil, chiar și cu ochii ruși, să-l vedeți corect pe non-rus Amintește-ți măcar de Cavalerul Avar sau de Oaspetele de Piatră de la Pușkin Mai mult, o antipatie profundă pentru tipul genial duce aproape inevitabil la o descriere oarecum părtinitoare a lui, în cel mai bun caz, la o acoperire complet greșită a lui, în alte cazuri Între timp, N N Strakhov definește meritele Războiului și Păcii în acest fel: "Tabloul complet al vieții umane O imagine completă a Rusiei de atunci O imagine completă a ceea ce se numește istoria și lupta popoarelor O imagine completă a tot ceea ce oamenii își consideră fericirea și măreția, durerea și umilința lor Asta sunt Războiul și Pacea" Hiperbole și declarațiile arbitrare se găsesc adesea în articolele lui N N Strakhov, pentru care, de exemplu, reînnoirea lui Pierre Bezuhago este personificarea reînnoirii întregii Rusii, "acea revelație a forțelor spirituale care ar fi trebuit să urmeze încercări și lupte " "Sarcina artistului, spune H N Strakhov despre Război și Pace, a fost să descrie adevărata măreție așa cum o înțelege el și să o opune măreției false pe care o respinge Tolstoi înfățișează în opera sa idealul poporului rus, care, "după Formula dată de însuși autor, constă în simplitate, bunătate și adevăr" Și în ciuda faptului că ni s-a spus mai devreme despre Război și Pace că acest roman este o imagine completă a vieții, istoriei, vieții umane în general rusești,-N N Strahov, câteva pagini mai târziu, confirmă din nou o oarecare unilateralitate a autorului, "răscumpărată de o mai mare perspectivă și profunzime în raport cu partea către care sunt îndreptate simpatiile sale" "Din Război și pace, spune N N Strahov, este clar că fiecare soldat care s-a supus puterii istoriei și, prin urmare, a contribuit la evenimentul pe care l-a comis, a fost în această privință mai mare decât Napoleon, care nu a făcut nimic nici în favoarea evenimentului, nici în favoarea evenimentului împotriva lui" Vreau să spun Biblioteca "Runivers" HH STRAHHOV CA CRITICIAN DE ARTĂ să prezint câteva observații doar despre H N Strahov ca critic de artă și, prin urmare, nu mă voi opri asupra filozofiei sale a istoriei, pe care o consider eronată Nu pot să nu observ, însă, că Napoleon, care era mai jos în această filozofie, a pus în mormânt sute de mii de soldați care stăteau mai sus decât el H N Strahov împărtășește gândul contelui Tolstoi, care spune că Nikolai Rostov "avea un simț comun al mediocrității, care i-a arătat că fouo ar trebui" Potrivit lui H N Strakhov, trebuie să respectăm o persoană care vede un preț pentru asta și în asta, în care o persoană limitată și proastă este egală cu cel mai mare om deștept Va fi, desigur, notoria bunătate, simplitate și smerenie Potrivit lui Tolstoi, H N Strahov

recunoaște sferele puternice, cu adevărat vii ale acestor virtuți, ca familie și "militare adevărată, adică viata armatei Criticul nu a prevăzut evoluția în viziunea asupra lumii a contelui L N Tolstoi, care, cu toată puterea autorității sale, s-a pronunțat cu ardoare și impresionant împotriva acestor Sfere, în special, desigur, împotriva acestora din urmă Vedem, așadar, că atunci când analizează operele lui L N Tolstoi, H N Strahov părăsește constant rolul de critic de artă și își exprimă simpatie și admirație pentru ideile autorului pe care îl analizează Confuzia acestor două sarcini, cred, dăunează meritelor muncii critice Este neplăcut să citești, mai ales la un scriitor care consideră smerenia drept cea mai esențială și mai frumoasă proprietate a spiritului rusesc, veșnica exaltare a acestui spirit, veșnică lăudărie în fața altor popoare Este posibil să afirmăm serios astfel de lucruri, de exemplu: "Chestiunea naționalităților s-a pus pe câmpul Borodino, iar rușii au decis-o aici pentru prima dată în favoarea naționalităților"? De asemenea, este necesar să se constate nedreptatea criticului în raport cu scriitorii celuilalt lagăr Aprobarea H N Strahov- * Biblioteca "Runivers" V GOLTSEV arată că contele L N Tolstoi "nu numai că nu a fost înțeles, dar nici nu au vorbit deloc despre el" (cu excepția, desigur, Grigoriev) Acesta a fost scris de un critic în Și iată ce a scris Cernîșevski despre L N Tolstoi în Citând o scenă din poveștile de la Sevastopol, Cernîșevski spune: "Această reprezentare a unui monolog intern trebuie, fără exagerare, să fie numită uimitoare În niciunul dintre ceilalți scriitori ai noștri nu veți găsi scene psihice observate din acest punct de vedere "Există pictori renumiti pentru arta de a surprinde reflexia strălucitoare a unei raze pe valurile care se rostogolesc rapid, fluturarea luminii pe frunzele foșnind, revărsările acesteia pe contururile schimbătoare ale norilor: se spune că sunt capabili să surprindă viata naturii Contele Tolstoi face ceva similar cu privire la cele mai misterioase mișcări ale vieții mentale Aceasta, ni se pare, este trăsătura complet originală a talentului său Dintre toți scriitorii ruși remarcabili, el este singurul maestru al acestei afaceri Nu este aceasta o mare laudă, nu este aceasta o înțelegere critică subtilă? Și rețineți că Cernîșevski a scris articolul la începutul activității literare a contelui Tolstoi Voi mai cita câteva rânduri din acest articol pentru a mă convinge pe deplin de nedreptatea arogantă a lui N N Strahov "Probabil, scrie Cernîșevski, contele Tolstoi va scrie o mulțime de lucruri care vor uimi fiecare cititor cu alte calități mai eficiente: profunzimea ideii, interesul conceptelor, contururile puternice ale personajelor, imagini vii ale vieții de zi cu zi și în acele lucrări ale sale care sunt deja cunoscute publicului, aceste merite au trezit constant interes; dar pentru un adevărat cunoscător va fi întotdeauna clar - așa cum este evident și acum - că cunoașterea inimii umane este principala forță a talentului său " Cât de departe a mers H N Strahov de la aceste gânduri când a scris că o caracteristică specială, strălucitoare, proeminentă Biblioteca "Runivers" HH STRAHHOV, CA CRITICIAN DE ARTĂ, talentul lui L N Tolstoi constă într-o descriere neobișnuit de subtilă și adevărată a mișcărilor spirituale? H N Strahov este și mai nedrept față de Turgheniev La sfârșitul articolului despre volumele cinci și șase din Război și pace sunt următoarele rânduri: "Dacă frații - slavii ne cer acum cărți, atunci nu le vom trimite, fără tragere, Turgheniev, Ostrovsky, Nekrasov; Nu, le vom trimite pe acești scriitori cu calm și fără teamă, pentru că împreună cu ei vom trimite și Război și Pace Lumina cu care lucrarea gr L N Tolstoi este atât de puternic încât, împreună cu el, toate aceste luminari mai mici nu se tem, luminând

viața noastră cu o lumină atât de slabă și neuniformă, și adesea chiar complet greșită Mărturisesc că aceste cuvinte mi se par revoltătoare, mai ales dacă ne amintim că eu însumi Strahov a scris despre Turgheniev în cel mai bun articol al său critic despre Tați și Copii H N Strakhov notează subtil și precis aici meritele incomparabile ale acestei lucrări "Dacă romanul lui Turgheniev, scrie el, cufundă cititorii în nedumerire, atunci acest lucru se întâmplă dintr-un motiv foarte simplu: aduce la conștient ceea ce nu era încă conștient și dezvăluie ceea ce nu a fost încă observat " Turgheniev - "un exemplu de scriitor, înzestrat cu o mobilitate perfectă și, în același timp, o profundă sensibilitate, profundă dragoste pentru viața contemporană" "Bazarov, citim în continuare, este prima persoană puternică, primul personaj întreg, care a apărut în literatura rusă în rândul așa-zisei societate educată Cine nu apreciază acest lucru, cine nu înțelege întreaga importanță a unui astfel de fenomen, să nu judece literatura noastră Cuvinte de aur! Dar cum să scrie după ele că îl trimitem pe Turgheniev la frații noștri slavi, fără tragere de inimă! Și rețineți în același timp că Bazarov, potrivit lui Strahov, "este, ca să spunem așa, mai rus (sublinierea autorului) decât toate celelalte fețe ale romanului" Suntem astfel departe de apoteoza smereniei, deși articolul a fost deja scris în Biblioteca "Runivers" V GOLTSEV "O persoană vie, întreagă, este capturată de autor, spune H N Strahov, în fiecare acțiune, în fiecare mișcare a lui Bazarov" Iar într-un articol scris după înmormântarea lui Turgheniev, N N Strahov vede doar acuarele în imaginile lui Turgheniev - par să nu aibă umflătură, nici carne, nici adâncime spirituală! Deci înțelegerea greșită a lumii și ideile preconcepute au distorsionat înțelegerea artistică a criticului Voi mai cita câteva fraze din articolul despre Oadht și copii, pentru că acest articol merită cea mai serioasă atenție "Turgheniev a avut pretenția și îndrăzneala să creeze un roman cu tot felul de direcții; admirator al adevărului etern, al frumuseții eterne, a avut mândrul scop de a arăta eternul în temporal și a scris un roman care nu a fost nici progresiv, nici retrograd, dar, ca să spunem așa, veșnic "Crearea unor persoane precum tatăl și mama lui Bazarov este un adevărat triumf al talentului!" Turgheniev a dezvăluit în mod surprinzător bogăția sentimentelor umane simple "Ce profunzime și lățime de manifestări spirituale în mijlocul vieții de zi cu zi, care nu se ridică cu un fir de păr peste nivelul cel mai de jos!" Acestea sunt virtuțile pe care le deținea Turgheniev în și de asta l-a lipsit H N Strahov în articolele sale ulterioare*) Ca rezultat general, se dovedește că critica de artă a lui N N Strakhov, în ciuda educației sale extinse, a minții analitice și a unei mari înțelegeri estetice, se distinge prin contradicții nu mici și judecăți incorecte H N Strakhov, de exemplu, numește un astfel de roman precum Anna Karenina un prolog la povestea De ce oamenii sunt în viață Misterul se dezvăluie când auzi că nu este vorba deloc de creație artistică, ci de dezvoltare *) Articolul lui N N Strahov este, de asemenea, plin de laude ale lui Turgheniev: O nouă operă artistică și critica noastră (Din istoria nihilismului literar) Biblioteca "Runivers" HH STRAHHOV CA CRITICIAN DE ARTĂ ideile morale și religioase ale lui LN Tolstoi Amestecul acestor două procese constituie greșeala majoră a lui N N Strahov Potrivit teoriei sale, un adevărat mare poet - un rus, desigur - trebuie să împărtășească viziunea asupra lumii a criticii, altfel, ca și Turgheniev, va fi lipsit de această demnitate Înfățișează cu dragoste tipul umil rus - vei fi recunoscut ca un adevărat purtător de cuvânt al spiritului național; acum încearcă să dai un tip prădător, ceva de genul Bazarov, care, totuși, era o

persoană complet rusă - și prin aceasta vei dezvălui atât sărăcia talentului, cât și înstrăinarea față de oameni O astfel de abordare, o asemenea prejudecată și unilateralitate denaturează în mod evident sarcinile criticii de artă Teoria lui Apollon Grigoriev nu numai că nu a predat dezvoltarea ulterioară în articolele lui N N Strakhov, dar a făcut un pas înapoi A Grigoriev arăta mai larg și mai profund decât H N Strahov, cerând în mod constant un apel la Pușkin și Belinsky, în timp ce pentru H N Strahov, Belinsky era o persoană care "nu avea opinii ferme, nicio bază solidă pentru activitatea sa mentală" Apărătorul arogant al umilului tip rus adaugă că singura forță a lui Belinsky "constă în dragostea lui pentru literatură și gustul estetic uimitor Când a încetat să se mai ghideze de această iubire și de acest gust, și-a pierdut orice punct de sprijin și a început să rătăcească în direcția vântului Acest verdict nedrept, așa cum am menționat deja, nu a fost împărtășit deloc de Apollon Grigoriev, ci de ^N N Strahov numește singurul nostru critic În prezent, ei încearcă să-i umilească pe Belinsky, Chernyshevsky, Dobrolyubov și să-l înalțe pe Grigoriev și Strahov în toate modurile posibile Fără a nega meritele ultimilor doi critici, mai ales primul dintre ei, sunt însă convins că lupta cu Occidentul se termină deja prin înfrângere pentru "tipul umil" În adâncul societății ruse, procesul de asimilare a universalului, corect Biblioteca "Runivers" V GOLTSEV nu una paneuropeană, iar unele trăsături naționale sunt lăsate deoparte, în timp ce altele sunt transformate Un domeniu larg a fost întotdeauna deschis criticii de artă Nicio critică jurnalistică nu i-a împiedicat activitățile Dar pentru dezvoltarea fructuoasă a acestei critici artistice, ea trebuie eliberată de unilateralitatea naționalistă și religioasă În acest sens, dacă excludem articolul despre Părinți și copii, H N Strahov nu a făcut aproape nimic V Goltsev Biblioteca "Runivers" De ce punctele de vedere ale spațiului și timpului sunt permanente și indispensabile? eu Deși fiziologia organelor de simț în general reprezintă o confirmare și o dezvoltare a filozofiei lui Kant, învățătura modernă privind formarea viziunilor spațiului și timpului poate, totuși, să pară a fi în contradicție cu ideile lui Kant despre aceste puncte de vedere Doctrina modernă a formării spațiului și timpului, într-adevăr, nu este în întregime în concordanță cu învățăturile lui Kant, și anume, încă nu avem o justificare fiziologică pentru principala proprietate a acestor vederi - constanța, imuabilitatea Deoarece învățătura modernă despre aceste viziuni încearcă să explice formarea lor în același mod ca toate celelalte idei și concepte, nu este cu adevărat clar de ce, în ce mod aceste puncte de vedere diferă atât de semnificativ de toate ideile și conceptele? Fără să ne lămurim singuri care este principala diferență în modul în care se formează punctele de vedere ale spațiului și timpului față de restul conținutului conștiinței, nu putem înțelege de ce aceste puncte de vedere diferă în esență de restul conținutului conștiinței * Scopul acestei lucrări este de a explica latura fiziologică, substratul fiziologic al proprietății principale a vederilor spațiului și timpului și, astfel, să stabilească că psihologia fiziologică confirmă pe deplin învățăturile lui Kant Nu voi expune învățăturile despre formarea spațiului și timpului, ci mă voi limita la a explica de ce aceste opinii sunt permanente Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" V F chizh evident pentru conștiința noastră și indispensabil, motiv pentru care nu ne putem imagina nimic în afara spațiului și timpului Lăsând deoparte latura metafizică a întrebării, mă voi limita la o analiză a proceselor psihofiziologice implicate în formarea spațiului și timpului, voi

descrie experimentele și observațiile mele, cu ajutorul cărora, după cum cred, se poate răspunde întrebarea pusă Latura fiziologică a formării vederilor despre spațiu și timp nu a putut fi explicată decât de curând, în ciuda progreselor enorme în fiziologia organelor de simț și a anatomiei creierului Dacă luăm, de exemplu, manualele de psihologie fiziologică ale lui Wundt, Ziegen, Külpe, atunci vom găsi acolo o explicație complet convingătoare a laturii fiziologice a formării vederilor spațiului și timpului - formarea spațiului a fost studiate în special temeinic; dar nicăieri nu găsim indicii ale procesului fiziologic care determină constanța și imuabilitatea vederilor despre spațiu și timp Constanța și imuabilitatea spațiului și timpului sunt principalele trăsături ale acestor vederi; Cei mai hotărâți oponenți ai lui Kant nu neagă această proprietate de bază a vederilor despre spațiu și timp Între timp, dacă admitem că învățătura acceptată în știința modernă este adevărată și completă, atunci ar trebui să ne fie complet de neînțeles modul în care vederile a priori necondiționate ale spațiului și timpului diferă de toate celelalte idei și idei - la urma urmei, ele sunt formate în la fel ca toate ideile, senzațiile și, prin urmare, rămân neexplicate principalele proprietăți ale acestor vederi - constanța și imuabilitatea Cu greu este necesar să se demonstreze că până când latura fiziologică a formării acestor proprietăți a vederilor spațiului și timpului nu este explicată, până atunci întreaga doctrină a formării viziunilor spațiului și timpului nu poate fi considerată nu numai completă, ci și chiar complet justificată, întrucât doctrina nu explică proprietatea principală, ca să spunem așa, esența fenomenului, nu poate pretinde a fi exactă Prioritatea spațiului și timpului este atât de evidentă, matematica este atât de diferită în mod esențial de toate celelalte științe, între timp, conform învățăturilor psihologiei fiziologice moderne, viziunea asupra spațiului se formează în același mod ca reprezentările vizuale, iar vederea Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP timpul reprezintă în esenţă o judecată despre schimbarea ideilor *) Este evident că este necesar să explicăm trăsătura principală a vederilor spațiului și timpului, să găsim în procesul de formare a acestor vederi diferențe esențiale față de procesul de formare a tuturor senzațiilor în general, care nu au proprietățile de imuabilitate și constanță Psihologia fiziologică trebuie să găsească, în procesul formării acestor vederi, o nouă confirmare a învățăturilor fericiților Augustin și Kant, care au evidențiat spațiul și timpul din toate celelalte idei, ar trebui să explice ceea ce, în procesul de formare a acestor vederi, le deosebește în esență de toate celelalte senzații În psihologia fiziologică modernă, această întrebare nu a fost deloc clarificată, ceea ce poate fi judecat după extrema inconsecvență a explicației tocmai date M Herts **) a căptușelii fiziologice a constanței vederii spațiului În venerabila sa lucrare, bazată pe mulți ani de studiu al filosofiei, psihologiei și psihiatriei, acest autor, ca un adevărat om de știință care a apreciat măreția filosofiei lui Kant, încearcă să găsească în fiziologie o explicație pentru constanța viziunii spațiului El spune astfel: "Proprietatea spațiului, care constă în faptul că rămâne una atunci când tot restul conținutului conștiinței este abstras, ar trebui să ne ajute să-i fundamentam natura fiziologic, deoarece funcția principală a minții noastre ar trebui să fie, ca principiu de bază, derivat din organizarea substanței gânditoare sau, dimpotrivă, este absolut necesar să se accepte viziunea spațiului ca o funcție a substanței gânditoare Dacă ne imaginăm că toate senzațiile furnizate de organele de simț și reprezentările au fost îndepărtate din

cortexul cerebral, atunci "în fața noastră cortexul cerebral va fi gol și la fel și, după cum știm din propria experiență, doar reprezentarea de spațiu gol infinit va rămâne Conceptul de spațiu este altceva, ca și restul absolut al substanței gânditoare, este sentimentul organic al creierului mort În esență, această odihnă este o mișcare uniformă " *) De exemplu, Wundt (Grundzüge der Phisiol Psychologie Bd II, S) spune: "Viziunea timpului este în esență forma reală în care ni se oferă legătura proceselor conștiente" **) Docent Max Herz Psihiatrie Critică wien , S * Biblioteca "Runivers" V F chizh Am citat această explicație a lui Hertz pentru a arăta că chiar și o astfel de explicație evident insuportabilă, pur și simplu de neînțeles este posibilă în știința modernă - ceea ce, desigur, dovedește absența în știința modernă a unei explicații corecte a constantei viziunii spațiului Acum zece sau cincisprezece ani, într-adevăr, nu puteam, din cauza imperfecțiunii cunoștințelor noastre despre senzațiile și ideile motorii, să explicăm constanța vederii spațiului Apoi, pentru noi, senzațiile musculare nu diferă semnificativ de alte senzații În ultimii ani, o serie de lucrări ale psihologilor și fiziologilor ne-au arătat importanța ridicată a senzațiilor motorii Permiteți-mi să vă reamintesc că cel mai mare merit îi aparține patologului Stricker Pentru noi este acum dincolo de îndoială că senzația motrică este un element indispensabil al oricărei impresii, al fiecărei reprezentări și chiar, așa cum au arătat binecunoscutele investigații ale lui Ribot*, al fiecărei idei abstracte Senzația motrică intră în toate impresiile și reprezentările într-o asemenea măsură încât nu poate exista o singură imagine în conștiința noastră fără participarea senzației motorii; sunt mereu prezente în mintea noastră Acest fapt este acum atât de cunoscut, încât nu este nevoie să expunem doctrina pe acest subiect și să menționăm lucrările consacrate acestuia Acum câțiva ani era atât de nou și de puțin înțeles încât așa-zișii "ghicitori ai minții" au devenit extrem de interesați de societate Okaz- Se părea că, cu o claritate a atingerii foarte mediocră, se puteau ghici foarte ușor gândurile după mișcările musculare asociate gândurilor, imperceptibile pentru observatorii neobișnuiți și, de exemplu, Bishop, în ciuda bătrâneții sale extreme și, prin urmare, a pierderii elasticității mușchii lui Wilhelm I, ghicit cu ușurință ultimul număr planificat - Întrucât experiența este întotdeauna mai convingătoare decât observația, cea mai convingătoare dovadă a constanței și indispensabilității senzațiilor musculare sunt experimentele pe oameni hipnotizat În cea mai bună monografie despre hipnotism, care este o colecție completă elaborată critic de toate *) "Al Doilea Congres Internațional de Psihologie Experimentală de la Londra") ("Întrebări de filosofie", cartea) Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP Literatura subiectului, dr Yanushkevich *) afirmă destul de amănunțit că "halucinațiile în domeniul sentimentului muscular în sensul strict al cuvântului nu pot fi inspirate" Într-adevăr, dacă reprezentările musculare constituie o componentă necesară a fiecărei percepții, atunci, poate, tocmai din acest motiv ele nu apar în conștiință de la sine, ca ceva independent, cel puțin în măsura în care reprezentările vizuale sau auditive sunt independente Și indiferent de aceasta, atunci când halucinația unui sentiment sugerat hipnozei este completată de aceasta, atunci în percepția complexă rezultată există multe elemente parțial halucinatorii, parțial iluzorii în domeniul tuturor celorlalte simțuri și doar un element muscular, doar unul senzația musculară care însoțește halucinația nu este halucinantă, ci cu adevărat reală Hipnoticul este instruit să bea un pahar de vin în fața lui (care în realitate nu există): senzații

vizuale, gustative, olfactive, care apar în același timp - halucinații Senzația tactilă a unei mâini care aduce un pahar imaginar la gură, de asemenea Această mână se află într-o astfel de poziție, de parcă ține un pahar, degetele nu pot fi strânse, deoarece subiectul simte rezistență [sens de efort (Bain), Innervationsempfin-dung (Wundt)] paharului; sentimentul de rezistență este și o halucinație, dar poziția mâinii, resimțită subiectiv de către hipnotizator, corespunde realității obiective și nu este o halucinație Există, însă, observații care dovedesc posibilitatea de a sugera senzații musculare cu un caracter halucinant mai convingător Hipnotizatorului i se spune că dansează la un bal; de fapt, stă nemișcat pe un scaun; dar încetul cu încetul respirația i se accelerează, apare scurtarea, fața i se înroșește etc (Beaunis a numit astfel de sugestii sugestii motrice) Senzații musculare de mișcare, în timp ce liniștea, de fapt, au fost în acest caz; Ideea este, totuși, că și aici au corespuns unor schimbări reale ale inervației și tonusului mușchilor, "dacă sunt invizibile pentru ochi" și exagerate subiectiv În plus, se poate crede că sugestia inițială nu a provocat aceste senzații, dar) Real Encyclopedia, v pp - Biblioteca "Runivers" V F chizh halucinații fizice și auditive, corespunzătoare sugestiei că subiectul este la bal (p) În , am fost atât de fericit încât am studiat toate fenomenele hipnotice ale conducerii celor mai autoriți reprezentanți ai celor două școli- Berngame și Charcot, vizibile experimentele lui Delbeph, Kraft-Ebing etc ; este imposibil de evocat sensul cuvântului; de asemenea, este imposibil să provoci anestezie completă, să distrugi, să suprimi senzațiile motorii la orice manifestare a vieții mentale; dacă conștiința nu este complet absentă, atunci persoana hipnotizată are senzații motorii Din păcate, nu s-a acordat atenția cuvenită acestui fapt, deși cei care au studiat cel mai mult hipnotismul nu o neagă Este destul de bine stabilit că la unele persoane hipnotizate este posibil să se realizeze o anestezie completă, să suprime, să anihileze una sau alta impresie, de exemplu, cutanată, auditivă, să distrugă o serie întreagă de reprezentări; în cele din urmă, chiar - deși, desigur, pentru o vreme - să opriți sau să evocați funcții pur animale, dar este absolut imposibil să suprimați senzațiile musculare cu cea mai mică și mai slabă manifestare a vieții mentale Există persoane care se opresc în mod arbitrar, adică întârzierea, bătăile inimii și respirația, de exemplu, celebrul general Yermolov, dar nici în stare normală, nici în stare hipnotică nu se poate suprima sau distruge senzațiile motorii chiar și pentru scurt timp *) Deși observațiile asupra pacienților grav bolnavi nu sunt foarte convingătoare, dar întrucât, din câte știu, observațiile mele sunt cu totul noi în acest sens, le voi aminti Am observat că după o lovitură, pacienții, aparent în stare de inconștiență, de foarte multe ori mai au senzații motorii; aceste senzații dispar după toate celelalte într-o comă profundă Dacă înțepați, de exemplu, cu injectarea subcutanată de medicamente, iritați pielea unui astfel de pacient, acesta nu reacționează la iritații și, în general, din câte putem judeca, nicio iritație nu îi afectează conștiința; dar dacă îl punem într-o poziție neobișnuită pentru el, el *) Descrierea cea mai detaliată a experienței cu stop cardiac este dată de Tarhanov Colecție în onoarea lui Glebov Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP dezvăluie neliniște și, cu toate puterile sale, încearcă să-și asume poziția obișnuită Îmi amintesc de un pacient în comă, pe care eu, având în vedere anemiei extreme a creierului, am încercat să-l culc astfel încât să fie o pernă sub cap; pacientul nu a reacționat la nicio iritare, dar când au scos două din cele trei perne

pe care era obișnuit să doarmă, a devenit atât de neliniștit încât a trebuit să-și trăiască capul pe trei perne; a doua zi, în timpul vizitelor mele de dimineața și seara, încercările mele au fost fără succes; la fel dimineața a treia zi; în sfârşit, seara, când pacientul era întins pe o pernă, nu manifesta nicio nemulţumire; starea lui generală nu s-a schimbat în aceste două zile și la opt ore după ultima mea vizită pacientul a murit Evident, cu doar câteva ore înainte de moarte, senzațiile musculare au dispărut complet; până atunci - deși, din câte se poate aprecia, nicio iritație a organelor de simț nu afectase deja scoarța cerebrală - senzații musculare cauzate de poziția neobișnuită a capului și, în consecință, a gâtului și a corpului superior, totuși , deși vag, a ajuns la cortexul cerebral și a provocat mișcări de apărare Aș putea cita multe astfel de observații și sunt sigur că orice medic care dorește să le verifice va obține aceleași rezultate, adică va fi convins că senzațiile musculare există atunci când toate celelalte au dispărut deja Aș putea fi și convins că odata cu imbunatatirea starii unor astfel de pacienti, adica cand o stare complet inconstienta trece putin cate putin intr-una constienta, apar in primul rand senzatii musculare, pacientul incepe sa-si aduca corpul in pozitia cea mai familiara si confortabila pentru el Întrucât aceste observații confirmă doctrina modernă a semnificației senzațiilor musculare și sunt în deplin acord cu experimentele pe persoane hipnotizate, atunci, în ciuda caracterului lor scăzut, ele merită totuși atenție, motiv pentru care am simțit că este necesar să le menționez Astfel, se poate considera dovedit că senzațiile musculare sau motorii sunt un fenomen constant în conștiința noastră Nu mă voi opri asupra diferenței dintre senzațiile musculare și motorii; sunt de obicei folosite Biblioteca "Runivers" V F chizh ca sinonime, deși, desigur, senzațiile musculare constituie doar o parte a senzațiilor motorii; Nu voi vorbi nici despre senzațiile de echilibru, atât de bine studiate de V M Bekhterev *) și care au atras atât de mult atenția psihologilor încât, de exemplu, Külpe**) le evidențiază ca un grup special Senzațiile motorii nu numai că ne ocupă constant conștiința, dar sunt indispensabile în sensul că nici o singură impresie, nici o idee, nici o idee nu poate exista fără senzații motorii Desigur, nu se poate imagina că senzația musculară este un semn, o proprietate a oricărei senzații sau reprezentări; Wundt are dreptate când afirmă că vederea spațiului nu este o proprietate a senzațiilor în același sens cu calitatea sau cantitatea ***) Senzațiile, ca stări fictive de conștiință care nu există independent în realitate, nu conțin cu adevărat senzație musculară, dar impresiile și ideile, ca cele mai simple elemente reale ale conștiinței, conțin întotdeauna în mod necesar motor despre senzații; reprezentările și impresiile motorii pot fi pure, adică nu conțin alte senzații, dar nici impresii și reprezentări nu pot fi fără participarea senzațiilor motorii, care constituie astfel o condiție indispensabilă și indispensabilă pentru apariția și existența tuturor elementelor vieții mentale Dacă nu există senzații motorii, atunci nu pot exista impresii, idei sau idei; nici măcar nu ne putem imagina nicio imagine mentală fără senzații motorii: nu părăsesc niciodată conștiința până la stingerea acesteia, formează o componentă indispensabilă a conștiinței, sunt ultimii care o părăsesc și, aparent, apar primele când conștiința revine Aceasta este diferența esențială între restul impresiilor și reprezentărilor față de cele motrice, care singure au proprietatea de a fi constante și indispensabile Senzațiile motorii ne umplu în mod constant sufletul, impulsurile motorii ajung constant în cortexul cerebral Teoria formării

ideilor noastre despre spațiu **) Kúlpe: Grundriss der Psychologie , S - S *** Op cit , S VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP Această constanță și inevitabilitate a senzațiilor motorii corespund pe deplin cu constanța, inevitabilitatea vederii spațiului Având în vedere cunoștințele generale ale doctrinei moderne a senzațiilor motorii, mă pot limita la a explica proprietatea de mai sus a senzațiilor motorii Organele centrale ale echilibrului funcționează la fel de constant; nu ne putem imagina că nici măcar pentru o clipă aceste organe și-ar înceta activitatea fără ca conștiința să devină conștientă de aceasta Organele echilibrului funcționează mereu; activitatea lor este absolut necesară pentru viața conștientă; cea mai mică tulburare provoacă fenomene atât de dureroase încât gândirea devine practic imposibilă; de asta s-ar putea convinge oricine care a suferit amețeli, răul de mare etc Așa cum nu ne putem imagina altfel decât în spațiu, tot așa nu ne putem imagina încetarea funcției organelor de echilibru Principala proprietate a funcției acestor organe este tocmai continuitatea, constanța; nu stim in ce luna a vietii noastre incep sa functioneze aceste organe, cand avem senzatii de echilibru, dar cert este ca aceasta functie este intrerupta doar cu o pierdere completa a cunostintei În somn, după cum am văzut din propria mea experiență, organele echilibrului continuă să funcționeze: pot tolera foarte bine rostogolirea mării, cel puțin nu deosebit de puternică; pitch-ul nu mă împiedică să studiez; se poate ca munca sa ma fereasca de raul de mare in timpul aruncarii, dar nu pot dormi bine in timpul aruncarii; vise extrem de dureroase, o stare generală de depresie, treziri dese m-au făcut să petrec jumătate din noapte fără să dorm Aceste fenomene, pe care le-am observat asupra mea și asupra altora în timpul legănării, pot fi explicate prin faptul că ziua, având toată puterea mea mentală, puteam suprima efectele asupra corpului și asupra sufletului, tulburări ale funcțiilor organele echilibrului, dar într-un vis, când viața mentală este slăbită semnificativ, iritațiile care au afectat organele echilibrului s-au reflectat în întreaga mea stare Încălcarea activității organelor de echilibru ne pune în imposibilitatea reală de a trăi o viață mentală; Până acum, nu cunoaștem un singur caz în care un pacient, când activitatea organelor de echilibru este oprită, să rămână psihic V F chizh viata cocheta În același mod, nu se cunoaște niciun caz de absență completă a tuturor senzațiilor motorii; strict vorbind, astfel de cazuri sunt la fel de imposibile ca continuarea vieții cu o încetare prelungită a bătăilor inimii, între timp, după cum se știe, toate celelalte senzațiile nu sunt deloc necesare pentru continuarea existenței noastre Senzațiile motorii și senzațiile de echilibru, spre deosebire de toate celelalte senzații, sunt constante, indispensabile și nu pot lipsi, nu pot fi retrase, la fel de constant, cu siguranță nu pot lipsi, nu pot fi luate, abstrase din perspectiva spațiului Astfel, vedem că proprietatea principală, atributul principal al vederii spațiului este pe deplin explicată prin proprietatea principală a senzațiilor motorii și a sentimentelor de echilibru, din care se formează vederea spațiului Vederea spațiului va rămâne în cortexul cerebral dacă scoatem toate reprezentările din acesta, pentru că dacă am putea desprinde scoarța cerebrală de toate reprezentările dezvoltate din senzațiile primite de la organele de simț, senzațiile motorii și senzațiile de echilibru și, prin urmare, percepția spațiului va rămâne în cortexul cerebral În orice moment în cortexul cerebral trebuie să existe senzații motorii și senzații de echilibru, deoarece organele noastre de mișcare și echilibru funcționează mereu Recunoscând drept justă învățătura modernă

despre formarea vederii spațiului și completând-o cu explicația de mai sus a cauzei fiziologice a principalelor proprietăți ale acestei vederi, putem considera învățătura despre formarea spațiului, cel puțin, latura sa fiziologică , destul de rezonabil și complet II Doctrina general acceptată a formării concepției despre timp mi s-a părut de multă vreme nu tocmai adevărată, și anume, aveam motive să mă îndoiesc că timpul, așa cum spune Wundt, este forma în care ni se oferă legătura proceselor conștiente În calitate de susținător al lui Kant, consider că viziunea timpului, precum și cea a spațiului, precede toate ideile, constituie o condiție necesară pentru apariția lor Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP veniya și astfel nu poate fi în niciun caz rezultatul, consecința impresiilor și ideilor, nu poate fi după ele, ca și cum ar fi o judecată despre ele; într-un asemenea caz viziunea timpului nu ar fi avut un caracter a priori Vederea timpului precede procesele conștiente, constituie o condiție indispensabilă pentru acestea; fără ea, procesele conștiente nu pot apărea și continua; trebuie să existe și atunci când nu există procese conștiente - fără impresii, idei și idei - și între timp știința modernă acceptă viziunea timpului ca o consecință, ca o concluzie din idei În toată știința modernă, nu am putut găsi confirmarea învățăturii lui Kant până la publicarea unor experimente pe oameni hipnotizați, experimente care au arătat că oamenii hipnotizați executau ordinele date în stare hipnotică câteva zile mai târziu, iar în stare normală au făcut-o nu-și amintesc deloc ordinele care le-au sugerat Deoarece istericii sunt foarte înclinați să înșele experimentatorii, în aceste experimente nu se poate avea încredere completă Mult mai convingătoare sunt experimentele lui Delboeuf raportate la cel de-al Doilea Congres de Psihologie Experimentală de la Londra*, pentru că el a experimentat pe femei needucate care nu știau să numere bine; cu toate acestea, după un interval prescris, de exemplu, de minute, au executat această comandă, pe care nu și-au amintit în stare normală De atunci, din câte știu eu, nu au fost publicate experimente care să infirme rezultatele lui Delboeuf, a cărui înaltă autoritate este fără îndoială Deoarece experimentele pe hipnotizați, în ciuda tuturor rezultatelor uimitoare ale lui Delboeuf, nu sunt suficiente pentru a rezolva o întrebare atât de importantă, am decis să fac experimente pe mine pentru a verifica rezultatele acestui om de știință Din toamna lui până în noiembrie , de o sută de ori, mergând la culcare, mi-am propus să mă trezesc la o anumită oră cu o precizie de un sfert de oră, de exemplu, în , % etc Pentru a încadra aceste experimente cât mai complet posibil, le-am făcut în momente diferite, cu stări diferite, cu *) "Întrebări de filosofie", Cartea , p - Biblioteca "Runivers" V F chizh diferite grade de oboseală, în diverse stări de sănătate M-am asigurat mai întâi că în starea de veghe pot determina ora cu o precizie de cel mult minute, adică în acest moment, pot stabili că acum este aproximativ opt și jumătate - eroarea s-a dovedit a fi șaisprezece minute De două ori în acest timp, în stare de veghe, am uitat să fac afacerea pe care mi-am pus-o la o anumită oră, și anume, miercurea la ora trei după-amiaza în perioada sărbătorilor, să merg la clinică - pe parcursul semestrului pe Miercurea merg acolo la cinci și jumătate Între timp, nu am uitat niciodată să mă trezesc la ora stabilită; trebuie adăugat că s-au făcut o sută treizeci și patru de experimente și nu o sută, ci de treizeci și patru de ori ori am avut vise, ori, așa cum s-a întâmplat adesea la început, m-am agitat și m-am trezit de câteva ori înainte de ora stabilită , la care, însă, am știut mereu cu siguranță că nu a venit timpul stabilit; deși în aceste treizeci și patru de experimente

eroarea a fost de aproximativ un sfert de oră, nu le folosesc având în vedere motivele indicate O sută de experimente pure au dat o eroare medie de treisprezece minute; M-am trezit întotdeauna înainte de ora stabilită, ceea ce este în total acord cu rezultatele experimentelor mele cu pendulul *); așa este caracterul meu, așa cum sa arătat în aceste două experiențe atât de eterogene Cea mai mare greșeală au fost de minute, cele mai mici patru minute, nici o dată m-am trezit mai târziu de ora stabilită; odată cu trecerea timpului, adică cu pricepere, erorile au fost mult mai puține În aceste sute de nopți m-am trezit de cincizeci și două de ori mult mai devreme decât ora stabilită, indiferent de ordinul pe care mi-am făcut-o - cel mai adesea pentru a îndeplini o nevoie; de fiecare dată când eram pe deplin conștient că trezirea nu se datora unei comenzi, ci unei alte circumstanțe (nevoie naturală, insomnie etc), mă uitam mereu la ceas pentru a mă asigura în sfârșit că timpul de trezire la momentul stabilit nu fusese totuși, vino și mereu s-a dovedit că nu m-am înșelat Și în timpul acestor treziri, am putut determina ora destul de precis, dar este remarcabil că erorile au fost în *) Ueber die Zeitverhältnisse der Apperception einfacher und zusammenge-scrzter λ orstellungen untersucht mit Hülfe Complicatetîonsmethode (Philosophische Stiidien, Bd ii) Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP ambele părți, și anume de de ori am stabilit timpul în general cu de minute mai devreme decât era în realitate și de mai târziu, în general cu o eroare de minute După o asemenea trezire, am adormit până la momentul stabilit; nopți cu trezire de mai multe ori înainte de momentul stabilit au fost printre cele dintre care nu le descriu Pentru a fi complet, trebuie adăugat că, în general, dorm destul de bine, mă bucur de o sănătate satisfăcătoare, iar aceste experiențe nu m-au obosit deloc - a doua zi nu am simțit nimic special; Dorm cam ore Rezultatele pe care le-am obtinut nu le consider surprinzatoare, ciudate etc , din moment ce am observat cu mult timp in urma ca, cu exceptia oboselii extreme, a intoxicatiei etc , oamenii inteligenti in general nu dorm atat de adanc incat viata lor spirituala sa se opreasca complet Voi sublinia un fapt binecunoscut: o femeie, devenită mamă, doarme atât de sensibil, încât aude cel mai slab plâns al unui copil Se spune că oamenii care muncesc din greu, oameni neinteligenti dorm atât de adânc încât își pierd toată viața mentală în somn, dar acest lucru nu a fost încă dovedit și, în orice caz, indică fie neatenția lor, fie epuizarea corpului din cauza suprasolicitarii *) Oricum ar fi, experimentele mele confirmă pe deplin rezultatele obținute de Delboeuf Ei stabilesc fără îndoială că, într-un somn perfect normal, fără vise, o persoană obișnuită să spună timpul destul de precis și care dorește să fie exactă, poate măsura timpul nu mai puțin și chiar ceva mai precis decât în stare de veghe Poate că, cu mai multă pricepere, este posibil să determine ora chiar mai precis decât aș putea eu; pentru mine, rezultatele au fost destul de bune *) Am două observații precise care demonstrează că până și oamenii neinteligenti pot trăi o viață psihică în somn În casa cunoscuților mei era o servitoare care dormea atât de adânc încât era extrem de greu să o trezesc; când s-a căsătorit și a avut un copil, în ciuda faptului că trebuia să muncească mult mai mult decât atunci când locuia pe loc, s-a trezit la cel mai mic scârțâit al unui copil Într-o altă casă familiară, o fată plictisitoare și letargică dormea adânc în timp ce i s-a încredințat un copil sănătos de cinci ani; când i s-a încredințat un copil bolnav de doi ani, ea îl îngrijea excelent noaptea și nu dormea niciodată: era devotată stăpânilor ei și dorea sincer să-i ajute să scoată copilul bolnav

Biblioteca "Runivers" V F chizh în consonanță cu caracterul meu și cu ceea ce este deosebit de important - nu o dată în vis am uitat ordinea dată mie Somnul este încă atât de puțin studiat încât rezultatele experimentelor mele nu pot fi explicate pe deplin și aici nu intenționez să folosesc rezultatele mele pentru a explica natura somnului; aceste rezultate dovedesc doar că chiar și o determinare exactă a timpului este posibilă în absența vieții conștiente M-am obișnuit atât de mult cu autoobservarea, fiind implicat în psihologie de mai bine de doisprezece ani, încât pot afirma cu toată încrederea că în aceste sute de nopți nu am avut procese conștiente, nici impresii și idei conștiente și chiar vag amintite Dacă în aceste nopți am avut vreo manifestare a vieții mentale, atunci amintirea mea despre ele nu mi-a reținut nimic, prin urmare, ele nu au existat pentru mine Absența proceselor conștiente nu m-a împiedicat deloc pe mine, ca și pe subiecții experimentelor lui Delboeuf, să măsoare timpul cu precizie Înainte de a continua să explic rezultatele lui Delboeuf și ale mele, voi descrie o serie de alte observații făcute de mine pentru a clarifica aceeași întrebare Când, în , în laboratorul lui Wundt, am participat la experimentele lui Meinert asupra senzației timpului, am observat că, dacă reușesc să suprim impresiile sonore, neavând idei, determinam timpul mult mai precis decât atunci când auzeam un zgomot sau mă răsărim in constiinta mea ali prezentare *) În , devenind interesat de experimentele lui Delboeuf, am încercat să repet experimentele pentru a determina senzația de timp gol, marcând începutul și sfârșitul perioadei cu un sunet (am folosit un diapazon, al cărui timp de oscilație s-a schimbat) Am făcut aceste experimente pe mine și pe o fată inteligentă de de ani Totuși, nu am putut face experimente pure, pentru că niciunul dintre noi nu a reușit de fiecare dată să suprime în mod voluntar reprezentările dintre două lovituri de diapazon și de aceea îmi numesc încercările observații Uneori, și apoi întâmplător, se putea să nu aibă idei pentru , , , , i, o, i , , secunde, uneori cu tot efortul nu se putea; prin urmare, acestea nu au fost experimente - condițiile nu au fost stabilite în conformitate cu același@$nyu, ci aproximativ *) M Mehnert: Zur Lehre vom Zeitsinn Philos Stud bd , Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP o sută de observații aleatorii, ale căror dovezi nu pot fi egale cu cele ale experimentelor reale Așadar, nu voi da tabele separate, ci mă voi limita să raportez o concluzie generală: când conștiința era goală între sunete, timpul era determinat mai precis decât în acele cazuri când, împotriva voinței mele, între două lovituri s-a ivit un fel de reprezentare au fost făcute de observații; dintre ei, doar au succes, adică nu au apărut idei între cele două sunete Deci, încă o confirmare a rezultatelor lui Delboeuf; după cum am spus, nu acord o mare importanță acestor observații ale mele, dar întrucât ele nu fac decât să confirme faptele deja stabilite prin experimente mai demonstrative, ele pot avea și o anumită semnificație Toate aceste experimente și observații dovedesc că procesele conștiente nu sunt necesare pentru determinarea timpului; dimpotrivă, timpul este determinat mai precis în absenţa proceselor conştiente; acestea din urmă nu fac decât să fie mai dificilă determinarea sau măsurarea exactă a timpului și cu siguranță nu ne facilitează măsurarea exactă a timpului Autoobservarea zilnică ne învață că determinăm cantitatea de timp în general extrem de incorect, în funcție de procesele care ne umplu conștiința Pentru a formula ceva mai precis acest fapt, am făcut peste cinci mii de observații asupra mea în ultimii trei ani, astfel: uitându-mă la ceas, am închis ochii și am oprit anunțul secund când, după părerea mea, timpul stabilit pentru

determinare a fost expirat - io, , , , , o, secunde Scopul principal al acestor observații a fost acela de a determina de ce depinde magnitudinea erorii, de ce o cauzează De asemenea, nu numesc aceste observații experimente, pentru că nu am putut schimba în mod arbitrar condițiile studiului În marea majoritate a cazurilor, am oprit cronometrul înainte să treacă numărul prestabilit de secunde, adică, de exemplu, când au fost setate de secunde, mi s-a părut că au trecut de secunde când au trecut doar , etc ; doar de de ori am oprit ceasul târziu După o lungă obișnuință (numărul de observații în timp ce mă obișnuiesc cu aceste observații, nu dau aici), am ajuns la punctul în care la intervale de cel mult de secunde, eroarea era de până la %, la intervale mari V F chizh orori nu mai mult de °/o · Consider reușite acele observații în care nu au apărut idei în minte, nu au existat impresii; este de la sine înțeles că este foarte dificil să se determine cu exactitate dacă ceva a fost în conștiință; uneori existau niște idei vagi, sentimente vagi de plăcere sau neplăcere Am numărat de observații în care conștiința a rămas, parcă, goală În observațiile rămase eroarea a fost mult mai semnificativă și au existat chiar cazuri în care timpul a fost determinat pe jumătate din cât era în realitate: astfel, pt de exemplu, am crezut că au trecut deja de secunde, de fapt a trecut doar IB În același timp, am putut determina destul de precis cauzele care afectează magnitudinea erorii Cu cât reprezentările apărute în minte în intervalul măsurabil sunt mai numeroase, cu atât mai clare, mai vii, ca să spunem așa, mai interesante pentru mine, cu atât eroarea este mai mare; dimpotrivă, dacă ideile fragmentare pâlpâiau în minte, înlocuindu-se încet una pe alta, eroarea era mai mică În acele observații în care mi-am controlat activ cursul gândurilor, amploarea erorii era extrem de variabilă; abaterile medii în acest caz au fost foarte mari - uneori am ghicit aproape corect lungimea intervalului, apoi, dimpotrivă, am greșit aproape de două ori; majoritatea observațiilor în care intervalele au fost determinate a fi mai lungi decât în realitate cad tocmai în observații în care am dirijat activ trenul de gândire; Ori am rezumat ceea ce tocmai citisem, ori am analizat starea pacienților pe care i-am văzut în ziua aceea Am observat curând că, în acele cazuri în care mi s-a dat cu ușurință concluzia, am determinat foarte devreme momentul expirării intervalului; dimpotrivă, dacă a fost necesar să discutăm o întrebare mult timp, ideile au apărut leneș în minte, intervalul mi s-a părut lung și am oprit cronometrul aproape de momentul actual, sau chiar am rămas în întârziere Observațiile în care am îndreptat în mod arbitrar cursul gândirii m-au condus la concluzia că era imposibil să determinam timpul corect în asemenea condiții, cel puțin pentru mine, deși întotdeauna, în cea mai activă reflecție, mi-am dat seama clar că trebuie să determin un număr dat de secunde   Poate că alți observatori, mai atenți sau mai calmi decât mine, vor ajunge la concluzii diferite, dar în laboratorul lui Wundt am fost considerat un subiect foarte bun pentru experimente Când m-am gândit, am determinat timpul după viteza cu care am discutat întrebarea, după numărul de idei pe care le-am provocat în minte, de aceea am determinat timpul indirect, indirect, pe baza concluziei învățate în viață: aveam mai multe idei, cu cât gândeam mai mult, cu cât mă stresam mai mult, cu atât trecea mai mult timp De fapt, nu am putut determina timpul: am concluzionat în cursul gândurilor mele cât timp ar trebui să treacă în timp ce mă gândeam la această întrebare; întrucât mi s-a părut dificilă, discuția despre ea a fost grea, dar corectă, am considerat că a trecut mult timp * dacă

întrebarea mi s-a părut ușoară, discuția ei a fost ușoară, mi s-a părut că a trecut puțin timp; daca nu reuseam sa trag la o concluzie, gandurile mele se incurcau, iar discutia mergea incet inainte, cele o secunde scurse mi se pareau a o-a În general, cu o reflecție arbitrară, este imposibil să se determine cu exactitate timpul, chiar și la intervale atât de scurte pe care le-am ales pentru observațiile mele Dacă aș putea evoca în mod arbitrar cutare sau cutare sentiment, atunci, desigur, după cum știm din experiența cotidiană, erorile ar fi și mai mari; Concluzion asta din faptul că în acele ore când eram supărat de ceva sau nu mă simțeam deloc bine, eram obosit, intervalele mi se păreau mereu mai lungi decât în acele ore când mă bucuram de o bună dispoziție; Când eram bine dispus, timpul mi se părea întotdeauna mult mai scurt decât era în realitate Starea de spirit a avut o asemenea influență asupra determinării timpului, atât în timpul observațiilor cu o conștiință goală, cât și cu fluxul de idei necontrolat de mine Aceste observații sunt în total acord cu observațiile noastre zilnice despre noi înșine Este de la sine înțeles că nu acord o importanță decisivă acestor observații, în ciuda coincidenței lor cu ceea ce observăm zilnic asupra noastră atunci când determinăm timpul; Am considerat că este necesar să le menționez pentru că trebuie verificate de alți observatori Ei mi-au subliniat încă o dată că acuratețea determinării timpului-Questions of Philosophy, Vol Biblioteca "Runivers" V F chizh este invers proporțională cu intensitatea vieții conștiente, că procesele conștiente, mai ales cele mai complexe, îngreunează determinarea timpului, că cu cât determinarea timpului este mai precisă, cu atât viața este mai puțin conștientă, cu atât procesele conștiente ne ocupă sufletul Observațiile mele m-au condus la concluzia că timpul nu poate fi determinat direct de reprezentări voluntare clar conștiente, că atunci când determinăm timpul prin ele, de fapt nu determinăm timpul direct, ci prin următoarea concluzie: am trăit, adică, s-a gândit mult, deci a trecut mult timp; M-am gândit puțin, ceea ce înseamnă că a trecut puțin timp Întrucât este foarte greu să judeci propriile gânduri, chiar și cu cea mai intensă atenție și cu mare pricepere în aceste observații, definițiile timpului se dovedesc a fi foarte eronate Cu astfel de observații, am fost conștient în mod pozitiv că nu am stabilit, ci am ghicit mărimea timpului - mi s-a părut că nu am o vedere directă Cu totul altfel, am stabilit timpul în care am reușit să nu gândesc nimic, doar să aștept sfârșitul intervalului: cu aceste observații, am fost clar conștient că se scursese o anumită perioadă de timp; iar în aceste cazuri, din câte am putut observa, starea de spirit, starea fizică generală, au influențat amploarea erorii; ca urmare a calității personajului meu descrisă mai sus, cele mai precise definiții erau la acele ore în care mă simțeam rău, starea mea de spirit era proastă Nu mi-am putut suprima complet starea de spirit, bunăstarea fizică, motiv pentru care explic că nu am atins capacitatea de a determina cu exactitate ora Am avut cea mai clară, cea mai neîndoielnică viziune asupra timpului numai atunci când nici ideile, nici o dispoziție clar exprimată nu mi-au distras ego-ul de la percepția timpului Cum îmi pot explica experimentele și observațiile? Repet încă o dată că consider doar experimentele cu treziri la timpul stabilit ca fiind demonstrative; observaţiile nu pot fi de valoare decât ca o confirmare a unei explicaţii deja stabilite Evident că m-am trezit aproape la ora stabilită, pentru că în cortexul meu cerebral aveau loc schimbări, marcând, ca să spunem așa, timpul scurs Nu ar putea exista iritații, cu excepţia pielii, mușchilor și organelor interne; ceasul după care am

stabilit ora Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP în sertarul noptierei pe o bucată groasă de vată, atât de pozitiv că nu le auzeam ticăitul; De asemenea, nu am avut vise în acele sute de nopți, dar nu mai puțin timpul a fost determinat nu mai puțin exact decât în timpul zilei, când mă uit foarte des la ceas Despre motivul pentru care nu am uitat ordinul dat mie în vis, nu voi vorbi aici Este mult mai important să aflăm ce a determinat de fapt timpul - ce iritații, ce schimbări în organism ar putea afecta atât de mult pielea creierului încât a înregistrat timpul foarte precis În primul rând, desigur, este necesar să reamintim faptul binecunoscut că circulația sângelui și respirația în somn se desfășoară într-un mod uniform, deoarece în mai puțin de o zi este schimbată de influența vieții spirituale; Am verificat acest fapt pe copii și m-am asigurat că numărul de bătăi ale inimii și respirații în timpul somnului este aproape constant la ei, între acea zi numărul de bătăi ale inimii și respirații din ei se modifică în general ușor din multe motive: emoție emoțională, mișcări crescute, da - esența principalului dintre ele Cu greu se poate nega că respirația și circulația sângelui lasă urme asupra cortexului cerebral și, în consecință, asupra vieții sufletului Permiteți-mi să vă reamintesc că centrii de respirație și de circulație a sângelui au fost pe deplin dovediți în cortexul cerebral și, prin urmare, desigur, aceste procese lasă urme în cortexul cerebral În general, nu suntem conștienți de bătăile inimii și respirația în stare normală, dar asta nu dovedește deloc că aceste procese trec fără urmă pentru viața mentală; este greu chiar de imaginat că prezența sau absența lor - desigur, nu vorbesc despre consecințele în organism - sunt indiferente față de viața mentală În cele din urmă, cel puțin, respirația este foarte des conștientă de noi și, cu oarecare îndemânare, așa cum m-am convins de asta prin autoobservare, este ușor să simți bătăile inimii, chiar și într-una complet sănătoasă După cum se știe, stimulii de durere, atât de slabi încât fiecare dintre ei în sine nu excită durerea, provoacă dureri considerabile atunci când numărul lor atinge o anumită limită; este evident că iritațiile care au precedat iritația care a provocat durerea ne-au influențat cumva sufletul Același lucru trebuie presupus și în ceea ce privește bătăile inimii și respirația; în orice caz, din punct de vedere al psihologiei fiziologice, este imposibil să admitem că procese atât de importante, lăsând * Biblioteca "Runivers" V F chizh urme în tot corpul și în cortexul cerebral, nu ne-au afectat sufletul Deoarece în somn aceste procese se desfășoară mai regulat, mai regulat, este de înțeles că în somn determinarea timpului poate fi chiar mai precisă decât în starea de veghe Același lucru trebuie spus și despre procesele fiziologice în general, care au loc, fără îndoială, în timpul somnului Digestia, producția de urină, procesele anabolice și catabolice *) în somn se desfășoară nu mai puțin corect decât în starea de veghe și, desigur, nu rămân fără urmă pentru viața mentală Cu greu se poate contesta faptul că schimbările din organism lasă urme și influențează viața mentală Există un vechi paradox conform căruia o persoană gândește altfel stând întins decât stând jos; nu se poate nega că conține adevărul; cel puțin, fără îndoială, există persoane care pot gândi în cel mai bun mod pentru ei doar într-o anumită poziție a corpului, la anumite ore ale zilei, în funcție de momentul mesei; de exemplu, Nietzsche s-a gândit mereu la compozițiile sale în timp ce mergea, Dumas Tatăl în timp ce ședea etc În starea actuală a fiziologiei, nu putem explica pe deplin aceste fapte, dar ele indică faptul că procesele fiziologice ne afectează fără îndoială creierul și sufletul într-o asemenea măsură mod evident pe

care nici măcar nu putem suprima, distruge acest impact Permiteți-mi să vă reamintesc că o schimbare a vremii în general ne afectează fără îndoială viața spirituală chiar înainte de a observa aceste schimbări cu simțurile noastre; în consecinţă, acţionează asupra organismului nostru şi, având deja determinat o încă necunoscută *) Semnificația, și, în plus, una foarte mare, a proceselor anabolice și catabolice a fost deja apreciată în știință, de exemplu, Fouillée Temperament et Caractère Fluctuațiile în apercepție, atât de bine studiate de Lange (Beitrãge zur Théorie der sinnlichen Aufmerksamkeit Philos Stud Bd IV), după toate probabilitățile depind tocmai de modificarea acestor procese în neuronii creierului În viața de zi cu zi, și nu în acele condiții create artificial în care, în mod necesar, au fost efectuate experimentele lui Lange, fluctuațiile în claritatea conștiinței sunt departe de a fi atât de corecte și, uneori, este posibil să se observe legătura lor cu starea organism - inhalarea de aer curat, trecerea de la umbră la soare sunt însoțite de clarificarea conștiinței, creșterea susceptibilității Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP modificări ale proceselor fiziologice care sunt noi pentru noi, cu ajutorul acestora din urmă, ne afectează * sufletul *) Influența enormă a proceselor fiziologice asupra sufletului nostru este dovedită de influența oboselii fizice asupra proceselor mentale, care este atât de bine studiată de Moceo În cele din urmă, se știe că dimineața o persoană raționează mai bine decât seara - dimineața este mai înțeleaptă decât seara; desigur, în timpul nopții o persoană nu este îmbogățită cu informații noi, dar modificările care au avut loc în timpul nopții în corp și în cortexul cerebral sunt atât de semnificative încât aproape toată lumea se ceartă mai bine dimineața decât seara; Lotze **), cu geniul său caracteristic, a explicat destul de corect acest lucru prin schimbări în sfera motorie Cât de puternic afectează cortexul cerebral procesele fiziologice, în special respirația și bătăile inimii, se poate observa din faptul că foarte mulți nu pot dormi în mod pozitiv pe partea stângă și pe spate; după toate probabilitățile, oprimarea inimii împiedică somnul pe partea stângă; de ce nu toată lumea poate dormi culcat pe spate, nu prea înțeleg Pot dormi stând în picioare, dar timp de trei ani nu m-am putut obișnui să dorm pe partea stângă sau pe spate - evident, aceste poziții sunt atât de nefavorabile proceselor fiziologice încât organismul care se protejează nu permite o astfel de poziție Din nou, procesele atât de importante pentru întregul organism adormit nu ar trebui lăsate să nu lase urme în viața mentală Deoarece în general este foarte dificil să separăm senzațiile pielii de senzațiile musculare, nu putem determina cu toată exactitatea influența iritațiilor pielii și musculare asupra cortexului cerebral al unei persoane adormite Faptul că senzațiile pielii sunt percepute de cel care doarme este dincolo de îndoială, dar cu siguranță nu influențează formarea vederii timpului De asemenea, fără îndoială, *) Dr Nizhegorodtsev a dovedit acest lucru cu certitudine cu privire la bolnavii mintal (Proceedings of the Fifth Congress of Russian Doctors) În cele mai multe cazuri, cu o zi înainte, anticipez deja o schimbare a vremii printr-o schimbare a stării de bine, a vioicității gândirii și a fanteziei; desigur, vremea nu acționează direct asupra sufletului meu, ci provoacă modificări ale proceselor fiziologice pe care nu le observ **) Medicinische Psychology Biblioteca "Runivers" V F chizh că senzațiile motorii sunt percepute de cel care doarme chiar și în timpul somnului profund Acest lucru, desigur, este dovedit în primul rând de faptul că aproape toată lumea nu poate dormi bine decât întinzându-se și, în plus, într-o anumită

poziție; imposibilitatea de a dormi pe spate, ghemuit etc , desigur, depinde mai ales de senzatiile musculare conditionate de aceste pozitii Totuși, nu se poate crede că în cea mai confortabilă poziție a corpului, neschimbată pe tot parcursul nopții, cel care doarme nu percepe senzații motorii Persoanele obișnuite să doarmă pe un pat moale se obișnuiesc cu un pat dur și invers; obișnuit să doarmă pe un pat cu pene, doarme prost pe cea mai bună saltea franțuzească și invers; in sfarsit, pur si simplu se doarme diferit pe o saltea noua decat pe una veche, ca sa nu mai vorbim de perne, de calitatea si numarul acestora Desigur, oamenii tineri, perfect sănătoși, foarte obosiți, dorm perfect chiar și pe podea; dar aceasta este o excepție și destul de de înțeles, și nu o regulă Senzațiile motorii există și în repaus, care, în sensul strict al cuvântului, nu pot exista pentru corpul nostru; nici nu ne putem imagina, la fel cum nu ne putem imagina absența spațiului, o astfel de poziție a corpului în care nu ar exista impulsuri motorii necesare pentru a menține această poziție, pentru a proteja corpul de influența mecanică a mediului Individual, toate aceste impulsuri motorii s-ar putea să nu ajungă în cortexul cerebral, dar luate împreună, desigur, lasă în ea modificări foarte clare, precis măsurabile Dacă în decursul unei ore impulsurile motorii necesare menținerii corpului în poziția asumată în timpul adormirii au avut o anumită amploare și au produs o modificare definitivă a cortexului cerebral, atunci nu există nici cel mai mic motiv pentru care după două ore aceste două mărimi nu va fi de două ori mai mare Că aceste "modificări ale cortexului cerebral corespund modificărilor din sfera mentală, este dovedit de observațiile celor *) Generalul Anuchin, descriind cât de obosit era pe Shipka, menționează că a doua zi, când s-a trezit, a fost surprins să vadă că picioarele îi stăteau mai sus decât capul Evident, un astfel de fenomen este atât de excepțional încât venerabilul autor a considerat necesar să-l menționeze (Russkaya Starina,) Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP milioane care se trezesc fără ceas, exact când ar trebui să se apuce de lucru, și observațiile mele Ce rol enorm au senzațiile motorii asupra unei persoane adormite se poate observa și din experimentele mele care au urmat, deși nu sunt numeroase Când s-a întâmplat să dorm stând în trăsuri, mi-am ordonat să mă trezesc în - minute; întrucât în acești trei ani mi s-a întâmplat să dorm doar stând în trăsură de câteva ori, am putut face de observații separate în total; în general, am măsurat timpul foarte precis, iar erorile au fost neglijabile Este posibil să explicăm această acuratețe în determinarea timpului prin sensibilitatea somnului, dar somnul în poziție șezând diferă de somnul în poziție culcat în principal prin senzații musculare, ceea ce demonstrează încă o dată efectul constant în timpul somnului asupra cortexului cerebral și asupra viata psihica a senzatiilor motorii Chiar și cei care dorm bine reacționează la o schimbare a poziției membrilor lor; cel adormit fie schimbă membrul stângaci mincinos, fie se trezește în cele din urmă; mulți adormiți sănătoși nu pot fi treziți prin înțepături, ciupituri etc , dar aproape întotdeauna pot fi treziți prin plasarea corpului într-o poziție incomodă, neobișnuită Am acordat de multă atenție faptului că în vise nu există percepții motorii reale; de exemplu, nu m-am văzut niciodată într-un vis călare, dansând; mișcările complexe active nu joacă un rol în vise; visul se termină sau se schimbă când vine momentul reprezentărilor motorii complexe *) Cel mult, dacă văd în vis că merg, iau ceva etc ; în acelaşi timp însă, reprezentările motrice sunt departe de a fi la fel de vii ca şi alte reprezentări; Mi-am întrebat cunoscuții, iar aceștia au confirmat pe

deplin acest fapt După toate probabilitățile, se explică tocmai prin faptul că senzațiile motorii, deși foarte vag, sunt percepute de cel care doarme; senzațiile reale le îndepărtează pe cele iluzorii; celelalte organe de simț sunt inactive în somn Un vis destul de obișnuit în rândul tinerilor - căderea pe munte, căderea de la înălțime - se datorează probabil *) Lauptus susține același lucru Le functionement cérébral pendant le rêve Annales niedico-psychologiques Biblioteca "Runivers" V F chizh schimbarea circulației sângelui și în mine, cel puțin, a fost însoțită de conștiința că vedeam asta în vis În general, știm atât de puține despre fiziologia somnului încât până acum sunt posibile doar presupuneri despre aceste sau alte procese din timpul somnului, dar, din câte putem judeca, nu putem nega existența senzațiilor motorii în somn, nu putem admite ca senzatiile motorii lipsesc complet in timpul somnului somn Toate celelalte observații ale mele confirmă pe deplin această concluzie și indică faptul că timpul este măsurat foarte precis fără participarea proceselor conștiente Visele, după cum se știe, dau conceptul cel mai fals, cel al timpului scurs; uneori, minutele într-un vis ni se par ore; imaginile care ne umplu conștiința în vise în mod pozitiv ne fac dificilă măsurarea exactă a timpului; aceasta ne dă un indiciu că reprezentările în sine nu sunt suficiente pentru măsurarea timpului; până când, după cum știm, avem o explicație științifică de ce în vise măsurăm timpul atât de greșit Înțeleg pe deplin că autoobservarea este departe de a fi o metodă impecabilă de investigare, dar, în măsura în care pot avea încredere în propriile mele observații, am ajuns la concluzia că impresiile, ideile și ideile nu facilitează, ci complică pozitiv determinarea de timp; cine acordă o atenție deosebită procesului prin care determină timpul va fi convins că el determină timpul, sau, ca să spunem așa, direct - i se pare, și aproape întotdeauna adevărat, că atât de multe au trecut - sau indirect, prin calcul, câte s-a răzgândit și a simțit-o în momentul de față Dacă oamenii ar determina într-adevăr timpul doar prin procese conștiente, determinarea timpului ar fi extrem de imperfectă, între timp, milioane de oameni încă execută perfect lucrări agricole complexe fără ceas, iar majoritatea proprietarilor de ceasuri nu folosesc acest instrument, știind întotdeauna perfect care dintre ele este acum ora Faptul este că schimbarea reprezentărilor are loc atât de neuniform încât este imposibil să măsurați timpul cu reprezentări Investigațiile mele experimentale *) au arătat *) "Măsurarea timpului proceselor mentale elementare" ("Vest Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP că chiar și cu cea mai puternică tensiune de atenție în condiții artificiale de experimente, "timpul de asociere" variază de la , la secunde; evident, în cursul obișnuit al gândirii, timpul pentru fiecare performanță individuală este încă mai inconstant; unele spectacole durează o fracțiune de secundă, iar altele minute întregi Nu pot înțelege cum schimbarea ideilor, care are loc atât de diferit, ne poate servi pentru măsurarea corectă a timpului Pentru a măsura timpul, ca orice alt fenomen și obiect, este nevoie de o unitate definită, constantă, și ca într-un vis, și în realitate poate servi destul de corect, repetând periodic bătăile inimii, respirația, procesele fiziologice în general și, în final, senzațiile motorii Aceasta este ceea ce creează viziunea timpului, nu procesele conștiente Astfel, deși doar ca o presupunere foarte probabilă, putem concluziona că concepția fiziologică a timpului se datorează unor procese fiziologice și senzații motorii uniforme, periodic periodice Viziunea timpului nu se formează ca rezultat al senzațiilor auditive, nu în detrimentul proceselor conștiente, așa cum este obișnuit în știința

modernă, ci deja înaintea lor Deosebit de incredibilă este participarea enormă a senzațiilor auditive la formarea vederii timpului; căci surdoi și surdo-muți au aceeași viziune exactă asupra timpului, îl măsoară la fel de bine ca cei mai străluciți muzicieni Dacă viziunea timpului ar fi rezultatul senzațiilor auditive și al proceselor conștiente, animalele nu ar fi capabile să determine timpul la fel de precis ca ei *) Se știe că oamenii poreclă Psihiatrie") "Timpul asocierii la sănătoşi şi bolnavi mintal" ("Buletinul Neurologic") *) Sunt pe deplin de acord cu Wundt că observațiile animalelor trebuie tratate cu mare atenție, dar se poate considera dovedit că unii câini măsoară timpul foarte corect Am avut un câine care, dacă întârziam cu un sfert de oră față de ora obișnuită să mă întorc acasă de la spital, mă aștepta pe hol, alerga să mă întâmpine, se repezi la ferestre etc Este remarcabil că același lucru s-a întâmplat și noaptea; a dormit liniștit până în momentul în care mă întorceam de obicei o dată sau de două ori pe săptămână - restul serilor le petreceam acasă - dar apoi nu a părăsit hol și a ascultat fiecare trăsură care trecea De reţinut că la întoarcerea din spital şi Biblioteca "Runivers" V F chizh cei care nu au ceasuri controlează propria determinare a timpului observând comportamentul animalelor, care, cu o acuratețe de neînțeles, cel puțin în stadiul actual al științei, adorm, se trezesc, intră în hibernare etc Oameni care trăiesc puțin viața mentală este adesea exactă, ca un ceas Evident, pentru formarea vederii timpului sunt necesare procese nu conștiente, ci corect, repetând regulat procese fiziologice, senzații motorii, vag conștiente, poate chiar aproape deloc conștiente, dar nu mai puțin existente pentru sufletul nostru Nu înțeleg absolut cum se poate forma viziunea timpului dintr-o succesiune de procese conștiente: căci este cert că viziunea timpului precede prima concepție conștientă Viziunea timpului există în mod evident acolo unde nu există procese conștiente - în somn, la animale - dar este incontestabil că nu poate exista conștiință fără o vedere prealabilă a timpului Cea mai intensă fantezie nu își poate imagina absența timpului pentru noi și toți, chiar și în realitate, a trebuit să experimentăm absența proceselor conștiente Dacă viziunea timpului s-ar forma din numărare sau, cu alte cuvinte, din procese conștiente, atunci, desigur, ne-am putea imagina absența timpului, așa cum ne putem imagina absența oricărei judecăți din procesele noastre conștiente Helmholtz *) a explicat destul de convingător diferența enormă dintre conceptul de timp și legea cauzalității Ne rămâne, profitând de succesele fiziologiei și psihologiei de la lucrările lui Helmholtz, să explicăm latura fiziologică a formării viziunii timpului Această vedere, ca și cea a spațiului, este permanentă, indispensabilă, cel puțin în măsura în care cortexul nostru cerebral este capabil să funcționeze Toate celelalte fenomene mentale sunt impermanente, adică ele dispar și reapar, doar vederile despre spațiu și timp ne umplu în mod constant sufletul, chiar și în vis Ca să nu hrănesc niciodată câinii noaptea; întârzierea micului dejun şi a cinei nu a tulburat-o Deber das Sehen des Menschen Die Thatsachen der Wahrnehrnung Schwertschlager, Kant și Helmholz Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP aceste vederi erau în mod constant în suflet, ele trebuie, desigur, să ajungă la cortexul cerebral în alte moduri decât senzațiile celor cinci simțuri Impermanența, în sensul absenței temporare a acestor sau a altor senzații, este dată de structura însăși a organelor de simț - toate acestea, și chiar și organele de atingere, pot funcționa doar pentru scurt timp: urechea nu poate auzi constant , ochiul nu poate privi etc ; Viziunea asupra timpului este constantă, continuă, deoarece se

formează din procese neîncetate, niciodată întrerupte; la fel cum nu poate exista viață conștientă fără viziunea timpului, tot așa această viziune nu poate exista fără procese fiziologice și senzații motorii, care constituie substrat fiziologic necesar formării timpului de vedere Aceste procese nu pot decât să nu formeze o viziune asupra timpului când cortexul cerebral, de exemplu, într-o criză epileptică, nu percepe deloc, ca să spunem așa, moare Consider necesar să vorbesc despre atacuri de încetare completă a conștiinței pentru a preveni eventualele neînțelegeri La prima vedere, crizele epileptice și similare par să demonstreze că fără viață conștientă nu există o viziune asupra timpului, dar, în primul rând, în astfel de stări, cortexul cerebral nu percepe nimic, nu funcționează și, prin urmare, este posibil să nu perceapă acele procese fiziologice care servesc la formarea vederii timpului În al doilea rând, știm încă puține despre aceste atacuri, cel puțin în privința avută în vedere; când pacientul începe să devină conștient de sine, el poate judeca cât de mult timp a trecut de la debutul atacului în funcție de ora din zi, de starea organismului și, prin urmare, este foarte dificil să se decidă cât de mult judecă durata atacului prin semne externe și cât direct Unii pacienți inteligenți mi-au spus că, deși vag, simt durata atacului; o senzație vagă le spune cât a durat potrivirea Prin urmare, este posibil ca epilepticii să nu piardă complet vederea timpului, chiar și în timpul atacurilor de pierdere completă a conștienței Pacienții cu "pierdere parțială a conștienței", în stare de "amurg", cu diferite grade de "stupefacție", așa cum am auzit în mod repetat de la pacienți inteligenți, nu sunt la fel V F chizh au puncte de vedere asupra timpului, dar aproape întotdeauna măsoară timpul extrem de incorect: uneori ore întregi li se par secunde, alteori secunde li se par ore *) Dacă folosim deja aceste observații, ele nu fac decât să confirme poziția pe care o apăr: o dezordine profundă a proceselor fiziologice care servesc la formarea concepției timpului provoacă cea mai mare încălcare a definiției corecte a timpului Într-adevăr, niciodată în cursul corect al proceselor fiziologice nu poate exista o definiție atât de incorectă a timpului ca în condițiile patologice menționate mai sus Procesele fiziologice și impulsurile motorii, desigur, există înainte ca organele de simț să fie capabile să funcționeze: viziunea timpului există înainte de prima impresie primită prin organele de simț Strict vorbind, nu putem concepe senzații fără un schimb constant de materie, pentru care sunt necesare procese fiziologice, așa cum nu putem concepe impresii fără existența prealabilă a concepției timpului Desigur, înțeleg pe deplin că nu ne putem explica foarte clar cum, în ce fel, iritațiile de care nu suntem conștienți creează vederi atât de clare și distincte Dar, în același mod, nu putem explica cum, în ce fel, un copil, care trăiește deja o viață desigur inconștientă, din senzații musculare creează vederea spațiului, iar din senzațiile auditive, viziunea timpului Acest lucru este atât de neînțeles, ca atât de mult în psihologie, încât Wundt subliniază destul de amănunțit posibilitatea unei teorii nativiste, empirice, genetice; într-adevăr, toate aceste învăţături sunt la fel de neconvingătoare**) Dacă un copil în primii cinci sau șapte ani ai vieții sale *) Crizele de epilepsie ale lui Mahomet sunt bine cunoscute Dostoievski a descris astfel de convulsii în Kirilov ("Demonii") ** Op cit bd II, - Și până astăzi cuvintele lui Helmholtz rămân cu adevărat adevărate (Handbuch d phisiol Optik S) "Cunoștințele noastre despre fenomenele legate de acest subiect sunt încă prea incomplete pentru a permite doar o teorie și a exclude oricare alta "

Dacă, din procesele inconștiente, ea dezvoltă cu adevărat un depozit uriaș de idei, idei și judecăți, atunci nu este de neînchipuit ca din iritații de care nu suntem conștienți, să dezvolte concepții despre spațiu și timp În psihologia fiziologică, se recunoaște în general că mușchii oculari joacă un rol deosebit în formarea percepției spațiului, între timp, impulsurile de inervație ale acestor mușchi nu sunt recunoscute de noi în condiții obișnuite ; este de netăgăduit că suntem conștienți de respirație și bătăile inimii mult mai clar decât senzațiile mușchilor oculari și, prin urmare, nu este nimic de necrezut că în acea perioadă a vieții în care se creează vederea timpului, respirația, bătăile inimii și procesele fiziologice acționează în un mod care este puțin înțeles de noi b pe scoarța cerebrală și să creăm în sufletul nostru viziunea timpului Dacă admitem - și trebuie să facem această presupunere, având în vedere evidența faptului - că concepțiile despre timp și spațiu sunt prezente la cea mai fragedă vârstă, atunci putem admite că aceste concepții sunt prezente înainte de prima stimulare a simțurilor Ultima presupunere pe care suntem obligați să o facem, pentru că nu ne putem imagina că a existat o impresie sau o reprezentare înaintea vederilor spațiului și timpului; de fapt, dacă o persoană ar putea avea cel puțin o impresie fără existența anterioară a viziunilor spațiului și timpului, ar fi imposibil, să se folosească expresia lui Hertz, să lipsească cortexul cerebral de toate impresiile și ideile, precum și vederile despre spațiu și timpul ar rămâne în el și, cel mai important, aceste opinii nu ar avea caracterul a priori Trebuie neapărat să admitem că vederile despre spațiu și timp sunt acolo înainte de prima impresie primită prin simțuri O astfel de presupunere este cel puțin plauzibilă; de fapt, dacă un copil deja în primele săptămâni de viață percepe senzații prin organele de simț, atunci de ce în primele zile de viață cortexul său cerebral nu poate percepe doar senzații motorii, senzații datorate proceselor fiziologice În mod similar, trebuie să admitem că în viața uterului, procesele fiziologice, impulsurile motorii acționează asupra cortexului cerebral și lasă urme în el într-un mod care ne este de neînțeles Biblioteca "Runivers" V F chizh Embriologia sistemului nervos central nu respinge deloc o astfel de presupunere; dimpotrivă, s-a stabilit că căile senzoriale ale măduvei spinării se dezvoltă comparativ devreme Studiul secvenței din căptușeala mielinei a căilor individuale din sistemul nervos central indică una surprinzătoare oportunitatea acestui proces: acele căi, cum ar fi motorii, piramidale, care nu funcționează la începutul vieții, sunt căptușite cu mielină relativ târziu *) Mielinizarea relativ timpurie a căilor senzoriale ale măduvei spinării indică faptul că acestea încep să funcționeze relativ devreme, adică conduc impulsuri de iritare din cauza proceselor fiziologice către cortexul cerebral Modificările scoarței cerebrale create de aceste impulsuri și stimuli pot constitui substratul fiziologic, căptușeala fiziologică a vederilor spațiului și timpului, precum și stimulii de inervație în mușchii oculari, care nu sunt recunoscuți de copil Astfel, putem explica destul de plauzibil, cel puțin, destul de conform datelor anatomiei și fiziologiei, faptul incontestabil că copilul, primind prima impresie prin simțuri, are deja vederile spațiului și timpului Apropo, observ că anatomia, embriologia, fiziologia, în măsura în care ne explică planul general al structurii și funcțiilor cortexului cerebral, în mod pozitiv nu permit presupunerea că cortexul cerebral primește doar impulsuri de la organele de simț ; o astfel de presupunere este pozitiv neplauzibilă și, prin urmare, suntem obligați să presupunem că procesele fiziologice, stimulii motorii sunt constante

și, cel mai important, înaintea organelor de simț, trimit impulsuri către cortexul cerebral și primesc impulsuri de la cortexul cerebral Adevărat, sensul acestor impulsuri nu ne este destul de clar; dar, cunoscând semnificația lor în formarea concepției timpului, presupunem prin aceasta că cortexul cerebral a funcționat în legătură cu aceste procese înainte de a fi afectat de impulsurile organelor de simț *) Începutul acestor studii a fost pus de profesorul meu - Flexig Cea mai bună monografie pe această problemă: Bekhterev - "Conducting Pathways of the Brain" Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP Trebuie să fim de acord că copilul se naște cu viziuni ale spațiului și timpului, sau cel puțin foarte curând după naștere are deja viziunile spațiului și timpului, care îi servesc pentru totdeauna drept forme de bază, permanente, în care se încadrează toate impresiile Bineînțeles, înțeleg că latura psihologică a formării viziunilor spațiului și timpului nu este explicată în acest fel, întrucât nu a fost explicată până acum După cum am spus deja, în opinia mea, teoriile nativiste, empirice și genetice nu pot explica deopotrivă esența problemei; în general, nu înțelegem absolut modul în care un copil percepe, își amintește și, cel mai important, judecă Cu atât mai important este să explicăm latura fiziologică a acestei activități mentale, care ne este de neînțeles, deși explicația propusă aici nu poate pretinde, desigur, că explică sarcina esențială de neînțeles - apariția primei senzații*) · Subliniez doar că înainte de senzațiile din organele de simț, au existat elemente în cortexul cerebral pentru formarea vederilor despre spațiu și timp În măsura în care senzațiile percepute de organele de simț diferă de elementele care formează vederile spațiului și timpului, atât de diferite sunt toate procesele mentale care decurg din senzații din vederile a priori, constante, indispensabile ale spațiului și timpului Senzațiile date prin organele de simț apar mai târziu decât elementele care servesc la formarea vederilor spațiului și timpului; pentru realizarea celui dintâi este necesară existența celui din urmă; primele apar și dispar pentru un timp sau complet; în sfârșit, dezvoltarea spirituală poate atinge o perfecțiune înaltă în absența completă a majorității acestor senzații: celebra Laura Bridgman era o persoană foarte dezvoltată, în ciuda faptului că era oarbă, surdă și nu avea simțul mirosului Vederile despre spațiu și timp, precum și acele procese care oferă elementul pentru formarea acestor vederi, sunt date unei persoane înainte de prima senzație, sunt constant și nesăbuit în sufletul nostru, la fel și acele constante și indispensabile *J Du-Bois-Reymond: "Ueber die Grenzen des Naturerkennens" Biblioteca "Runivers" V F chizh procese ale căror efecte asupra cortexului cerebral constituie latura fiziologică a vederilor spațiului și timpului Aceste procese sunt necesare pentru apariția impresiilor și ideilor, la fel de necesare pentru existența lor precum sunt concepțiile despre spațiu și timp S-a dovedit că senzațiile motorii sunt o componentă indispensabilă necesară a tuturor impresiilor și ideilor; participarea constantă a proceselor fiziologice în viața noastră mentală este aproape dovedită Studiile binecunoscute ale lui Moceo au stabilit că nu numai tulburările emoționale, ci chiar și gândirea obiectivă, de exemplu, rezolvarea problemelor aritmetice, este însoțită de o modificare a circulației sângelui Fără îndoială, deși nu putem dovedi, din cauza imperfecțiunii metodelor noastre de cercetare, procesele mentale sunt însoțite de modificări chimice, trofice în organismul nostru și în cortexul nostru cerebral; aceste schimbări trebuie să lase urme pe sufletul nostru, poate la fel de obscure ca impulsurile de inervație ale mușchilor oculari III Toate cele de mai

sus pot fi rezumate după cum urmează Senzațiile motorii, stabilite de psihologie și fiziologie și dovedite prin experimente pe oameni hipnotizat și divinizarea gândurilor, precum și observațiile asupra pacienților, precum și sentimentele de echilibru, sunt constante și indispensabile, motiv pentru care percepția spațiului este constantă și indispensabil Viziunea timpului, așa cum o dovedesc experimentele lui Delboeuf și ale mele, și confirmată în egală măsură de observațiile mele și de considerentele de mai sus, se formează în principal din senzații motorii și senzații vag conștiente datorate proceselor fiziologice - respirație, bătăi inimii, procese anabolice și catabolice Vederile despre spațiu și timp, care se formează în principal din procesele de mai sus, sunt date copilului mai devreme decât senzațiile simțurilor; se formează, după toate probabilitățile, deja în viața uterină și în primele zile ale existenței intrauterine; ca la un copil din stimuli motorii, din organele echilibrului si din organele fi Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP procesele biologice, se formează inconștient vederile despre spațiu și timp, care sunt în sufletul copilului înainte de prima senzație din simțuri, nu înțelegem Diferența esențială, fundamentală a tuturor reprezentărilor față de punctele de vedere ale spațiului și timpului este pe deplin explicată prin diferența esențială a modalităților și mijloacelor de formare a reprezentărilor din senzațiile date prin simțuri și viziunile spațiului și timpului, date de procese care există înainte prima senzație în simțuri, neîncetat, acelea constante, constituind o condiţie indispensabilă a oricărei reprezentări, a tuturor proceselor conştiente Așa cum nu suntem capabili să suprimăm, să oprim acele procese, sub impulsul cărora se formează vederile despre spațiu și timp, tot așa nu putem suprima, distruge aceste vederi în conștiința noastră, adică nu ne putem imagina nimic în afara spațiului și timpului Cu adăugările și modificările de mai sus, doctrina formării viziunii spațiului și timpului este doar o confirmare a învățăturilor lui Kant și Johann Müller Acest mare fiziolog, adept al lui Kant, și-a formulat doctrina astfel: "conceptul de spațiu nu poate fi un produs al educației; dimpotrivă, reprezentarea spațiului și timpului este o presupunere necesară, o formă de vedere pentru toate senzațiile; senzația este de neconceput în afara acestei forme de vedere " Studiul și investigarea laturii fiziologice a formării acestor vederi mă conduce la aceeași concluzie - ele sunt formate din elemente care sunt prezente în scoarța cerebrală înaintea senzațiilor primite prin simțuri și, prin urmare, nu pot fi un produs al educației; dimpotrivă, ele sunt prezente înaintea primei senzații, iar fără ele toate senzațiile și reprezentările sunt imposibile În mod similar, doctrina formării viziunilor spațiului și timpului, cu completările de mai sus, este în deplină concordanță cu prevederile lui Kant "Dacă spațiul (și, de asemenea, timpul) nu ar fi o simplă formă a concepției tale, care conține condiții a priori - doar sub ele lucrurile pot fi obiecte exterioare pentru tine, care fără aceste condiții subiective nu sunt nimic în sine - nu ai fi în stare de a nu face sintetic nimic a priori exact cu obiectele exterioare Teaching Questions of Philosophy, carte Biblioteca "Runivers" G c F chizh Kant despre spațiu este rezumat astfel: spațiul nu este un concept empiric care este abstractizat din experiențele externe; căci reprezentarea spațiului trebuie deja să stea la baza oricărei localizari concrete*); spațiul este o reprezentare necesară a priori, care stă la baza tuturor vederilor exterioare, căci nu se poate forma niciodată ideea că nu există spațiu, deși, desigur, se poate imagina că în el nu există obiecte **) "Spațiul este concepția a priori necesară

care stă la baza tuturor ideilor noastre Este imposibil să ne imaginăm că spațiul nu există, dar ne putem gândi foarte ușor la absența obiectelor în spațiu Apare astfel ca o condiție a posibilității fenomenelor, și nu ca o determinare dependentă de acestea Tot ceea ce spune Kant este pe deplin confirmat de cele afirmate în lucrarea de față; într-adevăr, fără senzații motorii există și nu pot exista idei despre obiectele exterioare; acestea din urmă sunt imposibile fără senzațiile de echilibru și acele senzații vagi care sunt date de procese fiziologice; obiectele exterioare nu ar exista pentru noi dacă nu ar exista în cortexul nostru cerebral elementele din care se formează vederile despre spațiu și timp Spațiul, într-adevăr, nu este un concept abstras din senzațiile date prin organele de simț; privirea asupra spațiului, în virtutea condițiilor fiziologice de mai sus, trebuie să stea la baza oricărei impresii Spațiul nu este un concept despre relația lucrurilor în general, ci percepția pură, deoarece nu este format din senzații condiționate de lucruri exterioare, adică iritatii care actioneaza asupra organelor de simt; ne putem imagina într-adevăr un singur spațiu, din care așa-numitele spații sunt părți, deoarece percepția spațiului nu include senzații din simțuri, ci una *) Zar Vergleichenden Physiologie des Gesichtsinns, S **) Folosesc Istoria noii filosofii de Iberweg-Heine, având în vedere claritatea și concizia expunerii din această carte a învățăturilor lui Kant ***) Kritik der reinen Vernunft Herausg Kehrbach Auf S , Biblioteca "Runivers" VEDERI Spre SPAȚIU ȘI TIMP native (doar în trei dimensiuni) senzații motorii și senzații de echilibru În fine, într-adevăr, spațiul este o viziune aprioristă necesară care stă la baza tuturor ideilor noastre, deoarece senzațiile motorii și senzațiile de echilibru sunt indispensabile, ele constituie un obligatoriu permanent pentru sufletul nostru; fără senzații în mișcare nu pot exista idei Este imposibil să ne imaginăm că spațiul nu există, pentru că viața mentală este imposibilă fără senzații motorii și senzații de echilibru, dar ne putem gândi cu ușurință la absența obiectelor în spațiu, deoarece niciun organ de simț nu funcționează constant; funcţiile lor nu constituie o condiţie necesară pentru viaţa psihică Într-adevăr, spațiul este o condiție pentru posibilitatea reprezentărilor, deoarece senzațiile motorii sunt un element indispensabil al reprezentărilor; Vederea spațiului nu este o definiție dependentă de reprezentări, deoarece senzațiile motorii sunt independente de senzațiile din organele de simț, date mai devreme decât acestea din urmă Astfel, doctrina spațiului, stabilită filozofic de Kant și fiziologic de studenții săi, fiziologi și psihologi, poate fi acum considerată completă; suntem acum cu toții în această învățătură de înțeles și putem fi mândri de el, ca fiind una dintre cuceririle minții umane Din păcate, nu același lucru se poate spune despre doctrina timpului; iar acum trebuie să repetăm ceea ce Sf Augustin: Quia est tempus? Si nemo ex me quaerat, scio, si quaerenti explicare velim, nescio *); cunoaşterea condiţiilor fiziologice şi psihologice ale formării timpului ne explică pe deplin adevărul profund al cuvintelor Sf Augustin; Viziunea timpului se formează din elemente atât de vagi, mici conștiente, ceea ce, de fapt, este mai adevărat decât Sf Augustin, nu putem determina timpul; o simțim, nu suntem clar conștienți de ea, nici măcar în vis, dar nu-i cunoaștem adevărata natură Învățătura lui Kant despre viziunea timpului este pe deplin confirmată de datele fiziologiei și psihologiei, în aceeași măsură ca și *) Confesiuni, lib XI, cap XIV * Biblioteca "Runivers" c f chizh j I doctrina sa despre spațiu, dar toate acestea nu ne explică realitatea empirică și idealitatea transcendentală a timpului dovedită de Kant și,

în profunda mea convingere, în raport cu esența timpului, trebuie să repetăm cuvintele Sf Av~* Gustina: Exarsit animus meus nosse istud implicatissinium aenigma ·! Noli claudere, Domine Deus, bone pater; per Christum obsecro;; noli claudere desiderio meo ista et usitata et abdita, quominus in ea penetrat, et dilucessant allucente misericordia tua, Domine *) V F Chizh *) Op cit, eh XXII Biblioteca "Runivers" "Cartea cinstirii părinților" Cartea onorării părinților, a cărei traducere o ofer cititorilor, este una dintre cele mai populare cărți din China Fiecare chinez îl citește și trage din el regulile morale pentru viața lui Această carte conține o parte din învățăturile lui Confucius (- î Hr) despre moralitatea socială și familială, al cărei punct de plecare este "onorarea părinților" Trebuie remarcat faptul că moralitatea "onorării părinților" nu este o creație independentă a lui Confucius, ci este o reflectare a opiniilor morale pur naționale Este foarte clar exprimat în cele mai vechi cântece și imnuri populare, care au fost incluse în "Regele Mării", dar Confucius doar l-a dezvoltat și a încercat să-și fundamenteze adevărul și valabilitatea universală Este adevărat că moralitatea "onorării părinților" nu este nici originală, nici nouă, dar totuși este de o importanță vitală pentru chinezii antici și moderni Forța ordinii sociale și familiale din Imperiul de Mijloc se datorează faptului că oamenii sunt complet devotați acestei morale De aceea este de mare interes cartea, care ne arată clar principiul de bază al vieții a de milioane de oameni Despre originea Cărții Onorarii Părinților, cercetătorii chinezi spun următoarele: "Doctrina "onorării părinților", scrie Tokumei, "Confucius a afirmat-o oral pentru Sb-Sin (sau Cò-Si), care a transmis-o studenților săi, care ulterior au stabilit-o în scris În timpul domniei împăratului Sei (- î Hr , din dinastia Xing), această carte a fost persecutată Biblioteca "Runivers" d vaniya: toate variantele lui au fost colectate și arse împreună cu altele cărți cu imnuri Dar, datorită eforturilor lui Gan-Si din regiunea Mel^ prostia, una dintre opțiunile ei a fost salvată de la moarte, ^ "Ea", spune Den, "în al doilea an de "Umbra-ho" (ac Chr) a fost interpretat, tipărit și trimis peste tot "pământul" ț Majoritatea savanților chinezi recunosc autenticitatea Cărții Onorarea Părinților, dar unii o critică sever: ei susțin că "învățătura conținută în această carte este o fabricație ulterioară " Dar față de aceasta *, trebuie remarcat că doctrina "cinstirii părinții" poartă o pecete clară a adevăratului spirit al lui Confucius, de aceea ar fi putut fi predat chiar de el, deși, poate, în scris, dar a fost expus mai târziu "Este greu de recunoscut", scrie celebrul filozof chinez Xu-Ki (secolul XII d Hr), că este o invenție ulterioară; dar dacă este într-adevăr o născocire, atunci nu se poate decât să fie surprins că anticul (chinez) a înțeles atât de corect esența învățăturii (Confucius) Este destul de dificil să precizăm exact când a fost scrisă cartea noastră, dar, cu toate acestea, există motive să credem că a apărut foarte devreme În colecția de lucrări ale unor autori necunoscuți de pe vremea construcției primelor ziduri chinezești (sec III î Hr), un articol a fost plasat sub titlul: "Despre venerația părinților" Autorul necunoscut al acestui articol este impregnat de ideile cărții noastre Astfel, el scrie: "Începutul fiecărei virtuți trebuie să fie comun tuturor Un astfel de început poate fi principiul onorării părinților Corpul nostru este un dar de la naștere de aceea, cel care o distruge încalcă datoria de a onora părinții; infidelă suveranului încalcă și datoria de a onora părinții " Astfel, moralitatea "Cărții cinstirii părinților" era cunoscută în China deja înainte de secolul al II-lea către R Chr Traducerea acestei cărți este făcută din originalul

chinezesc D Conissi Japonia Tokyo noiembrie Biblioteca "Runivers" O CARTE DESPRE ONOAREA PĂRINȚILOR eu Când Chiu-zi *) s-a așezat, apoi Có-si **) s-a apropiat de el - Regii din antichitate erau oameni foarte morali, - Confucius spunea: - și cunoșteau "Tao" ***); de aceea, toată lumea le-a ascultat de bunăvoie, sub ei oamenii erau pașnici și nimeni nu-și ura vecinii Știi de ce a fost așa? Cò-si s-a ridicat de la locul lui, vrând să arate respect (față de profesor) " Sunt neînvățat", a răspuns el, așa că nu pot să explic de ce a fost așa - Onorând părinții (pietas), a spus Confucius, acesta este începutul virtuții, din care urmează orice altceva moral Cò-si s-a așezat (în același loc) " Vă spun", a continuat Confucius, că o persoană primește de la părinții săi corpul, părul și simțul tactil, fără a vătăma, ceea ce este primul pas către onorarea părinților săi A-și construi cariera, a face fapte în acord cu Tao și a primi un nume glorios care să fie transmis din generație în generație este rezultatul "onorării părinților" Din aceasta se vede că începutul virtuții este venerarea părinților; slujirea mijlocie, credincioasă adusă regelui, și în final concluzia, realizarea propriei cariere II - Un rege care își iubește părinții, învățat de Confucius, oamenii vor iubi; o persoană (rege) care își respectă părinții, oamenii vor respecta - Să-ți iubești și să-ți respecți părinții, să dai tuturor fermierilor ****) instrucțiuni extrem de morale - esența (a moralității așa-zișilor) onorarea părinților Bucuria unei singure persoane (regele), se spune în Siking, bucuria tuturor oamenilor *) Numele lui Confucius **) Student al lui Confucius ***) Norme tao-morale *) Chinezii, după cum știți, sunt un popor agricol și, prin urmare, în antichitate o masă de oameni era numită "fermieri" Biblioteca "Runivers" e la aproximativ n și cu cu și III - Cine, stând în fruntea societății (sau fiind prinț), nu este mândru, nu va fi niciodată în pericol de moarte *) Cine (din prinți) trăiește conform legii și respectă economii, va fi bogat, căci nu-și va permite excese - Ce înseamnă: "nu va fi expus pericolului de moarte?" Aceasta înseamnă că (un prinț foarte moral) își va menține poziția înaltă pentru o lungă perioadă de timp - Ce înseamnă: "va fi bogat, pentru că nu-și va permite niciun exces"? Asta înseamnă că nu își va pierde niciodată averea - Cine ocupă o poziție înaltă și deține avere poate gestiona bine societatea și poate contribui la instaurarea păcii în rândul oamenilor - Aceasta este venerația părinților, prinți cumsecade " (O astfel de persoană) este foarte atentă la sine", spune Sikingul, "ca oamenii care stau deasupra adâncurilor și merg pe gheața subțire IV - Cinstirea părinților de către înalți demnitari constă în următoarele: " Înalții demnitari ar trebui să se îmbrace cu uniformele stabilite de cei mai binecuvântați regi, să rostească cuvinte care sunt aprobate de ei și să facă ceea ce au învățat oamenii - Din aceasta este clar că înalții demnitari nu trebuie să rostească acele cuvinte care sunt condamnate de cei mai fericiți regi și să facă ceea ce este interzis de ei - Cine face asta nu va greși niciodată, căci știe ce să facă și ce să spună; de aceea cuvintele lui îl pot călăuzi, iar faptele lui nu vor avea condamnări - Observați toate acestea și aduceți cu sârguință ofrande *) Când s-a spus asta, feudalismul domina în China; feudalii erau în mod constant în dușmănie între ei Biblioteca "Runivers" O CARTE DESPRE ONOAREA PĂRINȚILOR sanctuar de familie venerație a părinților, decent la înalți demnitari - Zi și noapte (el) servește regelui, se spune în Sikin-ge: orice încetineală îi este străină ♦ v - Fiecare persoană iluminată ar trebui să-și iubească mama și să-și respecte stăpânul ca pe tată - Deci, ar trebui să iubești mama și să-l respecte pe stăpân, dar tatăl le îmbină pe ambele în sine - Servirea stăpânului

pe principiul "cinstirii părinților" este un slujitor credincios; a respecta seful pe acelasi principiu este un sot umil O persoană credincioasă și umilă nu va greși în munca sa oficială " O astfel de persoană își va menține poziția și va face ofrande în sanctuarul familiei pentru o lungă perioadă de timp " Se trezește devreme, spune Sikingul, și se culcă târziu; nu va face nimic jignitor părinților săi VI " Oamenii obișnuiți ar trebui să încerce să pună în practică Tao-ul ceresc, să folosească cu prudență ceea ce le oferă pământul nostru și să respecte abstinența și cumpătarea Aceasta este reverența față de părinți care este potrivită oamenilor obișnuiți Deci, de la regi la plebei, toată lumea, fără excepție, ar trebui să facă fapte bune La urma urmei, știm că durerea și tristețea apar pe oameni fără excepție VII O, grozav, a exclamat So-Si, morala "cinstirii părinților"! " Morala onorării părinților", a spus Confucius, "este principiul cerului, adevărul pământului și ceea ce o persoană ar trebui să facă (ca persoană) " Oamenii ar trebui să-și onoreze părinții pentru că așa este Biblioteca "Runivers" D K O N I S S Sh tsip din cer și adevărul pământului; toată lumea recunoaște nevoia de a face fapte bune pentru că este lumina cerului și folosul pământului - Oamenii morali nu duc o viață strictă, dar sunt ușori care fac fapte bune Deși nu se vor strădui să guverneze cu succes Țara, dar gestionarea lor va avea succes de la sine - Cei mai binecuvântați regi erau ferm convinși că oamenii pot fi învățați și luminați Când oamenii au văzut că (cei mai fericiți regi) îi iubesc fără ipocrizie, au început să-și iubească părinții (sau vecinii); când au văzut că (prefericiții regi) sunt drepți și fac fapte bune, atunci s-au făcut și ei drepți și fac fapte bune; când au văzut că (cei mai binecuvântați regi) sunt oameni săraci cu duhul, au încetat să se mai certe; când (cei mai binecuvântați regi) au introdus rituri care exprimă profund respect și muzică, oamenii au devenit pașnici; când (cei mai binecuvântați regi) le-au arătat ce să iubească și ce să urască, atunci oamenii știau clar ce le era interzis să facă și ce nu - O, maiestuos Si-ying *), se spune în Siking: lumea întreagă se uită la el VIII - Când domniau vechii regi înțelepți și virtuoși, atunci toți supușii și-au primit cuvenția: nici slujitorii nesemnificativi nu au fost uitați de ei, în special prinți și nobili Ei și-au îndeplinit slujirea cu fapte bune, motiv pentru care au fost iubiți de oameni - Au avut grijă deosebită de bieţii orfani, văduve; de asemenea, nu i-au lăsat pe toți oamenii luminați și simpli fără griji adecvate, de aceea au fost iubiți de toți oamenii - Domnii au fost și ei amabili: meritau afecțiune • servitori şi slujnice Erau iubiți de soțiile și copiii lor Acest lucru se datorează faptului că și-au servit părinții prin făcând fapte bune - În cele mai vechi timpuri, totul era bine organizat; prin urmare, o persoană a folosit întotdeauna ajutorul părinților săi și victima vânătorii *) Unul dintre înțelepții demnitari ai dinastiei Sioux Biblioteca "Runivers" eu O CARTE DESPRE ONOAREA PĂRINȚILOR dar acceptat de zei De aici - întreg pământul era prosper și stăpânit pașnic - nu a fost nici nenorocire, nici dezordine - Pentru că țara era guvernată de principiul moralității "onorarea părinților" - (Regele) face numai fapte bune, zice Sikingul, asa ca i se supun toate marginile pamantului *) IX - Care este, a întrebat So-Si (a lui Confucius), virtutea sfinților **)? Nu există într-adevăr nici o virtute mai înaltă decât a-și onora părinții? - Dintre toate creaturile care sunt între cer și pământ - Lei, răspunse Confucius, nu există nimic mai înalt decât omul Dintre toate faptele omenești, nimic nu este mai mare decât onoarea părinților, dar trebuie remarcat că onoarea tatălui ar trebui să fie mai mare decât onoarea mamei; cinstirea cerului ***) ar trebui

să fie mai înaltă decât cinstirea tatălui Toate acestea au fost realizate numai de Siu****) - În vremuri străvechi, Siu însuși făcea un sacrificiu la țară pentru a onora Raiul; a făcut și o ofrandă în cinstea regretatului rege Bu în templul "Luminii" (sanctuarul familiei) pentru a-i face pe plac Regelui Ceresc De aici, fiecare a început să ofere sacrificii, în funcție de starea lor " Faptele bune ale sfinților sunt în sine morale, dar cinstirea părinților este mai presus de ei - După ce au împlinit vârsta majoratului, copiii ar trebui să facă lucruri care îi plac părinților - aceasta este ordinea lucrurilor Pe principiul cinstirii părinților, sfinții îi învață pe oameni respectul față de aproapele lor; pe baza dragostei față de părinți, ei îi învață pe oameni iubirea (pentru vecini) - Învățătura sfinților pare imperfectă, dar de fapt este perfectă; politica lor nu pare demnă de atenție, dar atinge cu ușurință pacea *) Conform originalului, patru țări, i e Est, Vest, Nord și Sud **) Cei mai fericiți regi sunt numiți sfinți, care au dus la îndeplinire principiul "cinstirii părinților" ' ***) Chinezii antici au numit cerul ființă suprasensibilă, care este spiritul, regele ceresc, soarta etc *'**) Rege al Chinei, care a trăit în secolul al IX-lea către R Chr Biblioteca "Runivers" e la aproximativ n și cu cu și - Deci, moralitatea se bazează pe onorarea părinților Relația dintre părinți și copii este determinată de Cer " Copiii trebuie să-și asculte părinții pentru că sunt născuți de ei; De aceea, slujitorii trebuie să asculte de stăpânii lor, pentru că ei sunt asigurați de ei ' " De aici reiese clar că oricine își urăște părinții și bate pe alții, el încalcă "Tao"; oricine își disprețuiește părinții și îi respectă pe alții, atunci încalcă datoria decenței - - Dacă regele (un bărbat - în original) va forța poporul să se supună, atunci poporul se va ridica împotriva lui, deoarece violența (cazul - în original) este imorală Dacă conduce țara, atunci, chiar dacă printre apropiații săi se află un om înțelept, nu va face nimic - Un rege înțelept acționează diferit: spune doar ceea ce îi este potrivit; nu face decât ceea ce îi place și înalță adevărul și bunătatea; prin urmare, faptele lui sunt făcute un exemplu al comportamentului nostru, înfățișarea lui primește o înfățișare impunătoare și merge înainte și înapoi după regulile stabilite de sfinți - Înțeleptul evită să fie conducătorul țării, de aceea oamenii îl iubesc mereu și îi ascultă cu frică El poate pune în practică doctrina "cinstirii părinților", iar angajamentele sale politice vor obține un "rezultat cu succes" bun - Un înțelept umil, spune Sikingul, nu va încălca stabilirea (a celor mai binecuvântați regi) X - Copii virtuosi, - spuse Confucius, - isi cinstesc parintii fara nici cea mai mica ipocrizie; ei încearcă constant să-și bucure inimile; când părinții sunt bolnavi, suferă psihic; când părinții mor, ei fac o comemorare foarte solemn - Cine face asta este un soț cu adevărat moral (adică unul care îndeplinește moralitatea de a onora părinții) Un astfel de om nu este niciodată mândru de poziţia sa înaltă; nu își va permite niciodată ceea ce ar putea fi începutul Biblioteca "Runivers" O CARTE DESPRE ONOAREA PĂRINȚILOR confuzie și dezordine Când trăiește într-o perioadă de neliniște și dezordine, nu se ceartă cu nimeni Cine se mândrește cu înalta sa funcție, va pieri; care, fiind într-o poziție joasă, provoacă dezordine, va fi pedepsit; dacă o astfel de persoană trăiește în vremuri de tulburare, atunci va deveni vinovat de război " Dacă există imoralitate în țară, atunci doctrina onorării părinților nu va găsi niciodată aplicație în viață XI - Există cinci grade de pedeapsă, a spus Confucius, există trei sute de tipuri de infracțiuni, dar nu există crimă mai gravă decât lipsa de respect față de părinți *- Nu

există putere supremă pentru un rege care respinge; pentru sfinții defăimatori nu există lege; pentru cel care neagă respectul față de părinți, nimic nu este sacru O astfel de persoană va deveni un conducător de imoralitate XII " Pentru ca un popor să devină filantropic", a învățat Confucius, este în primul rând necesar să-i înveți să-și onoreze părinții Pentru ca oamenii să îndeplinească cu conștiință riturile (stabilite de sfinți), este necesar în primul rând să-i învețe condescendența față de cei mai tineri Ca să nu existe moravuri și obiceiuri proaste în rândul oamenilor, în primul rând, trebuie să-l înveți muzică - Protopopiatul și bunăstarea oamenilor de rang înalt și liniștea oamenilor depind de modul în care oamenii efectuează ritualuri în care se exprimă sentimentul reverent al oamenilor (înaintea celui mai înalt) - Când părinții primesc respectul cuvenit de la copiii lor, atunci copiii se vor bucura; când bătrânii își vor primi cuvenitul de la cel mai mic, atunci cei mai tineri vor fi fericiți; când regele se bucură de cinstea cuvenită, toți supușii săi vor fi mulțumiți - Așadar, bucuria celor puțini (o persoană - în original) va fi bucuria celor mulți (zece mii de oameni - în original); puțini respectați, dar mulți respectați Biblioteca "Runivers" D la aproximativ n şi cu cu şi XIII " Învățătura înțeleptului despre onorarea părinților", a spus Confucius, nu se va răspândi curând Îi învață înțeleptul pe oameni moralitate, ca să-și cinstească părinții, ca bătrânii să fie îngăduitori față de cei mai tineri, iar slujitorii să fie fideli stăpânilor (dar această învățătură se împlinește, oamenii sunt foarte nereușiți)? - Un rege iubitor, spune sikingul, părintele poporului, dar dacă este o persoană imorală, atunci nu va merita încrederea oamenilor XIV - Înțeleptul îndeplinește cu acuratețe și cu strictețe doctrina cinstirii părinților, a învățat Confucius; de aceea este un slujitor credincios al regelui; este condescendent cu cei mai tineri, - prin urmare, poate fi sef; este un menajer excelent, deci poate fi conducătorul țării; este un om extrem de moral, prin urmare numele său glorios va fi subiect de laudă pentru o lungă perioadă de timp XV " Cel care își iubește și își respectă aproapele", a spus So-Si (Confucius), dobândește un nume glorios - acesta este adevărat Dar ce este venerația părinților? Nu este oare pentru a împlini fără îndoială voința părinților? " Știți", a răspuns Confucius, "că în antichitate regii aveau șapte cenzori ai faptelor lor (care le spuneau ce este bine de făcut și ce nu); de aceea, deşi au existat regi imorali, împărăţia era prosperă; prinții aveau cinci cenzori, așa că nu și-au pierdut niciodată moștenirea; demnitarii de rang înalt aveau trei cenzori, așa că nu au făcut niciodată nimic care să-i dezonoreze; iluminaţii aveau prieteni care erau cenzorii unii altora; tații aveau fii cenzor, așa că nu au făcut niciodată nimic imoral - Din cele spuse, este clar că copiii ar trebui să aibă grijă ca tații lor să nu permită acte imorale; slu Biblioteca "Runivers" O CARTE DESPRE ONOAREA PĂRINȚILOR trebuie să privească, ca nu cumva stăpânii lor să facă vreo nedreptate evidentă - Deci, este clar că împlinirea neîndoielnică a voinței părinților nu este încă un adevărat respect față de părinți XVI - În cele mai vechi timpuri, înțeleptul rege, spunea Confucius, își venera profund tatăl, așa că cerul era mereu senin; își iubea mama, așa că pământul era calm Cei mai mari și cei mai tineri și-au adus un omagiu unul altuia; cei de sus au trăit cu cei de jos în lume; cerul și pământul și-au făcut plecarea în ordine; zeitatea și-a dezvăluit gloria; pariurile au avut măreție; părinții și bătrânii și-au primit cuvenția; sanctuarul familiei a fost împodobit cu splendoarea cuvenită, căci nimeni nu i-a uitat pe strămoșii plecați; fiecare își urma cu strictețe acțiunile,

căci îi era frică de rușine; sanctuarul era în venerare - prin urmare, spiritul și-a revelat puterea Când oamenii își cinstesc părinții și îi tratează pe cei mai tineri cu îngăduința cuvenită, iluminarea se va răspândi pe tot pământul - De la est la vest, de la nord la sud, spune sikingul, toata lumea se va supune (regelui) cu frica XVII - Când un înțelept slujește regelui, spune Confucius, încearcă din toate puterile să fie un slujitor credincios; când este în exil, încearcă să corecteze greșelile (ale regelui) El nu va uita niciodată să elibereze oamenii de rău și să stabilească pacea între ei - Inima! unde e dragostea? spune în Siking Degeaba să nu-l găsesc Dacă este în tine, atunci descoperă-l XVIII Când copiii virtuoși își pierd părinții, a învățat Confucius, plâng nemângâiat, se poartă respectuos, dar fără măreție; vorbește fără oratorie; sunt deranjați de costume frumoase; muzica nu-i mângâie; Biblioteca "Runivers" d mănâncă, dar fără gust Aceasta este consecința durerii Vor mânca mâncare o dată la trei zile, dar nu vor uita să predice oamenilor că moartea este inevitabilă pentru toată lumea, dar nu poate distruge sufletele (esența morților - conform originalului) - Conform hotărârii sfinților, doliu (pentru părinți) pentru fiecare durează trei ani, pentru ca oamenii să știe că la sfârșitul termenului, doliu încetează - Pune defunctul într-un sicriu, într-un costum corespunzător; faceți un ritual de spălare peste el și descărcați-l cu lacrimi și suspine; alege locul cel mai bun pentru a-și trăda pământul; a înființat un sanctuar de familie deasupra mormântului și a face în el jertfe primăvara și toamna Toate acestea trebuie făcute cu dragoste și întristare spirituală - Când tot ceea ce s-a spus aici (adică în această carte) s-a împlinit în cea mai mare măsură posibilă, atunci putem spune că s-a făcut tot ce ar trebui să facă toată lumea pentru cei vii și pentru cei morți Aceasta este esența onorării părinților Biblioteca "Runivers" Cabala, filosofia mistică a evreilor Prefaţă * Lucrarea propusă, din câte știu eu, este prima lucrare independentă despre Cabala în limba rusă Autorul, ebraist și arabist învățat, a reușit să cuprindă într-un volum mic cel mai abundent material luat în primă mână Scris la sugestia mea pentru Dicționarul enciclopedic al lui Brockhaus-Efron, dar recunoscut ca fiind prea specializat și nu foarte popular pentru un cerc mare de cititori ai enciclopediei generale, acest articol își găsește locul cuvenit într-o secțiune specială a revistei filozofice *) Teozofia cabalistică nu este un sistem al unui singur gânditor, gânditor sau o școală separată, ci un întreg privitor al lumii! nie, format pe parcursul secolelor lungi Deși acest copac gigantic are mult mai mult de o mie de ani, până de curând a produs descendenți vii, deși nu întotdeauna sănătoși / Rădăcinile sale sunt ascunse în adâncurile întunecate ale gândirii religioase evreiești și evreiești-caldee și vizibile pentru viziunea istorică, se împletesc cu speculațiile gnostice și neoplatonice Dar să fii atent numai la aceste ramuri superficiale și să vezi în întreaga Cabala doar o modificare a neoplatonismului ar fi o greșeală aproape la fel de mult ca și cum *) În eseul meu scurt despre Cabala, disponibil publicului (în titlul "Dicționar"), cu amabila permisiune a autorului, am folosit, printre altele, câteva date și indicații din articolul său, la care nu m-am putut referi până nu a fost tipărită Mă grăbesc acum să-mi îndeplinesc această datorie - ness Întrebări de filosofie, carte zz ■' [G Biblioteca "Runivers" VLADIMIR SOLOVIEV prelucrarea târzie a cărților cabalistice în secolele al XIII-lea și al XIV-lea a început să deducă originea medievală a învățăturii cabalistice în sine cuprinsă în aceste cărți De fapt, Cabala nu este un produs al gândirii medievale sau alexandrine Vedem sigiliul de neșters al originii sale ebraice și

diferența sa esențială față de învățăturile neoplatonice în realismul primitiv special și întregul monism al acestei viziuni deosebite asupra lumii Caracteristic întregii filosofii grecești și păstrat pe deplin în neoplatonism, opoziția dintre lumea esențelor inteligibile, tărâmul ființei adevărate, autentice și lumea fenomenelor materiale - această opoziție dualistă este complet absentă în Cabala: pentru ea lumea materială este numai după un pas zilnic extrem de realizare sau întruchipare cu adevărat existentă Și toate patru >a, recunoscute de Cabala (lumea strălucirii, lumea creativității, lumea construcției și lumea a face) sunt doar patru grade principale ale acestei realizări a aceluiași conținut absolut În timp ce în neoplatonism trecerea treptată de la Unitatea sau Binele supraexistent prin lumea minților și ideilor la lumea sufletelor și trupurilor este înțeleasă doar din partea negativă, ca o coborâre, întunecare, cădere, vede aici Cabala iar partea pozitivă: desăvârșirea, întruchiparea adevărului până la capăt, realizarea plinătății ființei Iar în lumile superioare nimic nu este conceput abstract, ci totul este prezentat în imaginea sa concretă, care are o imagine corelativă, ideal și cu adevărat conectată în lumea inferioară În toate lumile, cu excepția unității de conținut, este afirmată și unitatea formei generale, iar această formă unică, atotcuprinzătoare este forma umană Omul de pe pământ corespunde omului din ceruri și tuturor elementelor umane de bază și relaţiile se realizează armonios în diferite grade publicaţii de-a lungul cărora, asemenea scării lui Iacov, coboară şi urcă puterile cereşti Această idee a omului ca formă absolută și universală, complet străină de filozofia greacă, este adevăratul adevăr biblic transmis lumii creștine de către Apostolul Pavel d Conexiunea real-mistică a tot ceea ce există, ca întruchipare a unui singur conținut absolut - acesta este punctul de plecare Biblioteca "Runivers" Cabala, filosofia mistică a evreilor sau principiul de bază Cabala; antropomorfismul conștient și sistematic este completarea lui Misticismul numerelor ^ literelor și: numele intră aici ca element subordonat, nu separate de ideile antropomorfe călăuzitoare Articolul academic propus despre Cabala, care este predominant de natură istorică și istorico-literară, transmite metafizica cabaliştilor doar în cele mai importante trăsături ale sale ' Pentru cititorii neorientaliști care doresc să se familiarizeze mai mult cu detaliile acestei metafizici, pe lângă lucrările indicate de autor, ar fi utile următoarele două: Knorr de Rosenroth, Cabbaia denudata, volume mari în , unde sunt , de altfel, în traducerea latină a cărții Zoharul și a cărții De revolutionibus animarum de Isaac Luria; și Molitore Die Tradition oder Philosophie der Geschichte, o lucrare în mai multe volume care a rămas neterminată, cu fragmente extinse din cabaliști și o interpretare atentă a principiilor cabalistice '■ De la cabaliştii creştini pe lângă cele menționate în articolul baronului Gunzburg, mai trebuie să numiți: englezul Robert Fludd (De Fluctibus), francezul Wilhelm Postel și germanul Heinrich Khunrath Printre ei ar trebui numărat și faimosul Svendenborg Deși el însuși, aparent, nu era deloc familiarizat cu scrierile cabaliștilor, sistemul său în punctele cele mai elementare și interesante coincide complet cu învățătura lor, ceea ce cu greu ar fi posibil dacă Cabala ar fi doar o aberație a minții evreiești Pentru cititorii ruși care nu sunt complet familiarizați cu evreia post-Biblică, am oferit textului autorului câteva note explicative, marcate cu inițialele mele, Vladimir Solovyov Cabala, filosofia mistică a evreilor Când, urmărind adevărul într-o anumită direcție, mintea umană atinge limitele extreme la care poate aduce metoda de gândire pe care a ales-o și este convinsă că abisul

care îl desparte de adevărul lumii pare încă un căscat abis, înțelege insuficiența * Biblioteca "Runivers" DAVID GINTSBURG moduri de gândire legate exclusiv de "studiul"! | a lumii exterioare, se întoarce la sine Și încearcă, în timp, we-j, shleni, să renunțăm la legile convenționale ale universului, așa că? Í înțeleg esența ființei, indiferent de cele trei dimensiuni - p Misticismul se naște, domnind peste tot în zilele noastre; ♦ dar învățătura mistică, oricât de strâns este legată de > J imaginea morală a gânditorului, care crede întregul sens chaosga * (Netzah, răspunse Moise) și Măreția (răspunde Hod Aaron) - șolduri Fundația (Yesod-Joseph) și Regatul (Malkut-David) - ambele picioare; în rugăciune r Nehunii b Gakana - relația dintre Sefirot dobândește deja semnificația principiilor masculine și feminine, ceea ce a dus la împărțirea "Sfântului" și ("Shekina-urile sale", chiar și la raționamentul senzual suplimentar Astfel de Sephiroth) Ī Prin ucenicii mei Ezra și Azriel, r Isaac Orbul a avut o influență asupra educației mistice a fluviului Moise b Nachman din Heron, care a deschis în fiecare scrisoare a Pentateuhului Eu nume secrete ale Zeității Ca și în Arragon, deci în Palais-Adevăr, părăsesc Nachmanides//· în sine o urmă strălucitoare, dar este greu să-și afle propriile gânduri în scoici, pe care, odată cu ele, le-a ferit de mulțime i Până atunci, deja se formaseră mai multe curente, iar | scripturi fără nume, epistole cu semnături complete și scrieri sub nume false, s-au răspândit cu o viteză incredibilă Nici măcar nu au ezitat să facă din Maimonide un păcătos pocăit și să-i atribuie, ca și Chai Gaon, lucrări mistice Cu toate acestea, Cabala a fost la apogeul dezvoltării sale Eu? Salomon b Adretul din Barcelona a susținut cu autoritatea sa studiul corect al teozofiei predat de marele Nachmanide desen în special din cartea lui Bagir; ucenicii lui: Shem-Tob b Avr ibn-gaon, Todros Halevi Abulafiya, Isaac b Todros (, în Safet în Palestina) și tovarășul său, extrem de interesant Isaac din Akko, Behai n Așer la Capateci ( ), în cele din urmă italianul Menachem Recanati (începutul secolului al V-lea) a continuat tradiția, înarmat cu o vastă învățătură Peripateticii s-au concentrat în jurul lui Isaac b Latifa (m), a cărei imagine curioasă este demnă de atenție; viața lui plină de necazuri este foarte distractivă Alături de el se află Abraham Abulafia, educat cuprinzător, un fanatic și un vizionar, un adept al lui Maimonide și un profet, un Mesia și un medic F Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" Λs DAVID GINTSBURG gen la Tudel la ; s-a mutat din Spania în Italia, a încercat să-l convertească pe papa la ideile sale, a încercat să se înconjoare de școală, s-a declarat Mesia în Sicilia și și-a găsit refugiu pe insulele Comino, lângă Malta El a crezut că Isus, ca profet, nu a negat legătura strânsă dintre Sephiroth, ipostaze ale divinității și doctrina Treimii; el credea doar că / Cabala merge și mai adânc A scris mult, apelând adesea la pseudonimul Raziei (Taina lui Dumnezeu) Ucenicul său Iosif b Gi-katilkya l-a excelat în expunerea magistrală și consecventă a întregului sistem al cabalismului filozofic Shaare Opa și în Ginat-Egos cu o stăpânire fără egal a stilului ebraic; merită numele evreului Hegel Între timp, la Avila, unde St Teresa, era în curs de compilare o carte, care urma să fie de o importanță capitală în istoria Cabalei În unele părți, de sub mâna misticului Moise Shemtob, Zohar ("Strălucire") a apărut din Leon, ca și cum opera lui R Simeon b Iohai sub forma unei interpretări teosofice a cărții Geneza, Exodul și Leviticul Că Moses Leónsky a folosit multe pasaje, fără îndoială vechi, este fără îndoială după o selecție atentă de către D Lurie la Koenigsberg la începutul secolului nostru a tuturor locurilor Zoharca, la care există indicii clare despre Gaonii Babilonieni Că, în general,

Zoharul este un monument remarcabil al minții umane, o arată enorma lucrare care i-a fost dedicată sub forma unor comentarii la Pentateuh de către aproape contemporanul lui Moise Leon, remarcabilul scriitor Menachem Recanati Se poate bănui că Abraham Abulafia nu a fost străin de opera Zoharului, atât în numele, cât și în ideile dezvoltate în ea La sfârşitul secolului al XIII-lea nimeni nu ştia de existenţa lui; Isaac din Acre a întârziat călătoria în Spania și nu l-a putut vedea pe Moses de Leon (d), dar o conversație cu văduva sa l-a convins că cartea nu era veche în compoziția actuală, iar portughezul Avr Zakut la sfârșitul secolului al XV-lea și-a consemnat mărturia pe tăblițele cronicii sale În secolul al XIV-lea, cabalistul Joseph ibn Wakkar a sfătuit să nu citească Zoharul, în opinia sa, plin de erori, iar în secolul al XVI-lea, Iuda din Modena și-a dovedit inconsecvența Într-adevăr, există informații în el despre mormântul lui Mohamed vorbeşte mai mult sau mai puţin clar despre musulman Biblioteca "Runivers" Cabala, filosofia mistică a evreilor nah, se face o aluzie la moartea Papei Nicolae al III-lea ( ) etc Limba aramaică folosită în Zohar, care a servit cândva evreilor multe secole, era considerată limba îngerilor (probabil pentru că în viziuni aveau loc conversațiile) în dialectul de zi cu zi), a pătruns în cartea de rugăciuni pentru kaddish și comemorarea morților, femei (partea feminină a populației nu știa să vorbească ebraică, cu rare excepții) și a dezvoltat din el însuși o literatură targusistică accesibilă publicului - nu nu diferă în Zohar în corectitudinea și puritatea decorațiunii, ca și acum patruzeci de ani S D Lutsatto ^, Ultimul argument este lipsit de o anumită forță din cauza ciudat # soarta Zoharului la începutul apariției sale, incompletitudinea listelor!, starea fragmentară a manuscriselor, cunoașterea incertă a limbii aramaice de către scribi; pentru tipărire, în - , erau deja în față două ediții cu multe opțiuni: ediția Mantua a câștigat, grație retipăririi Amsterdam; Cremonese merită mai mult credit; edițiile ulterioare sunt toate denaturate fie din neglijență, fie din cauza cerințelor de cenzură *) Zoharul transferă senzualitatea și relațiile sexuale în lumea invizibilă: "Grația" (Chesed) este numită "Tatăl" (Aba) cu atributul "îndelungă răbdare* (Arik-Lnpin), culoarea este albă, corespunzătoare literei Yod al tetragramei; "Justiția" (Ding, la fel ca geburah și pahad) se numește "Mama * (Uma) cu, un atribut de "nerăbdare" (Zeer-Anpin), culoarea este roșie, corespunzătoare literei ie Din combinația lor ia naștere "Velelepie" (Tipheret), "Pilon de mijloc" (Lmuda Deemtsoit) sau un fiu, de culoare verde (sclipind în albastru și galben), corespunzător literei hai Cele trei sephiroth stângi sunt supuse Mamei, cele trei din dreapta răsar din fiu Domnește peste toate "Coroana" (Keter), "Bătrânul zilelor" (Atik-Yomin), care, ca culoare și atribut, coincide totuși cu "Tatăl" Ca și în Abulafia, se simte o apropiere de creștinism pe terenul misticismului - Shekinah și Malkuth exprimă adesea femininul spre deosebire de masculinul En-sof; in orice caz *) O întrebare foarte confuză și importantă despre stabilirea textului Zoharului și pr valoarea comparativă a celor două ediții ale sale ocupă acum savanții; vezi mai ales articolul prof David Kauímann în Monatsschrift f Gesch u Wiss d Jud pentru * Biblioteca "Runivers" DAVID GINTSBURG Dumnezeu rămâne în general dincolo de orice definiție și mai presus de orice descriere Curând s-a format o întreagă literatură în jurul Zoharului, constituind, parcă, un singur ciclu: Sifra di Ts enluta, Ralya Me~\ hemna, Midrash Han feloni, Midrash Ruth, Tiquune Zohar, Idra Rdbbaf Idra Zuta, Sitre Torah etc Comentarii imediată şi indirect a crescut în număr Traducerea completă în ebraică a Zoharului datează din primii ani

ai secolului al XVI-lea; Zoharul s-a răspândit în întreaga lume, a cucerit întreaga lume ortodoxă și chiar a meritat să fie interpretat de maiestuosul și autoritar primarul din Vilna (d) Abia în jumătatea secolului trecut au apărut din nou îndoieli, iar cercetarea a condus la rezultate care, deși nu au fost stabilite definitiv, au restrâns considerabil sfera dezbaterilor ulterioare Zoharul este foarte întunecat și confuz; dar, gândind, deschide orizonturi întregi pentru o minte fără prejudecăți*) Aici este începutul | el, conform cladirii cremonese: "La început, Regele s-a demnit să sculpteze o statuie în puritatea cerească; lumina curgea în esență în măruntaiele celor mai intimi, din capul Infinitului; vaporii au înghețat într-un bulgăre într-un inel - nici alb, nici negru, nici roșu, nici galben, complet incolor Pe măsură ce a scos măsura, a făcut culori pentru sfințire în interior; în măruntaiele luminii curgea un izvor, din care se colorau de sus în jos culorile celor mai intime, din ascunzătoarea Infinitului; străpuns, dar nu i-a străpuns eterul; nu a fost cunoscut până când chiar din sânul despicăturii lui a strălucit un singur punct, închis, deasupra; dincolo de acest punct este deja necunoscut și de aceea se numește început, cuvântul inițial al tuturor Iar cei care înțeleg vor străluci cu strălucirea firmamentului, iar cei care îndreptățesc pe mulți sunt ca stelele, în vecii vecilor (Dan XII) Cea mai intimă strălucire și-a călcat în picioare eterul, care a pătruns, dar nu a pătruns până în acel punct, apoi acel început s-a desfășurat și i-a făcut un templu *) Începutul Zoharului plasat aici, tradus literal, confirmă pe deplin opinia venerabilului autor despre obscuritatea și inconsecvența acestei cărți Această proprietate provine în principal din faptul că relațiile supramundane sunt prezentate în imagini ale spațiului, timpului și mecanicii fără o indicație certă a naturii simbolice a acestor imagini Totuși, acest lucru îl găsim și în alte scrieri mistice care se ocupă de cosmogonie, de exemplu, la Jacob Bem Vl CU Biblioteca "Runivers" Cabala, filosofia mistică a evreilor onorează-l; acolo s-a semănat o sămânță pentru a aduce binele lumilor și iată misterul: Sămânța sfințeniei este sădirea ei (Is VI) Strălucește!- a semănat sămânța pentru cinstea lui, fie cu acea sămânță de purpuriu de mătase, care s-a ascuns înăuntru și i-a făcut templu, ca să-l slăvească și spre folosul tuturor; în (&) - acel început (hotărâre) pe care l-a creat (bara) - acel lucru cel mai interior care nu s-a lăsat cunoscut de acest templu Acest templu a fost numit Dumnezeu (Elohim), iar acesta este misterul: La început Dumnezeu a creat (Bereshit bar Elohim, Gen I) Strălucire! - din aceasta toate zicările au fost create de misterul dezvoltării punctului acestei străluciri celei mai lăuntrice; dacă se scrie despre aceasta: creat (bara), nu este de mirare, căci este scris: Și Dumnezeu (Elohim) a creat (bara) pe om după chipul său (Gen I) Strălucirea este secretul începutului primar al tuturor; Esm (ege în mustrarea legământului dat lui Moise: eghe aser eghe, la propriu, eu sunt cine sunt) este un nume sfânt, sculptat la marginea lui; Dumnezeu (Elohim) este sculptat în circumferința sa Cine (asher) este un templu secret și sacru, rezoluția misterului începutului (decide); Asher (care) este rosh (capul), rezultând în wizreshit (început) Și conform aranjamentului pentru punct și templu | de aceeași ordine, atunci nu s-ar hotărî (la început) cea mai înaltă í s-a terminat (măcinat) în înțelepciune, după schimbarea culorilor, acel templu se numea bet; punctul cel mai înalt se numea /) ^ g (capitolul), J crezând că este întuneric în bereshit secret (la început), deoarece totul este un J într-o singură comunitate, până când a existat o soluție în 'bet (litera b) și vmѣ-Ì stѣ cu tѣm- casa) și

din moment ce a fost înlocuită cu dispozitivul de așezare, a început să fie numită zeitate secretă, ascunsă (elohim) O strălucire secretă și secretă - în timp ce copiii sunt în măruntaiele sale pentru naștere, iar casa de pariu este în embrionii dispozitivului, care este sămânța sfințeniei Înainte de pregătirea și dezvoltarea embrionului așezării, el nu era numit zeitate (elo-gim), ci tuturor din comunitatea de la început (bereshit); și, la dispensația în numele lui Dumnezeu (elohim), el a dat afară acele generații din sămânța care a fost semănată în el Ce este această sămânță? Acestea sunt literele consoanei, sculptura secretului doctrinei, care a izvorât din acel punct Și acel punct este o sămânță în intestinele acelui templu, sămânța a trei puncte (semne vocale): o, u și S -au completat unul pe celălalt și au devenit un mister - un sunet care iese într-o singură combinație etc Studenta Iosifa Karo, celebru talmudist și legiuitor, R Moise b Iakov Cordovero (T -e Korduanskyi) raz Biblioteca "Runiverse" DAVID GINZBURG · bifurcă în Pardes Rimonim teoria secretului contracției zeității omniprezente pentru a lăsa un loc lumilor create (sod-ga-tsimtzum); a trăit în Palestina (m) și a avut viziuni în care a vorbit cu profetul Ilie Faima lui a fost însă eclipsată de contemporanul și compatriotul său, Ari (leul), adică Ashkenazi R Isaak Loria (decedat în Safet în), rătăcitor și făcător de minuni, cunoscut pentru teoria intențiilor (ka-vanot) și inocularea de ibbur - un suflet în plus față de unul uman, deja condamnat la relocare *) El a avut o influență extraordinară asupra generațiilor următoare prin exemplul său, extazele sale, rugăciunile și discipolii săi, printre care Chaim Vital din Calabria (m) s-a distins; au notat învățătura lui și au răspândit-o în Asia, Europa și Africa; iar acum se studiază în America Cabala se transforma în demonologie, amenințând să distrugă orice activitate vie și independentă Iuda din Modena a luat armele împotriva lui Ari în Italia; Uriel Dacosta a luptat în Olanda Între timp, ea a reușit să-și câștige un loc; în știința creștină prin Pico della Mirandola (discipolul lui Elijah del Medigo) și Reuchlin; seduce magii moderni din Paris (Papus; lucrarea sa recentă nu are nicio valoare), adepții germani ai lui C du Prel și școala americană de științe arcane (Isaac Myer, Qabbalah, Philadelphia, , o lucrare interesantă) În mediul european, trebuie menționat Amsterdammer Menachem b Israel, un contemporan al lui Cromwell; despre Yesaiah Gorvits (-), celebrul scriitor Shene Luhot Gaberit în spiritul lui Ari; despre livonianul Joseph b Immanuel Ergas, care a scris Shomsr Emunim, un excelent compendiu al celor mai bune idei cabalistice Alături de Ergas a lucrat înzestratul Moise Chaim Luzzato (-), care s-a încheiat atât de nefericit: se putea aștepta de la el o reînnoire completă a misticismului evreiesc, dar cartea sa gânditoare Hoqer și MeqMal a împlinit doar o parte din speranțele puse pe drept în el " *) Cabaliștii au distins două moduri ale existenței postume a sufletelor pe pământ: Gilgul, sau infuzia completă a sufletului într-un alt corp, și Ibbur, sau unirea strânsă a sufletului dinainte cu altul, nou - pe y-m, , etc anul nașterii Vl CU Biblioteca "Runivers" Cabala, filosofia mistică a evreilor Chiar și înainte, Cabala pură a avut o influență enormă asupra formării sistemului lui Spinoza *); în ea, parțial sub inspirația sa, ¡ spaniolul Ibn-Gebirol, care în secolul al XI-lea a dat o direcție originală neoplatonismului I și a făcut o revoluție în teologia speculativă catolică a lui Dumnezeu, a înviat cu o putere mai mare **); în ea, dar din nou, sub un cadru strict sistematic, au prins viață gândurile profunde disparate ale unui R Abram Ibn-Ezra oarecum târziu, enigmatic Dar în Orient, cabala a dat naștere mișcării lui Sabbatai Caevia, care a avut o repetare nu mai

puțin tristă la Frank și la franciști la sfârșitul secolului trecut; Învățătura lui Frank, cu cult de frumusețe ideală în persoana Evei, fiica lui Frank, după dispersie | Curtea Offenbach, pândită înapoi la Varşovia, unde se păstrează, parcă, $ Biblia compusă de el (Grãtz, Frank und die Frankisten; ¿• Dubnov, în Voskhod pentru i) ***) Dar ea a provocat cel mai mare rău prin apariția făcătorului de minuni Besht (Baal - Shem-Tob - | proprietar al Bunului Nume), care în jurul anului în Medzhybizh I a inventat hasidismul, dezvoltând ipocrizia în detrimentul științei, dându-mi spațiu pentru superstiție și creând o mulțime de vyaiiiiiiii sincere și nu-I sincere Mises, Pearl și Erter în Galiția i-au denunțat, mai ales al doilea i-a biciuit fără milă în i Tzof levet Yisrael Hasidismul nu și-a prins rădăcini adânci acolo unde oamenii de iluminat, precum Tsunts și Rapoport, au stat cu energie de pază asupra evreilor În Lituania, unde opoziția lui Vilna Gaon nu a făcut decât să întârzie succesele de un nou tip, dezvoltarea *) În multe privințe, el dezvoltă · principiul principal al Cabalei; în multe feluri, el își îndreaptă loviturile direct asupra abaterilor ei de la bunul simț; dar dacă Maimonide și-a obișnuit mintea cu cinstirea rațiunii, dacă Descargues i-a dat frumoasa lui metodă, atunci misticismul evreiesc, în schimb, l-a transferat dincolo de limitele lumii spațiului, deschizând privirii sale spirituale o multitudine de lumi nenumărate și obligându-l să caute, în afara omului însuși, cauza și sensul existenței sale - Vezi, pe lângă opera sa, relația sa cu scolastica în Freudenthal, , și sistemul său în Spinoza par L Brunschwieg, **) Mier Munk, Melanges de Philosophie juive; Isaac Myer, Cabala^ Dr de Guttmann, Die Beziehungen d Johannes Duns Scotus z Judenthum, Monats-schrif f G și W d lud ***, Sulima, Hist Franti Frankisrów, Cracovia - nu are valoare științifică; în limba rusă există și o expunere populară a acestei mișcări, dar lipsită de orice critică Biblioteca "Runivers" DAVID GINTSBURG bursa a dat o înfățișare simpatică Hasidimului Lubavitcher; dar în sudul Rusiei ar fi putut fi apariția unor astfel de sectanți care au crezut la început că, după ce și-au dat odată gândurile lui Dumnezeu, o persoană nu este responsabilă pentru acțiunile sale Zoharul, înțeles greșit de ei, a înlocuit orice scris pentru ei; rugăciunile au devenit Cabala aplicată Acum, desigur, acest lucru s-a schimbat mult în bine, iar minunile dispar încetul cu încetul de pe fața pământului În Orient însă, din Caucaz și din Maroc, Cabala aplicată este plină de viață, iar evreii sunt considerați magicieni în poveștile populare Pe lângă scrierile autentice ale cabaliştilor, se poate face o idee despre învăţătura lor în Die Gottesdienstliche Vortrãge der Juden, Zunz (prima ed , al doilea supliment); Literatura evreiască, Steinschneider, Londra, (în germană Jüd Litteratur în Ersch und Gruber's Encyclopädie); Gesch der jud Litt Karpeles'a; Jud Eitt seit Abschluss des Kanons herausg von S Winter und, Aug Wünsche-IH, p - , Dr Philipp Bloch; Gesch der Juden, Gratz; La Gabbale, Franck (prima ed , a doua ed); Ediția germană a aceleiași cărți cu completări de la Ellinek Pentru cei care cunosc ebraica: munca capitala - Dor Dor Wedorscho w, Weiss'a; Toldoth Haqabbalah - Vehahasiduth, Gott-lober, Zhytomyr, Nu trebuie să uităm ediția periodică evreiască a Kerem Chemed, toate edițiile variate ale Jellineka despre Cabala (Beiträge, Auswahl, Bet - Haniidrasch etc), Hebräische Bibliographie și Cat libr ebr Bibi Bodleianae, Steinschneider Aceste scrieri conțin detalii bibliografice suplimentare De interes este Midrash Reubenî, o curioasă colecție de "anecdote" cabalistice; merită atenție păcătuind cu o dezvoltare insuficientă a materialului istoric Heidenthuni und Kabbala, Dr Rubin'a, , "în ebraică

" - După încheierea acestui articol a apărut S Rubin, Kabbala und Agada, Wien , GD'ѣ a adunat comparații interesante ; M, Ehrenpreis , Die Entwîckelung der Emanatiwslehre, Frankfurt a/M , o relatare clară a dezvoltării Cabalei în secolul al XIII-lea Aceeași concluzie despre cărțile cabalistice din antichitate rezultă din vol Cronici medievale A Neubauefa David Gunzburg Biblioteca "Runivers" Cercetări psihofiziologice asupra microorganismelor În ultimii ani, există o mulțime de lucrări dedicate descrierilor de observații și experimente privind viața microorganismelor Trebuie doar să ne amintim de studiile lui Ferworn *), Binet**), Mona ***), Suri ****) și mulți alții etc , pentru a se convinge de dreptatea celor spuse Dar autorii acestor scrieri nu se limitează doar la descrieri, ei oferă o interpretare particulară a fenomenelor observate și reproduse experimental, iar aceste interpretări merită atenția tuturor celor interesați de întrebările biologice și psihologice Adevărat, chiar și înainte nu existau lipsă de studii asupra fenomenelor vitale ale microorganismelor (nu trebuie decât să ne amintim lucrările lui Engelman, Tsenkovsky și alții, care au apărut în anii șaizeci și începutul anilor șaptezeci, ca să nu mai vorbim de lucrările anterioare ale lui Ehrenberg și Dujardin), dar primele observațiile au fost făcute mai mult în scopuri fiziologice sau medicale decât pentru cele psihologice sau biologice generale În ceea ce privește investigațiile din ultima vreme, apariția lor se explică în mod evident prin faptul că naturaliștii și psihologii moderni speră să găsească în fenomen *) M Verworn: Psychophysiologische Protisten-Studien Jena, **) A Binet: Viaţa psihică a microorganismelor Paris, ***) Maupas E Studiul infuzorii ciliate Arhivele zoologiei experimentale, , or eu ****) Psihologia fiziologică a protozoarelor Revista filosofică, voi Библиотека "Runivers" Н ВИНОГРАДОВЪ viata microorganismelor reprezinta date foarte serioase pentru rezolvarea problemelor biologice si psihologice de baza Acest lucru este valabil mai ales pentru psihologi Că interesul psihologic predomină în lucrările sus-menționate se vede parțial din chiar titlurile lucrărilor: "Viața mentală a microorganismelor", "Psihologia fiziologică a celor mai simple", "Etudii psiho-fiziologice despre proteste" Având în vedere acest lucru, sarcina eseului nostru va consta în principal în a decide, pe baza datelor pe care le-am citat, întrebarea cât de valide sunt afirmațiile oamenilor de știință a naturii și psihologilor menționați mai sus, cu alte cuvinte, dacă aceste studii au orice semnificație pozitivă pentru biologie și psihologie În același timp, considerăm că este necesar să spunem că vom avea în vedere în principal studiile lui Verworn și Binet, pe de o parte, deoarece ele diferă în comparație cu altele prin caracterul complet deosebit al datelor faptice și completitatea lor teoretică concluzii, pe de altă parte, deoarece studiile altora de la autorii menționați fie sunt incluse ca materiale în lucrările numite ale lui Ferworn și Binet (de exemplu, Mona), fie sunt doar alterarea compilației lor (Suri), Să trecem acum la datele psihofiziologice prezentate de cei doi investigatori numiți Dar mai întâi să ne îndreptăm atenția asupra metodei investigației lor Pentru a constata fenomene biologice deosebite la microorganisme, este suficientă metoda simplei observații sau experimentului, așa cum aceste fenomene sunt studiate la ființele organice superioare Dar un alt lucru sunt fenomenele psihice În ceea ce privește viața noastră mentală, ea ni se dezvăluie direct în observarea noastră de sine și, strict vorbind, putem avea cunoștințe de încredere numai despre propria noastră viață mentală; putem concluziona despre viața mentală a altor oameni doar

prin analogie Această analogie este construită în felul următor Ne cunoaștem direct stările mentale, cunoaștem și fenomenele obiective care corespund acestor stări și se exprimă de obicei în mișcări Neputând pătrunde direct în viața spirituală a altor oameni, le observăm doar mișcările și le comparăm cu ale noastre Și de la ultimul

din câte știm din experiența directă, ne servesc ca expresie a anumitor stări mentale, atunci atribuim în mod firesc stările mentale corespunzătoare vinovaților acestor mișcări străine nouă O analogie similară ne servește ca singurul mijloc de a înțelege viața sufletească și a altor ființe vii Nu putem percepe direct viața mentală a animalelor; putem afirma doar mişcările corespunzătoare celor ale mişcărilor noastre care servesc ca manifestări obiective ale vieţii noastre mentale De aici tragem concluzia că nici măcar animalele nu sunt lipsite de viață sufletească Tocmai această metodă de inferență prin analogie, pe baza mișcărilor observate, este folosită și de cercetătorii microorganismelor pe care le-am numit Astfel, scrierile lor sunt de fapt o descriere și interpretare a mișcărilor observate la cele mai de jos ființe vii *) Mișcările produse de microorganisme sunt foarte diverse și este dificil de stabilit anumite tipuri de ele Dar totuși, potrivit lui M Verworn, se pot distinge două grupe principale de mișcări: i) mișcări la deplasarea dintr-un loc în altul, sau mișcări de locomoție și) mișcări în interiorul corpului protoplasmatic Prima grupă de mișcări cuprinde următoarele două forme principale: i) forma ameboidă și, ca modificare a acesteia, mișcarea cu ajutorul pseudopodelor, observată la rizopode și unele flagelate;) miscarea cu ajutorul cililor, observata la ciliati flagelati, ciliati etc În ceea ce privește mișcarea în interiorul corpului, aici putem aminti și două forme principale: i) așa-numita mișcare reoforică, care constă în faptul că particulele solide ale corpului *) M Verworn: Psychophysiologische Protisten-Studien, S Verworn consideră în cartea sa tocmai protiști în sensul haeckelian al cuvântului, adică include aici atât reprezentanți de seamă ai celei mai inferioare clase de animale (Protozoare), cât și unele specii de ființe vii, clasificate de alții ca plante (schizomicete diatomee și alge etc) Binet înseamnă doar animale și microorganisme În eseul nostru, vom lua în considerare mișcările observate mai ales în cele mai simple în reprezentanții lor principali (rizopode, ciliați, ciliați ciliați etc)

sunt puse în mișcare de curenți microscopici în cadrul masei protoplasmatice - această formă se observă mai ales la rizopode și) mișcarea de contracție sau contracție a întregului corp, observată la rizopode, ciliați etc *) Acestea sunt principalele tipuri de mișcări observate la microorganisme Aceste mișcări fie sunt făcute în mod arbitrar, adică se observă și atunci când microorganismele nu suferă de iritații din exterior sau sunt cauzate sub influența unor iritații externe speciale Prin urmare, M Vervorn, pentru comoditatea cercetării, împarte toate mișcările numite în mișcări voluntare și mișcări sub influența iritației **) Dar aceste două tipuri de mișcări departe de a epuiza întreaga zonă vastă de mișcare observată în tărâmul protiștilor Din aceste grupe de mișcări, ca și din elemente, se combină mișcări complexe, constatate în principalele procese biologice, care sunt fenomenele de nutriție, reproducere și fenomene precum formarea unei cochilie la unele dintre microorganisme aceasta, pentru a judeca esența mișcărilor observate la microorganisme, trebuie să luăm în considerare trei grupe de mișcări: i) mișcări voluntare,) mișcări cauzate de iritații,) mișcări în procesele de nutriție, reproducere și

construcția cochiliei Mișcări arbitrare În ceea ce privește mișcările voluntare în sensul propriu, atunci, potrivit lui M Verworn, este adesea foarte dificil să se decidă cum aceste mișcări sunt de fapt arbitrare, deoarece mișcările numite cu acest nume au adesea o cauză într-un fel de greu de perceput iritație ***) Există totuși o serie întreagă de mișcări, a căror arbitraritate (într-un anumit sens) este fără îndoială Aceste mișcări sunt produse cu ajutorul unor organe speciale, care sunt pseudopode, cili, flageli Printre astfel de mișcări, M Vervorn face referire la mișcările din timpul înotului flagelar Iată un exemplu de astfel de mișcare Anisonema grande se așează pe fund, agățat de el cu flagelul posterior, în timp ce flagelul anterior plutește liber *) Ibid , S **) Ibid S ***) Ibid S Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOGIC DIN CERCETARE PESTE MICROORGANISME plutește în apă Brusc, fără nicio cauză externă, flagelul posterior este retras, iar microorganismul suferă un șoc care îl poartă în alt loc, unde este plasat în același mod, adică atașat la fund Și acest lucru se repetă foarte des *) ♦ Și iată un alt exemplu similar Spirostomum ambiguum ciliat ciliat se deplasează uniform prin apă cu ajutorul lovirii corecte a cililor Dar brusc, fără niciun motiv aparent, începe să se miște în direcția opusă, iar cilii încep să lovească și în direcția opusă Această capacitate de a schimba brusc acțiunea cililor în direcția opusă și viteza mișcărilor lor, conform observațiilor lui M Verworn, este foarte comună printre ciliați **) M Vervorn oferă alte exemple ale mișcării vortexului unei suvoyka (Vorticella), un Stentor care se contractă, care, fără un motiv aparent, se contractă într-o minge, exemple de alergare și sărituri ale unor microorganisme etc - Ne vom opri asupra exemplu de miscare voluntara a ciliatilor in timpul cautarii de hrana prin palparea membrelor anterioare Uroleptus și Urostyla, plutind de-a lungul fundului printre particulele de nămol și plante, fie se apropie, fie, parcă, sar din jurul obiectelor din jur cu extremitățile lor anterioare și, acționând ca niște câini care adulmecă, caută în acest fel întregul fund La fel se observa si la Lacrimariaolor ***) Așa sunt mișcările mai mult sau mai puțin caracteristice ale protiștilor, care nu sunt cauzate de nicio iritație vizibilă Aceste mișcări nu sunt prea variate și, în plus, sunt efectuate cu o regularitate asemănătoare mașinii Caracteristica lor distinctivă este viteza lor remarcabilă Mult mai numeroase și mai variate sunt mișcările protiștilor, cauzate de iritații Acum să trecem la ele Mișcări cauzate de diverși stimuli, M Fervorn a făcut o mulțime de experimente privind acțiunea diverșilor stimuli asupra microorganismelor și rezultatele experimentelor sale *) Ibid S **) Ibid , S ***; Ibid S Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV a declarat Tov în lucrarea numită Nu vom intra în detaliile acestei expuneri, ci ne vom limita doar la rezultatele generale ale acestor experimente M Verworn a expus protiștii la acțiunea luminii, a căldurii, a stimulilor mecanici, chimici și galvanici Rezultatul acestor experimente a fost constatarea faptului că foarte mulți dintre protiști prezintă reacții clare la toți stimulii enumerați, așa cum observăm la animalele superioare Deci, de exemplu, sub acțiunea luminii, organismele care erau anterior în repaus încep să se miște Uneori, dimpotrivă, lumina se oprește din mișcare, așa cum vedem la Pelomyxa palustris Influența direcției razelor de lumină asupra protiștilor este foarte des observată *) Acest fenomen din viața microorganismelor a primit deja o denumire specială fototaxie, în paralel cu un fenomen similar din domeniul vieții plantelor, numit heliotropism În ceea ce privește efectul căldurii asupra protiștilor, în acest sens s-a constatat faptul că, în general,

mișcările acestora sunt posibile numai în limitele temperaturilor cunoscute Totodată, se observă și un fenomen asemănător heliotropismului și anume proprietatea unor protiști de a se deplasa în direcția razelor de căldură Această proprietate se numește termotropism, care, în paralel cu heliotropismul, se împarte și în pozitiv și negativ **) Mai mult, în ceea ce privește stimulii mecanici, au fost obținute și anumite rezultate în acest sens Astfel, s-a observat că, în general, protiștii au tendința de a se îndepărta de sursele de iritare mecanică Această proprietate a microorganismelor se numește tigmotropism negativ În paralel cu acest fenomen, există o formă pozitivă de tigmotropism, care se exprimă, de exemplu, în fenomenul de învăluire a alimentelor cu unii rizomi, precum și în fenomenele *) Ibid S ♦♦) Ibid S Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOGIC DIN CERCETARE PESTE MICROORGANISME alergând și târându-se pe niște obiecte care plutesc în apă Iritațiile chimice sunt deosebit de eficiente în legătură cu protestele Deci, sub influența anumitor substanțe chimice, protiștii se micșorează, se rostogolesc într-o minge, atrag pseudopodii în ei înșiși sau, dimpotrivă, își varsă conținutul, estompează și arată alte reacții similare Efectul oxigenului asupra protiștilor este deosebit de vizibil Deci, de exemplu, anumite forme de protozoare se străduiesc în mod constant în mase mari spre surse de oxigen, cum ar fi, de exemplu, către părțile iluminate de clorofilă ale algelor sau spre marginile unei lame de microscop Această proprietate a microorganismelor de a lupta pentru un anumit tip de substanțe chimice a primit și denumirea specială de chemotropism Cum poate fi subliniat hidrotropismul ca un tip special al acestui fenomen, i e pe proprietatea unor protiști de a se acumula pe alocuri, în special cele umede În plus, sub acțiunea stimulilor chimici, se observă următorul fenomen interesant Unele microorganisme tind spre acele iritanti care servesc drept hrana acestor microorganisme Acest fenomen se numește trofotropism Dimpotrivă, alți protiști se străduiesc să asimileze astfel de materiale care nu numai că nu le pot fi utile, dar sunt chiar dăunătoare lor, cum ar fi, de exemplu, diverse săruri și acizi *) În fine, în ceea ce privește acțiunea curentului galvanic asupra microorganismelor, aici observăm și fenomene asemănătoare celor de mai sus Astfel, unii protiști, atunci când sunt supuși unui curent electric, contractă sau modifică mișcarea cililor lor Unele forme de cili prezintă o proprietate numită galvanotropism, care constă în faptul că atunci când curentul este închis, încep să plutească în direcția curbelor de curent de la anod la catod **) Așa sunt datele obținute prin observare și experiment asupra acțiunii diverșilor stimuli În prezentarea rezultatelor acestor observații și experimente, folosim *) Ibid S **) Ibid , S Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV au fost indicate exclusiv de lucrarea lui Ferworn, dar aproximativ același lucru poate fi găsit și la un alt psiholog numit de noi, Binet Numai acesta din urmă are material factual limitat, iar propriile sale observații sunt mult mai puține decât cele ale lui Verworn Fără să intrăm încă în analiza interpretărilor date faptelor date de oamenii de știință sus-menționați, vom trece acum la fenomene mai complexe, constatate în rândul protiștilor, și anume la fenomenele de nutriție, reproducere și aranjarea cochiliilor În trecerea în revistă a mișcărilor observate în procesul de hrănire, vom folosi în principal cartea lui Binet, deoarece are mult mai multe date despre acest subiect decât Verworn Microorganismele nu captează fără discernământ substanțele care le întâlnesc pe drum Ei fac o alegere între diferite materiale nutritive Această alegere este uneori foarte

diferențiată, deoarece există specii de protisti care se hrănesc exclusiv cu anumite substanțe Deci, de exemplu, unul dintre ciliați este erbivor, celălalt este carnivor *) Și iată o descriere a însuși procesul de a mânca de către unul dintre reprezentanții inferiori ai celei mai simple amibe Întâlnește un "obiect" pe drum Dacă acest obiect nu poate fi hrană pentru el, dacă este, de exemplu, nisip, atunci amiba nu o absoarbe, ci o respinge cu pseudopodii Dacă obiectul reprezintă un material nutritiv, atunci acest microorganism îl absoarbe prin următorul proces simplu Sub influența iritației produse de un corp străin, ameba se repezi înainte și se răspândește în jurul nutrientului, la fel cum un val se răspândește peste pietrele de pe malul mării Apoi, continuăm această comparație, valul de protoplasmă se întoarce înapoi, trăgând împreună cu el corpul străin În acest fel nutrientul este preluat și introdus în protoplasmă Acolo este digerat si asimilat **) Aici avem de-a face cu fenomenul de asimilare a unei substanţe alimentare, care *) A Binet: La vie psychique des microorganismes Paris, , p **) Ibid p Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOG CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME ceai lovește ameba Dar mult mai interesante sunt fenomenele în care microorganismul însuși își caută prada Deci, dacă puneți o picătură de apă care conține ciliați ciliați sub un pahar de microscop, atunci puteți vedea cu ușurință microorganismele care înoată rapid în toate direcțiile într-un mediu umed Mișcările lor nu sunt simple: infuzoria înoată într-o anumită direcție, evită obstacolele Mișcările ei par adaptate unui anumit scop, cel mai adesea la căutarea hranei Ea se apropie de anumite obiecte în lichid, le lovește cu cilii, se îndepărtează de ele, apoi se apropie din nou, descriind mersuri, ca peștii care înoată într-un acvariu *) Unii dintre ciliați urmăresc direct prada și, prin urmare, chiar au un nume special - ciliați - vânători Absorbția prăzii în ele se realizează prin actul de înghițire, care este destul de comparabil cu o acțiune similară a animalelor superioare Aceste forme de ciliați se hrănesc doar cu pradă, pe care o infectează cu trihochisturile lor (ramuri spinoase, spinoase) Ele circulă rapid în toate direcțiile, având trihochisturile mereu înainte După ce au întâlnit victima, ei își trag săgețile și lovesc prada **) Acestea sunt mișcările mai mult sau mai puțin proeminente observate în procesul de mâncare Nu vom intra încă într-o analiză a interpretărilor date acestor fenomene aparent misterioase ale lui Binet și ne vom întoarce la mișcările observate în procesul de reproducere În acest proces de reproducere, mișcările premergătoare actului de conjugare merită o atenție deosebită După cum se știe, la unii ciliați reproducerea este precedată de acest act de conjugare Acesta din urmă, la rândul său, este precedat de fenomene foarte asemănătoare cu cele care au loc în acest moment la animalele superioare Potrivit lui Espinas, care a studiat bine acest fenomen la animale în general, cinci clase de fenomene preced actul sexual: i) contact reciproc excitant;) mirosuri;) culori și forme;) țipete și sunete;) jocuri și mișcări de diverse feluri ***) Și iată cum Balbiani *) Ibid R **) Ibid R Descriere împrumutată de la Mona ***) Ibid R Întrebări de filosofie, carte θ Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV descrie actul de conjugare la o specie de ciliați: "Pe măsură ce se apropie timpul reproducerii, Ragataesia (pantofii) sunt colectate de la toate capetele lichidului în grupuri mai mult sau mai puțin numeroase în jurul obiectelor care plutesc pe suprafața apei sau lipite de peretele sticlei unde sunt plasate În fiecare dintre aceste grupuri predomină o emoție puternică, care nu poate fi explicată doar prin preocuparea pentru mâncare Un instinct superior pare să fi pus

stăpânire pe aceste mici creaturi Se caută unul pe celălalt, aleargă unul după altul, lovindu-se cu cilii, se ating pentru câteva clipe în postura de contact sexual, apoi se despart, pentru a se reuni curând Dacă dispersați aceste grămezi scuturând lichidul, atunci ele nu vor încetini pentru a se aduna în alte puncte Aceste jocuri unice cu care aceste animale microscopice se cheamă reciproc pentru a copula durează uneori multe zile înainte ca actul propriu-zis să aibă loc Demnă de atenție este și descrierea actului de conjugare în Vorticella de către Engelmann și Balbiani "Microgonidiile (adică suvoii microscopice, care au apărut prin divizarea succesivă a unei macrogonidii adulte) înoată timp de câteva minute, nu departe de suvoya Apropiindu-se de ea, își schimbă imediat mersul, sar în jurul ei, ca un fluture care se joacă lângă o floare, atingând-o, apoi îndepărtându-se, apoi revenind din nou și, aparent, simțind-o În cele din urmă, după ce au ocolit swagurile vecine, se întorc la primul și se stabilesc pe suprafața lui Conexiunea în sine nu are loc fără o oarecare rezistență din partea suvoyka Ea își scurtează rapid piciorul la ultima atingere a microgonidului, și aceasta din urmă, pentru a nu fi aruncată de acest șoc neașteptat de la suvoya aleasă este atasat cu un fir foarte subtire de coloana suvoyka si, purtat acum de miscarile sale, intra in contact cu ea si patrunde in masa ei **) Așa cum un microorganism se străduiește pentru altul *) Ibid R - **) Ibid R Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOG CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME În plus, pentru conjugare, spermatozoizii animalelor superioare sunt trimiși la locul fecundației în organele genitale feminine Elementul spermatic, după Binet, îndreptându-se spre testiculul feminin, este animat de același instinct care îndreaptă ființa masculină matură către femelă *) În acest efort de a se uni cu testiculul feminin, spermatozoidul nu numai că trebuie să facă o călătorie foarte lungă, dar pe acest drum trebuie să depășească obstacole nu mici Așadar, conform observațiilor lui Henle, Pouchet, Balbiani, spermatozoizii sunt uneori forțați să ducă asupra lor acumulări de cristale de zece ori mai mari decât ei înșiși Pentru a ajunge la testicul, spermatozoidul trebuie deseori să facă diverse ocoliri complexe și se întoarce pe drum Iată o observație care dovedește acest lucru, făcută asupra unui fluture de vierme de mătase: "În momentul copulației, masculul își toarnă lichidul seminal într-o pungă specială, așa-numita sac populatiei [femeile) A doua zi, acest sac, destins anterior de material seminal, devine complet lent, iar aproape toți spermatozoizii emigrează într-un alt sac, care se extinde în oviduct, și acolo așteaptă trecerea testiculelor pentru a-i fertiliza pe aceștia din urmă Dar pereții sacului copulator nu posedă niciun element contractil, iar transferul spermatozoizilor dintr-un sac în altul nu poate fi atribuit decât mișcării lor voluntare" **) Acestea sunt observațiile făcute asupra protiștilor în timpul actului lor de reproducere Să ne întoarcem acum la mișcările observate la microorganisme în procesul de construire a propriei învelișuri O scurtă descriere a acestui fenomen o găsim de la M Verworn, de la care împrumutăm material factual Cea mai simplă formă de construcție a cochiliei o găsim la acei protiști în care coaja se formează ca produs de excreție pe suprafața animalului, așa cum putem vedea în Polythalamia În acest caz, coaja are în mod natural forma suprafeței corpului și, prin urmare, nu se află în formație *) Ibid R **) Ibid R * Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV nimic special, doar astfel încât să recunoască aici participarea unui element conștient, mental Situația este destul de diferită în ceea ce privește formele care folosesc elemente străine pentru construcția învelișului lor, cum fac, de

exemplu, Difflugiae Aici, împreună cu regularitatea izbitoare a formei cochiliei, se găsește și o calitate foarte clară a materialului de construcție Acesta din urmă, într-un caz, este format din cochilii de diatomee, în altul, din granule mici de nisip, într-o treime, din nou din boabe mari etc Pe baza acestor fapte, se poate presupune că Difflugiae, atunci când construiesc cochilii din material la dispoziția lor, produc b alegere adecvată *) Acestea sunt datele referitoare la mișcările observate la microorganisme în timpul diferitelor lor funcții fiziologice Dar mai important pentru noi, desigur, nu este varietatea acestor mișcări, ci caracterul lor general Având în vedere acest lucru, este deosebit de interesant pentru noi să știm cum explică cei doi anchetatori menționați diferitele mișcări indicate Vom lua în considerare succesiv opiniile lui Verworn și Binet asupra fiecărui tip de mișcare menționat Pentru a asimila punctul de vedere al lui Verworn, trebuie să subliniem pe scurt părerile sale psihologice generale Potrivit lui M Ferworn, toate procesele mentale din sufletul uman pot fi împărțite în procese de cunoaștere și procese de voință Cel mai elementar proces al cunoașterii este senzația Următorul în ordinea complexității este procesul de prezentare Urmează fenomenele psihice ale amintirii și gândirii în sensul lor propriu Toate aceste fenomene ne sunt cunoscute din conștiința noastră imediată Fiecare proces volitiv decurge întotdeauna dintr-un proces cognitiv Detectarea unor astfel de procese volitive este de obicei mișcare Deoarece procesele volitive pot fi efectuate atât cu participarea, cât și fără participarea conștiinței, ele pot fi împărțite în conștient și inconștient Mișcările reflexive, impulsive, automate pot servi ca exemple de mișcări voliționale inconștiente *) M Verworn, op cit , S Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOG CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME Prin mișcare reflexivă se înțelege o mișcare care urmează cu regularitate asemănătoare unei mașini după un stimul extern, iar un proces voliţional inconștient poate fi un motiv intern pentru această mișcare Un exemplu tipic de mișcare reflexivă este închiderea pleoapelor în lumină bruscă M Vervorn definește mișcările impulsive în primul rând în cuvintele lui Preyer, care le numește "mișcări cauzate fără excitație periferică preliminară prin procese nutriționale și alte procese organice care au loc în centrii motorii de ordin inferior" Într-un sens mai general, mișcările impulsive pot fi numite mișcări care apar fără nicio iritare externă și sunt efectuate la intervale de timp neregulate și doar un proces voliţional inconștient poate servi drept motiv constant Un exemplu de mișcare impulsivă este mișcarea membrelor la fătul uman și la nou-născut Prin mișcare automată se înțelege ritmic, la anumite intervale, având loc o mișcare impulsivă, precum, de exemplu, bătăile inimii *) Acum, cum aplică M Fervorn această clasificare a fenomenelor mentale la explicarea mișcărilor descrise ale microorganismelor? Cum explică, de exemplu, așa-numitele mișcări voluntare? Potrivit lui M Ferworn, aceste mișcări (cu ajutorul pseudopodiilor, cililor, flagelului) ar trebui clasificate ca mișcări impulsive și automate Pentru a-și dovedi părerea, M Verworn subliniază faptul că toate aceste mișcări se repetă în aceeași formă Astfel, fiecare formă de rizomi efectuează un singur tip specific de mișcare Flagelii și cilii produc multe mișcări; două sau trei mișcări sunt în continuă schimbare, dar fiecare mișcare individuală își păstrează întotdeauna forma până la cel mai mic detaliu Forma acestor mișcări se păstrează exact chiar și atunci când condițiile externe se schimbă, ceea ce nu ar fi cazul dacă aceste mișcări ar fi făcute conștient Prin urmare, M Vervorn compară microorganisme *) Ibid S - Biblioteca

"Runivers" I VINOGRADOV suntem cu un ceas muzical, care la o anumită oră cântă aceeași piesă Este adevărat că unele dintre microorganisme se mișcă la intervale de timp neregulate și, în plus, mișcările sunt foarte variate Deci, Stentor se contractă brusc, apoi se întinde, apoi face alte mișcări similare Malteria sare adesea în apă destul de neașteptat Dar chiar și cu privire la toate aceste mișcări este foarte greu de admis că au fost acte volițional conștiente Dimpotrivă, este mai firesc să le clasificăm drept mișcări impulsive Această ultimă presupunere este parțial justificată de faptul că astfel de mișcări repetate incorect conduc, printr-un număr mare de pași intermediari, la mișcări perfect periodice, al căror caracter automat este dincolo de orice îndoială Așadar, unele mișcări ale genelor se transformă în mișcări de vortex complet ritmice, periodice Același lucru trebuie spus despre mișcările mai complexe, ca, de exemplu, despre mișcarea neîncetată de bâjbâiat a proboscidei lui LacrymariH Din astfel de mișcări impulsive, prin mecanizare ulterioară, au apărut multe mișcări deja special automate *) Așa este părerea lui M Fervorn despre mișcările arbitrare După cum putem vedea, deși el numește aceste mișcări mentale, el le clasifică drept mișcări impulsive și automate Dacă astfel de mișcări pot fi numite cu adevărat mentale, vom lua în considerare acest lucru mai târziu, iar acum vom raporta punctul de vedere al lui Binet asupra faptelor indicate Binet afirmă în primul rând dificultatea unei explicații satisfăcătoare a fenomenelor de mai sus "Mișcarea corpurilor cunoscute prin pseudopode, cili și flagel", spune el, "este greu de interpretat Între timp, este posibil ca mișcarea să apară din contracțiile protoplasmei, care au loc fie în învelișul exterior, fie în organul motor însuși Acesta din urmă posedă auto-mișcare, așa cum se poate observa, de exemplu, atunci când un flagel, tăiat de restul corpului, continuă să se miște într-un lichid "**) Astfel, Binet, recunoscând pe deplin dificultatea *) Ibid , S -
) A Binet , op cit , p iu Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOG CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME explicarea acestor fenomene, permite în același timp presupunerea că aceste mișcări se datorează contractilității substanței din care sunt construite microorganismele Dar ce fel de contracție este aceasta, dacă este independentă sau supusă acțiunii unui alt agent, este din nou necunoscut "Teoriile despre contracția musculară, construite pe baza studiului animalelor superioare, nu sunt în niciun caz întotdeauna suficiente pentru a explica mișcările protozoarelor și protofitelor" *) Binet admite în același timp posibilitatea existenței în cel mai simplu nu numai a sistemului nervos în stare difuză, ci chiar și a unor centri nervoși speciali înzestrați cu proprietăți variate **) Împreună cu sistemul nervos, Binet recunoaște existența unor mișcări de natură special mentală, neexplicate doar din motive fiziologice "Mișcarea antenelor (în Didinium pasutum) nu este o mișcare involuntară, precum cilii de pe epiteliu, cu care este adesea comparată - este complet subordonată voinței animalului, la fel ca mișcarea organelor locomotorii la animalele cu o organizare superioară" *) Astfel, Binet recunoaște deschis un caracter conștient, mental în spatele unora dintre mișcările microorganismelor Să trecem acum la o explicație a mișcărilor cauzate de diverși stimuli Când le-am descris, am folosit în principal studiul lui M Verworn Și întrucât Verworn este cel care încearcă să ofere o interpretare mai mult sau mai puțin detaliată și amănunțită a acestor mișcări, vom începe cu el Multe mișcări ale microorganismelor, în care se manifestă dorința de lumină, căldură, oxigen, precum și o anumită modificare a vitezei acestor mișcări sub influența acestor stimuli,

sunt direct determinate, potrivit lui M Fervorn, de acțiunea fizico-chimică a agenților indicați ov și, prin urmare, în aceste procese este complet imposibil de recunoscut prezența elementelor psihice - În ceea ce privește, în continuare, mișcări mai complexe, cum ar fi proeminența și retragerea pseudopodiilor, contracția și întinderea la atingere *) Ibid , p din **) Ibid , p ***) Ibid , p yui Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV vene sau sub influența stimulilor chimici și a altor mișcări similare, atunci M Vervorn le clasifică direct ca mișcări reflectorizante, deoarece au caracterul distinctiv al acestor din urmă, și anume, sunt efectuate cu o regularitate asemănătoare mașinii și constant în aceeași formă Ceea ce rămâne acum sunt așa-numitele mișcări tropicale, adică dorința protiștilor pentru anumite tipuri de substanțe - umede, termice, nutritive etc Aceste fenomene, aparent, pot duce la presupunerea că protiștii sunt capabili să distingă între utile și dăunătoare sau, mai degrabă, plăcute și neplăcute Totuşi, în aceste mişcări, în realitate, este imposibil, potrivit lui M Verworn, să se observe manifestări ale activităţii conştiente Aici este aceeași reflectivitate și mecanicitate ca în cele precedente Că aici nu poate exista o alegere conștientă este dovedit, printre altele, de faptul că substanțele pozitiv chemotrope sunt substanțe cu care protiștii nu au mai intrat niciodată în contact înainte Același lucru se poate spune despre efectul curentului galvanic asupra protiștilor În aceste cazuri, nu se poate presupune că microorganismele sunt ghidate aici de un sentiment de plăcut sau neplăcut, deoarece substanțele pozitiv chemotrope pentru ele sunt direct dăunătoare, care, totuși, sunt capabile să atragă protiști chiar și într-un moment în care aceștia din urmă sunt printre materialele care sunt hrănitoare pentru ei Între timp, dacă permitem existența unei senzații plăcute sau neplăcute la protisti, atunci este cel mai firesc să ne gândim că materialele alimentare excită o senzație de plăcere, în timp ce dăunătoare sau direct otrăvitoare, o senzație de neplăcere Astfel, fenomenele tropicale, potrivit lui M Ferworn, pot fi reduse la simple mișcări reflectorizante, care pot fi derivate genetic din contracția și întinderea pseudopodiilor în cele mai joase proteste "Toate fenomenele tropicale sunt rezultatul unei excitări unilaterale, precum și parțiale a protoplasmei protiștilor prin intermediul luminii, căldurii, iritației mecanice, chimice sau galvanice, care produce o reacție sub formă de contracție sau întindere" *) *) M Verwom, op cit , S - Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOG CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME Astfel, M Fervorn numește reflexive toate mișcările cauzate de iritații În ceea ce privește viziunea lui Binet asupra acestui subiect, atunci, așa cum am spus deja, aceste fenomene sunt tratate foarte pe scurt în el și, prin urmare, nu există o discuție specială despre natura lor Cu toate acestea, din remarcile sale fragmentare se poate observa că el are opinii care nu sunt deloc asemănătoare cu opiniile lui M Vervorn Așa, de exemplu, în fenomenul respirației sau a eforturilor microorganismelor pentru oxigen, Binet vede un caracter psihic deosebit, în timp ce M Vervorn admite aici o explicație pur chimică *) Acum să trecem la mișcările constatate în actul hrănirii Cel mai remarcabil fapt despre aceste mișcări este fenomenul alegerii alimentelor Cum interpretează M Vervorn acest fenomen? Limitează în primul rând sfera acestui fenomen Deci, conform observațiilor sale, mulți dintre protiști absorb cele mai diverse substanțe care cad pe drum, dintre care multe nu pot servi deloc ca material nutritiv, cum ar fi, de exemplu, particule de namol, granule de nisip, fragmente de sticlă , etc În ceea ce privește acele microorganisme care se hrănesc

efectiv cu anumite substanțe, atunci în absorbția lor a unui anumit tip de hrană, potrivit lui M Verworn, nu se vede altceva decât chimiotropism În fine, în ceea ce privește astfel de fenomene, în care microorganismele se hrănesc cu ființe vii, atunci nu este nevoie să recunoaștem nici aici un act de alegere conștientă Problema este mai ușor de explicat Protis-, absorbi vii doar organisme în mișcare, iar motivul pentru care captează organisme vii nu constă în nimic altceva, ci în stimularea mecanică a acestora prin atingere Aceiași protiști care se hrănesc cu organismele vii asimilează și substanțe anorganice, dacă, cu ajutorul acestora din urmă, li se aplică o iritație asemănătoare cu cea produsă de organismele vii Deci, de exemplu, dacă un corp indiferent, cum ar fi o fibră de hârtie sau un fir de păr subțire, este adus în contact cu pseudopodul Actinosphaerium Eichhornii și pus să se miște prin suflare sau atingere *) A, Binet, op cit , p Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV pin, atunci acest corp este rapid atras de protoplasma pseudopodei și apoi încetul cu încetul este preluat de protoplasma în sine "Acesta și experimente asemănătoare", spune M Verworn, " arată foarte clar că cauza directă a alimentației este doar iritația mecanică, astfel încât nu se poate pune problema alegerii alimentelor în sensul propriu" *) Cum privește Binet aceleași fenomene? Potrivit lui Binet, majoritatea mișcărilor microorganismelor sunt răspunsuri directe la stimulii din mediu Există însă și acte mai complexe, constatate mai ales în fenomenele de nutriție În fiecare dintre aceste acte, Binet distinge patru momente: i) perceperea unui obiect exterior;) alegerea între mai multe materii;) perceperea poziţiei lor în spaţiu^) mişcări efectuate în scopul fie de a se apropia de corp şi de a-l apuca, fie de a fugi de el "Nu putem", spune Binet, "decizi dacă aceste diverse acte sunt însoțite de conștiință sau dacă sunt efectuate ca simple procese fiziologice" **) În special, în ceea ce privește primul dintre aceste momente, percepția corpului extern, apoi la protistele inferioare acest act este rezultatul iritației directe din corpul străin prin atingerea protoplasmei protistului Dar în raport cu formele superioare, se poate presupune că pot percepe obiecte la distanță și, prin urmare, fără atingere În ceea ce privește fenomenul alegerii, potrivit lui G Binet, acesta este unul dintre cele mai întunecate fapte și este greu de interpretat fără a cădea în antropomorfism Binet admite aici posibilitatea chimiotropismului, dar departe de a fi de acord să explice totul numai de el Al treilea moment - percepția poziției în spațiu - merită o atenție deosebită Unii protiști posedă în mod direct capacitatea de a determina direct poziția unui obiect în spațiu Astfel, de exemplu, Didinium percepe cu acuratețe poziția prăzii pe care o urmărește, pentru că se adaptează, ca un vânător, și o lovește cu săgețile înțepătoare În sfârșit, în ceea ce privește al patrulea moment, faza motorie, multe mișcări de micro- *) M Verworn, op cit , S - **) A Binet, op cit p , - Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOG CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME organismele, potrivit lui Binet, nu sunt simple acte reflexive, ci mișcări adaptate unui scop Aceste mișcări nu se explică prin simpla iritabilitate celulară *) Astfel, Binet este destul de gata să admită că unele dintre mișcările observate în procesul de mâncare au un caracter psihic Dar și mai remarcabilă, în opinia sa, este prezența unui element psihic în procesul de reproducere În ceea ce privește procesul de reproducere, atunci se acordă o atenție deosebită fenomenelor care preced actul de conjugare Am vorbit deja în detaliu despre aceste fenomene și, prin urmare, nu le vom descrie acum Să spunem doar că Binet recunoaște existența în microorganisme a unui fel

de curtare a masculilor pentru femele, care, desigur, presupune participarea unui element psihic aici și apropie direct acest fenomen de fenomene analoge observate la animalele superioare Și mai remarcabil i se pare procesul de unire a spermatozoidului cu elementul feminin Este pe deplin de acord cu Balbiani, care spune: "În ceea ce mă privește personal, cred că spermatozoizii nu se mișcă orbește, ci se supun unui anumit impuls intern care îi direcționează către un anumit scop" **) Potrivit lui Binet, elementele sexuale, și în special spermatozoidul, dintre organismele unicelulare au cele mai dezvoltate funcții mentale Actul de apropiere a testiculului, care este adesea umezit la mare distanță de elementul masculin, lungimea căii, obstacolele pe care trebuie să le depășească aici - toate acestea sugerează abilități la spermatozoid care nu pot fi explicate prin simpla iritabilitate "* **) Nu există nimic despre procesul de fertilizare la M Verworn, dar în schimb găsim la el o considerație detaliată a ultimului proces pe care îl atingem - procesul de construire a unei cochilii de o anumită formă și din anumite substanțe După cum am spus deja, la unii dintre protisti, construcția cochiliei se realizează prin izolarea substanței proto- *) Ibid , p ibb- **) Ibid , p ***) Ibid , p Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV plasmă pe suprafața corpului protistului În acest caz, învelișul ia forma corpului unui microorganism și aici, desigur, nu poate fi vorba despre participarea proceselor mentale conștiente Dar există cazuri, pe care le-am descris deja, în care microorganismele construiesc o înveliș cu o formă diferită de cea a corpului lor și din materiale complet străine Potrivit lui M Verworn, aceste procese se desfășoară mecanic, fără nicio participare a acțiunilor conștiente Astfel, pe baza propriilor experimente, susține că unii pro-tiști încep să construiască o coajă sub influența unor stimuli mecanici din substanțe situate aleatoriu în apropierea lor și asimilează acele materiale care aderă mai ușor la extremitățile lipicioase ale acestora organisme "Proprietățile suprafeței pseudopodelor, aderența mai mare sau mai mică și capacitatea de a reacționa la iritare și, în principal, calitățile materialului de coajă disponibil", spune M Vervorn, "explic faptul că cochiliile unor forme sunt construite din anumite materiale și nu există absolut niciun m ѣsta pentru procesele mentale" *) M Vervorn demonstrează inconștiența proceselor de construcție a microorganismelor prin următorul experiment Dacă o parte a carcasei este îndepărtată cu o lancetă, Diftlugia va dura câteva săptămâni fără a face nici cea mai mică încercare de a remedia defectul Astfel, "puteți diseca întreaga carcasă a DifflLugia și nu va construi una nouă Protistul continuă să trăiască, toate funcțiile sale sunt normale, materialul de construcție este perceput într-o cantitate foarte mare și, totuși, nu este folosit pentru a construi o nouă carcasă Toate acestea indică faptul că construcția cochiliei este un fenomen care însoțește doar procesul de divizare Dacă Difflugia ar avea capacitatea de a alege în mod conștient materiale de construcție și de a construi o coajă la fel de conștient, și dacă o reprezentare conștientă (forma) a unei carapace ar plutea în fața ei, atunci după căderea vechiului ar începe să construiască una nouă Dar nu prea observăm Deci, conchide M Vervorn, fenomenul construirii unei cochilii, precum si fenomenul asimilarii ♦) M Verworn, op cit , S Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOG CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME hrana nu trebuie legată de procese mentale superioare, deoarece aceste fenomene pot fi reduse la simple efecte asupra iritațiilor externe *) Acestea sunt opiniile lui M Verworn asupra mișcărilor mai complexe observate la microorganisme Din prezentarea de mai sus, la prima

vedere, putem concluziona că M Vervorn, negând manifestarea funcțiilor mentale superioare în aceste mișcări, recunoaște totuși caracterul lor mental, care le deosebește complet de fenomenele pur materiale Dar poate părea așa doar la prima vedere Dacă urmărim concluziile ulterioare ale lui M Vervorn, vom vedea că ideea lui despre natura mișcărilor microorganismelor este foarte ciudată, iar aceste mișcări, în opinia sa, au foarte puține în comun cu ceea ce numim de obicei mental Potrivit lui M Verworn, în procesele care au loc în microorganisme, participă atât nucleul, cât și protoplasma, sau, mai degrabă, fiecare particulă elementară de materie vie Baza mișcării acestor particule elementare de protoplasmă este dată în procese moleculare deosebite Procesele moleculare ne prezintă o muncă care nu se pierde niciodată Mișcarea fiecărei particule elementare este o expresie a modificărilor moleculare care au loc în ea Așadar, presupunerea unor procese nemateriale care ar trebui să producă mișcarea protiștilor și să fie ceva intermolecular, cu toate contradicțiile la care duce, este complet de prisos **) Astfel, aceste procese primitive din domeniul protiștilor, care stau la baza mișcărilor automate, impulsive și reflexive, sunt identice cu procesele moleculare ale protoplasmei și, prin urmare, cele mai primitive procese mentale sunt procese moleculare din particulele elementare ale protoplasmei ***) Deci, ultimele cauze ale proceselor mentale originale trebuie căutate în proprietățile fiecărei molecule Prin urmare, fiecare proces molecular, fiecare schimbare în starea moleculară *) Ibid S **) Ibid s ***) Ibid S - Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV orice substanţă poate fi direct analogizată cu procesul mental al formei celei mai primitive Atunci când o picătură de ulei de vitriol pe suprafața unei soluții de sifon face mișcări amiboide, eliberează lăstari și îi reabsoarbe, cauzele acestui proces nu sunt fundamental diferite de cele care, într-o amibă vie, produc pseudopodii târâind, eliberând și retragând etc diferența aici este doar cantitativă, în complexitatea proceselor cauzale *) Deci, nu există nicio diferență esențială între fenomenele fiziologice și cele mentale, la fel cum nu există nicio diferență între organic și anorganic Fenomenele vieții, în special metabolismul și procesele mentale, nu sunt practic altceva decât procese de natură anorganică, care diferă doar într-o mai mare complexitate După cum procesele de viață la om se referă la procesele din celulă, așa cum procesele din celulă se referă la procesele din particulele de protoplasmă, tot așa procesele de viață ale acestora din urmă se referă la procesele oricărei molecule Dacă procesele vieții nu se manifestă într-un mod vizibil, atunci nu există nicio diferență esențială între un corp organic și un amestec de material anorganic Un rotifer uscat diferă de o bucată de piatră nu mai mult decât aceasta de o piatră de alt fel **) Deci, potrivit lui M Ferworn, fenomenele mentale din lumea organică pot fi reduse la procesele materiei În ceea ce privește, în special, procesele mentale din domeniul protiștilor, ele sunt puntea de legătură care leagă procesele chimice din natură anorganică cu viața mentală a animalelor superioare, căci aceasta din urmă este o dezvoltare directă a primelor ***) Astfel, M Vervorn, în vederile sale metafizice, este un monist cu o căptușeală materialistă Potrivit lui, procesele moleculare stau la baza tuturor fenomenelor care au loc în lume Nu există nici organic, nici psihic, în sensul propriu, ci există un singur anorganic În ceea ce privește așa-numitele fenomene organice, inclusiv aici și psihicul, atunci toate acestea sunt numai *) Ibid S **) Ibid ***) Ibid S Biblioteca "Runivers" LSIKH PHYSIOL G CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME o vedere mai complexă a

proceselor moleculare de bază care au loc în natura anorganică Cum privește Binet cauzele fenomenelor pe care le-am descris? Prezentându-și părerile asupra celor mai importante procese organice, am spus deja că nu este de acord să explice toate aceste procese numai prin cauze fizice și chimice Dimpotrivă, am menționat în repetate rânduri că el vede prezența proceselor conștiente, mentale, în multe mișcări ale microorganismelor, în special în fenomenele de selecție și reproducere a alimentelor La finalul lucrării sale, certându-se cu Richet, care încearcă să reducă toate procesele organice la fenomene fizice și chimice, Binet insistă din nou asupra existenței independente a fenomenelor fiziologice și mentale în microorganisme "Pentru a dovedi complexitatea proceselor mentale, merită amintit, spune el, existența capacității de a alege, manifestată în căutarea hranei și în fenomenele de conjugare Această alegere este un fenomen capital Poate fi considerată o proprietate caracteristică a funcțiilor sistemului nervos Puterea de alegere poate fi privită ca un criteriu al capacității psihice, după cum a subliniat Romani Mergând mai departe, am putea spune că alegerea însumează proprietățile celulei nervoase la fel cum iritabilitatea însumează proprietățile celulei musculare Puțin mai departe Binet spune că această proprietate a protoplasmei de a alege între mulți stimuli este o proprietate fiziologică În sfârșit, rezumând tot ce s-a spus, el afirmă că fiecare microorganism are o viață psihică, a cărei complexitate depășește limitele iritabilității celulare și nu este epuizată de legile acestuia din urmă **) Astfel, Binet, spre deosebire de M Verworn, distinge clar în baza fenomenelor de mișcare observate la microorganisme, trei feluri de cauze: fizico-chimice, fiziologice și psihice, și încearcă să le evidențieze pe ultimele, adică mentalitate Cum ar trebui să tratăm aceste concluzii aproape diametral opuse ale celor doi oameni de știință? A caror *) A Binet, op cit p **) Ibid p ' Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV din partea avantajului, este de partea celui care distruge diferența esențială dintre organic și anorganic, material și spiritual, sau de partea celuilalt, care vede prezența unui element mental conștient chiar și în procese organice elementare și recunoaște în microorganisme un psihic foarte complex? Înainte de a răspunde la această întrebare, trebuie să spunem câteva cuvinte despre metoda folosită de ambii oameni de știință, și în principal de Binet Această metodă este de a observa mișcările microorganismelor și de a le interpreta în funcție de mișcările analoge ale animalelor superioare și ale omului Astfel, metoda în sens logic este analogia Dar acest dispozitiv logic, după cum știm, nu se poate lăuda că rezultatele obținute cu ajutorul său se disting printr-o fiabilitate incontestabilă Dacă pot exista erori în acele cazuri când se construiește o analogie între fenomene de același ordin, de exemplu, în studiul fenomenelor anorganice sau, dimpotrivă, în sfera proceselor special mentale la oameni, atunci cu atât mai mult este posibilitatea de concluzii eronate în acele cazuri când fenomenele investigate sunt observate la fiinţe destul de diferite Așa este și în acest caz, în chestiunea mișcărilor microorganismelor În judecățile despre cauzele acestor mișcări, este foarte ușor să cădem în extremele concepției antropomorfe De fapt, putem ști doar în mod direct despre cauzele propriilor noastre mișcări, adică, cele care apar în zona conștiinței noastre Dar la urma urmei, mișcările observate la microorganisme nu pot face obiectul unei percepții directe pentru conștiința noastră și, prin urmare, neputând cunoaște motivul real al acestora, putem cădea în eroarea de a le recunoaște un caracter mental superior în acelea cazuri în care sunt foarte asemănătoare cu mișcările

umane corespunzătoare, deși, de fapt, ele pot fi explicate complet fără participarea proceselor mentale superioare În opinia noastră, Binet cade în această eroare a antropomorfismului atunci când recunoaște un caracter mental în spatele anumitor procese pur organice Acest lucru este valabil mai ales pentru explicația sa despre procesul de conjugare Potrivit lui Binet, actul de unire este precedat de acțiuni foarte asemănătoare cu acțiunile conștiente ale unui superior Jurnalul PSYCHO'PHYSIO CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME de animale sau chiar oameni În opinia noastră, această afirmație este foarte riscantă Suntem mai degrabă pregătiți să presupunem că toate aceste fenomene sunt explicate mai bine fiziologic decât psihologic Desigur, nu cunoaștem motivul pentru care masculul tinde spre femelă și, înainte de a se conecta cu ea, face anumite mișcări, dar, după toate probabilitățile, motivele pentru aceasta se află într-un fel de atracție de natură special fiziologică, cum ar fi o afinitate chimică, deși, desigur, deloc identică cu el Acest lucru trebuie spus în special despre cauza efortului elementului masculin - spermatozoidul - către testiculul feminin, unde Binet este, de asemenea, gata să recunoască prezența unui element mental Dar până la urmă, Binet însuși recunoaște semnificația experimentelor lui Pfeffer, care a reușit să constate faptul că în plantele de împerechere în secret spermatozoizii se apropie de locul fecundației din motive pur chimice *) Adevărat, acesta este un fapt al vieții vegetale, dar este și un fapt biologic și nu există aproape o diferență profundă între acesta și motivele efortului spermatozoidului către elementul feminin la ființele organice inferioare sau microgonidiumul către macrogonidium la protistii pe care i-am descris Astfel, ni se pare că Binet exagerează complexitatea vieții mentale în rândul protiștilor Desigur, nu negăm prezența acestei vieți în ele într-o formă elementară, sub forma unui impuls vag, dar natura conștientă a acestei vieți este supusă unei puternice îndoieli Ni se pare că toate mișcările descrise ale microorganismelor sunt explicate mai convenabil parțial pe o bază fizico-chimică și, în principal, pe o bază fiziologică De fapt, fenomene precum dorința unor microorganisme de oxigen sau alți agenți fizici și chimici similari și, dimpotrivă, o îndepărtare vizibilă a altor substanțe, în opinia noastră, pot fi explicate pe deplin fizico-chimic, adică, recunosc, în cuvintele lui M Ferworn, chemotropismul pozitiv sau negativ Același lucru trebuie spus și despre alte fenomene tropicale Și pot fi explicate prin recunoașterea unei relații fizico-chimice speciale între protoplasma microorganismelor și special cunoscute *) A Binet, op cit R Întrebări de filosofie, carte N VINOGRADOV stimuli digitali Astfel, majoritatea mișcărilor cauzate de stimuli externi își găsesc explicația în fenomene fizice și chimice Dar Desigur, o explicație fizico-chimică este departe de a fi suficientă Asemenea mișcărilor cauzate de stimuli, așa, în special, așa-numitele mișcări voluntare - fie în forma lor originală, ca contracție și întindere, retragere sau eliberare de pseudopodii, fie într-una mai complexă, ca fenomene de alegere a alimentelor, fertilizare, construcția de învelișuri etc , - nu poate fi explicată pe deplin numai prin procese fizico-chimice Pentru o explicație satisfăcătoare a acestora, este necesar să se admită, alături de legile fizice și chimice, existența unor legi biologice speciale inerente doar materiei vii Cum să explicăm faptul că anumite microorganisme se hrănesc cu anumite tipuri de substanțe, sau că spermatozoidul se mișcă ferm într-o anumită direcție spre elementul feminin, nu putem spune nimic cert în prezent Putem spune, totuși, că este dificil să presupunem aici o

alegere mentală conștientă, dar este cel mai firesc să presupunem existența unei legături speciale, încă neexplicate, între compoziția materială a protoplasmei și nutrient, sau între masculin și elementele sexuale feminine Ce fel de conexiune este aceasta, din nou nu putem da un răspuns exact Putem spune doar că are o oarecare analogie în afinitatea chimică, deși este departe de a fi identică cu ea Fie că există procese pur mentale aici, nu putem spune nimic cert despre aceasta, deși suntem înclinați să răspundem mai degrabă în sens afirmativ Dar presupunând aici prezența unor procese mentale elementare, precum o senzație sau un impuls vag, le distingem strict atât de fenomenele fizico-chimice, cât și de cele specific fiziologice În acest caz, nu suntem deloc de acord cu M Fervorn, care aduce în prim-plan punctul de vedere monist și identifică cauzele tuturor acestor mișcări, indicând baza lor în mișcarea unei particule sau molecule elementare separate În opinia noastră, este necesar să facem o distincție strictă între fenomenele psihicului și fenomenele materialului Nu ne întrebăm ce stă la bază Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOG CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME Fie că aceste fenomene sunt o singură entitate sau două principii complet independente, aceasta este o chestiune de metafizică, nesupusă soluției experimentale Ne mulțumim să afirmăm faptul dualismului empiric, potrivit căruia fenomenele psihice constituie o zonă cu totul diferită de fenomenele materiale Dintre acestea din urmă, i e fenomene materiale, facem din nou o distincție între fenomenele fizico-chimice și cele biologice sau, mai precis, fiziologice Natura anorganică ne prezintă un exemplu de fenomene de primul fel, în timp ce natura organică, alături de procesele fizice și chimice, include fenomene de natură biologică deosebită, destul de diferite de fenomenele fizice și chimice, deși diferența în ultimul caz, de desigur, este departe de a fi atât de mare ca între fenomenele mentale și cele materiale În special, în ceea ce privește mișcările observate la microorganisme în timpul diferitelor procese organice, este mai probabil să fim de acord să recunoaștem în spatele lor nu atât un caracter psihologic, cât și un caracter fiziologic În același timp, înțelegem termenul "fiziologic" în sensul cel mai larg, incluzând aici și fenomene morfologice Dacă asimilăm acest punct de vedere, atunci multe lucruri care sunt de neînțeles și misterioase la prima vedere pot fi explicate foarte simplu Să luăm, de exemplu, fenomenul alegerii alimentelor, sau asimilarea anumitor nutrienți de către anumite microorganisme Aparent, acest fenomen dovedește prezența în microorganisme a unei capacități conștiente de a distinge și, astfel, se pretează doar la o explicație psihologică Dar, de fapt, explicația fenomenului, cel puțin la unele microorganisme, este mult mai simplă Conform investigațiilor amănunțite ale Monei, ciliatii cunoscuți iau un anumit material nutritiv, nu ca urmare a unei alegeri conștiente, ci pur și simplu în virtutea unui aranjament special al gurii, în virtutea căreia nu pot lua niciun alt aliment Astfel, ceea ce presupune pentru sine o interpretare mentală complexă se explică simplu fiziologic, și anume prin trăsăturile morfologice ale microorganismelor Și iată un alt exemplu, împrumutat din studiile recente ale Prof Shevyakov și referitor la mișcarea progresivă a gregarinei Această mișcare a fost explicată anterior prin activitatea activă a celor mai simple su- * Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV schistv Dar prof Shevyakov respinge această explicație și prezintă chestiunea mult mai simplu În opinia sa, cauza mișcării gregarinei trebuie căutată în formarea de mănunchiuri de filamente gelatinoase, care sunt secretate în timpul mișcării gregarinei și formează împreună

o tulpină sau picior gelatinoasă Însuși procesul mișcării poate fi reprezentat astfel "Gregorina secretă fire transparente, gelatinoase sau mucoase, care se întăresc curând; acestea din urmă se lipesc de suprafaţa pe care se află sau se mişcă gregarina Formată astfel (dintr-un set de fire), tulpina devine, datorită eliberării ulterioare a materiei, din ce în ce mai lungă, iar din moment ce este atașată de plan, trebuie inevitabil să aibă loc o mișcare progresivă înainte a gregarinei "*) Iată o explicație care este complet străină oricăror presupuneri psihologice și se mulțumește numai cu cauzele fizice și fiziologice Evident, o interpretare fiziologică similară poate exista în raport cu multe alte fenomene misterioase, deși, desigur, în prezent suntem foarte departe de o explicație complet satisfăcătoare chiar și a celor mai tipice dintre aceste fenomene Dacă trebuie să răspundem la întrebarea pusă mai sus: pe ce parte ne înclinăm în judecata noastră cu privire la cauzele mișcărilor microorganismelor - de partea lui M Verworn sau de partea lui Binet, atunci vom răspunde în felul următor Nu suntem de acord cu M Ferworn în măsura în care el pornește din concepțiile sale moniste și nu face o diferență semnificativă între organic și anorganic, între mental și material Dimpotrivă, suntem de acord să-l urmăm în explicația sa a multor fenomene în mișcările microorganismelor prin cauze fizico-chimice și biologice, fără participarea unor procese mentale complexe - Cât despre Binet, suntem foarte prudenți cu afirmația sa că în mișcările microorganismelor se constată un psihic foarte complex și, dimpotrivă, suntem pe deplin de acord cu el că fenomenele organice nu pot fi explicate prin cele fizice și chimice cunoscute nouă singur *) Shevyakov V "La biologia protozoarelor" Supliment la LXX\r v Note ale Academiei de Științe Biblioteca "Runivers" PSIHO-FIZIOLOG CERCETARE PRIVIND MICROORGANISME procese și că ele, prin însăși natura lor, sunt fenomene nu atât fizico-chimice, cât fiziologice, sau specific biologice Care este semnificația științifică a acestor investigații atente ale fenomenelor vitale în microorganisme? Ele pot avea implicații pentru două discipline, psihologie și biologie În aceste studii, ei se gândesc să găsească, așa cum am spus deja, date serioase pentru rezolvarea unora dintre principalele probleme ale psihologiei și biologiei Să vedem acum dacă rezultatele obținute justifică speranțele puse în aceste investigații În opinia noastră personală, succesul acestor studii nu este distribuit în mod egal între psihologi și biologi, deși primii, aparent, și-au pus speranțele în aceste studii mult mai mult Ni se pare că în raport cu psihologia aceste investigaţii au doar o semnificaţie negativă Într-adevăr, ce afirmă ei? Cel mai mult pot pretinde recunoașterea în microorganisme a celor mai elementare procese mentale Dar acest fapt cu greu poate arunca o lumină asupra naturii vieții psihice La urma urmei, fenomenele mentale ne sunt cel mai bine cunoscute din conștiința imediată; în ceea ce priveşte existenţa lor la alţi oameni sau chiar la fiinţe inferioare, concluzionăm întotdeauna despre ele numai prin analogie cu propriile stări mentale Astfel, cea mai sigură sursă de informații psihologice va fi întotdeauna conștiința de sine personală a unei persoane, și nu acele mișcări misterioase și bizare care se observă printre protiști Aceste mișcări nu ne sunt cunoscute în mod direct și nu vom putea niciodată să le reprezentăm sursa atât de clar pe cât putem face în raport cu propriile noastre stări de spirit Da, în sfârșit, ce procese mentale reale observăm la protisti? Acestea sunt mișcări reflexive, impulsive și automate Dar toate aceste mișcări sunt de obicei efectuate inconștient sau cu cea mai minimă participare a conștiinței Studiul acestor fenomene nu poate

fi în sine deosebit de fructuos pentru dezvoltarea psihologiei, ca știință în primul rând, dacă nu exclusiv, a fenomenelor conștiente Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV În special, în ceea ce privește mișcările impulsive și automate, în sensul că sunt înțelese de M Verworn, atunci, după părerea noastră, nu există nimic mental în ele De fapt, ce element psihic deosebit putem vedea în fenomenul mișcării membrelor la un făt uman, sau cu atât mai mult în fenomenul bătăilor inimii? În opinia noastră, aceste fenomene nu sunt deloc de ordin psihologic, ci de natură fiziologică, la fel ca acele diverse procese care se observă la microorganisme şi pentru explicarea cărora M Vervorn dă exemplele amintite de mişcări impulsive şi automate Prin urmare, se deschide o semnificație pozitivă pentru biologia studiilor menționate ale fenomenelor vitale la microorganisme Ni se pare că rezultatele acestor studii ar trebui să confirme ideea necesității de a stabili legi special biologice care să explice majoritatea fenomenelor descrise Am spus deja că mișcările microorganismelor sunt în cea mai mare parte de natură fiziologică sau special-biologică, în care ele diferă în mod clar atât de fenomenele mentale, cât și fizico-chimice Sarcina cercetărilor ulterioare, atât în acest domeniu, cât și în domeniul fenomenelor biologice în general, este de a găsi și stabili cu fermitate acele legi care să explice pe deplin aceste fenomene Faptul că aceste fenomene sunt independente, în sensul că nu pot fi identificate nici cu fenomene psihice, nici fizico-chimice, a fost ferm stabilit de cercetările anterioare, iar acum este necesară formularea acestor legi independente ale fenomenelor biologice S-a făcut încă foarte puțin în știință cu privire la această problemă Cercetările recente asupra microorganismelor reprezintă un material extins pentru biologi în dezvoltarea legilor biologice problematice, iar aceasta este semnificația pozitivă a acestor studii pentru științele biologice N Vinogradov *) Aici trebuie să atingem problema metodei de investigare a fenomenelor biologice și să acordăm atenție unor curente din știința naturală modernă precum neovitalismul și fenomenele conexe Cititorii vor găsi o discuție detaliată despre aceste subiecte în următorul nostru eseu; "Mecanism biologic și materialism" Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE I Recenzie de cărți F A Lange Geschichte des Materialism us und Kritik Seinei-Bedeutung in der Gegenwart ;-te Auf Leipzig Lucrarea binecunoscută a lui Lange despre istoria materialismului este suficient de familiară publicului rus, astfel încât să ne limităm aici doar la scurte observații asupra trăsăturilor noii ediții Ediția a cincea se deosebește de cele anterioare prin faptul că este prevăzută cu o introducere biografică scrisă de N Cohen și trei articole ale aceluiași savant, care ar trebui să servească drept continuare și completare la opera lui Lange În nota sa biografică, Cohen oferă o scurtă caracterizare a lui Lange ca om și gânditor, referindu-se pentru mai multe detalii la biografia recent publicată a regretatului filosof (Ellissen Fr Alb Lange Eine Lebensbeschreibung) Lucrarea lui Lange nu este atât o istorie a unei tendințe filozofice binecunoscute, cât o încercare de a studia critic înseși principiile acestei tendințe Pe baza Criticii rațiunii pure, fiind, în cuvintele lui Cohen, adevăratul "apostol al perspectivei lumii kantiene", Lange a rămas de-a lungul vieții sale credincioși principiilor acelui "idealism critic" căruia orice cunoștință apropiată cu filosofia lui Kahn conduce inevitabil Pornind de la subiect, el nu a putut să nu admită că toate ideile noastre despre lumea exterioară, despre materie și forțele și legile care o guvernează, sunt doar produse ale spiritului nostru, organizării noastre psiho-fizice

Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE Prin urmare, orice materialism consistent, care operează în realitate cu reprezentări, numai în virtutea acesteia poartă deja în sine începutul auto-descompunerii, astfel încât întreaga istorie a materialismului servește drept cea mai bună justificare pentru idealism, idealism real, adică critic Din acest punct de vedere, toată metafizica se transformă într-o critică a rațiunii pure, în sensul kantian al cuvântului; Cât privește acel concept de metafizică, la care Kant se referă în secțiunile a -a și a -a din "antinomiile rațiunii pure", Lange, eliminând această metafizică din domeniul filosofiei teoretice, îi acordă locul cuvenit alături de religie și artă În trei dintre articolele sale, anexate celui de-al doilea volum al Istoriei materialismului, Cohen abordează ultimele fenomene și tendințe din domeniul direcției filosofice căreia îi este dedicată cartea lui Lange Totuși, nu se poate să nu regrete că, în scurta sa recenzie, autorul dedică prea mult spațiu prezentării propriilor opinii în loc să ofere o imagine mai mult sau mai puțin coerentă a ceea ce este materialismul modern și a ceea ce s-a declarat acesta în cele două decenii de după moartea sa Lange (decedat în) În primul articol (Verhãltniss der Logik zur Physik), autorul se oprește cu precădere asupra lucrării lui Hertz (Hertz): "Investigație privind transmiterea energiei electrice", în care afirmă o tendință clară de convergență cu filozofia idealistă, care a constatat exprimarea în cadrul însuși a principiilor ъ principale ale mecanicii În alte două articole care tratează chestiuni de etică (relația eticii cu religie și cu politică), Cohen, rămânând fidel spiritului neo-kantianismului, dovedește necesitatea traducerii religiei în etică, care singura poate sancționa credințele dogmatice ; În ceea ce privește viața politică, punerea în aplicare a normelor etice în ea este, potrivit autorului, o condiție esențială pentru rezolvarea cu succes a problemelor socio-economice moderne și numai unul poate elimina materialismul îngust și dogmatic din domeniul relațiilor de viață V Savodnik Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Și Zece Filosofia franceză din prima jumătate a secolului al XIX-lea Tradusă din a -a ediție franceză de Yu V , editată de E Vaskovsky Publicarea Librăriei Juridice N K Martynov Sankt Petersburg Acesta este titlul traducerii în rusă a celebrei cărți a lui Taine Les philosophes classiques du XIX siècle en France Această operă tânără, ferventă și strălucitoare se remarcă în mod clar dintr-o serie de studii despre istoria filozofiei prin tonul său neobișnuit, originalitatea extraordinară a metodei, stilul plin de viață și pictural Scrisă nu numai în scopul unei prezentări obiective și unei critici calme a sistemelor filosofice din Franța acestei perioade, ci inspirată și dictată de dorința de a polemiza cu ele, este impregnată de profundă ironie și vitriol și ridiculizează și infirmă fără milă erorile de spiritism şi eclectism Taine ia sub protecția sa vederile senzualiste ale secolului trecut și, fără a le împărți pe deplin, indică adevărul pe care acestea îl conțineau și reflectă reproșurile nemeritate care au fost trimise cu atâta abundență de reacția care a venit în prima jumătate a secolului al XIX-lea Spre deosebire de viziunea banală, considerând filozofia și interesul față de ea nu proprietatea unei vârste mature, ci a unui tânăr curios și dezinteresat, Taine are în minte cititorii tineri și le vorbește în limba lor Fascinant și inteligent, el demonstrează că senzaționalismul nu este deloc vinovat de imoralitate, că nu argumentele științifice, ci cele pur lumești, sunt înaintate împotriva materialismului, că filosofia caută numai adevărul și nu trebuie constrânsă de niciun fel de considerații străine; se indignează pe Roya Colar pentru atacurile

sale bine intenționate la adresa scepticismului, pentru înfrânarea gândirii umane și "introducerea unui element polițist în filozofie" (p); nu-și ascunde atitudinea disprețuitoare față de asemenea preoți ai filozofiei de stat precum era Cousin Dar în lupta sa cu spiritul general al învățăturilor recunoscute oficial și cu influența lor dezastruoasă, care distruge orice independență a gândirii, Taine nu se limitează la un singur apel către minți libere și curajoase - el se apropie de orice sistem și, dacă nu tot, atunci cel puțin cel mai central și în același timp cel mai slab Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE își supune punctele unei analize și critici subtile din punctul de vedere al propriei teorii psihologice și epistemologice; el conturează deja în relief acele opinii care mai târziu s-au găsit în continuare dezvoltate în tratatul său De l'intelligence În plus, ca și în scrierile sale ulterioare, el subliniază semnificația mediului și înclinația predominantă a scriitorului, se oprește în detaliu asupra biografiei interne a gânditorilor de interes pentru el și este mai mult un istoric al filosofilor decât al filosofiei În fața noastră se ridică, parcă în viață, imaginile lui Roye Colyard, Maine-de-Birand, în special Cousin și Jouffroy; Taine dezvăluie adevărata lor viață spirituală, ascultă cu urechea visurile lor cele mai lăuntrice și arată nașterea credințelor lor filozofice El, poate, chiar le analizează prea mult în detaliu și mult timp pentru a pătrunde în toate curbele organizării lor mentale; nu este mulțumit de Cousin ca filozof, îl consideră atât ca istoric și biograf, ca om de știință și filolog; el nu pierde din vedere nicio circumstanță secundară, dacă doar acestea oferă material recunoscător narațiunii sale pitorești În expunerea lui Taine, acest sau acel sistem nu este ceva extern și accidental pentru filosof, nu, este strâns și organic legat de el, decurge direct din cercul și depozitul gândurilor, sentimentelor și simpatiilor sale, trebuie să fie exact ceea ce este este, este și nu tolerează cea mai mică schimbare Ar putea mintea lui Cousin lipsită de profunzime și predispusă la retorică să dezvolte altceva decât o filozofie eclectică, care nu necesită nici propria sa creativitate, nici puterea de analiză și poate servi convenabil diverselor curente sociale? Sufletul nobil, dornic și religios al lui Jouffroy ar fi putut avea vreo altă aspirație decât aceea de a cunoaște scopul și scopul vieții umane? Doar un talent literar rar i-a permis lui Taine să exprime învățăturile filozofice într-un mod atât de ciudat și să le aducă nu într-o conexiune artificială, ci într-o legătură naturală cu fizionomia intelectuală și morală a creatorilor lor Adevărat, cititorul nu va putea obține o cunoaștere completă și exactă cu întreaga filozofie franceză a perioadei luate în considerare din cartea lui Taine și este imposibil să o studieze din această lucrare, doar din acest motiv Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE că Taine, transmițând sistemele altora, nu se poate renunța la el însuși, le împletește cu propriile sale opinii și, deși nu se ferește de citate, lasă totuși amprenta stilului său personal și a particularităților sale mentale asupra poveștii sale; În spatele fiecărui filozof, Taine însuși se zărește și nu te părăsește nicio clipă fără îndrumarea și comentariile lui, fără critica lui atentă Pentru asta nu există nimic mai luminos și mai clar decât expunerea lui Taine; ea pătrunde în profunzimile unui anumit filozofem, explică toate laturile sale întunecate și traduce într-un limbaj general accesibil tezele sale uneori vagi și intimidante; el arată concretul sub abstract și testează validitatea formulelor abstracte prin nenumărate și convingătoare exemple Taine depune toate eforturile pentru a-și prezenta cu ușurință și imperceptibil ascultătorii la

niveluri înalte de gândire filozofică Pentru aceasta el, evitând orice rutină, trage din sursa inepuizabilă a metaforelor și figurilor sale elegante, întrerupe discuția armonioasă cu dialoguri ale personajelor fictive, creează simultan tablouri și scene întregi, își diversifică paginile cu un element dramatic și fictiv, astfel încât uneori pare ca nu citesti o carte dar asculti conversatia gratioasa si neobosita a unui om foarte inteligent Desigur, se poate face cu ușurință fără aceste împodobiri, iar un gând serios vorbește de la sine fără a avea nevoie de o astfel de coajă pestriță; desigur, pentru a vorbi despre metodă, nu este necesar, așa cum face Taine, să inventeze personalitățile lui Pierre și Paul (p), să le deseneze portretele, să descrie mobilierul caselor, să le croiască costumele; dar cu Taine totul iese atât de ușor și firesc, încât nu se poate mormăi la el pentru această abundență de cuvinte de prisos, care, de altfel, sunt foarte frumoase și fac lectura ușoară și atractivă În plus, cu culorile imaginilor și culorilor sale, Taine nu acoperă absența ideilor, ci, dimpotrivă, face aceste idei mai tangibile și mai vii Acolo unde este necesar să vorbim precis și matematic definit, Taine știe să facă acest lucru, precum și să picteze cu cuvinte Traducerea în limba rusă a cărții lui Taine ar trebui tratată cu laude necondiționate El este făcut în mod evident abil și cu experiență Biblioteca "Runivers" RECENZIE de cărți mână, transmite toate nuanțele gândirii lui Taine și se citește aproape la fel de ușor și cu aceeași plăcere ca și originalul Y Aikhenwald Armand Sabatier Essai sur immortalite au point de vue du naturalisme evoluționiste XXIX+ Paris Autorul experimentului de mai sus, Sabatier, este cunoscut pentru câteva lucrări destul de capitale în domeniul științelor biologice și, în special, în domeniul zoologiei Caracterul distinctiv al lucrărilor sale este predominarea punctelor de vedere comune și gravitația către întrebările fundamentale ale metafizicii, astfel că studiile sale nu sunt adesea atât de natură științifică specială a cercetării asupra anumitor probleme ale științelor naturii, cât reprezintă un încercarea unui naturalist de a da un răspuns fezabil t asupra principalelor probleme ale biologiei Acest lucru trebuie spus mai ales despre interesantul său Eseu despre viață și moarte, apărut în Același lucru poate fi remarcat într-o și mai mare măsură despre cartea care se află acum în fața noastră Cercetările lui Sabatier reflectă tradiția universității în care este profesor, Universitatea din Montpellier, locul de naștere al lui Barthes și Lorde, unde problema vieții a fost mult timp dezbătută nu numai din punct de vedere științific de specialitate, ci și din punct de vedere filozofic Cartea numită este o serie de lecturi propuse în - la Universitatea din Geneva și Sorbona Întreaga carte, după numărul de prelegeri, este formată din șapte capitole, precedate de o scurtă prefață și urmată de o scurtă anexă Conținutul principal al prefeței este o apărare a științei în general și, în special, a ipotezei evoluției împotriva acelor reproșuri care se aud atât de des împotriva lor, mai ales în timpurile recente Adevărata știință, în opinia autorului, nu își pune deloc ca sarcină rezolvarea tuturor întrebărilor de bază ale minții umane și satisfacerea aspirațiilor fundamentale ale inimii noastre și, prin urmare, toate acuzațiile științei pe care le are nejustificată sarcina sa sunt insuportabile În special, ipoteza evoluției nu merită atât de mult repetată Biblioteca Runiverse RECENZIE carte acuzații de imoralitate, pentru că ea nu consideră deloc forța brută ca fiind principalul factor de evoluție Dimpotrivă, rolul principal în acest proces revine adaptării, iar aceasta din urmă este departe de a fi atât de deschisă oricăror reproșuri din partea etică În

plus, unii evoluţionişti recunosc o tendinţă evolutivă imanentă specială, un fel de idee călăuzitoare, astfel încât selecţia naturală şi factorii similari din procesul de evoluţie joacă doar rolul unor mecanisme simple în implementarea scopului cel mai înalt şi are dezvoltarea de sentimentele morale au o importanță primordială, ceea ce implică necesitatea eradicării treptate a impulsurilor senzuale de bază Въ i ch autorul, după ce și-a declarat concepțiile hilozoistic-moniste (la vie est partout), trece la problema nemuririi, în propriile sale cuvinte, "ca filosof naturalist și independent" ( ) Metoda sa constă într-o "testare riguroasă conștiincioasă a analogiilor și a posibilelor "ipoteze științifice"" ( ) Știința nu respinge nemurirea Ea nu poate nici să o dovedească, nici să o infirme, deoarece această întrebare nu a intrat încă în sfera științei și nu este supusă unei dovezi științifice speciale Dar, în același timp, "știința nu poate dovedi realitatea morții unei persoane" ( ) Domeniul fenomenelor studiate de știință este foarte limitat Sunt multe fenomene misterioase, interesul științific pentru care s-a trezit abia de curând (hipnotism, sugestie, telepatie etc) Studiul acestor fenomene poate avea rezultate bogate și va contribui probabil la soluționarea științifică a problemei nemuririi personale într-unul sau altul sens (mai degrabă pozitiv) - În plus, autorul, exprimându-și convingerile evolutive, afirmă) că evoluționismul cel mai consistent nu are nimic în comun cu materialismul, căci este întotdeauna forțat să recunoască existența lui Dumnezeu ca Creator al lumii și al legilor ei Revenind apoi la subiectul cercetării sale, autorul indică două temeiuri principale pentru credința universală în nemurire - postulate morale și biologice, etice și instinctul de a păstra viața Capitolul tratează despre nemurirea în general, despre nemurirea anorganicului Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE materia organică, nemurirea condiționată a protoplasmei originale și a "plasmei" germinale actuale și conturează caracterul general al vieții de după moarte - Nu tot ceea ce are un început trebuie să aibă un sfârșit Da, nu cunoaștem începutul în sens strict, cunoaștem doar procesul de evoluție, iar a trece prin acest proces nu înseamnă a muri Tot ceea ce reprezintă rezultatul evoluției trebuie, la rândul său, să fie supus unei evoluții ulterioare Materia anorganică este nemuritoare doar în elementele sale, pentru că în corpurile anorganice nu există acea conexiune și armonie strictă care era în protoplasma primitivă și care acum este asumată doar în plasma embrionară, ceea ce explică nemurirea condiționată a acesteia din urmă Nemurirea plasmei embrionare, pe de altă parte, este determinată de mediul extern, cu schimbarea căruia această plasmă este supusă morții Astfel, condiția internă pentru nemurirea fiziologică este o armonie uimitoare în structura materiei organice, iar condiția externă este o anumită relație cu mediul - Viaţa după moarte este continuarea vieţii pământeşti cu proprietăţile sale caracteristice - activitate şi dezvoltare - Apoi autorul face o analiză a personalităţii, ca complex de organisme psihofizice sau individualităţi inferioare, surprinzător interconectate cu subordonarea uneia superioare, iar structura poate servi ca expresie externă a acestei complexităţi mentale combinate sistemul nervos uman În capitolul , autorul, spunând că sistemul nervos, sau, în special, creierul, este doar un instrument al spiritului, își dezvoltă în detaliu punctul de vedere al monismului psihofizic Viața și spiritul sunt pretutindeni; ele sunt încorporate în materia cosmică Sistemul nervos este doar un acumulator al spiritului, a cărui concentrație cea mai mare se află în creier Viața în sens biologic presupune imanența spiritului materiei, ceea ce este dovedit

de însuşi faptul existenţei unei tendinţe evolutive O manifestare elementară a activităţii spirituale poate fi presupusă şi în fenomenele lumii anorganice, astfel încât să nu existe o tranziţie bruscă între forţele naturii şi fenomenele spiritului · Capitolul nu este în legătură directă cu conţinutul particular al capitolelor anterioare şi ale următoarelor, deşi, în general, este strâns legat de principalele opinii filozofice şi ştiinţifice ale autorului Acesta din urmă dezvoltă aici teoria biologică a artei Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE şi indică sursa luptei morale în natura umană Materia este o formă de spirit sau întruparea ei În operele de artă, "o parte din sufletul artistului este fixată într-o formă materială şi senzuală" Impresia profundă primită de la operele de artă se explică prin faptul că "centrii nervoşi sunt capabili să perceapă şi să acumuleze emanaţii psihice de natură estetică" ( ) Nu există o opoziţie completă între spirit şi materie Dacă în realitate există o luptă între nevoile trupeşti şi aspiraţiile spirituale, atunci în acest caz se dezvăluie un antagonism nu între spirit şi corp, ci între nevoile naturii animale inferioare din trecut şi aspiraţiile superioare ale naturii lui prezentul si viitorul "În contemplarea acestei lupte dintre trecutul animal şi viitorul divin trebuie să stea temeiul real al moralităţii evolutive" ( ) Capitolul continuă să trateze problema nemuririi personale Spiritul este inerent materiei şi nu îl menţionăm nicăieri în afara materiei şi, prin urmare, personalitatea umană din viaţa de apoi trebuie să fie atât organică, cât şi psihică în acelaşi timp Pentru a păstra o astfel de personalitate sunt necesare două condiţii: i) personalitatea psihică trebuie să păstreze legătura şi organizarea primite în această viaţă,) trebuie să fie conectată cu un nou organism sau cu o nouă formă, care, "ca un acumulator şi organizator, ar putea să-şi menţină integritatea şi i-ar oferi posibilitatea dezvoltării ulterioare" ( ) Formarea acestui nou organism este opera spiritului, care, din temeliile centrilor nervoşi, trebuie să creeze o nouă plasmă "viaţă de apoi" (asemănătoare cu plasma primitivă nemuritoare condiţionat) La baza unui concept atât de îndrăzneţ o reprezintă numeroasele fenomene misterioase care au devenit subiectul cercetării ştiinţifice în ultima vreme Fenomenele de telepatie şi altele asemenea pot servi drept dovadă a existenţei unui mediu subtil imperceptibil, care poate fi un loc de acumulare psihică şi un fel de organizare pentru o fiinţă umană în viaţa de apoi O nouă formă a spiritului (un nou organism) se formează treptat şi uneori îşi manifestă existenţa chiar şi în timpul vieţii organismului prezent, un exemplu al căruia este Biblioteca Runiverse RECENZIE carte fapte de iluminare spirituală neaşteptată înainte de moarte în viaţa bolnavului mintal În acest caz, sufletul, aşa cum spuneam, este deja eliberat de lanţurile corpului fizic Plama acestui nou organism, la fel ca plasma unui organism real, poate creşte, reînnoi şi îmbunătăţi şi astfel constituie "acumulator" şi organizator al psihicului, a cărui putere va depăşi puterea acumulatorului pământesc" ( ) Cu ajutorul unui astfel de organism, progresul unei personalităţi mentale poate fi accelerat, deoarece "sarcina evoluţiei este de a concentra conştiinţa şi de a dezvolta personalitatea Deci, în personalitate, trebuie să căutăm sursa nemuririi dincolo de mormânt " ( ) În capitolul este tratat despre condiţiile nemuririi Nu orice persoană poate deveni nemuritoare Întrucât sarcina evoluţiei este dezvoltarea armonică a personalităţii, atunci nemurirea necesită "armonie funcţională a fiinţei psihice, realizată prin eforturile voinţei şi orientării morale)" ( ) Personalităţile imorale sunt dezagregate sau absorbite de cele mai

puternice, la fel cum într-o stare de sugestie hipnotică personalitatea experimentatorului este complet suprimată de personalitatea experimentatorului Pentru astfel de oameni imorali, dezintegrarea și anihilarea personalității, adică moartea definitivă, este o pedeapsă firească și destul de legitimă pentru comportamentul lor în viața pământească Capitolul este dedicat clarificării unora dintre problemele particulare ridicate în capitolele precedente "Fluxul evoluției este îndreptat către dezvoltarea continuă progresivă a conștiinței morale și a simțului datoriei" ( ) Prin urmare, peste personalitățile puternice (despre care au fost discutate în capitolul anterior), trebuie să înțelegem nu numai oamenii cu o minte superioară, ci "aristocrația inimii și conștiința morală" ( ) În plus, autorul trece la întrebarea despre soarta sufletului unui copil și al unui bătrân decrepit, ale căror funcții mentale și organice sunt adesea reduse semnificativ în activitatea lor Întrucât pentru nemurire este necesar un anumit grad de perfecțiune morală, sufletul unui copil trebuie să rămână probabil într-o stare nedeterminată pentru o perioadă de timp până când atinge gradul necesar de dezvoltare spirituală Sufletul unui bătrân (desigur, care a trăit moral) poate primi și nemurirea, căci a ajuns la ea demult și numai fragilitatea trupului îi împiedică Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE o manifestare viguroasă a bogatelor ei puteri spirituale - Apoi autorul face presupuneri despre soarta sufletelor animalelor Sufletele animalelor, după moartea lor, pot servi drept material pentru sufletele ființelor superioare, astfel încât "grupurile psihice deja formate datorită acumulatorului nervos al unui animal pot fi absorbite de acumulatorul cerebral al altei creaturi, intrând astfel în alcătuirea psihicului său" ( ) Sufletele sunt mai talentate în psihic în raport cu animalele, poate chiar moștenesc nemurirea - După ce a analizat în continuare opinia despre nemurirea impersonală (nemurirea faptelor în memoria posterității) și afirmând că doctrina nemuririi personale este un postulat necesar al evoluției, deoarece fără ea nu ar mai avea sens, autorul în concluzie vorbește despre consecințele practice ale concepției sale Întrucât o condiție indispensabilă pentru atingerea nemuririi este dezvoltarea personalității, iar "o personalitate morală este rodul unei activități morale sănătoase, o viață de efort constant și luptă împotriva răului", atunci în viața reală "trebuie să avem grijă în primul rând de educarea conștiinței și întărirea voinței" ( ) Depinde de noi să obținem viața veșnică sau soarta morții totale "Să ne străduim să devenim buni", conchide autorul ( ) Anexa conține o descriere a structurii și proceselor de bază ale protoplasmei Deci, pentru nespecialiști, oferă o scurtă explicație a unor subiecte și fenomene biologice precum plasma primitivă, plasma germinativă, celulele somatice și germinale, procesele de fertilizare, conjugarea etc Acesta este conținutul cărții curioase a lui Sabatier Ideea sa principală - de a dovedi nemurirea individului cu ajutorul datelor fiziologice - este prea îndrăzneață și cu greu poate fi justificată în stadiul actual al cunoștințelor științelor naturale Fenomenele biologice sunt încă foarte departe de explicația lor satisfăcătoare și nu suntem încă în măsură să construim teorii finale cu privire la esența proceselor care au loc în protoplasmă În ceea ce privește fenomenele precum telepatia și altele asemenea, trebuie să fim deosebit de atenți în raport cu ele și, se pare, este încă prematur să le exploatem în scopuri metafizice Pe lângă Întrebări de filosofie, cartea Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE Mai mult, autorul în construcțiile sale pornește de la prevederile de bază ale monismului psihofizic, iar acest punct de vedere, așa cum este

bine cunoscut, ridică împotriva sa multe obiecții, pe care nu este locul să le extind aici Astfel, pe latura pozitivă, construcțiile autorului nu pot fi numite satisfăcătoare, în măsura în care provin din date științifice naturale și, în special, din date fiziologice Acest lucru, desigur, este de înțeles în esența subiectului: la urma urmei, în opinia autorului însuși, problema nemuririi nu a intrat încă în sfera discuției strict științifice Mult mai importantă este afirmația autorului unei teze negative, și anume că știința nu a fost până acum în stare să dovedească moartea individului Această propoziție, este adevărat, este cunoscută de mult; dar este foarte caracteristic ca în acest caz să provină din gura unui naturalist Ideea autorului despre natura teleologică a ipotezei evolutive merită atenție, deși această idee a fost exprimată mai devreme atât de critici, cât și de apărătorii doctrinei evoluției Nu lipsite de interes sunt considerațiile autorului că procesul de evoluție contează doar dacă există gândul unei vieți de apoi În ceea ce privește referirea autorului la postulatele etice și la instinctul biologic al vieții ca bază pentru credința în nemurire, este curios de observat că și în metafizică, dovezile teleologice sunt cele mai puternice și mai serioase în încercările de a fundamenta rațional credința în nemurirea sufletului Tonul general al întregii cărți merită o atenție deosebită În discursurile autorului-naturalist despre natura vieții de apoi și mai ales despre condițiile realizării acesteia, se vede clar un punct de vedere etic, îndemnat evident de un sentiment religios și moral profund și sincer Autorul are mult idealism înflăcărat, motiv pentru care raționamentul său capătă uneori un ton prea patetic și se rătăcește într-o predică, TÓ capătă un caracter foarte ciudat în gura unui naturalist Autorul de multe ori nu dovedește atât de mult decât convinge Dar oricum ar fi, cartea lui va fi citită cu plăcere și profit de toți cei care prețuiesc cele mai bune aspirații ale inimii umane N Vinogradov Biblioteca "Runivers" RECENZIA CARTEI ÍG V A Goltsev Legislația și obiceiurile în Rusia secolului al XVIII-lea Biblioteca culturală și istorică Ediția a II-a de O N Popova Sankt Petersburg Această carte interesantă a celebrului nostru publicist este un material foarte interesant pentru studiul psihologiei și dezvoltării etice a societății ruse din secolul trecut Bogat în fapte vii și variate care mărturisesc solida erudiție a autorului în istorie și științe sociale, este, în ideea sa principală, o încercare serioasă de a rezolva problema teoretică a interacțiunilor dintre legislație și morală V A Goltsev consideră că această problemă importantă trebuie abordată pe baza datelor psihologice, iar pentru a se orienta în masa fenomenelor istorice este necesar să se recurgă la metoda deductivă El citează punctele de vedere ale diverșilor filozofi care au studiat influența legilor asupra nivelului moral al oamenilor și, după ce a analizat opiniile lui Helvetius, Bockle, Matter, Montesquieu, el însuși tinde spre concluziile lui J Stuart Mill, completând și dezvoltându-le Stimate scriitor, spre deosebire de cea mai recentă tendință din filosofia istoriei, pornind de la ideea că în viața popoarelor ideile au o semnificație foarte mare și fructuoasă, el le consideră a fi o forță deosebit de mare în cazul în care sunt întruchipate în instituţii şi să găsească sprijin în toate organele administrative El urmărește cu o atenție extremă cum ideile umanității au pătruns treptat în Rusia, ce schimbări au făcut în morală și ce obstacole le-au încetinit creșterea; el arată cum s-au ciocnit diverse curente în societatea rusă, provocând cutare sau cutare acțiune legislativă V A Goltsev dezvăluie multe imagini care înfățișează conceptele morale, înclinațiile și punctele de vedere ale claselor superioare și parțial de mijloc ale Rusiei și, ca

urmare, se obține o caracterizare cu mai multe fațete a acestor moșii și a principiilor de viață care le-au ghidat Sub stratul faptelor, autorul se străduiește constant să examineze și să studieze ideile lor pătrunzătoare, iar acest lucru conferă cercetării sale un interes general și mare Yu A * Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Cărți și broșuri noi primite de editori: IP Borodin, profesor al Academiei Medicale Militare Imperiale și al Institutului Silvic din Sankt Petersburg Procesul de fertilizare în regnul vegetal Cu de politipuri A doua ediție revizuită Publicarea revistei "Lumea lui Dumnezeu"* Sankt Petersburg Preț și râu k Țări Gaston Boissier Imagini ale vieții romane antice Eseuri despre starea de spirit publică din vremurile Cezarilor Tradus din franceză de E V Degen Cu anexa unui articol al aceluiași autor, "Ziar din Roma*, trad H ' P Novoborskaya Publicat de O N Popova Biblioteca culturală și istorică Sankt Petersburg Pret i r J la Stran IV-f-ji-j-jIII W Wundt Individ și societate Discurs rostit la aprilie , ziua de naștere a regelui Albert al Saxiei, la Universitatea din Leipzig Traducere din germana Sankt Petersburg Pret k Nicolae Grot În memoria lui H N Strahov La caracteristicile concepției sale filozofice Retipărire de la nr "Întrebări de filosofie şi psihologie" Moscova Pret k A Gusev, profesor Analiza obiecțiilor lui Spencer și a poporului său asemănător împotriva doctrinei lui Dumnezeu ca ființă personală Kazan Preț k Țări N A Dobrolyubov Lucrări Volumul III Ediția a cincea Sankt Petersburg, Publicat de O N Popova Prețul pentru toate cele patru volume este de ruble Țară IV - J K Ingram Istoria sclaviei, din cele mai vechi timpuri până în timpurile moderne Traducere din engleză Zhuravskaya Cu o completare din lucrările lui Wallon, Thurman, Rambaud și Lavisse, traduse de H P Novoborskaya Publicat de O N Popova Biblioteca culturală și istorică Sankt Petersburg Pret i r k Țări -f-IL G Compeire Fundamentul psihologiei elementare Tradus din franceză sub redacţia lui Privatdozent G Chelpanov Ediția redacției revistei "Lumea lui Dumnezeu" Sankt Petersburg Preț o k Pagina M Lazăr Interacțiunea dintre suflet și corp Traducere din germana "Biblioteca Internațională", ediția lui I Yurovsky Sankt Petersburg, Preț k Pagini Biblioteca "Runivers" RECENZIE de cărți Y Manasevici Studii filozofice Sankt Petersburg Pretul I p k Țări VII+ J W Marmery Progresul științei, originea, dezvoltarea, cauzele și rezultatele sale Traducere din engleză Cu o anexă a unui index bibliografic al traducerilor rusești ale lucrărilor clasice și științifice, precum și alte cărți și articole din diferite ramuri ale cunoașterii Biblioteca culturală și istorică, publicată de O N Popova Sankt Petersburg Pretul I p k Ţări VII-C G A Machtet Vaska klarnișul Biblioteca "Lectură pentru copii" Cu patru desene ale artistului I G Guganava Moscova, Preț k Pagina Alexandru Miklașevski Problema muncii și legislația socială în Germania Sankt Petersburg Pret k I Reinke Venituri și cheltuieli în natură Traducere din germana "Biblioteca Internaţională", ediţia lui I Yurovsky Sankt Petersburg Pret k E Reklu Pământul și oamenii Geografia lumii Suedia și Norvegia, traducere completă din franceză de P N Krasnov Cu o anexă a unei schițe a structurii de stat a ambelor state, tabele statistice și un index bibliografic de cărți și articole în limba rusă referitoare la Suedia și Norvegia Cu de desene Publicat de O N Popova Sankt Petersburg C şi fluviu Țară Fiodor Sollogub Vise grele Sankt Petersburg C p Țară Anul psihologic publicat de Mm H Beaunis și A Binet cu colaborarea lui Mm Th Ribot și Victor Henri etc Laboratorul de psihologie fiziologică de la Sorbona (Hautes Etudes) Anul II Paris , p Pret franci Библиотека "Runivers" II Обзоръ журналовъ Arehiv a sistematizat Filosofia B I, Heft - Berlin Încă de anul trecut, cunoscutul jurnal german:

Philosophische Monatshefte a fost publicat sub titlul mai sus schimbat, în ediții trimestriale, sub conducerea profesorului Natorp Jurnalul oferă loc în paginile sale pentru exprimarea celor mai opuse concepții filosofice și, în acest sens, nu aderă la nicio direcție definită Dintre articolele publicate pe parcursul anului trecut, vom nota doar câteva E Zeller Metafizica ca știință experimentală Chiar și cei mai hotărâți empiristi, care își limitează sarcina la studiul fenomenelor, fără să pună întrebarea esenței lor, nu se pot descurca fără aceste sau alte concepte metafizice, precum, de exemplu, conceptul de cauzalitate, cu atât mai mult cu cât însăși recunoașterea unei lumi de obiecte independente de noi în afara noastră este ea însăși o problemă metafizică în sine Prin urmare, este esențială pentru filozofie o astfel de reformă a metafizicii, care să o pună la un nivel cu cerințele științifice moderne; o revizuire a conceptelor sale de bază și o nouă formulare a sarcinilor și scopurilor sale, corespunzătoare stării actuale a teoriei cunoașterii și metodologiei științelor - spre aceasta ar trebui să se îndrepte atenția specială a filozofilor noștri Dar o metafizică reformată, ca orice altă disciplină științifică, trebuie să se bazeze în mod necesar pe observație și pe concluziile desprinse din observații Concepte cu care, de exemplu, ontologicul Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV parte a metafizicii: ființa, esența, substanța, cauza, acțiunea etc , sunt doar abstracții finite obținute din experiență Prin urmare, este imposibil să se dea definiții unor astfel de concepte înainte de a nu fi rezolvată problema originii lor, dependenței lor reciproce etc În domeniul metafizicii, metoda inductivă este la fel de aplicabilă ca și în alte discipline științifice și diferă de alte științe experimentale numai în aceea care, în analiza și explicarea fenomenelor, face un pas în plus înainte în comparație cu acestea, supunând unui nou studiu acele poziții și concepte pe care le iau ca date Allen Vannerns Observații critice asupra concepției lui Wundt despre esența fenomenelor psihice După cum se știe, Wundt definește esența fenomenelor psihice ca "activitate pură", permițând conceptul de substanță doar atunci când explică fenomenele psiho-fizice, în sensul restrâns al cuvântului Savantul suedez se răzvrătește împotriva unei astfel de restricții El este de acord că, vorbind despre viața mentală, nu se poate înțelege substanța în modul în care o înțelegea vechea psihologie, dar nu admite că acest concept ar trebui eliminat complet din știință Nu este nevoie să căutăm vreo realitate dincolo de ceea ce este dat în experiența noastră interioară: o astfel de realitate sui generis constituie deja în sine totalitatea senzațiilor, ideilor și impulsurilor voliționale care alcătuiesc viața noastră spirituală Fenomenalismul pur în domeniul psihologiei este inacceptabil, fie și numai pentru că, dintr-un asemenea punct de vedere, noi, rămânând consecvenți, ar trebui să negăm realitatea tuturor fenomenelor fizice în general, întrucât nu putem atribui realitatea adevărată decât atomilor inteligibili, care sunt factorii elementari ai procesului mondial Dar, așa cum naturalistul-om de știință nu se îndoiește de realitatea unui fenomen dat empiric, tot așa și psihologul nu poate nega aceeași realitate din spatele fenomenelor vieții mentale Wundt are perfectă dreptate atunci când, înarmandu-se împotriva extremelor psihologiei asociative, recunoaște subiectul mental, eul spiritual al fiecărui individ, drept adevăratul purtător al vieții mentale (Trãger der inneren Causalità!), în esență nu Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV necesare pentru a explica unitatea conștiinței (cf System der Philos , S etc jPhil Stud , B , S ,) Dar el nu rămâne complet fidel acestui punct de vedere De frică să se

întâlnească pe această cale cu conceptul de substanță negat cu încăpățânare, Wundt nici măcar nu admite posibilitatea existenței vreunui factor stabil, constant, în procesul mental Acest proces este pentru el o schimbare continuă a stării de conștiință, caracterizată printr-un număr de momente simultane și succesive de conștiință Vannérus nu găsește posibil să fie de acord cu o asemenea viziune asupra esenței vieții mentale, care, în opinia sa, este atât de apropiată de punctul de vedere al psihologiei asociative El dovedește necesitatea existenței unui factor mental stabil prin considerația că, dacă conștiința individuală nu ar fi identică în două momente succesive, de exemplu, în procesul de comparare sau inferență, atunci procesul însuși ar deveni o imposibilitate logică și psihologică Fără un l stabil, care se manifestă în fiecare moment al vieții mentale și care poate conține toate momentele individuale, viața mentală s-ar rezolva într-un set de stări individuale instantanee de conștiință, a căror legătură mecanică nu ar putea explica nici măcar procesele mentale primare b Fără a recunoaște o anumită bază psihică generală, este imposibil să ne explicăm însăși posibilitatea unei legături între momentele individuale ale vieții mentale, între funcțiile mentale individuale, deoarece într-un astfel de caz însăși actualizarea acestor funcții va fi într-un fel creată ex nihilo Totul indică faptul că trebuie să admitem existența unui factor constant care reglează și determină întregul proces psihic, acest factor nu ne este dat direct în experiența interioară: el este înțeles de noi în abstracție, ca un fel de psihic principiu fundamental (das ursprünglich Psychische), care poate conține întreaga varietate de fenomene spirituale Avem tot dreptul să aducem acest factor sub conceptul de substanță, dacă înțelegem substanța în sensul unei baze reale pentru orice funcții dependente Înțeleasă astfel, această substanță în esența ei va fi Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV ca un întreg (in-dividuum), manifestându-se sub forma unei actualităţi pure şi conţinând toate procesele mentale eterogene ca moduri de manifestare Desigur, nu putem fi direct conștienți de acest principiu fundamental psihic în noi înșine Conștiința noastră nu este niciodată complet identică în două momente diferite, fiind determinată în fiecare moment separat de conținutul său specific Este identic, însă, în sensul că una și aceeași realitate stă la baza manifestărilor sale diverse și multitemporale Astfel, conștiința noastră și conștiința de sine sunt doar funcții ale elementului primar și neschimbător al personalității noastre spirituale, ceea ce Kant numea apercepția transcendentală Din acest punct de vedere, conceptul de organism viu, care unește toată diversitatea fenomenelor mentale și se manifestă, ca orice organism în general, într-un anumit tip de activitate, este destul de aplicabil eului nostru spiritual Dar, în același timp, nu avem dreptul, împreună cu Wundt, să caracterizăm această activitate de bază a subiectului nostru mental drept voință primară (der innere Wille, die reine Apperception), și putem mai degrabă să căutăm o definiție pentru ea în domeniul automatismului mental, în general în domeniul unor astfel de fenomene mentale sub care nu putem coborî; iar voinţa nu poate fi atribuită unor astfel de fenomene, decât dacă este înţeleasă, ca şi Schopenhauer, în sensul principiului metafizic Simmel Despre relația dintre teoria cunoașterii și doctrina selecției naturale Ideile noastre despre fenomenele lumii exterioare nu sunt o expresie adecvată a conținutului lor real În ciuda acestui fapt, suntem înclinați să considerăm anumite rezultate ale lucrării teoretice ale gândirii noastre ca un fel de adevăr obiectiv Suntem conduși la aceasta în

primul rând de faptul că, atunci când manifestările active ale voinței noastre sunt ghidate de idei pe care le recunoaștem drept adevărate, suntem în măsură să ne îndreptăm activitatea într-o oarecare măsură, astfel încât rezultatele acesteia să coincidă cu interesele noastre Dar ce servește drept criteriu pentru adevărul ideilor noastre, chiar și cele mai generale și de bază? Teoria cunoașterii ne poate oferi un răspuns la această întrebare doar în raport cu cazuri particulare Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV ev depus pentru permisiune și cu privire la acele forme în care această permisiune ar trebui obiectată; cunoașterea însăși, ca totalitate a acestor cazuri particulare, este nevoită să caute pentru sine un criteriu de certitudine în afara propriei sale sfere, și anume, așa cum crede Simmel, în domeniul legilor generale ale vieții organice Printre nenumăratele idei care ne umplu conștiința, precum și conștiința animalelor, unele idei sunt pentru indivizii de unul sau altul tip zoologic un stimul pentru acțiunea de succes și astfel îi ajută în lupta lor pentru existență Trecând din generație în generație, de-a lungul secolelor, ele sunt fixate în conștiință prin acumulare treptată și primesc un predicat al celor adevărate Ceea ce numim adevăr obiectiv este, de fapt, absolut dependent de organizarea noastră psiho-fizică, astfel încât fiecare schimbare în ea provoacă, la rândul său, o schimbare corespunzătoare a condițiilor în care suntem plasați în lupta pentru existență și provoacă mai mult sau un schimbare mai puțin profundă a viziunilor noastre despre lumea exterioară Astfel, gândirea noastră, supunând principiului utilităţii, creează anumite norme pentru activitatea sa, care singure determină ceea ce numim adevăr obiectiv şi care îşi găsesc expresie abstractă în legile logicii Meinong Teoria psihologică a valorii Conceptul de valoare este esențial în toate domeniile vieții practice, astfel încât este firesc să dorim să stabilim acel criteriu de evaluare după care ne ghidăm în judecățile noastre Autorul vede acest criteriu în sensul valorii (Wertgefühl), care ne determină atitudinea față de subiectul evaluării Dupa intensitatea acestui sentiment creste valoarea absoluta si valoarea relativa a obiectului catre care este indreptat Nu trebuie să fim induși în eroare de faptul că de foarte multe ori determinăm foarte greșit valoarea reală a unui obiect: fie îl subestimăm, fie îl supraestimăm În primul caz, nu trebuie să pierdem din vedere faptul că simțul valorii, ca oricare altul, este stins de efort prelungit, ceea ce explică faptul că nu simțim Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV ei acele binecuvântări cu care sunt obișnuiți În cazul supraestimării, intensitatea sentimentului nostru crește de obicei din cauza absenței sau a lipsei a ceea ce simțim nevoia: astfel, cel care tocmai a fost în pericol de a se sufoca simte o plăcere deosebită de a respira aer curat, deși în condiții normale condiții posibilitatea de a respira aer proaspăt este aproape deloc apreciată de om Fenomenul de reevaluare a obiectelor experienței exterioare i-a determinat pe unii (de exemplu, Ehrenfels) să caute un criteriu psihologic de valoare într-un impuls volițional inconștient (Begehrung), dar autorul avertizează împotriva unei astfel de înțelegeri, subliniind că din acest punct de vedere de vedere nu pot explica psihologic multe cazuri speciale de mare importanță practică Dintre celelalte articole publicate în revistă, remarcăm: Kühnemann - Despre judecăți analitice și sintetice (autorul încearcă să justifice această împărțire a judecăților, formulată de Kant, arătând spre sensul general și sarcinile filozofiei sale); Lasswitz - Energia psiho-fizică și factorii săi (o încercare de a aduce fenomenele vieții mentale sub legile generale ale energiei); Natorp - Educația voinței; Benno

Erdniann-Teoria observației; Petrini - Despre principiile de bază ale mecanicii etc În secțiunea critică și bibliografică, amintim o trecere în revistă amănunțită și interesantă a literaturii italiene actuale despre filosofie și discipline filosofice individuale (R Ardigo) și un raport asupra noilor scrieri germane despre etică (pentru) În cel de-al patrulea număr al revistei, editorii încearcă să ofere o bibliografie completă a literaturii filozofice pe parcursul anului precedent ( ); în acest raport există chiar informații despre literatura rusă În interesul cauzei, redacția solicită să-i livreze reeditări de articole și, în general, toate publicațiile noi, la adresa: Prof Dr Paul Natorp, Marburg i H V Savodnik Revue philosophique nr i- A Schinz Moralitate și determinism (nr i) Acest articol este un extras dintr-un studiu întreg și Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV Tora, așadar, se consideră îndreptățit să nu se oprească în ea asupra dovezii tezei sale principale, conform căreia determinismul este absolut corect și singura viziune științifică asupra lumii; Schinz caută doar să afle că doctrina determinismului și legile sale de fier se îmbină armonios cu cerințele simțului moral El se revoltă împotriva ideii lui Kant că libertatea există în domeniul rațiunii practice, iar necesitatea în domeniul rațiunii teoretice; o astfel de afirmație rupe legătura care unește lumea fenomenelor și instituie un fel de imperium in imperio De fapt, imperativul categoric, cu "trebuie" și determinismul său, cu "nu poți altfel", nu se opune unul altuia, ci sunt consecvenți unul cu celălalt, iar primul servește doar ca o manifestare particulară a celui de-al doilea ; ambele formule exprimă același gând în limbi diferite, ambele au caracter de necesitate Pentru a înțelege corect datoria morală, este necesar să distingem două momente în ea: unul este neschimbător, formal, celălalt este schimbător, material; prima este o poruncă, o obligație ca atare, cea din urmă este conținutul unei cereri morale Având în vedere mai întâi al doilea punct, ajungem la concluzia că ideea de bine moral nu este înnăscută în noi, că este strâns legată de lumea exterioară și, datorită faptului că își schimbă, ea, conținutul său, de asemenea schimbări Dacă în evaluarea principiilor etice aproape toată lumea este solidară unii cu alții, dacă nimeni nu se îndoiește, de exemplu, că creștinismul este mai presus decât morala grosieră și egoistă și nu invers, atunci criteriul pentru astfel de judecăți nu constă într-un legea morală înnăscută, așa cum gândea Kant, nu în sens moral, așa cum credeau Hutcheson, Shaftesbury, Hume, Herbart, Lotze și alții, ci în intelectul nostru, în rațiune Comparând două fapte morale unul cu altul, noi, prin raționament, adică, atunci, minte, vom găsi care dintre ele este mai înalt, iar voința noastră nu va avea nicio semnificație în aceasta Astfel, sentimentul moral este doar o extensie a rațiunii, iar ideile morale sunt manifestările sale specifice În ceea ce privește primul moment, neschimbător, al moralității, ea este creată de voință, dar, contrar teoriei dualiste, nu poate merge împotriva rațiunii, deoarece calitativ nu se deosebește în niciun fel de aceasta; ne dorim în mod conștient doar Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV ceea ce recunoaștem ca fiind rezonabil, oportun și eroarea sentimentului nostru moral, ca orice alt sentiment, este în același timp o greșeală a rațiunii G Tarde Criminalitate și sănătate publică (Nr) În cărțile anterioare ale Revue philosophique, articolele lui Durkheim au fost plasate pe regulile metodei sociologice, unde autorul lor a încercat să construiască sociologia pe baze complet independente de psihologie și, fiind un susținător al concepției societății ca organism, a dovedit că infracţiunea nu este patologică, ci un fapt

perfect normal, dezirabil şi benefic întregului social Cunoscutul gânditor francez Tarde s-a pronunțat împotriva unui astfel de punct de vedere într-un studiu foarte duhovnic și cu ironie subtilă și logică respinge paradoxul lui Durkheim El crede că antagonistul său este de părere că progresul civilizației și creșterea criminalității sunt invariabil legate; pentru Tara, chiar și în crimă, ca și în nenorociri în general, nu există nicio parte bună, iar dacă Durkheim consideră pedeapsa la fel de normală ca și crima, atunci se înșeală în mod evident, din cauza acestor doi factori doar unul poate fi recunoscut ca fiind normal În istoria civilizației, crima nepedepsită, idealizată, exaltată a fost cea care a jucat un rol foarte mare și, la prima vedere, benefic, și chiar și atunci, de fapt, nu criminalii învingători, ci apostolii, nu ticăloșii, ci prietenii lui omenirea, au fost întotdeauna adevărate cifre progresul iar funcția salvatoare a hoțului obișnuit și a crimei secrete, despre care tratează DurKheim, este exclusă Pe de altă parte, este la fel de absurd și dăunător să vezi o legătură între crimă și geniu pe baza falsă că ceva original, care nu este supus rutinei și modelului, servește drept căptușeală pentru ambele Adevărat, dacă nu ar exista alcoolismul, de exemplu, nu ar exista cântece bacchice, dar nu putem ști ce perspective minunate pentru creativitate și poezie s-ar deschide înaintea noastră dacă nu ar exista crime Durkheim a fost condus la teorii greșite de aversiunea sa față de orice teleologie, de dorința de a fi strict obiectiv și de a nu recunoaște ca anomalie tot ceea ce interferează cu coexistența armonioasă a oamenilor și a celor sociale Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV noile idealuri ale omenirii Potrivit lui Tarde, normalul este ideal, iar o societate ar trebui considerată normală în care nu vor exista crime, ignoranță, vicii și nevoi Lăsați această viziune să se apropie de utopie, dar Tarde o preferă oricărui altul care are un aer mândru de știință, pentru că vrea să gândească nu numai cu mintea, ci și cu inima, cu sufletul și chiar cu imaginația, pentru că face numai așa cere științei să poată îndeplini și nu-i dăruiește acest "produs rece al unei minți abstracte", întreaga ei ființă spirituală În cartea a V-a a revistei analizate pentru , Durkheim a publicat o obiecție la articolul lui Tarde Spune că acesta din urmă, fără să-l înțeleagă, i-a atribuit opinii pe care nu le-a exprimat și a tras concluzii false din premisele sale În concluzie, îi reproșează lui Tarde misticismul viziunea lui despre știință L Dugas Cercetări experimentale pe diverse tipuri de imagini (Nr) Autorul articolului a făcut mai multe experimente pentru a afla ce imagini evocă pronunția tare a aceluiași cuvânt în minți diferite Pentru unii indivizi este suficient doar să înțeleagă și nu au nevoie să-și imagineze nimic, aceștia sunt, ca să spunem așa, pozitiviști, algebriști, care au un gând sec care nu colorează conceptele și care pot fi numiți orbi, surzi sau imaginații distrase Alte organizații mentale sunt înzestrate cu capacitatea de a însoți diferite imagini ale cuvintelor percepute, dar în acest sens există o varietate remarcabilă de tipuri, care pot fi studiate din exemplele curioase culese de Dugas Fouillée Folosirea greșită a incognoscibilului în morală (nr) Acest articol al celebrului gânditor francez este o continuare directă a eseurilor sale din Revue din și , îndreptate împotriva un atac tipic la adresa științei pentru vremea noastră (vezi cărțile și Questions of Philosophy) Foulier arătase deja mai devreme că protestul împotriva științei decurge dintr-o înțelegere imperfectă a determinismului și că ipoteza incognoscibilului era în esență antiștiințifică Determinismul cauzei și efectului nu implică "uniformitate absolută", așa cum crede Lotze, ci doar Biblioteca

"Runivers" REVIEW JOURNALOV varietate de rezultate în uniformitatea începuturilor, iar această logică a naturii nu numai că nu dăunează esteticii ei, ci chiar constituie prima sa condiție Idealul estetic coincide cu cel științific Dar chiar și pentru viața practică, în scopuri utilitare și morale, este necesar să se adere la teoria determinismului; trebuie doar să avem în vedere că cuvântul lege este o metaforă, iar în realitate el semnifică doar modul și rezultatul constant al influenței reciproce a cauzelor Acțiunile umane sunt supuse principiului rațiunii suficiente și este valabil pentru ei tocmai pentru că domnește și în domeniul gândirii Dacă natura finală, ultimă, a acțiunii este indecompusa în elementele ei de bază, atunci din această relativă incognoscibilitate încă nu avem dreptul de a concluziona că iraționalismul și un joc orb de întâmplare se manifestă în acțiunile noastre; și dacă acțiunea în general, in abstracto, eludează explicația noastră, atunci, pe de altă parte, fiecare acțiune particulară poate fi foarte bine obiectul științei Libertatea în morală este doar cea mai înaltă formă de determinism, care, trebuie remarcat, nu are nimic de-a face cu fatalismul Iluzia incognoscibilității se obține atunci când nu ne finalizam munca științifică, nu epuizăm toate motivele acestui fapt Dar știind că acțiunile noastre sunt determinate, noi, desigur, nu le putem prevedea încă; acest lucru se întâmplă pentru că lanțul cauzei și efectului este prea lung și complicat și nu pentru că pare să fie complet absent Este foarte important ca limitarea teoretică a cunoștințelor noastre să aibă ca rezultat limitarea practică a voinței noastre; moralitatea nu ia niciodată forma unui dogmatism absolut, iar acțiunile noastre reflectă relativitatea cunoștințelor noastre De aceea, pe de o parte, egoismul nostru este limitat, iar pe de altă parte, altruismul nostru și nici învățătura lui Epicur, nici creștinismul nu pot pretinde a fi dogmatice Totuși, nu se poate crede că moralitatea se bazează doar pe acest principiu negativ al relativității cunoașterii - are ca bază conștiința de sine, mintea umană, tot ceea ce putem cunoaște, este mintea însăși Prin urmare, este puternică și de neclintit; dar dacă, împreună cu indeterminiștii, recunoaștem libertatea întâmplării, vom ajunge la anarhie intelectuală și imoralitate Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV C Mil hau d Kant ca om de știință (nr) Dacă, până de curând, Kant era considerat doar un metafizician al geniului, acum au început să-l studieze ca om de știință, iar cartea foarte interesantă a lui Drews "Kants Naturphilosophie ais Crundlage seines Systems" este dedicată evaluării importanței sale în știință, unde se realizează ideea că Kant este în primul rând a fost un filosof al naturii și de-a lungul vieții a încercat să pună o bază metafizică sub teoriile sale natural-filosofice În trecerea în revistă a lucrării lui Drews, Milhaud face câteva remarci critice El este de acord că Kant nu a fost un amator sau un oaspete accidental în știință, dar totuși creatorul Criticii rațiunii pure nu a creat nimic remarcabil în domeniul cunoașterii pozitive Fără să-și părăsească biroul, a studiat lumea exterioară din cărți și, dacă Prelegerile sale de geografie fizică au avut succes, a fost doar din cauza naturii lor sistematice Ca și Goethe, el a fost ghidat de un sentiment al armoniei cosmosului, dar nu a explorat niciodată un singur obiect concret, definit Degeaba apropie teoria lui despre cer de cea a lui Laplacian - există o diferență esențială între ele, iar la Kant găsim considerații mai mult poetice decât științifice În Fundamentele metafizice ale naturii, Kant ridică multe întrebări, dar le abordează nu ca om de știință, ci ca filozof, dorind să fundamenteze știința a priori Părerile sale sunt uneori remarcabile, dar oarecum naive și

amintesc mai mult de teoriile lui Aristotel sau chiar ale ionienilor decât ale lui Euler și Newton Critica filozofică a lui Kant a servit doar ca bază pentru dogmatismul său științific, pentru credința sa absolută în natura apodictică a adevărurilor matematice, în special geometrice Janet Charcot Lucrările sale psihologice (nr), Autorul articolului, student al lui Charcot, își exprimă convingerea profundă că celebrul medic, pe lângă specialitatea imediată, a fost o figură foarte importantă în domeniul psihologiei Charcot a dat întotdeauna cercetărilor sale un caracter teoretic, filozofic și, observând și descriind cu atenție detaliile, nu l-a pierdut niciodată din vedere pe general În investigațiile sale, în principal în dezvoltarea afaziei, el, bazându-se printre altele pe Gertley și Ribot, a stat pe baze psihologice și a comparat această boală cu fenomenul de amnezie Fuzionarea Biblioteca "Runivers" REVIZIA revistelor medicina cu psihologia, fundamentarea psihopatologiei era visul lui constant Clinica Salpêtrière i-a dat multe documente psihologice curioase și le-a folosit pe scară largă; morbidul l-a ajutat in studiul si clarificarea normalului În a fondat Societatea pentru Psihologie Fiziologică și a fost ales președinte Activitățile de succes ale acestei societăți și congresele psihologice create prin inițiativa ei arată cât de profund a înțeles Charcot nevoile științifice ale epocii sale De la Grasserie Despre fenomenul psihologic al bilingvismului (№) Autorul examinează fenomenul interesant pe care reprezentanții individuali și clasele întregi ale societății folosesc în discursul lor cuvintele nu a unei, ci a două sau chiar a mai multor limbi, introducând astfel un anumit dualism în gândirea lor Aceste limbi diferite fie se contopesc într-una, fie se pătrund doar parțial una în alta De la Crasserie vede în acest fapt rezultatul nu atât al unor motive istorice sau filologice, cât al celor psihologice, și îl apropie de o personalitate scindată Bilingvismul este o moștenire a acelei epoci în care individul nu era încă complet absorbit de societate și avea propria sa gândire separată și, prin urmare, propria sa limbă separată Pe lângă articolele remarcate publicate în Revue Philosophique din prima jumătate a anului , subliniem și cercetările lui Soury, Mental Vision (nr i și), articolele lui Durkheim, On the Teaching of Philosophy (nr) , Bernes a, Despre metoda sociologiei (Nr) Y Aikhenwald Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" Societatea psihologică cxlv Raport despre următoarea întâlnire din martie Ședința a fost deschisă la ora , în Sala de Consiliu a Universității, sub președinția lui N Ya membri titulari: N A Abrikosov, Yu I Aikhenvald, Ts P Baltalon, A N Bernstein, L D Bryukhatov, A S Belkin, B E Giatsintova, H M Gorbova, P A Kalenova, θ S Korobkina, S S Korsakov, L M Lopatina, A I Malypin, I F Ogneva, L I Polivanova, N P Postovsky, V P Preobrazhensky, G A Rachinsky, V K Rota, V P Serbsky, S A Sukhanova, A A Tokarskago; gg membri concurenti: A V Drozdova, I N Sakharova, f D Selivachev, S G Shakh-Nazarov și T A Yasakov și un public extern În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele: Ts P Baltalon a fost ales membru cu drepturi depline al Societății prin scrutin închis (voturi contra) Redactorii revistei "Revue de métaphysique et de morale" au transmis un anunț despre ediția jubiliară a lucrărilor lui Descartes care se desfășoară cu participarea ei S-a hotărât: - să se aboneze un exemplar pentru biblioteca Societăţii de Psihologie Președintele a anunțat propunerea lui Vl S Solovyov să publice în Proceedings of the Society traducerile făcute sau editate de el ale unora dintre lucrările lui Kant Hotărât: să lase Consiliului Societății executarea acestei ediții, recunoscându-i în principiu

dezirabilitatea Act membru L M Lopatin a citit rezumatul "Conceptul sufletului după datele experienței interioare" A avut loc o dezbatere asupra rezumatului citit, la care au participat: P A Kalenov, A A Tokarsky, V N Ivanovsky, N Ya Grot, S S Korsakov și A S Belkin Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Ședința a fost suspendată la ora /* din noapte Amendament În lista membrilor Societății de Psihologie publicată în Cartea a revistei Voprosy Philosophii i Psikhologii, membrul actual P V Tikhomirov a fost omis din greșeală Condiții pentru concursul pentru premiul II instituit la Societatea de Psihologie din Moscova de regretatul D A Stolypin PENTRU UN ESEU PE TEMA FILOZOFIEI ŞTIINŢEI Într-o ședință de urgență a Societății de Psihologie din mai , pe baza raportului comisiei de acordare a premiului D A Stolypin pentru cel mai bun eseu despre filosofia științei, s-a decis, printre altele: unitatea științei " cu deviza εν και ΐίολλά, al cărui autor s-a dovedit a fi (după deschiderea plicului) membru de onoare al Societății B N Chicherin*)) Să-i exprime lui D A Stolypin profunda recunoștință a Societății pentru premiul întemeiat de acesta pe o temă din filosofia științei) Întrebați donatorul dacă ar fi de acord cu suma rămasă în i ooo r propune o temă nouă pentru un premiu pentru un eseu despre filosofia lui Og Comte; în caz de dezacord cu D A Stolypin, desemnați un termen de trei ani pentru atribuirea pe aceeași temă Întrucât în s-a primit o declarație de la acum decedat D A Stolypin în numele Societății de Psihologie că nu a vrut să schimbe subiectul pe care și-a propus-o pentru premiu, atunci, în temeiul deciziei Societății din mai, și exprimat prin testamentul donatorului, a fost numit pentru concursul pentru Premiul Stolypin rămas un nou mandat - ianuarie La ședința Societății de Psihologie din Moscova din aprilie , comisia pentru acordarea Premiului D A Stolypin, aleasă în ședința anuală din ianuarie *) S-a tipărit apoi procesul-verbal al comisiei de acordare a premiului menționat; trimise celor care doresc primind de la ei cinci timbre de sapte copeici * Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ dintre cei cinci membri ai Societății: N Ya Grota, N A Ivantsova, L M Lopatin, V P Preobrazhensky și N A Umov, și-au raportat părerea asupra singurului eseu depus pentru premiu, sub deviza: "In necessariis unitas Per aspera ad astra"; conform acestei concluzii, eseul nu poate fi recunoscut ca demn nici de întregul premiu, nici de o parte din el Societatea de Psihologie a aprobat rezoluția comisiei Având în vedere acest lucru, Societatea Psihologică din Moscova acordă din nou un premiu de de ruble pentru cel mai bun eseu pe aceeași temă : "O examinare critică a poziției lui Auguste Comte asupra coincidenței naturale (coïncidența spontană) a legilor primitive ale naturii anorganice cu legile de bază ale vieții organice și asupra efortului tuturor cunoștințelor reale ale unei persoane către unitatea logică și științifică (unité logique et scientifique)" Cours de philosophie positive, leçones -me et -me, în special p din volumul VI, ediția Littre Pentru o rezolvare completă a problemei, este de dorit să se acorde o atenție specială filozofiilor fizicii, chimiei și biologiei în principalele lor metode și legile de bază, așa cum sunt prezentate în volumele II și III "Curs" (Compară broșurile donatorului D A Stolypin: Două filozofii Unitatea științei Învățăturile lui Og Comte Începuturile sociologiei - Eseuri despre filosofie și știință - Legea mondială a echilibrului și armoniei în natură și fenomene sociale Moscova -) Termenul limită pentru depunerea eseurilor este ianuarie Acordarea premiului de către o comisie specială la Societatea de Psihologie va avea loc în aprilie La discreția comisiei, conform voinței donatorului, premiul poate fi împărțit între solicitanți, iar

în cazul depunerii nesatisfăcătoare a eseurilor, acordarea premiului sau a unei părți semnificative a acestuia poate fi reprogramată pentru o nouă termen Eseurile trebuie scrise în limba rusă și livrate Universității din Moscova în numele președintelui Societății de Psihologie Numele și adresele solicitanților trebuie trimise în plicuri sigilate cu desemnarea pe acestea a motto-urilor sau epigrafelor eseurilor depuse Președinte al Societății de Psihologie din Moscova Biblioteca "Runivers" ț S A Bershadsky La februarie a anului curent, Sergey Alexandrovich Bershadsky, profesor al Universității din Sankt Petersburg în cadrul Departamentului de Istoria Filosofiei și Enciclopedia Dreptului, a murit la vârsta de de ani Decedatul era, în esență, un specialist în istoria Rusiei și, în principal, a Lituaniei La sfârșitul cursului de la Universitatea Novorossiysk, a fost lăsat să se pregătească pentru un post de profesor în departamentul de istoria dreptului rus Dar, nevoit să susțină examenul de master la Sankt Petersburg, a atras atenția profesorilor de aici, iar când Redkin, care citise istoria filozofiei dreptului, a părăsit universitatea, i s-a cerut să-și ia catedra Această ofertă nu l-a prins însă nepregătit Încă din primul an de activitate didactică, a reușit să câștige dragostea ascultătorilor săi, iar această iubire a devenit din ce în ce mai puternică odată cu trecerea timpului Un profesor rar putea concura cu el în vastitatea audienței sale; de la toate cursurile, de la toate facultățile au venit să-i asculte prelegerile și toți l-au lăsat mulțumiți În învățătura sa, enciclopedia dreptului, această știință uscată și plictisitoare, părea să primească un cu totul alt conținut El a luat întotdeauna ca subiect al prelegerii sale un fapt din viața de zi cu zi din jur, o propunere științifică actuală și le-a luminat din punctul de vedere al științei sale Din aceasta, prelegerile sale ar putea părea, la început, oarecum vagi și de neînțeles: era greu de aflat de ce azi vorbea despre statutul femeii, mâine despre codificarea dreptului lituanian, următoarea mâine despre sofiști Dar de îndată ce a fost posibil să se determine singur Biblioteca "Runivers" V WALDENBERG punctul potrivit, deoarece totul a devenit imediat clar și de înțeles: întrebarea femeilor și Statutul lituanian și sofiștii - totul și-a primit atunci locul și semnificația definită Locuia la amvon Nu cu mult înainte de moartea sa, când boala l-a forțat să nu mai predea, i-a spus unuia dintre elevii săi: "Sunt bolnav; dar dă-mi audiență, ia-mă, pune-mă în amvon și voi vorbi" Dar nu a fost doar un profesor de filozofie: a fost un filozof în cel mai bun și străvechi sens al cuvântului În studiul său îi plăcea să vorbească cu studenții săi despre lupta cu natura, despre nemurirea spiritului, despre soarta omenirii; iar în aceste conversații capacitatea lui de a evalua cele mai dificile și complicate doctrine filosofice și de a le testa cu faptele vieții și cunoașterii a fost dezvăluită cu toată strălucirea Toate întrebările dificile pe care le întâlnim inevitabil în știință, el a fost capabil să rezolve totul cu o ușurință surprinzătoare Dar era și un om bun Toți cei care l-au cunoscut pot mărturisi despre blândețea neobișnuită a caracterului său, bunătatea și cordialitatea relațiilor sale cu oamenii Era gata să-i ajute pe toți atât în cuvânt, cât și în faptă; iar dacă n-a reușit, s-a întristat inexprimabil Părerile filozofice ale lui S A au fost determinate, pe de o parte, de faptul că era un adept convins al lui Hegel și, pe de altă parte, de faptul că educația sa a fost în principal istorică El a privit lumea ca pe un proces obiectivat de dezvoltare eternă sau realizarea unui singur principiu etern într-o varietate de fenomene trecătoare Prin urmare, sarcina filosofiei este de a investiga principiile care stau la baza lumii; sarcina filozofiei

dreptului este de a investiga principiile dreptului Dar istoria filozofiei dreptului este mult mai istorică decât știința filozofică; afacerea sa este de a investiga ((motivele apariției acelor diverse teorii etice care au servit drept bază pentru învățăturile moderne despre drept și stat Istoria filosofiei dreptului are sarcina de a indica de ce în procesul de dezvoltarea diverselor sisteme filozofice au existat diverse încercări de fundamentare a principiilor etice, "ceea ce în ele a fost determinat de cerințele trecătoare ale unui sau aceluia moment al dezvoltării istorice și ceea ce are o semnificație de durată Biblioteca "Runivers" S A BERSHADSKII linia dintre istoria filozofiei dreptului și istoria culturii și istoria dreptului pozitiv Prin urmare, în "Eseuri despre istoria filosofiei dreptului" (Sankt Petersburg,), apariția teoriilor juridice și politice este foarte des explicată nu numai din sistemele filozofice anterioare, ci și din condițiile cotidiene ale epocii Aceste "Eseuri" au atras atenția în literatură; ele conțin multe pagini remarcabile, iar capitolul despre "raționalismul subiectiv în aplicarea sa la doctrina dreptului" (p -ib) nu are un predecesor nu numai în limba rusă, ci și în literatura occidentală - În concepțiile sale despre stat al S A se considera un susținător al așa-zisei teorii organice V Waldenberg Biblioteca "Runivers" Știri și note Înființată anul trecut, Societatea Studențească de la Facultatea de Istorie și Filologie a Universității din Sankt Petersburg a ținut o ședință solemnă pe martie în amintirea a de ani de la nașterea lui Descartes La această întâlnire, care a avut loc sub președinția Privatdozent A S Lappo-Danilevsky, rezumatele au fost citite de următoarele persoane: prof A Vvedensky - despre semnificația lui Descartes, Privatdozensky P Voznesensky - despre dezvoltarea istorică ulterioară a ideilor lui Descartes, Privatdozent L, Rutkovsky - despre elementele naturale din psihologia lui Descartes, iar studenții: V Waldenberg - despre opiniile politice lui Descartes, I Lapshin despre estetica lui Descartes și A Nechaev despre raționalismul lui Descartes La întâlnire au participat numeroși profesori și studenți Biblioteca "Runivers" • D D o^arsky, CENTRUL PRIVAT-DO AL UNIVERSITĂȚII DIN MOSCOVA NOTE LABORATOR PSIHOLOGIC Clinica de psihiatrie a Universității Imperiale din Moscova al -lea Conţinut I) Structura sistemului nervos Creierul G I Pribytkova, priv -asoc Moscova Univ) Instrumente pentru cercetarea psihologică și modul de utilizare a acestora P Clasele în laborator) Cel mai scurt timp al unei reacții simple) Memoria cuvintelor A Tokarsky III) Memoria cuvintelor după Binet și Henri A Kasatkina) Experimente cu atingerea pielii la un moment dat A Belkina, Pr -Conf univ Moscova Univ) Sensibilitatea femeii după Ottolenghi Ts Baltalona) Despre memoria percepțiilor vizuale după Baldwin, Shaw și Warren I Tsilikova) Măsurători psihometrice la câini conform lui Weyer A Kasatkina) Despre acţiunea curenţilor alternativi de înaltă tensiune după Guttman A Tokarsky Cărți primite în laborator eu Structura sistemului nervos Sistemul nervos este de obicei împărțit în două secțiuni: sistemul nervos central și periferic Sub sistemul nervos central în sens anatomic se înțelege organul situat în cavitatea craniului și a coloanei vertebrale - creierul și măduva spinării Sistemul nervos periferic este totalitatea trunchiurilor nervoase sau pur și simplu nervii, împreună cu aparatele nervoase terminale ale mușchilor, pielii și organelor speciale de simț: vedere, auz, gust, miros Biblioteca "Runivers " - - Nervii servesc ca conductori de excitație de la aparatele nervoase terminale periferice către centre și spate; în centre, din care o parte esențială sunt celulele nervoase, toate procesele nervoase apar și se concentrează

Având în vedere acest lucru, împărțirea anatomică a sistemului nervos în periferic și central nu coincide pe deplin cu conceptul fiziologic de centri și conductori, deoarece din punct de vedere fiziologic, așa-numitul ganglioni reprezentând acumulări de celule nervoase; iar astfel de noduri se găsesc și în afara cavității craniului și a coloanei vertebrale în tot corpul de-a lungul traseului trunchiurilor nervoase și sunt în special numeroase în sistemul nervos simpatic Pe de altă parte, compoziția creierului și a măduvei spinării, pe lângă celulele nervoase, include - și, mai mult, în cantități foarte mari - și fibre nervoase, adică conductoare Cu toate acestea, structura și aranjarea reciprocă a părților creierului și măduvei spinării și poziția lor în corp, pe de o parte, și nervii periferici cu nodulii lor nervoși, pe de altă parte, par atât de diferite încât diviziunea anatomică dată a sistemului nervos sistem are o fundaţie indubitabil solidă şi este esenţială în studiul anatomiei sistem nervos Sistem nervos central Revizuire generală Sistemul nervos central, așa cum am menționat deja, este format din creier și măduva spinării, închise într-o cavitate comună formată de craniu și coloana vertebrală și constituind un organ inseparabil Măduva spinării, medidla spinalis, are o formă aproximativ cilindrică și sub formă de măduvă, lungă de - de centimetri, se întinde pe canalul rahidian, pornind de la foramenul occipital mare (foramen occipitale magnum), care servește ca sediu al trecerea cavității craniene în canalul rahidian, spre marginea superioară a vertebrei a -a lombară (Fig De la ins în sus la ms în jos) Astfel, măduva spinării se află în canalul spinal de-a lungul părții cervicale, toracice și superioare a coloanei lombare și nu ajunge departe Biblioteca "Runivers" - - până la capătul inferior al canalului spinal Totuși, acesta este ultimul se aplică numai subiecților adulți; la un nou-născut, lungimea măduvei spinării, în comparație cu coloana vertebrală, este mult mai mare: acolo, capătul inferior al măduvei spinării ajunge la nivelul celei de-a -a vertebre lombare; ulterior, măduva spinării rămâne în urma coloanei vertebrale în creștere în lungime și apare relativ mai scurtă la adult Grosimea măduvei spinării este, de asemenea, mult mai mică decât diametrul canalului spinal; măduva spinării cu membranele care o îmbracă este așezată în ea foarte spațios, astfel încât doar în fața membranelor măduvei spinării să fie ceva mai dens adiacente peretelui canalului, dar în spatele și pe lateralele dintre măduva spinării și membrane, iar între membrane și peretele osos al canalului, există spații destul de spațioase asemănătoare cu fante, realizate din țesut conjunctiv adipos lax, plex venos și o parte din lichidul seros care umple sacul durei mater Această împrejurare este foarte importantă în ceea ce privește protejarea măduvei spinării împotriva compresiei și întinderii nedorite a acesteia, inevitabile în timpul mișcărilor și îndoirilor coloanei vertebrale, dacă măduva spinării ar fi plasată în ea mai strâns și mai dens conectată la pereții canalului osos În general, trebuie remarcat, însăși locația organului central este nervul Orez sistemul noah, adică creierul și măduva spinării, os * Biblioteca "Runivers " - - o cutie cu pereți groși și puternici corespunde într-un grad ridicat importanței acestui organ pentru viața și activitatea organismului Ținând cont de subtilitatea și delicatețea structurii creierului și a măduvei spinării și a consecințelor dezastruoase care apar ca urmare a unor leziuni chiar nesemnificative ale acesteia, este ușor de înțeles seria de pericole care ar amenința corpul la fiecare pas, dacă creierul nu avea această protecţie puternică în pereţii osoşi ai craniului şi ai coloanei vertebrale Forma măduvei spinării este doar aproximativ

cilindrică În departamentul său mediu, i e în partea toracală, măduva spinării în formă se apropie într-adevăr de cilindru, în secțiunile superioare și inferioare formează două îngroșări fusiforme: îngroșarea cervicală (intumescentia cervi-calis) și cea lombară (intumescentia lumbalis}) , pornind de la locul de tranziție a măduvei spinării în creier , merge de-a lungul tuturor vertebrelor cervicale până la nivelul celei de-a doua vertebre toracice, a doua, îngroșarea lombară, ocupă spațiul dintre vertebrele toracice și a -a lombară; această îngroșare în forma amintește foarte mult de un trabuc, al cărui capăt ascuțit este întors în jos (în Fig bine se vede doar îngroșarea cervicală) Măduva spinării, subțierea treptat, se termină într-o ascuțire conică la nivelul marginii superioare a a -a vertebră lombară sub forma așa-numitului conus medullaris (în Fig , locul capătului măduvei spinării este indicat prin ms , prima vertebră lombară este LI În plus, forma măduvei spinării se abate de la cilindric chiar și prin aceea că este, pe toată lungimea sa, parcă strâns din față în spate, drept urmare secțiunea sa transversală are o formă ovală cu un diametru anterior-posterior mai scurt Următoarele cifre pot oferi o idee despre raportul dintre diametrele laterale și anterior-posterioare ale măduvei spinării, precum și, în general, despre dimensiunile sale transversale în diferite departamente: Îngroșarea lombară diam anterioară-posterior , min Diam lateral , mm Regiunea toracică inferioară "" ,o""" ¿ Regiunea toracică superioară "" > "" " , " Îngroșarea gâtului "p - "" " , " Trebuie avut în vedere că aceste cifre sunt medii și că grosimea măduvei spinării (precum și lungimea) este în relație directă cu înălțimea și fizicul individului: la femei, coloana vertebrală Biblioteca "Runivers" - Creierul NOI este mai mic decât cel al bărbaților, mai mic la subiecții de statură mică decât la subiecții de statură mare De-a lungul întregii lungimi a măduvei spinării, de pe suprafețele sale laterale ies numeroase mănunchiuri de fibre nervoase la dreapta și la stânga, care sunt numite rădăcini ale nervilor spinali Unele dintre ele ies pe partea anterioară-exterioară a măduvei spinării: acestea sunt rădăcinile anterioare (motorii); altele ies pe partea de jos-exterioară: acestea sunt rădăcinile din spate (sentiment) La ieșirea din măduva spinării, fasciculele individuale de fibre nervoase se pliază în fascicule mai mari și merg spre exterior și în jos; rădăcinile anterioare converg cu rădăcinile posterioare și pătrund prin dura mater în foramenele corespunzătoare și pătrund în foramenele intervertebrale Aici, pe calea rădăcinilor, sunt așezați noduri nervoase (noduri intervertebrale, ganglioni intervertebrali) Fibrele nervoase ale rădăcinii posterioare (sentiment) se adâncesc în masa nodului, intră în comunicare cu celulele nervoase și ies pe cealaltă parte a nodului; fibrele nervoase ale rădăcinilor anterioare (motorii) trec pe lângă nodurile intervertebrale, deși le învecinează foarte strâns, nu intră adânc în masa nodurilor și nu intră în nici un fel în legătură cu celulele nervoase La ieșirea din nodurile intervertebrale, rădăcinile posterioare din nou și chiar mai strâns se contopesc cu cele anterioare, fibrele acestora se amestecă și din acel moment se numesc nervi (nervi spinali, nervi spinali) În centrul măduvei spinării de-a lungul axei sale, pornind de la capătul său inferior, se întinde pe toată lungimea o cavitate foarte îngustă - canalul central central, canalis centralisa Lumenul său la un adult este atât de mic încât nu poate fi întotdeauna văzut cu cu ochiul liber (la un nou-născut, lumenul canalului mult mai mare) Canalul rahidian este înconjurat pe toate părțile de un strat de substanță cenușie care conține celule nervoase; acest strat gri de pe diferite părți ale canalului este acum

mai gros, acum mai subțire, astfel încât forma sa pe o secțiune transversală a măduvei spinării pare a fi foarte complexă Substanța cenușie a măduvei spinării, la rândul ei, este îmbrăcată pe toate părțile cu o substanță albă, constând din fibre nervoase; acesta din urmă constituie stratul periferic al măduvei spinării La nivelul foramenului magnum (foramen occipital Biblioteca "Runivers" - - magnum), adică trecând de prima vertebră cervicală (atlas), măduva spinării intră în cavitatea craniană și începe rapid să se îngroașe în sus Această secțiune a acestuia, în poziția sa, aparține deja creierului și se numește medular oblongata, medulla oblongata (Fig , mo și Fig , mo) Medula oblongata, medidla oblongata, pornind de la foramenul occipital, se abate treptat de la poziția verticală și merge oarecum înainte, întinzându-se de-a lungul pantei părții principale a osului occipital (clivus Blumenbachii) În general, totul este modificările creierului încep să-și schimbe relația cu axa verticală a corpului, datorită flexiunii treptate a creierului în același timp: secțiunile creierului, similare cu secțiunile anterioare ale măduvei spinării, devin mai jos aici, iar secțiunile, similare cu secțiunile posterioare ale măduvei spinării, din creier devin top Orez Forma medulei oblongate se apropie, în general, de un con, al cărui vârf trunchiat se îmbină cu măduva spinării din partea inferioară Din suprafețele sale laterale din dreapta și din stânga, precum și din măduva spinării, ies fascicule de fibre nervoase care alcătuiesc rădăcinile nervilor capului La fel ca și în măduva spinării, aici substanța cenușie ocupă secțiunile interne, iar albul formează straturile exterioare În spatele și deasupra medulului oblongata se află cerebelul, cerebelul (Fig , c; , cb), în comparație ca formă cu o linte ruptă în jumătate, cu marginea ascuțită liberă îndreptată în spate și cu o margine groasă adiacentă medulla oblongata și părțile supraiacente Cerebel Biblioteca "Runivers" - - este format din două jumătăți, emisfere, dreapta și stânga; suprafața sa este brăzdată cu multe șanțuri aproximativ orizontale și paralele și acoperită cu un strat de substanță cenușie La nivelul cerebelului, medulla oblongata este acoperită în față, ca cu un bracket sau cravată, de un strat masiv de substanță albă, format din fibre nervoase care merg de la o jumătate a cerebelului la cealaltă și pe drum, ocolind medula oblongata din fata Aceasta formatiune se numeste podul Varoliev, pone Gagoiii (Fig , p; , pv) Figura prezintă clar formațiunile descrise Aici puteți vedea, de asemenea, formațiuni care se află deasupra pontului și cerebelului: acestea sunt picioarele creierului și cvadrigemina (cr și cq) Dar acest desen este schematic, iar pe el sunt prezentate foarte trasate cerebelul cu pontul Varolian și medula oblongata De fapt, în starea sa naturală, părțile situate deasupra pontului Varolii nu pot fi văzute dintr-o parte a creierului când sunt privite din lateral La ieșirea de sub marginea superioară, sau ceea ce este la fel, marginea anterioară a podului Varolian, părțile care alcătuiesc continuarea medulei oblongate se numesc picioarele creierului, crura cerebri (cr) Le poți vedea doar când vezi creierul de jos Ele, sub forma a două mănunchiuri voluminoase de fibre nervoase, apar imediat la marginea superioară a pontului Varolii și încep imediat să diverge în lateral într-un unghi ascuțit și, îndreptându-se înainte și în sus, se scufundă curând în masa cerebrală emisfere de jos Din spate sau de sus, acest întreg departament, care face parte din așa-numitul trunchiul cerebral, împreună cu cerebelul adiacent acestuia, este acoperit complet de partea posterioară a emisferelor cerebrale; iar pentru a vedea partea dorsală a trunchiului cerebral, corespunzătoare pedunculilor cerebrali,

cerebelul trebuie să fie ușor îndoit în jos și părțile posterioare ale emisferelor cerebrale ușor împinse depărtate; atunci va fi posibil să se vadă o mică secțiune a trunchiului cerebral, care poartă numele de quadrigemina, corpus quadrigemtnitm, cq, a cărui margine frontală] trece sub formațiunea care aparține creierului însuși, așa-numita corp calos, corp calos Creierul, creierul, are în general aspectul unei jumătăți Biblioteca "Runivers" - - o minge cu suprafața inferioară neregulată și neuniformă și cu suprafața superioară convexă destul de aproape de minge Acesta din urmă este brăzdat cu multe depresiuni sau brazde asemănătoare fantelor și elevații sau circumvoluții asemănătoare rulourilor, ambele mergând în cele mai variate direcții la suprafață și au forme foarte neregulate De sus, de-a lungul liniei mediane din față în spate, întregul creier este tăiat printr-o fisură longitudinală verticală adâncă - fissura pallii și este împărțit în două emisfere, dintre care fiecare reprezintă în esență nu o jumătate de minge, ci un sfert, deoarece întreg creierul se potrivește în formă la jumătate de minge Mișcând emisferele cu atenție spre dreapta și stânga, se poate observa că fisura longitudinală, fissura pallii, pătrunde foarte adânc între emisfere și în treimile anterioare și posterioare ale creierului pare să fie prin, i e trece la suprafața inferioară a creierului Numai în treimea mijlocie a creierului fisura pallii are un fund, a cărui lungime din față în spate este de aproximativ centimetri: aici ambele emisfere sunt lipite între ele printr-o formațiune numită comisură mare a creierului sau a corpului calos (corpus) callosumf) Sub marginea posterioară a acestei formațiuni, așa cum sa menționat deja, partea din spate a trunchiului cerebral Din partea suprafeței inferioare, creierul apare și el neîmpărțit doar în treimea sa medie, adică tocmai acolo, unde formațiunile care alcătuiesc trunchiul cerebral se contopesc cu emisferele; această parte a suprafeței inferioare a creierului apare ca o zonă foarte neuniformă, începând anterior de la capătul fisurilor pallii și continuând posterior până la marginea superioară a podului Varoliev; din lateral este limitat de formațiunile emisferelor - lobii temporali ai creierului Această parte a suprafeței inferioare a creierului se numește baza creierului, în timp ce părțile care se află pe laterale - lobii temporali - și în față - suprafața inferioară a lobilor frontali ai emisferelor - se referă la suprafața emisfere cerebrale Suprafața emisferelor creierului și cerebelului este un strat de substanță cenușie, care include celule nervoase Acest strat se numește stratul cortical sau pur și simplu cortexul cerebral; are aproximativ $ mm grosime și acoperă aproape uniform atât cotele circumvoluțiilor, cât și în mod egal Biblioteca "Runivers" - - adancirea brazdelor, fara a le exclude pe cele mai adanci, alcatuind malurile si fundul acestora Sub substanța cenușie, reprezentând masa principală a emisferelor cerebrale, se află substanța albă, formată din fibre nervoase În plus, în părțile interne ale creierului există și mase de substanță cenușie, care este o continuare directă a substanței cenușii centrale a măduvei spinării și a medulului oblongata Această substanță cenușie sub formă de formațiuni mai mari sau mai mici (așa-numitele ganglioni cerebrali) înconjoară cavitatea centrală, care servește și ca o continuare a canalului spinal menționat În medula oblongata și creier, această cavitate centrală este în general mai largă și prezintă pe alocuri prelungiri mai mari sau mai mici numite ventriculi În cele din urmă, se împarte în două, formând astfel câte un ventricul pentru fiecare emisferă a creierului Creierul și măduva spinării sunt acoperite pe toate părțile de trei membrane Cochilia cea mai interioară imediat adiacentă la medulare, există un strat subțire

de țesut conjunctiv delicat, bogat în vase de sânge - învelișul moale, pia mater Pe deasupra se află o membrană arahnoidă mai densă, dar foarte subțire, tunica arahnoidă; este similară ca structură cu membranele seroase ale altor viscere Cochilia cea mai exterioară, situată deasupra cochiliei fibroase groase arahnoidului, coajă tare, dura mater Astfel, în termenii cei mai generali, sistemul nervos central are următoarea formă În cavitatea craniului - un organ masiv sub formă de două emisfere, în partea de mijloc lipite împreună Este un creier iulieal în sensul propriu, un creier mare, creier De la suprafața sa inferioară, așa-numita trunchiul cerebral (pedunculi ai creierului, medula oblongata), care devine treptat mai subțire, continuă în jos în cavitatea spinării sub forma unui cordon relativ subțire, lung: aceasta este măduva spinării, medula spinalis Sub partea posterioară a emisferelor cerebrale de pe trunchiul cerebral, prin intermediul podului Varolian, cerebelul, cerebelul, este parcă atașat În centru, de la capătul cel mai de jos al măduvei spinării, - cavitatea centrală în sus, sub formă de canal spinal, și mai în sus, formând expansiuni ale ventriculilor, se termină în emisferele cerebrale Această cavitate centrală este înconjurată de o substanță cenușie care conține celule nervoase și, de asemenea, se extinde continuu de la capătul inferior al măduvei spinării în creier: aceasta este substanța cenușie centrală Stratul de suprafață al măduvei spinării și al trunchiului cerebral este compus dintr-o substanță neurofibroasă albă Suprafața emisferelor cerebrale și a cerebelului este acoperită cu un strat de substanță corticală gri, care conține și celule nervoase Creier Suprafața emisferelor cerebrale Substanța cenușie corticală, acoperind cu un strat uniform întreaga suprafață a emisferelor, asemenea umflăturilor circumvoluțiilor, deci în mod egal malurile și fundul brazdelor, este locul unde se află centrii psihici pentru toți nervii corpului aşezat Atât clinic în raport cu omul, cât și experimental la animale, s-a dovedit că anumite zone cunoscute ale cortexului cerebral sunt predominant în legătură cu anumite anumite funcții față de altele Având în vedere acest lucru, studiul topografic al suprafeței emisferelor prezintă un interes atât strict științific, cât și practic Amplasarea brazdelor, și deci a circumvoluțiilor, pe suprafața emisferelor are loc în general după un anumit tip și într-o anumită ordine; cu toate acestea, se observă adesea abateri individuale, atât în ceea ce privește numărul de brazde, cât și ca formă Este dificil să întâlniți două creiere care sunt complet asemănătoare între ele în aranjarea brazdelor și a circumvoluțiilor; nu numai atât: adesea forma și localizarea șanțurilor și circumvoluțiilor unei emisfere diferă de cealaltă emisferă a aceluiași creier O astfel de inconsecvență în formele brazdelor face foarte dificilă recunoașterea și studierea lor în fiecare caz individual și, pentru a evita greșelile, este necesar să se cunoască nu numai locația schematică a brazdelor principale, ci și abaterile acestora de la tip general exprimat prin schemă Prof Zernov, care a dezvoltat special problema mărimii acestor abateri individuale în numărul și forma brazdelor - creierul, în funcție de constanta lor mai mare sau mai mică, de tendința lor mai mare sau mai mică de a-și schimba forma și de diferitele adâncimi, împarte toate brazdele în trei categorii *): Brazdele din prima categorie sunt absolut permanente, apar la toti indivizii fara exceptie; sunt cei mai profundi și mai puțin înclinați să-și schimbe forma Acestea sunt brazdele principale, brazdele primare Brazde din a doua categorie (brazde accesorii tipice, brazde secundare) Ele sunt tipice ca loc și direcție,

dar pot fi absente Aceste brazde sunt înclinate să-și schimbe forma într-o măsură mai mare decât primele Adâncimea lor nu depășește niciodată adâncimea primelor brazde Brazde din categoria a treia (brazde accesorii atipice, brazde terțiare) Rareori ating o lungime considerabilă, numărul și forma lor sunt foarte variabile Pentru a vedea în mod clar toate brazdele și circumvoluțiile de pe suprafața emisferelor cerebrale, este necesar, în primul rând, să se separe cerebelul de partea inferioară a trunchiului cerebral folosind o metodă preliminară compactată din metodele utilizate în mod obișnuit Acest lucru se realizează printr-o incizie transversală la nivelul marginii superioare a podului Varoliyev; cu un creier mare, rămân pedunculii cerebrali cu o parte din cvadrigemina Mai mult, pentru a putea vedea fiecare emisferă din toate părțile, fără a exclude suprafețele sale interne, în tot creierul în față unul față de celălalt și constituind pereții fisurii longitudinale (fissura pallii), pentru aceasta este necesară separarea unei emisfere de celălalt cu secţiune longitudinală strict verticală, trecând prin fisura pallii Pe emisferele astfel împărțite se disting trei suprafețe: i) suprafața exterioară, convexă,) suprafața interioară, uniformă și h) suprafața inferioară Când descriem suprafața inferioară a emisferelor, nu se va vorbi despre acea parte a acesteia, pe care am desemnat-o ca bază a creierului în sensul propriu (descrierea acesteia va urma mai jos)) D ern o v b Tipuri individuale de circumvoluții cerebrale la om Moscova, D Zernov Manual de anatomie umană descriptivă, partea Sh Moscova, Biblioteca "Runivers" - - În cele din urmă, pentru a vedea clar toate brazdele și circumvoluțiile emisferelor, trebuie să le eliberăm de arahnoidianul și membranele moi care le acoperă (coaja tare, parcă nu strâns atașată de creier, este de obicei îndepărtată atunci când creierul este luat din craniu) Brazde pe suprafața exterioară, convexă a emisferei Categoria I: i) Sulcusul silvian, fisura Sylvii, (Fig , rhs), pleacă de la suprafața inferioară a emisferei, unde separă capătul anterior al lobului temporal de suprafața superioară a lobului frontal Se întinde de-a lungul suprafeței exterioare a emisferei Orez treizeci sus și înapoi și se termină aproximativ la granița dintre treimile posterioare și mijlocii ale emisferei Aceasta este o ramură orizontală a sulcusului Sylvian {hamus horisontalis fiss, Sylvii) La marginea din față a acestei părți orizontale, așa-numita ramură ascendentă (g amus as condens f, Sylvii) (Fig ras), care, despicandu-se intr-o directie bifurcata, merge in sus si inainte de-a lungul suprafetei lobului frontal Cu toate acestea, se constată foarte des că două, sau chiar mai multe, brazde ies din locul de ieșire a ramului ascendent al brazdei Sylvius, așa cum se arată în fig În acest caz, șanțul Sylvian este format din trei ramuri: ramura orizontală posterioară (ramus horisontalis posterior)-rhs, ramura ascendentă anterioară (ram anterior ascendens)-ras și, în final, ne- Biblioteca "Runivers" - - ramură orizontală mijlocie (ram horisontalis anterior), în fig de litere nemarcate Dacă împingeți cu atenție marginile brazdei Sylvius în direcții diferite, atunci în partea de jos a acesteia puteți vedea un întreg lobul al creierului, la rândul său acoperit cu șanțuri Acesta este așa-numitul lobul 'nal ascuns sau central (lobulus opertus s centralis), sau insuliţă (insula Relii) Insula este o piramidă foarte joasă cu trei laturi, cu o bază largă orientată spre interior, adică spre linia mediană și cu vârful îndreptat spre exterior Din partea de sus a insuliței, șanțurile și circumvoluțiile, în număr de - , aleargă în sus și înapoi într-o manieră asemănătoare unei raze) Fissura Rolando s centralis, șanțul central (Fig Rol), începând de la marginea

superioară a emisferei, se întinde oblic înainte și în jos spre ramura orizontală a șanțului silvian, care însă nu ajunge niciodată Marginea superioară a emisferei în cele mai multe cazuri, dar în niciun caz întotdeauna, este tăiată de această brazdă, astfel încât începutul ei să fie văzut din interiorul emisferei) Fissura praecentralis inferior, șanțul precentral inferior (Fig , pri), începe fie retrăgându-se ușor din ramura orizontală a șanțului silvian, fie direct din aceasta, apoi urcă și înainte între ramura ascendentă a șanțului silvian și a lui Roland; cu acesta din urmă formează un unghi deschis în vârf; se termină aproximativ în mijlocul umflăturii emisferei) Fissura temporalis prima s superior, primul șanț temporal sau superior (Fig , tf) se află pe lobul temporal, paralel cu ramura orizontală a șanțului silvian, imediat lângă acesta Lungimea sa este aproape aceeași cu brazda silviană; uneori capătul său posterior merge mult mai departe în regiunea lobului parietal Aceste patru brazde de pe suprafața exterioară a emisferei sunt absolut constante Cea mai adâncă dintre ele este brazda Sylvius, apoi cea a lui Roland și temporală, iar cea mai mică adâncime precentrală Ele formează mai multe coturi, dar sunt extrem de rar întrerupte (și Sylvius brazdă niciodată) Din fiecare dintre ele, în locuri diferite și în numere și direcții diferite, mici șanțuri din a treia categorie pleacă sub formă de ramuri Categoria a II-a Există cinci dintre aceste șanțuri pe suprafața exterioară a emisferei:) Fissura praecentralis superior, șanțul precentral superior (Fig , prs) se află în fața șanțului Roland în partea superioară a suprafeței lobului frontal; cu capătul superior nu ajunge la marginea interioară a emisferei, iar cu capătul inferior trece în spatele capătului superior al șanțului precentral inferior Lungimea sa nu depășește niciodată jumătate din lungimea brazdei lui Roland Este foarte rar ca această brazdă să lipsească cu totul; uneori (mai des) fiss praecentralis superior se contopește într-o singură brazdă cu fiss praecentralis inferior, iar în acest caz se obține un șanț precentral, trecând în fața șanțului central și aproape paralel cu acesta) Fisura frontală superioară, sulcus frontal superior (Fig , / y) începe de la mijlocul șanțului precentral superior și se întinde înainte paralel cu marginea superioară a emisferei, uneori până la capătul anterior al acesteia Uneori această brazdă este absentă (foarte rar însă), fiind înlocuită cu șanțuri transversale din categoria a treia; uneori este separat de sulcusul precentral superior; în cele din urmă, uneori este împărțit în două sau trei segmente, care, cu capetele lor, se suprapun) Fissura frontalis inferior, șanțul frontal inferior (Fig , L), începe de la mijlocul șanțului precentral inferior și se întinde înainte paralel cu șanțul frontal superior; în același timp, se îndoaie în jurul capătului superior al ramului ascendent al brazdei Sylvius Uneori este absent, fiind înlocuit cu șanțuri transversale din categoria a treia; uneori este separat de sulcusul precentral inferior; uneori este format din două segmente sau, în cele din urmă, ocupă doar o parte din lungimea lobului frontal) Fissura postcentralis (Fig , ps c) se află în spatele brazdei Roland și paralel cu aceasta; capătul său inferior, în cea mai mare parte, se conectează cu ramura orizontală a brazdei silviane, în timp ce capătul superior nu ajunge la marginea superioară a emisferei Mai des, însă, șanțul postcentral se unește cu următorul șanț parietal) Fissura interparietalis (Fig , itp) sulcus parietal Cu un șanț postcentral complet dezvoltat în forma descrisă acum, începe șanțul parietal, fissura interparietalis se dezvoltă în spatele șanțului postcentral, în unghiul dintre acesta și ramura orizontală a șanțului silvian; de aici se

întinde într-un arc lung de înfășurare în sus și înapoi și mai în jos în regiunea lobului occipital, unde se termină fie liber, fie căzând lateral într-unul dintre șanțurile mici Mai des, după cum s-a spus, există diverse forme de conectare a acestor două brazde (postcentral cu parietal) Deci, ambele încep cu un picior comun, care se află paralel cu partea inferioară a brazdei Roland; apoi diverg în formă de furcă: o ramură urcă (după cum se arată în Fig , psc) și reprezintă șanțul postcentral, iar cealaltă ramură, șanțul parietal, se îndoaie înapoi și merge în regiunea lobului occipital Uneori, una sau alta dintre aceste brazde este împărțită în două segmente Există cazuri de absență completă a șanțului postcentral, iar în locul acestuia există șanțuri din a treia categorie, mergând oblic sau în direcția sa normală În ceea ce privește șanțul parietal, físs interparietalis, apoi, pe lângă formele descrise ale acestuia, există cazuri de ruptură în partea de mijloc; uneori doar partea din spate a brazdei este pe față, iar partea din față este înlocuită cu șanțuri din a treia categorie; în sfârșit, întregul șanț poate fi absent, fiind înlocuit cu șanțuri din categoria a treia Brazde pe suprafața inferioară a emisferei Suprafața inferioară a emisferei este împărțită în două părți inegale Partea anterioară este suprafața inferioară sau supraorbitală a lobului frontal Continuarea brazdei silviei, sau mai bine zis, locul unde a început, se numește aici fosa silviană; acesta din urmă constituie o graniță ascuțită între partea supraorbitală a lobului frontal și capătul anterior al lobului temporal Lobul temporal posterior, fără o limită anatomică clară, continuă în lobul occipital Suprafața inferioară a acestor doi lobi constituie partea posterioară a suprafeței inferioare a emisferei Iată următoarele brazde Pe partea din față: Categoria I: i) Fissura olfactoria, brazdă olfactiva [Fig , olf \ numit astfel deoarece nervul olfactiv se întinde de-a lungul lui și îi servește drept pat Ea ty- Biblioteca "Runivers" - - Orez merge paralel cu marginea interioară a emisferei, adică paralel cu fisurae pallii fără a forma coturi Categoria II:) Fissura supraorbitalis transversa, un șanț supraorbital transversal (Fig d, spt), care se desfășoară într-o manieră arcuită pe suprafața supraorbitală, i e de la dreapta la stânga, în fața gropii Sylvius Se întâmplă (nu foarte des) să lipsească această brazdă a III-a) și) Sulei longitudinales externus et internus (Fig , spi), două șanțuri longitudinale pornind de la cel transversal în unghi drept; se întind înainte aproape paralel cu brazda olfactiva Numărul lor variază de la i la ; contururile sunt și ele schimbătoare; uneori ultimele trei șanțuri formează o figură asemănătoare literei H, alteori X (sulcus cruciatus, triradiatus) Pe partea posterioară a suprafeței inferioare a emisferei, adică pe suprafața inferioară a lobilor temporal și occipital: Categoria I, i) Fissura occipiti temporalis, S temporalis quarta (Fig , t), începând aproape de la capătul lobului occipital Formând mai multe îndoituri, se întinde paralel cu marginea interioară a emisferei aproape până la vârful lobului temporal Uneori pe față există doar o medie departament, uneori lipsește fie departamentul anterior, fie cel din spate; secţiunea lipsă este apoi înlocuită cu caneluri din categoria a treia Categoria II:) Fissura temporalis tertia, sulcus temporalis inferior, sulcus temporal inferior (Fig , í), situat paralel cu șanțul anterior, la distanțe egale de acesta și de marginea exterioară a emisferei În cea mai mare parte, această brazdă este mai scurtă decât brazda anterioară adiacentă; în același timp, partea care lipsește este înlocuită cu șanțuri oblice din a treia categorie, formând un unghi cu șanțul anterior, deschis Biblioteca "Runivers" - - posterior Uneori este absent pe toată lungimea sa și

este, de asemenea, înlocuit cu șanțuri oblice În cele din urmă, al treilea și al patrulea șanț temporal sunt uneori conectați prin capetele lor anterioare sau posterioare, formând o formă bifurcă H) Fissura temporali! secunda, sulcus temporalis médius (Fig , í ·), un sulcus foarte instabil, situat paralel cu primul sulcus temporal Brazde pe suprafața interioară a emisferei Partea centrală a acestei suprafețe este ocupată de o tăietură în corpul calos, sub forma unei benzi late arcuite care se întinde din față în spate și se îndoaie la capetele anterioare și posterioare În plus, sub corpul calos sunt vizibile și alte formațiuni, dintre care unele aparțin trunchiului cerebral și vor fi descrise mai jos Centura exterioară sau mai degrabă periferică reprezintă suprafața cerebrală, acoperită cu substanță cenușie corticală Cu excepția părții inferioare a acestei suprafețe a emisferei, care aparține lobului temporal, restul corpului, care acoperă corpul calos cu o centură largă, în stare naturală, în tot creierul, constituie unul dintre pereții laterali ai fisurii longitudinale, fisurae palili Circunvoluțiile și brazdele găsite pe această suprafață a emisferei aparțin tuturor părților emisferei, adică frontală, parietală, occipitală și, după cum sa menționat deja în ceea ce privește secțiunea inferioară, temporală Brazdele situate aici sunt în mare parte din categoria I) Sulcus corporis callosi, sulcus al corpului calos (Fig , scc) Acest șanț, sub forma unui arc regulat, se află chiar de-a lungul marginii superioare a corpului calos, separându-l de girusul adiacent Cu capătul anterior, această brazdă ocolește marginea anterioară a corpului calos și se termină sub ea; având și rotunjită marginea posterioară a corpului calos, se continuă de-a lungul părții interioare a lobului temporal; acest capăt inferior al șanțului, situat pe lobul temporal, se numește fisura yrosatria (Fig , hp) Mai departe la periferie din brazda corpului calos se află:) Fissura calloso-marginalis (Fig , dm) Începe la marginea superioară a emisferei din spatele capătului superior al brazdei Roland; decupează marginea superioară a emisferei, astfel încât începutul ei să fie vizibil de sus Apoi coboară și înainte; Biblioteca "Runivers" - - la jumătatea distanței dintre marginea emisferei și corpul calos, se întoarce înainte și, ținând aproximativ paralel cu marginea emisferei și corpul calos, se îndoaie în jurul acestuia din urmă sub formă de arc Partea arcuită a acestei brazde se abate foarte des de la forma descrisă acum Uneori se împarte în segmente separate; cea mai accentuată modificare a formei sale este dublarea brazdei în partea sa arcuită, iar ambele arce sunt continue și au aceeași lungime; uneori ambele arce se rup în două sau mai multe segmente H) Fissura, parieto-occipitalis (Fig , a crescut) se află în spatele părții verticale a brazdei precedente și începe tot pe Orez marginea superioară a emisferei, incizând-o relativ foarte adânc De la marginea superioară a emisferei, coboară și înaintează spre marginea posterioară a corpului calos, lângă care se varsă în brazda următoare) Fissura caicatina (Fig , cal), Acest sulcus începe în colțul foarte posterior al lobului occipital, merge înainte orizontal și, după ce se conectează cu șanțul anterior, se întinde de-a lungul suprafeței interioare a lobului temporal și se termină sub marginea posterioară a corpului calos, puțin mai mică de fisura hipocampului și, uneori, se încadrează în aceasta din urmă Ambele ultime brazde, i e fissura parieto-occipitalis- si £ calcarina nu reprezintă aproape niciodată abateri de la tipul descris Singurele modificări observabile de formă sunt Biblioteca "Runivers" - că se despart în două segmente, conform!Zernov în i- ° / cazuri Categoria a II-a: i) Sulcus lobuli par accntr alis (Fig , Ip) - o

ramură din arcul fissurae calloso-marginalis, extinzându-se în sus, după ce aceasta din urmă devine paralelă cu corpul calos Lungimea sa este uneori mai mare, alteori mai mică; uneori este absent, alteori nu se leagă de fiss calloso marginalis) Fissura arcuata praecunei, s sulcus subparietalis (Fig , ap) apare ca o continuare posterior a părții orizontale, arcuite a fisului calloso-marginalis, plecând de la acesta din urmă în locul în care își ia poziție verticală Fissura arcuata praecunei merge posterior paralel cu corpul calos, formând, precum și fiss calloso-marginalis, curba arcuită cu convexitate în sus; capătul său din spate aproape ajunge {iss parieto-occipitalis Fissura arcuata praecunei uneori nu se conectează cu fiss calloso - marginalis, uneori se împarte în mai multe segmente oblice Brazdele indicate acum, așa cum s-a spus deja, nu sunt în niciun caz întotdeauna, sau mai degrabă aproape niciodată, pe același creier, sunt prezentate agregat în forma descrisă Această schemă, împreună cu cunoașterea celor mai frecvente variații, ar trebui să servească drept punct de sprijin în studiul suprafeței emisferelor cerebrale în fiecare caz individual Pentru a se orienta pe suprafața exterioară convexă a emisferei, trebuie în primul rând să se determine brazda silviană Acest lucru nu constituie o dificultate Mai departe, în colțul dintre ramurile ascendente și orizontale ale brazdei Sylvius ar trebui să se găsească capătul inferior al brazdei Roland; în același timp, încercați să nu-l amestecați cu șanțul precentral, care se află anterior, precum și cu capătul inferior al șanțului postcentral, care se află posterior șanțului Roland; Urmați șanțul lui Roland până la marginea superioară a emisferei, care în cele mai multe cazuri este incizat de acest sulcus, deși în niciun caz nu întotdeauna În același timp, trebuie amintit că există cazuri în care brazda lui Roland este formată din două segmente, superioară și inferioară, separate printr-un mic gir care se ridică din partea inferioară a brazdei Astfel de cazuri sunt însă foarte rare După determinarea șanțului Roland, șanțurile rămase sunt determinate în ordinea descrisă mai sus Sub șanțul Sylvian de pe lobul temporal al somnului- * Biblioteca "Runivers" - tuns și pe partea inferioară a emisferei, este întotdeauna necesar să vă orientați în raport cu două șanțuri: primul șanț temporal, care se află imediat sub șanțul Sylvian paralel cu acesta și relativ la fiss occipitotemporalis (Fig , tx; , t) În partea interioară a emisferei, este în general mai ușor de navigat Nu numai începătorii trebuie să recurgă la această metodă, ci destul de des chiar și oamenii care sunt complet experimentați; acest lucru este necesar mai ales în cazurile patologice, când, din cauza acelor sau a altor procese patologice, contururile brazdelor și, prin urmare, circumvoluțiile, se schimbă uneori dincolo de recunoaștere Și în astfel de cazuri, este exact ceea ce este important să se determine relația reciprocă a diferitelor secțiuni ale suprafeței emisferei Acțiuni ale emisferei În descrierea anterioară a brazdelor se întâlnesc în mod repetat expresii: lob frontal, occipital, parietal, lobi temporali Sensul acestor expresii și sensul lor este clar: fiecare emisferă a creierului este împărțită în secțiuni sau lobi, iar lobul frontal este partea anterioară a emisferei, lobul occipital este partea posterioară, lobul parietal este partea intermediară a emisferei dintre lobii frontal și occipital; în cele din urmă, lobul temporal este o secțiune ca un mamelon care iese în jos și înainte a emisferei Cu toate acestea, este necesară o definiție mai precisă a limitelor dintre lobii individuali ai emisferelor Pe suprafața convexă exterioară a emisferei, șanțul lui Roland este considerat marginea posterioară a lobului frontal În spatele brazdei Roland se află lobul parietal Limita

inferioară a ambelor acțiuni este ramura orizontală a brazdei silviane; îi separă de lobul major subiacent În ceea ce privește lobul occipital, acesta se contopește fără limite ascuțite cu lobii parietali și temporali aflați în fața lui; numai pe marginea superioară există un punct strict definit din care se trage marginea anterioară a lobului occipital: aceasta este o tăietură în marginea superioară a emisferei cu capătul superior al fisurilor parieto-occipitale De aici se trasează o linie de-a lungul emisferei în jos până la marginea anterioară a cerebelului; aici, pe un creier complet proaspăt, la marginea emisferei, se vede o impresie sau impresie făcută de faţa superioară a piramidei osului temporal Cum Biblioteca "Runivers" - õ - se va vedea din viitor, această linie trasată artificial pe creierul uman coincide cu o brazdă permanentă pe creierul maimuțelor, așa-numita fissura occipitalis externa, un șanț de maimuță caracteristic acestor animale Pe suprafața inferioară a emisferei, granița naturală dintre lobii frontali și temporali este întotdeauna pronunțată: aceasta este groapa Sylvian Lobul occipital nici măcar aici nu are o limită naturală care îl separă de lobul temporal situat în față Se propune să se considere linia corespunzătoare marginii anterioare a cerebelului ca o margine artificială Pe suprafața interioară a emisferei, lobul frontal este separat de lobul parietal prin porțiunea ascendentă a fisurilor calloso-marginalis: lobul occipital este delimitat de lobul parietal de șanțul occipital-parietal, fisura parieto-occipitalis Astfel, lobul frontal apare cel mai extins; ocupă suprafața exterioară convexă a emisferei, secțiunea anterioară a suprafeței inferioare și se extinde și până la suprafața interioară Lobul occipital, ocupând o parte relativ mică a emisferei, are și trei suprafețe: exterioară, inferioară și interioară Lobul parietal este vizibil de pe suprafețele exterioare și interioare ale emisferei, lobul temporal de pe suprafețele exterioare și inferioare Dar, pe lângă aceste patru părți, există și o a cincea parte Acesta este un lobul ascuns sau central sau ochiul lui Reil - hbulus opertus, s centralisa s insula Rcilü Acest lob se află în partea de jos a brazdei Sylvius și nu este vizibil de la suprafață, fiind ascuns de secțiunile învecinate ale lobilor frontal, parietal și temporal care s-au deplasat pe acesta Pentru a-l vedea, trebuie să depărtezi marginile brazdei Sylvian G Pribytkov Instrumente pentru cercetarea psihologică și modul de utilizare a acestora Pentru a pune în acțiune instrumentele descrise (și) utilizați forța electrică obținută din elementele primare sau secundare Din elementele primare, i e cele care produc ei înșiși energie electrică, cele mai utilizate elemente sunt Daniel, Meidinger, Grenay și Leklanshe Biblioteca "Runivers" - - Element Dan ¡elya Elementul lui Daniel are cel mai mult constanța noastră a tuturor elementelor cu două fluide, dintre care unul joacă rolul unui depolarizator Reprezintă elementul Volta (zinc-cupru-apă acidificată), la care este atașată, ca depolarizant, o soluție saturată de sulfat de cupru Polul negativ al acestui element (Fig) este o placă largă de zinc Z amalgamat, îndoită sub formă de cilindru; se scufundă în apă acidulată cu acid sulfuric, sau într-o soluție salină, sau într-o soluție de sulfat de zinc: acest prim lichid este conținut în exteriorul curte din sticla sau faianta Polul pozitiv C este un cilindru de cupru scufundat într-o soluție concentrată de vitriol albastru conținut într-un vas de lut ușor ars sau porțelan nesmărțuit; acest al doilea vas este plasat în interiorul primului Rolul depolarizatorului este jucat de sulfatul de cupru Se descompune prin hidrogenul depus pe electrodul pozitiv în cupru și acid sulfuric după formula SOiCu + H = Cu + SO HO Orez Cuprul redus se depune pe

stâlpul de cupru C sub formă stratul care aderă slab la el; acid sulfuric liber se infiltrează prin sept în apa acidificată din jurul polului de zinc și își menține oxidarea în același grad Forța electrică de excitație a elementului Daniel este de aproape volt Rezistența internă a elementului variază în funcție de suprafețele electrozilor, de structura vaselor poroase și de compoziția sau gradul de concentrare a lichidelor Acesta variază de la / ohm la câtiva ohmi O baterie de celule Daniell dă un curent de joasă tensiune, dar foarte constant, mai ales dacă se iau măsuri pentru menținerea unei soluții de sulfat de cupru în stare saturată, ceea ce se realizează prin plasarea în partea superioară a porilor Biblioteca "Runivers" - - o sută de vase de cristale mari de vitriol albastru, care se dizolvă pe măsură ce puterea soluției slăbește Inconvenientul elementului Daniell este că se uzează cu un curent deschis, mai ales dacă zincul este în contact cu apă oxidată sau soluție salină Elementul lui Meidinger Acest element (Fig) este format dintr-un borcan mare de sticlă, pe fundul căruia, chiar în mijloc, se află un pahar În acesta din urmă este plasat polul pozitiv, care este o placă de cupru arbitrar subțire, rulată într-un cilindru; i se atașează un fir gros de cupru, acoperit cu un tub de gutapercă și care merge vertical în sus În partea superioară a vasului este plasat un cilindru larg de zinc, la care este lipit și un fir care iese Un vas de sticlă, răsturnat cu gâtul în jos, este astupat cu un dop, în care se lasă un mic orificiu; gâtul acestui vas este coborât în paharul de sub el Acest vas este umplut cu cristale de sulfat de cupru și plasat, după cum se arată în figură, în fig un borcan umplut cu apă până la o înălțime atât de mare încât cilindrul de zinc iese oarecum spre exterior O cantitate mică (%) de sulfat de magnezie este adăugată în apă pentru a crește conductivitatea În această formă, acest element se numește elementul Mei dinger cu o minge Acest element dă același curent constant ca și elementul lui Daniel, motiv pentru care își găsește aplicația în principal în acele cazuri în care este necesară constanța curentului Dezavantajul este o rezistență internă mare, astfel încât trebuie luate multe elemente dacă este necesar un curent semnificativ Elementul lui Grenet În acest element (Fig) cu un lichid, compus dintr-o soluție de dicromat de potasiu (%) cu Biblioteca "Runivers" - - prin adăugarea de acid sulfuric (%), nu există un vas poros intern, ci doar un pahar extern Polul pozitiv al elementului este format din două plăci de carbon retortă atașate paralel una cu cealaltă la un cerc de cauciuc corn Rolul polului negativ este jucat de o placă amalgamată cu zinc pe jumătate din lungimea celei de carbon, care se poate deplasa între acestea din urmă prin intermediul unei tije canelate Elementul începe să acționeze numai atunci când zincul este scufundat în lichid Cu un circuit închis, în element se formează o sare sulfat dublu de crom și potasiu cu separarea oxigenului Aceasta ,Orez Orez oxigenul, arderea hidrogenului separat, distruge polarizarea electrozilor Astfel, acest element, în ciuda faptului că este cu un singur lichid, se polarizează destul de lent Forța electrică de excitație variază de la g la volți Rezistența internă este cu atât mai slabă cu cât apa este mai acidulată cu acid sulfuric și este în general egală cu câteva sutimi de ohm " Element Leclanche Polul negativ al acestui element (Fig) este format dintr-o tijă de zinc scufundată într-o soluție de clorură de amoniu (amoniac) Rolul polului pozitiv este jucat de o placă de carbon înconjurată în scopul uni Biblioteca "Runivers" - - expirarea polarizării printr-o masă presată constând din peroxid de mangan cu cărbune de retortă zdrobit grosier Când circuitul este închis, amoniacul începe să acționeze asupra zincului și îl transformă treptat

într-un compus clor; hidrogenul care se separă în același timp transformă peroxidul de mangan în oxid și formează apă Tija de zinc este fixată de masă cu ajutorul inelelor de gutapercă și este separată de aceasta cu o bucată de lemn sau lut Un astfel de element poate funcționa câteva luni Are avantajul că funcționează doar când circuitul este închis Forța electrică de excitație este de , volți, rezistența internă este de la , la , ohmi Acest element se polarizează destul de repede și, prin urmare, nu este potrivit pentru acțiune prelungită Pile sau baterii secundare Elementele secundare pot produce curent numai dacă au fost trecute anterior prin curentul de la elementul primar În aceste elemente, este utilizat curentul de polarizare, care este cel mai important inconvenient al elementelor primare cu un singur lichid Delarive a fost primul care a observat că plăcile de platină, folosite pentru a introduce un curent într-un lichid în descompunere, îndepărtate din acest lichid și scufundate în apă distilată, generează un curent opus curentului primar pe care îl transmit După cum a demonstrat Matteuchi, această polarizare a electrozilor de platină și electroexcitația inversă care are loc odată cu ea își datorează originea straturilor de bule de oxigen și hidrogen depuse și, respectiv, acumulate pe fiecare placă Curentul notat de Delarive servește ca tip de curenți secundari; combinația dintre doi electrozi de platină și o baie de apă distilată este un element secundar Toate celulele secundare sunt numite și baterii, deoarece acumulează (acumulează) electricitate sub formă de produse ale reacțiilor chimice care se dezvoltă în timpul trecerii curenților primari Cel mai vechi dintre acumulatori este bateria secundară Plante Plante a constatat că electro secundar Biblioteca "Runivers" - - puterea de excitație a unui voltmetru cu plăci de plumb în apă acidulată cu acid sulfuric este mai intensă și constantă decât aceeași forță cu toate celelalte metale Astfel, pentru a obține elemente secundare de mare rezistență, este necesară doar creșterea suprafeței electrozilor, reducând astfel rezistența Pentru dispozitivul elementului, două foi de plumb sunt înfășurate în jurul unui cilindru din lemn sau metal, separate de două sau trei benzi de cauciuc Când înfășurarea este gata, cilindrul interior este scos și înlocuit cu distanțiere de gutapercă Perechea spiralată astfel pregătită este introdusă într-un vas cilindric de sticlă, care se umple cu apă acidulată (i : io) Suprafața unui element obișnuit este egală cu pătratul metru Apoi, curentul este trecut prin element din elementele primare timp de - de minute Lucrul curentului se acumulează sub formă de oxid de plumb, pe de o parte, iar pe de altă parte, în reducerea oxidului de plumb, format mai devreme, în timpul trecerii curentului secundar Într-un astfel de abur, încărcarea se termină atunci când bulele de gaz încep să se separe Forța electrică de excitație a unei astfel de perechi este egală cu - % din elementele lui Daniel Rezistența internă fluctuează între V* și * din rezistența aceluiași element Celulele secundare pot fi, de asemenea, conectate la baterii, precum și la cele primare În ceea ce privește accelerarea formării de plumb pulbere și peroxid de plumb, deoarece rezistența dispozitivului depinde de grosimea acestor straturi, s-au adus multe îmbunătățiri la acumulatorul Plante Deci, deja Plante însuși a supus plăcilor de plumb la acțiunea preliminară a acidului azotic, ceea ce le face mai susceptibile la acțiunea curentului primar Pentru acoperite plăcile de plumb cu un strat de miniu (PbzOi), care a fost ținut pe ele cu ajutorul unor petice de pâslă sau flanel Din acțiunea curentului primar, plumbul roșu se transformă rapid în peroxid (PbO) pe placa pozitivă și în plumb spongios (Pb) pe negativ Cu toate acestea,

straturile active de peroxid nu aderă suficient de bine la electrozi și se destramă în curând Tampoanele din pâslă și flanel cresc rezistența internă și se prăbușesc Biblioteca "Runivers" - sub influența apei acidulate Prin urmare, s-au exprimat îmbunătățiri suplimentare în a da plăcilor o astfel de formă care să facă posibilă reținerea mai ușor a peroxidului de plumb și evitarea folosirii barierelor care cresc rezistența ■ Oricare ar fi condițiile și metoda de construcție a diferitelor baterii cu plumb, constantele corespunzătoare acestora rămân aproape aceleași Forța electrică de excitație ajunge inițial până la , volți, este menținută la aproximativ volți pentru o parte semnificativă a timpului în timpul descărcării și este de aproximativ , volți la sfârșit Rezistența internă variază în funcție de dimensiunea suprafeței plăcilor, de înțepăturile reciproce ale acestora și de gradul de concentrare a lichidului, dar nu depășește niciodată câteva sutimi de ohm Capacitatea de stocare poate fi de până la de kilometri pe kilogram de plumb Munca electrică produsă de baterie reprezintă aproximativ % din munca totală furnizată de sursa primară și aproximativ % din munca acumulată Baterii termoelectrice Dacă lipim bucăți de metale diferite și încălzim una dintre joncțiuni, atunci între metale apare un τοϊγβ electric Pentru unele perechi de metale, curentul crește continuu pe măsură ce temperatura joncțiunii calde crește Dar în cele mai multe cazuri este altfel Deci, de exemplu, într-o pereche cupru-fier, curentul atinge un maxim la t ° \u d °; apoi scade, dispare și în cele din urmă inversează direcția, cuprul devenind la rândul său negativ în raport cu fierul Această inversare a curentului poate avea loc la diferite temperaturi, care de fiecare dată sunt cu atât mai mari decât t° curentului maxim, cu cât acesta din urmă este mai mare decât t(r) a joncțiunii reci Forțele termoelectromotoare sunt întotdeauna foarte slabe; una dintre cele mai semnificative, aparținând unei perechi de bismut-antimoniu, este egală cu , volți pe grad de căldură; Experiența arată că între o(r) și ° este aproximativ proporțional cu diferența de temperatură dintre cele două joncțiuni Cu toate acestea, deoarece rezistența unor astfel de perechi poate fi foarte mică, ele pot da curenți puternici Biblioteca "Runivers" - - Se pot conecta mai multe elemente termoelectrice, astfel încât să se formeze o baterie sau așa-numitul Stâlp termoelectric TsrAYUE^IbKINriChSSKYA ÓíTtilílpCA I\ L (LMONSI (Fig), folosit în laboratoare ca sursă de energie electrică, este compus din perechi, în care unul dintre metale este un aliaj de zinc și antimoniu, iar celălalt este un aliaj de nichel, zinc și cupru Aceste perechi conectate în serie și dispuse sub formă de coroană Toate joncțiunile pare sunt întoarse spre interior și încălzite de o flacără de gaz, cele impare se află în exterior și prezintă o suprafață mare la aer pentru o răcire mai bună Forța electromotoare a bateriei Klamon de de perechi este de volți, iar rezistența este de , ohmi; prin urmare, poate da, ca putere maximă de muncă disponibilă, aproximativ wați Elementele pot fi grupate în moduri diferite, astfel încât pentru fiecare caz să fie satisfăcută condiția de curent maxim Consumul de gaz per baterie este de aproximativ de litri pe oră Toate elementele descrise pot fi conectate pentru a funcționa împreună în baterii și există două moduri de a le conecta - conexiune în serie și paralelă Într-o conexiune în serie, polul pozitiv al unui element este conectat la negativul celuilalt și așa mai departe; cu o conexiune paralelă, polii pozitivi sunt conectați pe o parte, iar polii negativi pe cealaltă În prima metodă, forța electrică de excitație a elementelor crește proporțional cu numărul lor; în a doua, rămâne neschimbată, dar rezistența scade De

asemenea, puteți conecta elemente Biblioteca "Runivers" - pe grupuri: mai multe grupuri conectate în paralel, de exemplu, pot fi apoi conectate în serie Puterea electrică de excitație a elementelor depinde de natura electrozilor (zinc și argint, zinc și cărbune etc) și de lichidele excitatoare utilizate în element; dar nu are absolut nicio influență asupra dimensiunii electrozilor Puterea curentului într-un circuit închis depinde i) de forța electroexcitatoare și) de rezistența circuitului Rezistența unui circuit depinde i) de lungimea conductorului,) de mărimea secțiunii sale transversale și) de natura sa Unităţi de măsură În , la Paris, Congresul Internațional al Electricienilor a decis să ia pentru unitățile de bază: ca unitate de lungime; lshtg / g / shish - cum o unitate de masă și o a doua (socotire obișnuită) ca unitate de timp și el a numit sistemul corespondent de unități fizice sistemul absolut al lui C GS Unitatea de măsură a vitezei este viteza în centimetri pe secundă Unitatea de accelerație este creșterea vitezei pe unitatea de viteză în i secundă Unitatea de forță sau dina este forța care, acționând asupra masei unui gram, îi conferă o unitate de accelerație Întrucât această masă a unui gram, sub acțiunea greutății sale, capătă o accelerație = unități de accelerație (mai precis, ,), atunci greutatea unui gram, considerată forță, este egală cu dinam Astfel, greutatea unui miligram corespunde cu aproape o dină, iar greutatea unui kilogram cu aproape un milion de dine, sau un megadin; prefixul mega înseamnă înmulțirea unuia cu yu (milion) O unitate de lucru, sau erg (erg), este munca produsă de o unitate de forță, sau dină, atunci când punctul de aplicare a acesteia s-a deplasat cu centimetru Un kilogram este evident egal cu , o (sau aproape io) erg Unitatea cantității de căldură, gramul caloric, este cantitatea de căldură care se încălzește pe unitatea de temperatură (i grad) i gram de apă luată la temperatura gheții de topire; o calorie-gram (sau calorie mică) echivalentă cu , kilograme corespunde cu , , io = , , " erg În schimb, un erg corespunde cu , ~ grame-calorii Biblioteca "Runivers" - - Doar două unități, forțe și lucrări, au primit nume speciale Restul sunt desemnate ca "unități C GS" Valorile unităților electrice C GS sunt incomode din punct de vedere practic Deci, în sistemul electromagnetic, unitatea de rezistență este C GS nu este mai mult decât rezistența a douăzeci și miimii de milimetru de sârmă de cupru, care are milimetru în diametru; unitatea C GS a forței electromotoare corespunde unei sute de milionemi din forța electromotoare a elementului Daniell Pe de altă parte, o unitate de capacitate corespunde aproximativ capacității unei astfel de sfere, a cărei rază ar fi de un milion de ori mai mare decât raza pământului Astfel, pentru rezistență, forță electromotoare * puterea curentului, cantitatea de electricitate și capacitate, s-au luat multipli zecimali ai unităților C GS, cărora li s-au dat denumiri speciale Acest sistem a fost adoptat la congres sub următoarea formă: Unitatea practică de rezistență este io unități absolute de C GS și se numește ohm Unitatea de rezistență astfel determinată s-a dovedit a fi aproape egală cu rezistența unei coloane de mercur în locuri, lungimea și milimetru pătrat de secțiune transversală sau rezistența a kilometru de sârmă telegrafică de fier de mm în diametru Unitatea de forță electromotoare este egală cu io unități absolute de C GS și se numește volt Unitatea astfel aleasă s-a dovedit a fi aproape egală cu forța electromotoare a unui element Daniell Puterea curentului produs de forța electromotoare a unui volt într-un circuit având o rezistență de un ohm se numește amper (ampere); amper corespunde io * " unități de C GS Prin urmare, dacă împărțim numărul de unități ale forței electroexcitatoare

dezvoltate (volți) la numărul de unități de rezistență (ohmi), obținem numărul de unități de curent care trece prin circuitul (amperi) și amperul reprezintă un astfel de curent care, trecând printr-o soluție de sulfat de cupru, precipită aproximativ g / bobine de cupru pe oră Cantitatea (sarcina) de electricitate care trece în secundă prin secțiunea conductorului, prin care curge curentul în amper, se numește pandantiv (coulomb); pandantivul corespunde cu u " -unități C GS *" Biblioteca "Runivers" - - Capacitatea, determinată din condiția că i pendant o încarcă la un potențial de i volți, se numește farad; faradul este egal cu ~ unități de C GS Pentru a desemna un milion și o milioneme parte a unității principale, sunt folosite prefixele mega și micro Deci, de exemplu, megohm înseamnă io ohmi; Un microfarad este egal cu " farazi, sau io~ unități de C GS Deoarece faradii sunt o unitate prea mare, ei sunt de obicei numărați ca microfarad Unitatea practică pentru coeficientul de autoinducție a primit la Congresul de la Paris din denumirea cadranului; aceasta este o lungime egală cu io centimetri, sau un sfert din meridianul pământului Pentru o unitate practică de lucru, joule a fost adoptat la același congres; este egal cu produsul unui pandantiv pe i volt și, prin urmare, io unități de C GS sau io erg Unitatea practică a puterii de muncă (efectul) este vatpib (watt) (ijaul în secundă) Voltametru Dacă un curent este trecut prin orice lichid, lichidul se va descompune, cu excepția cazurilor în care fie nu trece curent, fie este un corp chimic pur, cum ar fi mercurul sau metalul topit Acest fenomen se numește electroliză, iar lichidul care suferă descompunere se numește electrolit Conductorii, dintre care unul servește la intrarea curentului în lichid, iar celălalt la ieșire, se numesc electrozi Primul; conectat la polul pozitiv al bateriei, există un electrod pozitiv sau un anod; al doilea este electrodul sau catodul negativ Numai sărurile în soluții sau în stare topită sunt capabile să se descompună prin electroliză, iar sub influența curentului, metalul este întotdeauna separat de elementul chimic sau radicalul asociat cu acesta Produșii de descompunere, așa-numiții ioni, nu apar niciodată în cea mai mare parte a lichidului în sine, ci exclusiv pe electrozi, metal pe catod, un alt element pe anod Apa a oferit primul exemplu de descompunere chimică sub influența curentului Dacă luăm un vas de sticlă (Fig) cu două găuri în partea de jos, în care sunt încorporate două fire de platină, atunci când curentul este trecut prin pozitiv Biblioteca "Runivers" - - oxigenul este eliberat la pol, iar hidrogenul la negativ Acest aparat se numește voltmetru și poate servi pentru a măsura puterea curentului, deoarece cantitatea de electrolit descompusă de curent depinde numai de cantitatea de electricitate care trece prin Oricare ar fi electrolitul, unul · Pandantivul I descompune întotdeauna aceeași fracție, și anume, ^^ - = = , din echivalentul său în greutate, luat în funcție de raport la hidrogen și exprimată în grame Dacă notăm echivalentul corpului prin e (pentru hidrogen, e \u d i), o fracție ^ bBB prin a' atunci Orez - greutatea unui electrolit descompus de un pandantiv va fi întotdeauna exprimată în termeni de ae Astfel, indiferent de acidul sării, indiferent de timpul necesar pentru a se descompune, indiferent dacă electrolitul este introdus în partea exterioară a circuitului, sau face parte din bateria însăși, dacă electricitatea trece sub formă de curent continuu sau în forma unei scurgeri, există întotdeauna una pandantivul restabilește , grame de cupru, , grame de argint și descompune , de apă, eliberând , grame hidrogen - cantitatea corespunzătoare, la temperatură și mm presiune, volum , cu site-ul web Această lege nu prezintă nici excepții, nici abateri și oferă o modalitate simplă de a

determina mărimea absolută a forței actual · Galvanometru Determinarea puterii curentului prin această metodă necesită destul de mult timp, motiv pentru care așa-numitele galvanometri sunt de obicei folosite pentru a măsura puterea curentului, al cărui dispozitiv se bazează pe faptul că un curent electric care trece în jurul unui ac magnetizat suspendat orizontal determină schimbarea direcției În funcție de cantitatea pe care ar trebui să o măsoare, galvanometrele sunt numite voltmetre și ampermetre Cel mai Biblioteca "Runivers" - * cele sensibile sunt adaptate la măsurarea J / im amper sau miliamperi și amper Galvanometrul Ziemssen-Edelmann a (Fig) este format dintr-un trepied T, pe care se rotește partea superioară a instrumentului plasat pe conul C Conul poate fi fixat cu un șurub d Rotirea instrumentului este necesară pentru a seta săgeata Z la zero al pietrei În interiorul cutiei de lemn B se află un magnet N în formă de clopot, o înfășurare R galvanometru care înconjoară magnetul, fire pentru creșterea rezistenței interne și un amortizor gros de cupru D, conceput pentru a reduce oscilația acului de la Ryas Smochin parte la alta la trecerea curentului Slăbirea oscilației se datorează excitării în masa amortizorului de cupru a curenților inductivi de sens opus In afara cutiei sunt suruburi b si c pentru firele care antreneaza curentul, si suruburi io si ioo pentru introducerea rezistentelor, ceea ce determina scaderea citirilor galvanometrului in io si ioo ori În plus, uneori se face un al treilea șurub pentru firul care conduce curentul în cazul în care galvanometrul trebuie să servească drept voltametru, pentru care nu toate galvanometrele sunt adaptate În partea de sus a casetei B este un cadran acoperit cu sticlă cu marcaje corespunzătoare la de amperi sau un miliamperi (MA) și \ MA Biblioteca "Runivers" - Iô - Si $ Ss $ V Acul galvanometrului atârnă de patru fire cocon din interiorul tubului S și legat de capătul șurubului A Tubul S poate fi coborât și ridicat, deplasându-se în inelul h, unde poate fi fixat nemișcat cu ajutorul șurubului f Dacă tubul este ridicat în sus, acul va fi mobil liber; dacă este coborât (Fig), atunci acul va fi apăsat pe partea inferioară a amortizorului și firele vor fi slăbite pentru a preveni ruperea lor în timpul transferului sculei Înainte de utilizare, galvanometrul trebuie instalat orizontal și indicatorul setat la diviziunea zero a rocii În acele cazuri în care este necesară măsurarea curenților de mare putere, rezistență internă, acest galvanometru nu mai este suficient, dar întrucât puterea curentului depinde de valoarea rezistenței circuitului, putem, prin creșterea rezistenței exterioare, să reducem puterea curentului dorita, de altfel, cunoscand valoarea rezistentei introduse si valoarea citirii galvanometrului, vom putea determina puterea adevarata a curentului Reocordurile și reostatele sunt folosite pentru a crește rezistența Reocord După cum se arată în figura , ilustrând Du Bois-Reymond * rheochord * a, acesta este un rând de fire Și l orez, rezistenta cunoscuta, situat- nyh în așa fel încât curentul fie să treacă prin toate, apoi, datorită inserării de pini, ocolește pe unii dintre ei, trecând de-a lungul liniei de cea mai mică rezistență Acest instrument poate fi, de asemenea, introdus într-un circuit lateral, așa cum se arată în figură Conform legii ramificării curentului, puterea curentului care trece prin fiecare ramură este invers proporțională cu rezistența acesteia, iar dacă avem două ramuri, dintre care una are o rezistență mare, iar cealaltă reprezintă, de exemplu, recordul introdus de noi, a cărei rezistență poate fi nesemnificativă, atunci curentul circuitului principal poate fi redus aproape la zero Biblioteca "Runivers" - - Dacă, totuși, reocordul este introdus într-un circuit direct, atunci numai curenții mici pot fi

slăbiți cu ajutorul său, deoarece rezistența reocordului nu depășește de obicei câțiva ohmi Reostat Reostatele, formate tot din fire, reprezinta deja o rezistenta mult mai mare, de la i la Orez Orez unul sau celalalt Orez ıoo-iooo omov Desigur, pot fi gătiți cu orice rezistență doriți Dispozitivul lor corespunde în general figurilor și Prin scoaterea știftului, sau rotind mânerul, forțăm curentul să treacă printr-unul sau altul fir de lungimi diferite și rezistențe pre- măsurate diferite Pentru rezistențe foarte mari de la la - ohmi, este foarte convenabil reostatul Sprimon (Fig) fără știfturi, setat la un anumit număr de rezistențe, afișat pe scară prin rotirea cilindrului Comutator Pentru a schimba direcția curentului, se folosesc instrumente numite comutatoare Comutatoare Există diverse dispozitive, dar cel mai convenabil poate fi considerat comutatorul Field (așa-numitul Field's vippa, Fig) Acest aparat este un cerc din lemn sau cauciuc, în care căni x, , ? , > pentru mercur Wippa, constând din două pro- curbate de cupru izolate și strâns interconectate * Biblioteca "Runivers" - - drag b ed și cfg, se rotește în jurul axei b i și Într-o poziție a vip, caliciul i este conectat cu , iar cu ; în altă poziție, i cu $ și cu sunt conectate Cupele și , precum și și , sunt conectate între ele prin intermediul unor fire puternice, închise într-un cerc, izolate Într-o poziție, curentul trece, așadar, pe calea + ebzbE E cG-, în cealaltă + ed EE gf - Cheie Pentru a închide și deschide curentul, cheia prezentată în fig Apăsând mânerul B, fie deschidem curentul dacă trece prin firele A și L, fie închidem dacă trece prin firele L și P, fie deschidem unul fig> curent si inchis in acelasi timp o alta În locurile în care curentul este închis și deschis, contactele de platină sunt de obicei aranjate, deoarece alte metale se oxidează foarte repede sub influența scânteilor de spargere, ceea ce complică foarte mult trecerea curentului Dispozitive de inducție Dacă trecem curent continuu sau galvanic din elementele descrise de-a lungul fig θ sârmă spirală- Dacă, în jurul căruia este înfășurat un alt fir spiralat la o anumită distanță, atunci în acesta din urmă, de fiecare dată când curentul este închis și deschis în prima spirală, va apărea așa-numitul curent inductiv sau indus Același fenomen va fi observat dacă, în loc de întreruperi de curent, pur și simplu aducem a doua bobină mai aproape și mai departe, sau slăbim și întărim curentul primei Biblioteca "Runivers" - - bobine Acest fenomen se numește inducție volypa- electrică Mai departe, dacă în locul primei spirale luăm o bucată de fier magnetizat și apoi o împingem în interiorul celei de-a doua bobine, apoi o împingem afară, atunci va apărea și un curent indus intermitent în ea Acesta este un fenomen de inducție magneto-electrică Aparatul de obținere a curenților inductivi sau faradici este dispus astfel: din elementul D (Fig) curentul este direcționat către coloana , de-a lungul arcului F, în șurubul b, apoi de-a lungul firului spiralei primare, în interiorul căreia se află o piesă de fier moale este așezat pentru a îmbunătăți inducția , mai departe în jurul piesei de fier în formă de potcoavă H de-a lungul f și £ înapoi la element De îndată ce curentul este închis, capătul arcului e va fi atras de fierul H, care va deveni electromagnet filet, iar în același moment arcul F se va îndepărta de șurubul b și curentul va fi întrerupt; in acelasi timp se va opri si atractia din partea H, ceea ce va forta arcul F sa apese din nou pe surubul b , curentul se va inchide din nou etc Curentul indus va fi cu atât mai puternic, cu cât distanța dintre bobine este mai mică și numărul de spire ale firului are spirala secundară mai mare Orez prezintă o diagramă a așa-numitului aparat sannago al lui Du Bois-Reymond (Fig) Bobina secundară a acestui aparat poate aluneca de-a

lungul stâncii cu diviziuni, care determină distanța dintre bobinele primare și secundare Congresul Internațional al Electricienilor de la Paris din a acceptat că pentru a determina curenții inductivi în electroterapie este suficient să se indice distanța dintre bobine Biblioteca "Runivers" - - Aparatul lui Sannago Du Bois-Reymond, presupunând că a fost făcut fabricație conform unui eșantion, ale cărui dimensiuni sunt acceptate ca normale, și că același curent curge întotdeauna în bobina primară (de exemplu, de la un element Daniell) Comisia a recomandat, ca model, aparatura utilizată în Orez laborator de logică din Berlin După modelul acestui aparat, sunt realizate așa-numitele aparate de inducție normale ale lui Du Bois-Rey-mond Există diverse modificări aparate de inducție, dar diferă atât de puțin unele de altele încât nu merită o descriere separată Dintre acestea, este necesar să menționăm somnul Rali Runikorff l, care este adesea Orez este folosit pentru scântei de inducție și tuburi Heyseler, pentru care sunt de preferat spiralele mici, deoarece electromagnetismul este excitat în ele mai repede, datorită dimensiunii mici a tijei de fier Întrerupătorul de curent prezentat în fig , numit ciocanul Wagner a Dintre modificări, așa-numitul dublu un întrerupător separat (Fig), în care se folosește un curent separat pentru ciocan, și nu cel care trece prin spirală, astfel încât ciocanul să servească atât la întreruperea curentului său special, cât și cu ajutorul unor contacte speciale și pentru a întrerupe curentul spiralei Curentul de la acumulatorul B merge de-a lungul spiralei electromagnetului E, apoi de-a lungul elementului de fixare G și de-a lungul arcului f până la armătura A; de la arcul atașat de armătură y până la șurubul de reglare k Biblioteca "Runivers" - - Locurile de contact pp acoperite cu platină De aici, prin tasta S, curentul revine la baterie Prin modificarea tensiunii arcului cu ajutorul șurubului i și prin deplasarea greutății Q de-a lungul tijei Z este posibilă modificarea vitezei de oscilație a armăturii Un astfel de întrerupător se numește ciocan Ncffa Un contact izolat este atașat la pârghia armăturii A, constând dintr-un fir mobil d, un arc moale l * și un șurub 'sh Ca urmare a acestui fapt, curentul care trece de la bateria P prin comutatorul t la bobina primară I va fi întrerupt în funcție de mișcarea armăturii A Curentul care trece prin ciocanul NefPa este slăbit din cauza curenților de inducție care apar în bobina electromagnetului E, ceea ce are un efect negativ la măsurarea puterii curentului, în timp ce în al doilea circuit nu are loc o astfel de slăbire a curentului lateral, motiv pentru care întrerupătorul dublu este utilizat acolo unde este necesar să se măsoare si - lu a curentului inductor Fig Electrodinamometru Curenții de inducție de închidere și deschidere sunt opuși în direcție, astfel încât curentul bobinei secundare își schimbă constant direcția Prin urmare, nu poate fi măsurat cu un galvanometru, al cărui ac va primi o serie de șocuri în direcția opusă Prin urmare, pentru măsurarea curenților alternativi, aceștia folosesc instrumente în care abaterea are loc într-una și aceeași direcție pentru orice direcție a curentului, așa-numita electro Biblioteca "Runivers" - - dinamometre Electrodinamometrul lui Wehev (fig aranjat după cum urmează: O bobină mobilă K este suspendată pe două fire purtătoare de curent F și Ft, perpendiculare pe bobina fixă C Fiecare dintre bobine este înfășurată de foarte multe ori cu un fir subțire de cupru, ale cărui capete sunt astfel interconectate încât același curent simultan trece prin ambele bobine Dar, deoarece doi curenți direcționați la un unghi se atrag dacă ambii curg către sau departe de punctul de intersecție și doi curenți unghiulari se resping unul pe celălalt, dacă unul este îndreptat către

punctul de intersecție, iar celălalt curge departe de acesta, atunci bobina mobilă K tinde să devină paralelă cu bobina fixă C, iar oglinda M atașată la aceasta dă o abatere care este complet independentă de direcția curentului, deoarece aceasta din urmă se modifică simultan în ambele bobine Faradimetru Edelmann'a Instrumentele sunt dispuse în două grupe (Fig) pentru a evita efectul electromagneților asupra galvanometrului Primul grup, așezat pe raft, este format dintr-un galvanometru de trei elemente Grenet ABC și un reostat W \\ Al doilea grup, așezat pe masă, conține un întrerupător dublu h și un aparat de inducție S Ambele grupuri sunt conectate printr-un cordon din patru fire Elementul C servește exclusiv la acționarea întreruptorului dublu Elementele A și B furnizează curent prin conductorii bn și am către spirala primară Totuși, acest curent, pentru a-și putea stabili puterea definitivă, trece și printr-un nichel-argint, îndoit spiralat, dublu fir W, a cărui rezistență, dacă este necesar, poate fi crescută cu ajutorul știfturilor n și r, în plus, n este egal cu rezistența întregului fir F și r este de două ori mai mare Când mânerul K este rotit, contactul mobil D alunecă spre dreapta sau spre stânga, în funcție de rotație, și astfel rezistența curentului primar variază după dorință, până când puterea acestuia ajunge la aproximativ A, ceea ce se poate observa prin galvanometrul g Aparatul de inducție este complet similar cu aparatul de sanie al lui Du Bois-Reymond, doar scara B nu este marcată cu diviziuni arbitrare la centimetru, dar tensiunea bobinei secundare este indicată în volți, corespunzătoare distanței Biblioteca "Runivers" - õ - spiralează când curentul primar se deschide la o, A Curentul secundar apare pe șuruburile xy și de acolo merge la electrozii ML Faradimetrul este utilizat în felul următor: galvanometrul este setat la zero, tijele ABC sunt coborâte, Orez și zincul se scufundă într-o soluție apoasă % de acid cromic, după ce se stabilesc legăturile de fir necesare dp, co, bn, am, xL, uM Apoi întrerupătorul este setat la numărul dorit de întreruperi, curentul este închis, butonul K este rotit până când acul galvanometrului arată puterea normală a curentului În cele din urmă, puneți spirala secundară pe cea corespunzătoare Biblioteca "Runivers" - - diviziunea curentului si aplica electrozi Din când în când, verificați citirile galvanometrului și reglați puterea curentului Determinarea puterii curentului secundar în timpul separării rocii se realizează în timpul fabricării sculei cu ajutorul unui electrodinamometru Carti de referinta A Niodă: Elemente electrice Pe D Golova, Sankt Petersburg E Renier: Acumulatoare electrice Pe D Golova, Sankt Petersburg A Gano: Curs complet de fizică Pe F Pavlenkov și V Cherkasov, Sankt Petersburg I Horweg: Electrotehnică medicală Pe A Samoilova SPB th Edelmann: Electrotechnik fur Arate, München, J Joubert: Fundamentals of the doctrine of electricity Pe ed prof A G Stolletov M R Lewandowski: Elektrodiagnostik und Electrotherapie Viena, II Cursuri în laborator Cel mai scurt timp al unei reacții simple Pe lângă metoda descrisă mai sus (, p) de obținere a reacțiilor scurte, am folosit și o alta și mai simplă, deși, în general, mai puțin convenabilă pentru experimente corecte, care, totuși, dezvăluie reacții scurte cu o claritate perfectă Mai exact, am luat cronograful lui Marey pus în mișcare și l-am atins de hârtia de funingine în mișcare În momentul în care a început să deseneze o curbă pe ea, am luat-o repede În raport cu mișcarea mâinii, condițiile experimentului s-au deosebit de cele de mai sus prin aceea că aici s-a deplasat, coborând treptat și apoi ridicându-se rapid, întreaga mână fiind fără sprijin Am stat lângă kimograf pe picioare și am ținut cronograful în brațul pe jumătate îndoit la cot Mișcările nu

au fost întotdeauna destul de precise, iar reacțiile au fost adesea nereușite, mai ales dacă hârtia se mișca cu mare viteză și nu se putea obține percepția vizuală a atingerii stiloului pe hârtie Notele obţinute sunt prezentate în fig Deja la prima vedere asupra figurii se poate observa cât de inegale au fost reacțiile Cu toate acestea, nu există deloc reacţii foarte lungi între ei, de la cea mai lungă Biblioteca "Runivers" - , îs, tot nu depăşesc ;o σ (, sec) · Cele mai mici reacţii sunt o şi chiar i; σ (y și) Desigur, metoda dată nu poate fi potrivită pentru experimente exacte, iar interesul ei constă doar în faptul că, în ciuda imperfecțiunii sale, confirmă totuși că reacțiile simple pot fi foarte mici fără a fi premature Memoria cuvintelor Au fost luate din cuvinte care nu au nicio legătură între ele: început, gând, umbră, furtună, baie, roată, virgulă, genunchi, tristețe, tutelă Aceste cuvinte au fost rostite de mine cât se poate de distinct Fiecare cuvânt rostit a fost rapid scris cu cretă pe o tablă neagră și imediat șters Apoi a fost pronunțat următorul cuvânt, care a fost și el scris și imediat șters Înregistrarea cuvintelor a fost cu scopul de a pune în urmărirea cuvintelor celor mai bine degete: în acest fel au fost eliminate eventualele inexactiuni ale resorturilor exclusiv auditive, care era foarte mare, deci dacă înregistrarea nu era posibilitatea de a distinge cuvinte din cuvintele incorect percepute reprodus Adevărat, atunci când scrieți cuvintele, memoria vizuală a întărit memoria auditivă, dar caracteristicile remarcate ale reproducerii au căpătat și mai multă semnificație La experiment au participat de persoane, studenți, așadar, persoane destul de inteligente și obișnuite să-și concentreze atenția Toată lumea era conștientă de scopul experimentului și, prin urmare, nu au fost date avertismente pentru a evita împrumutul De îndată ce ultimul cuvânt a fost rostit, scris și șters, cuvintele au început să fie scrise în ordinea în care au fost rostite Dacă înregistratorul își amintea cuvântul și nu își amintea locul, punea un semn după cuvânt Biblioteca "Runivers" - Smochin mei Dacă nu și-a amintit deloc cuvântul, dar și-a amintit că era într-un loc cunoscut, a pus semnul minus Din înregistrările primite s-a întocmit tabelul atașat (Fig) Cuvintele reproduse corect și plasate corect la locul lor sunt marcate cu cerneală neagră Cuvintele reproduse corect, dar puse incorect la locul lor, sunt marcate cu vopsea gri În cele din urmă, cuvintele deloc rostite, dar scrise, sunt descrise prin celule desenate Restul celulelor albe rămase ale imaginii corespund cuvintelor care nu au lăsat nicio amintire în urmă Celulele încrucișate corespund în a doua coloană cuvântului "lampă", în a șaptea cuvântului "sunet", iar în a opta cuvântului "îndoială" Cuvântul "lampă" este scris de două ori Având în vedere faptul că nu a fost rostită în totalitate, este mai mult ca probabil să fi fost sugerată de o persoană altuia Având în vedere* relaţiile celor patru categorii de cuvinte primite, vedem că numai primul cuvânt a fost corect reprodus de toţi şi corect pus la loc Deja al doilea cuvânt a fost uitat de două persoane Camera corectă fiecare cuvânt în loc scade treptat, atinge cea mai mică valoare la mijloc și apoi crește din nou Cuvintele din mijloc s-au dovedit a fi reproduse mai corect decât cuvintele mai aproape de început și de sfârșit, de exemplu, cuvântul "roată", al șaselea la număr, a fost reprodus corect de toți cei care au luat parte la experimente, dar doar trei au fost puse corect în locul lor De extrem de mare interes și semnificație sunt cuvintele Biblioteca "Runivers" - - va nu vorbit, inregistrat cu ignoranta, nereprezentand nimic altceva decat un produs al creativitatii autorilor lor Nu trebuie uitat că la experimente au luat parte persoanele alese, destul de inteligente și legate în mod

conștient de ceea ce se întâmpla - și drept urmare, patru dintre ele au certificat că între cele zece cuvinte rostite și notate în fața lor se aflau cuvintele "lampă", "sunet" și "îndoială" Importanța acestei împrejurări este sporită de faptul că cuvântul "lampă" a fost scris de două persoane, i e a fost probabil împrumutat și, în consecință, înlocuit, sau mai bine zis, a luat locul amintirii corecte, ceea ce duce la întrebarea: dacă cuvântul "lampă" a devenit cunoscut tuturor sau mai multor dintre persoanele care au luat parte la experimente, câte false reproduceri sau, cu alte cuvinte, exact aceeași mărturie mincinoasă? Va trebui să ne ocupăm de această chestiune a creativității în reproducere mai târziu, când vine vorba de amintirea frazelor și a pasajelor A Tokarsky III Memoria cuvintelor după Binet și Henri A Binet et V Henri: La mémoire des mots L'annee psychol Sub expresia memorie de cuvinte în opera lui A Binet și V Henri se înțelege capacitatea de a reține în memorie un număr de cuvinte separate care nu au nicio legătură între ele, într-una sau alta ordine propusă; astfel, de exemplu, este rândul: cal, scară, virtute, locuință, conjugare etc Experimentele se împart în două grupe: unele au fost efectuate în patru clase ale unei școli primare de băieți din Paris, altele au fost efectuate pe indivizi în laborator În primul caz, în fiecare clasă, câteva zeci de elevi au participat la experiment După ce le-a explicat elevilor ce trebuie să facă, directorul școlii a citit în prezența autorilor o serie de cuvinte, pe care imediat după încheierea lecturii (dar nu înainte, pe care autorii înșiși le-au urmat) au fost rugați să le noteze La experimentele efectuate în laborator au participat până la adult, bărbați și femei Fiecare dintre participanți au fost citite cuvinte separat, cu o viteză care le-a permis să pronunțe cuvinte pe secundă, apoi această față Biblioteca "Runivers" - acum era necesar să se repete cuvintele păstrate în memorie, păstrându-le pe cât posibil locația S-a înregistrat numărul de cuvinte reținute în memorie, după care s-au mai citit încă cuvinte, care s-au propus de asemenea a fi repetate În acest fel, fiecare a fost citit η serie de cuvinte, η în fiecare După citirea tuturor celor serii, s-a propus să se numească din nou toate cuvintele păstrate în memorie din toate cele citite și, în acest caz, de aceea, a fost necesar să se reaminti cuvintele nu imediat după citire, ci după câteva minute și din moment ce întreaga experiență a durat J - minute, apoi, în consecință, acest interval de timp a fost maxim, separând actul de percepție de actul de reproducere, perceput în conștiință A existat o diferență între aceste două forme de reamintire, așa cum era de așteptat: amintirea imediată era mai completă La sfârșitul experimentului, autorii au întrebat pe fiecare dintre participanți despre impresia lui, despre metodele de memorare folosite de acesta și despre forma în care cuvintele citite au fost păstrate în memorie, iar toate răspunsurile primite au fost consemnate Autorii acordă o mare importanță acestei analize a condițiilor psihologice ale memorării, iar experimentele, acolo unde este posibil, sunt preferate experimentelor colective la școală etc ; atunci când sunt combinate, aceste două forme se completează reciproc De asemenea, trebuie menționat că lista de cuvinte propuse pentru memorare nu a fost niciodată prezentată persoanelor care au participat la experiment, ci a fost doar citită, iar toate persoanele participante susțin că au perceput doar o impresie sonoră, fără a încerca să-și imagineze cuvântul tipărit și amintiți-l în această formă Studiile lui M Ribot au arătat că există oameni care folosesc această tehnică specială pentru memorare, dar există foarte puțini astfel de oameni Printre cei care au participat la experimentele lui Binet și Henri s-a numărat și o fată

tânără, înzestrată cu auzul de culoare Impresia sonoră percepută a evocat în ea o imagine vizuală color, iar în amintire a folosit aceste imagini vizuale; Totuși, din cele de cuvinte pe care le-a citit, ea și-a amintit doar io Printre cei care au participat, dr Ch , care a folosit mai multe scheme vizuale pentru memorare, și-a atras o atenție deosebită Una dintre aceste diagrame, care arată lungimea anului, are forma unei elipse; autorul se imaginează stând în această elipsă; variat date şi evenimente legate de ele datează în diverse locuri ale acestei elipse^ sau foloseşte alte scheme similare La memorare, el încearcă doar să găsească locul potrivit conceptului dat pe diagramă, fără a evoca în sine nicio imagine vizuală corespunzătoare acestui concept Autorii notează că în experimente este foarte util să cunoaștem astfel de caracteristici psihologice individuale ale participantului și speră că cercetările viitoare vor dezvălui semnificația lor II Numărul de cuvinte individuale păstrate în memorie după ce au fost auzite o singură dată, variază pentru diferite persoane, în funcție de vârstă și de numărul lor total Influența vârstei În experimentele produse în școală, vârsta de aproximativ până la ani a participat la vârsta, autorii nu au reușit să glorifice cu exactitate vârsta de vârstă, astfel încât întotdeauna într-un fel de experimente colective, sunt condensate, încălcând sistemicitatea și adesea camuflează rezultat Cu toate acestea, nu mai puțin decât numărul de cuvinte reținute în memorie de elevii clasei I (senior) a depășit numărul de cuvinte reținute de elevii clasei a IV-a (junior), deși în medie această diferență se exprimă doar sub formă de fracțiune Rezultatele obţinute sunt prezentate în următorul tabel: Tabelul I g * • clasa a i-i clasa a II-a clasa a -a clasa a IV-a X B elevi de elevi de elevi de elevi număr de cuvinte cu memorie pentru cuvinte ° rt cu ch o L * S cuvânt cu cuvânt S rt a C J gs cuvânt cu cuvânt J c , S (r) ! tu И o kO ωO > ! , IO , i J , , , I ° > , ; : \, , , , i Í După cum se poate observa din tabel, mediile obținute pentru elevii din clasa a -a sunt mai apropiate de mediile pentru elevii din clasa a -a decât de media pentru elevii din clasele și a -a cei mai apropiați ca vârstă, ceea ce poate fi pus în legătură cu remarca directorului despre succesul scăzut al elevilor la această clasă făcută de acesta înainte de experiment Datele obținute pentru adulți în laborator sunt exprimate în următorul tabel: Tabelul P ! Nume Din cuvinte reținute în memorie cuvinte cuvinte cuvinte [cuvinte cuvinte : Doamna V g V ! domnul Ph si domnul S ; Domnul N Obshaya pentru serii a câte cuvinte fiecare timp o " o " : și de ori " i "i" " de ori ' de ori ja, "I " "I " "; "! I! de ori ! " " I " " iZi °I Izz În medie, , pentru cuvinte Media pentru elevi (de la la ani) va fi exprimată ca , , i e cu unul mai puțin decât pentru adulți Rezultate similare au fost obținute de alți investigatori: Bourdon (Rev Phil août), Bolton (Amer Jour of Psych) și Jacobs (Mind XII) Ultimii doi autori au studiat memoria cifrelor, iar experimentele de verificare ale lui Binet le-au confirmat concluzia Experimentele cu memoria vizuală a lungimii liniilor de către Binet și Henri au dat și ele rezultate similare, astfel încât pe baza tuturor acestor lucrări se poate concluziona că capacitatea de a-și aminti cuvintele imediat după citirea lor de către o altă persoană crește odată cu vârsta Trebuie remarcat, însă, că tot ceea ce s-a spus se referă la un act de rememorare oarecum artificial, însoțit de o încordare deosebită a atenției, care, desigur, diferă foarte semnificativ de actul de reamintire independentă, care are de obicei un loc în viață și este foarte posibil ca această ultimă abilitate să fie mai dezvoltată la

copii decât ьмь la adulți Biblioteca "Runivers" - - Deși, așa cum se crede de obicei, această afirmație arbitrară și atât de răspândită în societate trebuie tratată cu mare prudență Influența numărului total de cuvinte prezentate pentru memorare Această influență poate fi urmărită în tabelul pe care l-am citat deja În clasa I, de exemplu, la scrierea unei tablete cu j cuvinte, din copii au greșit, în timp ce restul au notat toate cuvintele (vezi tabel) Calcul simplu lenie dă următoarele medii: Dintr- o serie de cuvinte, cuvinte au fost amintite de persoane ♦ " al patrulea ") p "i " T> Adică, pe măsură ce numărul de cuvinte citite crește crește și numărul de cuvinte păstrate în memorie, dar această creștere este foarte mică Următorul tabel arată rezultatele experimentelor din altă școală: Dintr- o serie de cuvinte de reținere a memoriei în medie ,h η η iη)y i i" t"))"i w ЯT) ,u)' η i" ri■ ηη"i" > Cu experimente similare efectuate în laborator cu participarea adulților, suntem introduși de următorul tabel, întocmit pentru domnul X : Dintr-o serie de cuvinte, cuvinte au fost reținute în memorie " i" I θ "i" " p " - η "iη" p η "η ιθθ,, i" " p Ambele ultime tabele confirmă concluzia făcută din prima III Capacitatea de a păstra cuvintele în memorie pentru mai mult sau mai puțin perioadă lungă de timp Autorii disting între capacitatea de a repeta cuvintele pe care le aud imediat după citire și capacitatea de a le păstra în memorie pentru o perioadă de timp (la mémoire Biblioteca "Runivers" - - immédiate de répétition et la mémoire de conservation) Pentru a studia această din urmă abilitate, s-au făcut următoarele experimente: În clasă, după ce au fost citite și reproduse de către elevi - serii de cuvinte, s-a propus să se noteze din nou toate acele cuvinte care s-au păstrat în memorie de la toți cei cititi, iar elevii nu prevedeau dinainte această ultimă experiență și, în consecință, atenția lor de tensiune nu a crescut Următorul tabel exprimă rezultatele unui astfel de experiment la una dintre clase (elevi), unde s-au citit serii de cuvinte, câte la fiecare; cifrele date în acesta reprezintă numărul total de cuvinte reținute în memorie de toți elevii, păstrând toate cuvintele în memorie, acestea ar trebui să fie = X Când se repetă imediat după citire Din seria I-Y păstrată în memorie I -Y " '> " a -a""" i La repetarea tuturor cuvintelor la sfârșitul experimentelor Experimentele din altă școală au dat următorul tabel de cuvinte uitate : clasă Când se repetă imediat după citire La repetarea tuturor cuvintelor Din tabel în cuvinte uitate > b " p " L ɓibo p " " • •p " " " Iib General Când se repetă - Când se repetă - clasa a IV-a rheni imediat după citit rnii toate cuvintele Din tabelul în J cuvinte uitate V eu ¡ Biblioteca "Runivers" - - Din tabel în cuvinte uitate ° din i "" "i ", pp " p General Rezultatele obţinute la adulţi sunt prezentate în Tabelul III; Au fost citite serii de cuvinte, câte în fiecare, adică de cuvinte Tabelul III Numărul de cuvinte păstrate în memorie Numărul total , , , , , , , i ¡ Doamna V ¡ "fiecare cuvânt Domnul V A repetat, imediat după ce a citit "toate cuvintele" , , , * , , , domnul Ph Repetat, imediat după citirea "toate cuvintele , Domnul S A repetat, imediat după ce a citit "toate cuvintele" , , , , i , , i Domnul N A repetat, imediat după ce a citit "toate cuvintele" , , , , i , i3, , , General Repetat, imediat după citirea "toate cuvintele Extras cuvinte ZV Din toate aceste experimente, putem trage următoarea concluzie: raportul dintre numărul de cuvinte reproduse atunci când sunt repetate imediat după perceperea lor, și numărul de cuvinte păstrate în memorie, variază de la % la S IV Autorii au remarcat că din fiecare serie, cuvintele inițiale și finale sunt cel mai bine amintite, în timp ce cele din mijloc sunt amintite în cazuri foarte rare * Biblioteca

"Runivers " - - Tabelul IV de elevi au uitat: ith word -e -e -eI -e -e -e -e e Dintr- o serie de cuvinte I I' " "" " I τ ! - " yaya " I *) ! , n "" " I υ - i i" " H i3I Primele cuvinte sunt reținute mai bine decât altele, conform autorilor, deoarece sunt percepute cu toată tensiunea de atenție care există la o persoană dată, apoi această tensiune scade și cuvintele din mijloc sunt amintite mai rău, ultimele se datorează cea mai apropiată apropiere a actului de a le percepe de actul de reproducere ' V Influența sensului cuvintelor asupra succesului memorării lor În tabelul IV, a treia serie a constat din următoarele cuvinte: Jaquette Argent vagon Pupitre Oiseau masa Mouton fixat: de ori io Cuvântul "pupitre", în ciuda poziției sale dezavantajoase la mijlocul seriei, a fost reținut în memorie aproape la fel de lung ca primul cuvânt Această împrejurare, parcă contrazicând poziția generală exprimată în capitolul IV, autorii explică Pentru a verifica fapt observat, autorii au făcut următorul experiment în clasa a IV-a a unei alte școli: s-a propus să se noteze în ordinea obișnuită o serie de cuvinte, în care cuvântul "pupitre" ocupa cel mai defavorabil, locul Rezultatul este exprimat în următorul tabel: *) Acest cuvânt "pupitre" reprezintă o excepție Vezi mai jos: Influența sensului cuvintelor ' Biblioteca "Runivers" - - Jaquette Argent clasa a I-a (cont zz) reținut de de ori al -lea ,, (") " al treilea "(3 ") a -a " (") vagon Pupitre Oiseau masa i Jh Ch i 3i J ° care este de acord cu rezultatul obținut anterior Experimente similare au fost efectuate în laborator Persoanele care au participat la experimente mărturisesc că ultimele cuvinte ale seriei sunt înregistrate din memoria sunetului corespunzător acestora, în timp ce primele sunt înregistrate din memoria imaginii care le corespunde, adică primele cuvinte evocă la ascultător imaginile corespunzătoare acestora și sunt amintite prin sens, până la sfârșitul seriei, cu o anumită viteză de citire, ascultătorul obosește, imaginile evocate de cuvinte nu ajung suficient claritate precisă, sunt confuze sau nu apar deloc, iar cuvintele amintit doar ca sunete În acest fel, devine posibil să se facă distincția între memoria cuvintelor în funcție de sens, sau memoria imaginilor și memoria în funcție de sunet și, în consecință, erorile în astfel de experimente, adică înlocuirile unui cuvânt cu altul, nou , se împart în două grupe: înlocuiri sau erori prin consonanță și prin analogie de semnificație Întrucât un cuvânt perceput ca sunet și evocând imaginea corespunzătoare va rămâne în mod natural în memorie mai mult decât un cuvânt perceput doar ca sunet, atunci erorile de consonanță ar trebui să prevaleze în reproduceri imediat după percepție, iar erorile sau înlocuirile prin analogie de semnificație - în reproducerea repetată, care a fost exprimată în tabelul corespunzător unor astfel de experimente: Când a fost reprodus imediat după percepție, a fost livrat: Barbillard în loc de Barbiche Mystic " Mutisme Languitate "Longitudine Faveur "Saveur Ouille " Grenouille Anestezie "Analgezie Frumusețe " Bonte Psihologie "Fiziologie Ecrevisse " Crabe Dignite in loc de Timidite Unghi nAnge Fleur "Fleuve Chevre "Poussière Butt " Nunta Coapsă "Coapsă Slice " Manecă Infirmerie "Asistenta Cămașă "Breeze Библиотека"Runivers" - - При повторномъ произведенiи всѣхъ словъ: Malaga вмѣсто MadeiraAntвмѣстоInsectă Car "CarriageCar"Carucior Inițiere "BarbillardShowcase"Frontaj Acul "EpingleMoulin"Desmoulins Grund "Capsulă Coș de găină"Bascour Dorind să investigheze întrebarea care sunt cuvintele care sunt amintite mai rapid și mai ferm, dacă cele care sunt mai ușor de perceput, sau cele care sunt percepute cu mare efort de atenție, cum ar fi, de exemplu, cuvintele străine, autorii au introdus câteva dintre cele propuse

pentru memorarea serii de cuvinte străine împreună cu franceza S-a dovedit că numărul total de cuvinte reținute în memorie a scăzut și au fost reținute mai multe cuvinte străine decât cele franceze Domnul S a memorat franci cuvinte și și engleză g V l " Γ " " " O persoană care cunoștea limbile: franceză, rusă, engleză și germană, a fost citită de cuvinte în serii, iar fiecare serie a inclus cuvinte din toate cele patru limbi desemnate, au fost cuvinte în rusă și în restul de trei limbi Reținut la redare imediată: Cuvinte rusești cuvinte franceze germana engleză " io când joci din nou: Mai presus de toate, cuvintele englezești sunt păstrate în memorie Engleza era mai puțin cunoscută decât toate celelalte în acest caz, așa că trebuie gândit că sunt preferate cuvintele care sunt mai greu de reținut; dificultatea trezește și intensifică atenția Este interesant de observat că toți cei care au participat la experiment au presupus că își vor aminti mai mult cuvintele franceze decât cele străine Biblioteca "Runivers" - - VL Erori de memorie Există tipuri de erori de memorie: uitarea și înlocuirea unui concept cu altul În timpul experimentelor la școală, autorii s-au întâlnit mai des cu erori de primul fel Treizeci de elevi au fost rugați să memoreze cuvinte A fost uitat " r înlocuit " acestea de patru ori mai multe cuvinte au fost uitate de aceşti elevi decât au fost înlocuite Pe baza acestei experiențe, autorii nu consideră încă posibilă generalizarea acestei reguli, observând că raportul obținut variază în funcție de vârstă și de condițiile experimentului Experimente similare cu adulți au dat următorul rezultat: pentru de cuvinte uitate, sunt doar înlocuitori Comparația datelor din experimentele din școală și experimentele din laborator sugerează că vârsta participanților este de o importanță mai mare decât o schimbare a condițiilor experimentului Erori de uitare Aici putem distinge două cazuri: numele este uitat, sau însuși conceptul desemnat de cuvânt este uitat Prima dintre ele este, desigur, și a doua Dacă doar numele este uitat, atunci când citiți o nouă listă de cuvinte, care include cuvintele uitate, ultimele sunt recunoscute Cu experiența corespunzătoare, s-a dovedit că cuvinte au fost recunoscute și cuvinte nu au fost recunoscute Înlocuirea cuvintelor Aici se pot distinge grupe: I) Înlocuirea unui cuvânt cu altul care rimează cu primul, de exemplu: jaquette în loc de serviette sau voilette, couteau în loc de bâteau, sau rimează cu unele dintre cuvintele păstrate în memorie II) Înlocuirea consonanței feuille în loc de fleur III) Remarcat prin asemănarea semnificațiilor șezlong sau birou în loc de masă IV) Înlocuirea cu un cuvânt care a avut loc în seria anterioară și V) Înlocuiri aleatorii Experimentele efectuate în laborator au dat un rezultat similar, aproape fără substituții accidentale "VII Procesul amintirii Autorii consideră această întrebare ca fiind cea mai puțin studiată și cunoscută, deoarece fiecare sistem și fiecare școală a predeterminat-o a priori Unii psihologi Biblioteca "Runivers" - - ei văd mecanismul principal al acestui proces în asocierea ideilor prin contiguitate şi asemănare Experimentele autorilor ne obligă să presupunem existența unui alt proces mental, care nu poate fi interpretat prin asocierea ideilor prin contiguitate sau asemănare Fiecare persoană, amintindu-și cele de cuvinte pe care le-a auzit, face un efort deosebit, în care autorii le-au cerut participanților să fie conștienți de acest lucru Răspunsurile primite permit stabilirea următoarelor componente ale acestui proces: I-reproducerea (reproducerea) în memoria unei imagini sonore, II-reproducerea unui cuvânt prin analogie cu altul deja prezent în minte, IP-reproducere datorită asociere prin adiacență, IV - reproducere automată fără nicio

legătură cu alte cuvinte și condițiile înconjurătoare și V - reproducerea acestui sau aceluia cuvânt în legătură cu reproducerea conștientă a întregului cadru al experienței Se poate presupune că direcția atenției joacă un rol principal în acest proces A Kasatkin, stud mâncând Experimente cu atingerea pielii la un moment dat T a W n e y Percepția a două puncte nu pragul spațiului Princeton Contrib la Psihologie Vol I, Experimentele descrise în articolul citat au fost întreprinse de autorul său în legătură cu experimente pentru a determina efectul exercițiului asupra percepției a două puncte de contact După cum știți, subtilitatea atingerii noastre este determinată de distanța la care două atingeri nu se contopesc într-una, ci sunt percepute ca separate Experimentele pentru a determina pentru diferite părți ale corpului cea mai mică distanță dintre două puncte de contact, percepute ca separate, sau așa-numitul prag spațial al atingerii, au fost efectuate în număr mare încă de pe vremea primului cercetător al acestei zone, Weber Dar această lucrare s-a dovedit a nu fi în întregime ușoară, având în vedere dificultățile de a atribui cazuri de percepție greșită, al căror număr crește pe măsură ce ne apropiem de pragul atingerii Tawney a atras atenția asupra faptului că foștii anchetatori au crescut dificultatea solicitând răspunsuri simple de la persoanele studiate, de exemplu "două puncte", "mai mult de un punct", "neclar", "un punct simplu" și Biblioteca "Runivers" - - Am hotărât în experimentele mele să nu cer răspunsuri după formule predeterminate, ci să interoghez în detaliu persoanele supuse studiului despre natura spațială a atingerii experimentate Tawney prezintă, sub formă de două tabele, rezultatele experimentelor sale pe șase persoane În primul tabel sunt grupate de cazuri în care s-a simțit o atingere, în timp ce, de fapt, atingerea s-a făcut fie la un moment dat, apoi la doi la distanță mai mică decât pragul atingerii, apoi la două în apropierea pragului de atingere atingere și, în sfârșit, la doi la distanță un prag de atingere mai mare Răspunsurile care au fost obținute au fost: "mic", "ascuțit" sau "punctat", "mediu", "rotund" sau "bun", "larg", "contondent" sau "spațial (extins)" și "liniar" Cuvântul "bun" era folosit de aproape toată lumea și avea sensul - "dimensiune medie", "mare", "masiv (solid)", "ușor de recunoscut" Tabelul I Iritarea Răspunsuri! kN - A M Io - * II* - ° -ИОИО ЙО Hef I - i? - T II - I Biblioteca Runiverse - - Al doilea tabel clasifică de experiențe în care au fost simțite și descrise două atingeri Aceste experimente pot fi împărțite în două grupuri mari: într-unul, ambele puncte de contact au fost simțite ca aceleași, iar în cealaltă, ca diferite Răspunsurile au fost aceleași ca cele din primul tabel Tabelul II Ag Sf A M H Ta Iritarea Cele două atingeri simt la fel Două atingeri sunt resimțite ca fiind diferite Mic, ascuțit, punctat Mediu, rotund, bun Lat, obtuz linia La un moment dat eu În -x la o distanță mai mică decât pragul de atingere IO IO În la o distanță aproape de pragul atingerii ÓIb În -x la o distanță mai mare decât pragul de atingere t I La un moment dat În -x la o distanță mai mică decât pragul de atingere 3i II În la o distanță aproape de pragul atingerii II! * În -x la o distanță mai mare decât pragul de atingere I La un moment dat · I -! Въ -хъ la o distanță mai mică decât pragul este detectat - Въ -хъ la o distanță aproape de prag este acoperită I - Se simte Въ -хъ la o distanță mai mare decât pragul I- La un moment dat ИО I Въ -хъ la o distanță mai mică decât pragul este detectat ї ЙО Въ -хъ la o distanță aproape de prag este acoperită I unitati Se simte Въ -хъ la o distanță mai mare decât pragul La un moment dat θ !I În -x la o distanță mai mică decât pragul de atingere - În la o distanță aproape de pragul atingerii • I- În -x la o

distanță mai mare decât pragul, atingeți i Biblioteca "Runivers" - Pe baza acestor experimente, Tawney consideră că este posibil să se ajungă la următoarele concluzii: Experimentele arată că percepția a două puncte are loc în condiții prea variate pentru a fi considerată percepția tactilă primară a spațiului Așa-numitul "prag spațial al atingerii" nu există, deoarece nu există senzație tactilă care să nu aibă deja un caracter spațial, chiar dacă este produsă de capătul unui ac Percepția unei atingeri făcute chiar și la un singur punct, conform autorului, are deja date pentru formarea ideii de trei dimensiuni prin comparație cu alte atingeri punctuale, adică prin procesul obișnuit de identificare și distincție la care sunt supuse toate senzațiile noastre Pragul spațial al senzației este momentul cunoscut al senzației când spațialitatea sau extensia intră pentru prima dată în conștiință; în ceea ce privește pragul spațial (Raumschwelle) al lui Weber și Fechner, acesta este, după autor, momentul în care senzațiile a două atingeri simultane intră în conștiință, care este mult mai târziu și în condiții mai diverse; pe scurt, nu este deloc un "prag spațial" Încercând să o găsească, cercetătorii au determinat în esență subtilitatea localizării (Feinheit des Ortsinnes) Acestea sunt principalele concluzii la care a ajuns Tawney El vede în ele o confirmare a teoriei nativiste a percepției spațiului, care afirmă că spațialitatea este o calitate a senzației, spre deosebire de teoria genetică, care vede în percepția spațiului rezultatul adunării diverselor senzații Nu vom intra într-o discuție detaliată asupra faptului dacă experimentele lui Tawney sunt convingătoare în acest sens; în opinia noastră, li se poate da o altă interpretare; vom prezenta doar rezultatele verificării experimentelor lui Tawney, deși trebuie să facem rezerva că în cele ce urmează ne referim mai degrabă să acordăm atenție unor aspecte care au fost trecute cu vederea Biblioteca "Runivers" - - Tawney din vedere, decât să exprime concluzii destul de clare În primul rând, întrebarea este dacă este posibil să se producă o astfel de atingere care să fie simțită ca o atingere la un moment dat Tawney a folosit pentru experimentele sale busole cu vârfuri osoase Presiunea asupra pielii a fost produsă de greutatea busolei Uneori, se pare, Tawney obișnuia să producă o atingere și un ac Dar, dacă coborâm cu atenție acul pe un fir pe piele, vom observa că în cele mai multe cazuri nu se obține nicio senzație (dacă excludem gâdilatul de la atingerea firelor de păr care acoperă pielea) În cele mai multe cazuri, senzația se obține numai atunci când se aplică presiunea cu acul, datorită căreia pielea este coborâtă Dar în acest caz, evident, nu este surprins un element tactil, ci mai multe, în timp ce atingerea, percepută ca punct, ar trebui, desigur, să captureze doar un corp tactil Astfel, există o întrebare pe care Tawney nu a atins-o, raportul dintre dimensiunea zonei pielii care coboară atunci când este atinsă și valoarea pragului de atingere, deoarece zona descendentă a pielii de pe mână este mai mare decât pragul spațial al atingerii Mai mult, observăm că persoanele studiate de Tawney, în multe cazuri, atunci când sunt atinse la un moment dat, au simțit că atingerea ocupă un fel de linie pe piele (vezi Tabelul I, ultima coloană, prima cifră pentru fiecare persoană și Tabelul II, penultimul coloana) În același timp, Tawney nu a acordat atenție unei circumstanțe semnificative Dacă atingem pielea cu un ac, vom simți două senzații succesive: o senzație de atingere și apoi o mică înțepătură dureroasă Făcând experimente cu mai multe persoane, am observat că pentru toate locurile de atingere și injectare par diferite, dar aici ne întâlnim cu diferențe individuale: pentru unele persoane, locul senzației de durere pare să fie chiar sub locul atingerii, ca și cum

intrarea în adâncimea b; în altele este proiectat în lateral - la dreapta, la stânga, înapoi sau înainte În schimb, nimeni nu a obținut o senzație liniară de atingere atunci când a fost atins cu capătul acului Având în vedere acest lucru, se face o presupunere: nu a existat aceeași proiecție a durerii în lateral în cazurile citate de Tawney? Dacă comparăm senzația de atingere cu senzația de durere în ceea ce privește amploarea lor, atunci primul pare să ocupe întotdeauna ceva spațiu, iar al doilea la punct (Doar într-un caz persoana examinată, o doamnă, a spus că senzația de atingere i se părea că ocupă doar un punct, iar senzația de durere era mult mai mare, de mărimea unui cap de ac) punct de durere Dacă atingerea cu acul continuă, atunci se observă, parcă, durere în creștere în toate direcțiile Această cantitate relativ mare de senzație de atingere, în comparație cu senzația de durere, poate avea următoarea explicație fiziologică posibilă: Pielea, așa cum se arată în Figura ?, constă din stratul cornos a pielii (epidermă) și pielea reală (corium) e; partea superioară a pielii însăși se numește stratul malpighian b sub care se află stratul papilar d Orez Vizibil și în figură glandele sudoripare e, acumularea de grăsime în țesutul subcutanat / și nervii ramificați în piele care se termină în corpuri tactile în papilele; h - vasele de sânge ale pielii cu ramuri capilare care merg spre papile Pe lângă terminațiile din papilele tactile, există numeroase terminații libere ale ramificațiilor nervoase, numărul cărora foarte larg Când sunt atinse, de exemplu, în punctul A, când pielea este apăsată, multe elemente tactile suferă presiune; când punctul intră mai departe, este predominant un element nervos cel mai apropiat care suferă presiune, drept urmare adaug - - Senzația de durere care se extinde până la tactil (care, după atingere, nu se mai desparte de primul) este de natură punctuală În ceea ce privește proiecția durerii departe de atingere, aceasta se poate datora fie unei particularități în localizarea terminațiilor nervoase, fie unei particularități în proprietățile mecanice ale pielii Deci, parcă, putem concluziona, împreună cu Tawney, că nu există o simplă senzație tactilă punctuală și acea senzație de durere se dovedește a fi mai simplă, pentru că în cazurile indicate este punct Cu toate acestea, ni se pare că în prezent este imposibil să rezolvăm problema în direcția unei teorii nativiste a spațiului Cert este că încă nu se știe cu certitudine dacă trebuie recunoscută existența unor nervi speciali pentru senzația de durere, sau dacă senzația de durere trebuie considerată a avea o origine centrală, fiind o consecință a intensității tactile senzaţie Dacă admitem a doua, atunci este evident că putem avea o senzație tactilă a unui caracter punctual; dacă acceptăm prima ipoteză, atunci nu rezolvă problema în favoarea teoriei nativiste, deoarece Tawney nu a făcut o analiză completă a percepției tactile, ceea ce ar putea indica în acest caz rolul asociațiilor dobândite anterior La noi nu vom încerca să rezolvăm problema percepției spațiului într-o direcție sau alta, ceea ce ar necesita o trecere în revistă completă a tot ceea ce s-a făcut pe acest subiect; sarcina noastră a fost de a marca lucrarea lui Tawney, de a sublinia o parte din incompletitudinea ei și, astfel, de a solicita investigații suplimentare asupra subiectului d Belkin Sensibilitatea femeii după Ottolenghi Ottolenghi: La sensibilite de la femme Rev științific , nr ' Sensibilitatea femeii a făcut deja obiectul cercetărilor, dar cea mai mare parte se bazează pe prea puține experimente pentru a permite tragerea unor concluzii precise În timp ce Sergi), Lombroso), Feret), Havelock Ally) și Patrick) consideră *) Sergi: Archives de

psychiatrie,) Lombroso: La Donna delinquente,) Féré: Pathologie des émotions, ^Havelock Ellis: Mann und Weib, e) Patrick: Popular Science Monthly, Juin Biblioteca "Runivers" - - o femeie mai puțin sensibilă decât un bărbat, Galton '), dimpotrivă, constată că este mai sensibilă; Mantegazza) se alătură părerii lui Galton, recunoscând la o femeie un grad mai mare de rezistență la durerea fizică decât la un bărbat; în sfârșit ^ Fulier) afirmă că o femeie este mai sensibilă decât un bărbat, fără, totuși, să-și întemeieze punctul de vedere pe vreo experiență Ottolenghi a studiat sensibilitatea la de bărbați și a constatat că sensibilitatea generală și, mai mult, sensibilitatea la durere variază în funcție de vârstă și poziție socială), așa cum a subliniat deja Richet) Apoi și-a repetat experimentele pe de femei, printre elevii seminariilor profesorului din Siena, conservatoarelor, diferitelor instituții și mai ales institutul surdomuților În experimente au fost implicate și multe doamne, fete, artizani și țărănci de toate vârstele care locuiesc în Siena Observațiile au fost făcute, ca și în cazul bărbaților, folosind un faradimetru Edelman aplicat pe partea superioară (spate) a mâinii pre-umezite Experimentele au fost efectuate vara și toamna și întotdeauna la ambele mâini, cu poziția electrodului la nivelul treimii inferioare a oaselor metacarpiene , și Pentru a determina gradul de sensibilitate generală, tensiunea curentului a fost crescută treptat până când subiectul nu a detectat apariția senzației (gâdilat ușor); tensiunea a crescut apoi treptat până la momentul excitării durerii, manifestată în expresia feței; prost, ca în experimentele pe bărbați, a fost considerată o astfel de sensibilitate, care este excitată de un curent de tensiune mai mare de de volți și orice sensibilitate care se manifestă la o tensiune de curent de la la de volți este considerată slabă; sensibilitatea excitată de un curent de până la de volți de tensiune a fost considerată medie, ^Galton: La sensibilitè^comparée de l'homme et de la femme Nature, io mai) Mantegazza: Fisiologia della donna,) Fouillée: Tempérament et Caractère,) Ottolenghi: La sensibilità e l'età (Journal de l'Académie de médecine de Turin,)) Ottolenghi: Communication au II Congrès international des médecins (Roma,) $ur l'application du faradimètre d'Edelmann) CH Richet: l'Homme et l'intelligence, Biblioteca "Runivers" - - și, în sfârșit, orice sensibilitate trezită de un curent mai mic de ij volți a fost considerată ridicată Următoarele două tabele (Fig $$ și) conțin date exprimate în termeni procentuali, care caracterizează sensibilitatea plictisitoare și ridicată, atât în raport cu sensibilitatea generală, cât și cu sensibilitatea la durere Pentru a ușura compararea, cifrele obținute din experimente pe bărbați sunt afișate în rânduri -Zs Yamii gyeya K H (frJoUu KL ÍH ȘI Í Elmilcote * LDMI * 'ZdMOtiiiiI· Vaiolo, fa /¿yt&rníZtl Kw πωZ /o¿ 'PdJouZ fG¿ · rfaJoiZ fai "GiS ■CS-oJ l (} ^ (} - -(zb) Orez Ή , iU-Z Nu casa, intre paranteze Aceste date sunt prezentate ca două linii grafice (subțire și lată), una legată de general, cealaltă de sensibilitatea durerii La femei, ca si la barbati, exista toate gradele de sensibilitate la durere; dar experimentele pe femei au scos la iveală o manifestare deosebită a sensibilității, care la bărbați a fost găsită doar în cazuri excepționale În momentul în care curentul provoacă o senzație, deși neplăcută, dar nu încă Biblioteca "Runivers" - - dureroase, subiecții, de bunăvoie însă, acceptând să fie supuși experimentelor, își retrag rapid mâna Această mișcare, venită poate dintr-un fel de autohipnoză, este o exagerare, deoarece nu există încă durere, dovadă fiind expresia feței, care nu arată eu/'ibgplml t-ÍO SunA Kï /o LiJyashshvshshl iccZ't *í LiL

¿i/pi&li fu> c/>*tA> µ" ■■ m w Orez cel mai mic semn de suferință Această excitabilitate exagerată, deja observată de Sergi și Lombroso, a fost observată separat; la diferite grupuri de subiecți nu coincide deloc cu modificările sensibilității reale și, cel mai adesea, însoțește sensibilitatea plictisitoare Sensibilitatea la durere la o femeie, ca și la un bărbat, depinde de vârstă, poziție socială și degenerare Biblioteca "Runivers" - - La o vârstă fragedă, este puțin dezvoltat în toate clasele sociale, atât la bărbați, cât și la femei; la fetele adolescente, sensibilitatea plictisitoare este de trei ori mai frecventă decât la femei; apoi sensibilitatea pare să crească treptat până la aproximativ de ani, când pare să atingă maximul Statutul social începe să aibă impact nu mai devreme de la vârsta de ani și se exprimă decisiv abia după de ani Femeile din clasele de artizani sunt mai puțin sensibile la durere decât femeile din clasele mai bune; dar sunt mai sensibile decât țărănele, care dau cel mai mare procent de prostie, iar acestea din urmă nu manifestă o excitabilitate exagerată O comparație a datelor obținute arată clar că femeia este mai puțin sensibilă la durere decât bărbatul Această concluzie, în acord cu opiniile lui Sergi, Lombroso, Féré și alții, devine și mai evidentă atunci când cercul de comparație este limitat la un mediu de clase suficiente și o vârstă de până la de ani; în aceste condiții, într-adevăr, se remarcă faptul că femeile dau de trei ori mai multe cazuri de sensibilitate plictisitoare decât bărbații ' Totuși, nu trebuie să confundăm sensibilitatea la durere cu rezistența în raport cu durerea Toleranța la durere este foarte variabilă la ambele sexe, la femei este mai variabilă; dar, în același timp, este mai mare la ei, ceea ce se explică, pe de o parte, prin sensibilitatea lor mai mică și, pe de altă parte, prin influența mai mare a sugestiei asupra lor Sugestia și autohipnoza (acțiunea emoției, exemplul, imitația etc) au o mare influență asupra sensibilității femeilor la durere El este capabil să provoace în sine atât o excitabilitate exagerată, cât și o pierdere completă a sensibilității Această influență este evidentă în mod clar atunci când se iau în considerare grupuri separate de subiecți observați Deci, într-un grup de fete - orfane, după un caz de excitabilitate exagerată, a urmat o serie întreagă de altele de aceeași natură La fel s-a observat și la grupul de artizani Dimpotrivă, într-un internat pentru femei, una dintre eleve a dat dovadă de mare rezistență la durerea pe care o simțea, iar după ea, alte zece, nevrând să rămână în urma ei, au îndurat, - nu fără suferință reală, - încordarea maximă - Biblioteca "Runivers" Rezultatul observațiilor Biblioteca "Runivers " Femeile cercetate Sensibilitate la durere Sensibilitate generală Vârstă, număr, statut social, prost La bărbați Excitabilitate exagerată Slab Pentru bărbați Sunt Umuzhchin %°/o%%°/o%°/o (IIISuficient , (i,) , , (,) , (,) Ot - ani I (s), (s) (s) mm \u d mm \u d (s) \u d (C) IO min ! II I ( ) - (a) (a) - - ~ DE MINUTE II I | r (d) (a) (b) (a)I i-I iz>! (a); Numerele arată în °/o numărul de cazuri corecte, excluzând coloanele de aproximativ mm, unde sunt indicate numerele reale primite Dreptunghiul normal era ijo mm În plus, acest tabel prezintă rezultatele a două experimente (indicate de litera b) efectuate cu participarea studenților de ani ai unei alte facultăți (și la număr), unde dreptunghiurile în ijo și ibo mm au fost utilizate cu un interval de de minute, iar normal a fost în primul caz, unul mai mic, în al doilea, un dreptunghi mai mare În acest caz, lipsa de pricepere a crescut "pragul", dar și aici s-a constatat o diferență uniformă, în funcție de ordinea plasării Numerele marcate cu semnul arată rezultatele experimentelor pe dreptunghiuri imediat următoare

unul după altul (interval = aproximativ min); experimentele au fost efectuate cu participarea unei compoziții constant diferite de persoane Numerele marcate cu d sunt luate din experimentele anterioare asupra memoriei prin metoda identităţii Pe baza acestor rezultate, autorii ajung la concluzia că printre factorii care influențează imaginea memoriei, există unul în care imaginea memoriei are tendința de a deveni mai mare odată cu creșterea perioadei de timp Tabelul oferă trei cazuri în care complet Biblioteca "Runivers" - - asemănări între seria crescătoare și descrescătoare:) La observatorii neexperimentați (vezi b) o creștere de xo mm a fost observată doar în % după de minute, în timp ce aceeași valoare în scădere a fost observată în %) La observatorii experimentați (vezi a) s-a observat o creștere de mm la % și la fel cu o scădere de %) Cu aceiași observatori (a), după o îndemânare considerabilă, cu dreptunghiuri egale, % au spus că al doilea dreptunghi este mai mic, % că este egal și % că este mai mare Autorii explică această "exagerare" (exagerare) a imaginii memoriei pe baza legii lui Weber, acceptând-o, totuși, într-o formă modificată, și anume că creșterea senzației se produce mai puțin rapid decât creșterea iritației Presupunând această ipoteză, ei explică rezultatele obținute după cum urmează: CU A Bi E ' |m Id I N Fie AC un stimul normal, iar AB și AE x AC abia sesizabil diferit de iritația lui, atunci - AE AC \u d \u d \u d r, o valoare constantă pentru o serie întreagă, conform legii lui Weber; și CE > BC Excitația centrală a imaginii de memorie în acest caz poate fi egală cu o anumită valoare a AB și AC I Tselikov, student mâncând Măsurători psihometrice la câini de Weyer E M Weyer: Câteva experimente asupra timpului de reacție al unui câine Stud de la Yale Psychol Muncă Vol SH Autorul și-a propus să determine timpul de reacție și reacție simplă "cu recunoaștere și alegere la câine Pentru a determina timpul de reacție simplu, Weyer a folosit metoda grafică obișnuită Apăsarea tastei a închis curentul electric și a provocat o iritație electrică la piciorul din față al câinelui, făcând simultan un semn cu o scânteie pe cilindrul rotativ Retragerea labei sub influența iritației a produs un alt semn pe cilindru prin intermediul unei pârghii plasate deasupra acestuia Rezultatele obţinute sunt exprimate în următoarele figuri: - mediu = - σ medie, varianța pentru un singur experiment = " "" seria în experimente = Dintr-o comparație a acestor cifre cu cele ale lui Kries și Auerbach (ii și σ la stimularea mâinii), reiese că reacția simplă la stimularea electrică la câine este de de ori mai scurtă, în timp ce variația medie pentru câine este la fel ca variația medie pentru o persoană fără experiență în experimente similare Încercarea de a complica reacția prin introducerea recunoașterii și alegerii a întâmpinat dificultăți considerabile Prima dificultate a fost de a găsi o modalitate de a determina animalul să discrimineze și să facă o alegere Pentru a face acest lucru, telefoane au fost așezate pe podea lângă aparatul de înregistrare, iar oricare dintre ele putea fi făcut să sune cu ajutorul unui curent electric La ceva timp după apariția unui sunet în telefon, câinelui i s-a dat o bucată de carne: s-a obișnuit cu ea și a început să păzească cu atenție momentul în care sunetul a apărut și s-a întors rapid Biblioteca "Runivers" - - îndreptați-vă la înfățișarea lui, întotdeauna, bineînțeles, în direcția telefonului care sună Pentru ca cainele sa nu astepte un sunet, de preferat intr-un telefon sau altul, direct in fata lui si tocmai intre telefoane era asezat un om cu o bucata de carne, la care cainele se uita natural Următoarea dificultate a constat în adaptarea tastelor, care, prin închiderea curentului, ar marca momentul mișcării câinelui în direcția sunetului În acest scop, pe capul

câinelui a fost pusă o botniță specială, la care a fost înșurubat cheia O cheie consta dintr-o greutate mica montata pe o tija metalica elastica, care era inconjurata de un inel metalic care nu intra in contact cu tija În momentul mișcării, inelul și tija au intrat în contact și au închis curentul Cealaltă cheie era o minge mică plasată în partea de jos a cilindrului Rolându-se în jos în momentul mișcării câinelui în colțul cilindrului, această minge a adus în contact suprafața interioară a cilindrului și cercul izolat metalic așezat pe fundul acestuia, iar acest contact a închis curentul Niciunul dintre aceste indicii pe care autorul nu le găsește satisfăcător; au făcut totuși mai multe experimente, ale căror rezultate nu le raportează m" Domnul A Kasatkin, student mâncând Despre acţiunea fiziologică a curenţilor alternativi de înaltă tensiune după L Guttman L Guttman a descris în Electric Power următoarea observație rară, retipărită mai târziu în Electricien and Revue Scientifique (, août), de unde am împrumutat-o: "Am sub supravegherea mea numeroși muncitori care lucrează cu conductori de curent alternativ și am încercat să obțin de la cei care au fost supuși loviturilor informații cu privire la ceea ce au experimentat în timp ce făceau acest lucru, dar nu s-a putut trage nicio concluzie din răspunsurile pe care le-am primit , mai mult, că persoanele lovite de curent alternativ consideră întotdeauna timpul de contact mult mai lung decât era Inexactitatea afirmațiilor lor este dovedită de mărturiile celor din jur O persoană electrocutată va spune că atingerea a durat zece minute, în timp ce timpul Biblioteca "Runivers" - - atingerea mea nu a depășit câteva secunde, cel mult jumătate de minut Laboratorul meu era situat la primul etaj al fabricii și era despărțit printr-un despărțitor jos de atelierul principal, unde - de persoane ascuteau, bateau, pileu și așa mai departe Dinamo era la parter Comutatorul care conducea curentul printr-un fir special către laboratorul meu era amplasat între laborator și camera în care erau amplasate transformatoarele După ce am terminat lucrarea, am deschis întrerupătorul și m-am întors în laborator, unde am deconectat întâmplător contactele, fără a presupune că cineva ar putea închide întrerupătorul, ceea ce, totuși, s-a întâmplat Apucând cu o mână firul primar al transformatorului și conductorul cu cealaltă, m-am introdus într-un circuit de curent de înaltă tensiune, ceea ce mi-a făcut imposibil să mișc și să arunc firele Pentru o clipă am rămas uluit; de îndată ce a trecut acest moment de inconștiență, m-am trezit incapabil să respir, să sun sau să mă mișc: eram aplecat, bătut în cuie Zgomotul atelierului mi s-a părut foarte slab; mi se părea că m-am transformat în piatră, în ceva greu și insensibil; loviturile de ciocan, atât de puternice ca de obicei, păreau să se stingă în depărtare Eram incapabil să-mi dau seama de poziţia mea şi să mă gândesc la pericolul la care eram expus Tot ce-mi amintesc, cu excepția slăbiciunii loviturilor de ciocan, este că am simțit șocuri în mâini, ca de la strângerea mâinilor de către un bărbat puternic care le-a strâns în mâini Am simțit șocurile curentului, de parcă s-ar rostogoli încet, la fel ca valurile mari se rostogolesc, dispărând treptat pe nisipul de coastă Deodată am simțit o senzație de arsură în mâini și, evident, contactul a încetat să fie complet Curentul a fost întrerupt, am sărit înapoi cu o mișcare complet inconștientă, care a fost rezultatul relaxării musculare M-am îndreptat și firele au căzut pe podea ' Eram liberă și, după un oftat adânc, simțeam căldura și slăbiciunea în membrele mele, așa cum se simte cineva după o emoție puternică și bruscă În ciuda acestui fapt, am continuat să lucrez, simțindu-mă rușinată - că am fost prins în acest fel Puterea curentului a fost de la noo la volți Biblioteca

"Runivers" - - Trebuie să recunosc că curentul era destul de slab, iar condițiile erau mai degrabă favorabile pentru mine, dacă îmi puteam aminti senzațiile, dar cred că eram aproape de limita dincolo de care mi-aș pierde orice amintire Nu puteam să respir, nici să țip, nici să mă mișc, nu puteam să mă gândesc la altceva decât la ceea ce trăiam și nici măcar frica de a muri sau conștientizarea poziției mele nu a apărut în mine pentru o singură clipă Toate aceste idei au lipsit cu desăvârșire Ulterior, mi-am pus întrebarea: nu aș putea număra loviturile, din moment ce șocurile mi s-au părut atât de clare, atât de distincte, ca o mișcare de rostogolire, începând din mâini și urcând în sus pe brațe, și părea că intervale atât de mari se despart aceste șocuri unul de la celălalt de la un prieten? La început mi s-a părut că o pot face, dar apoi am ajuns la concluzia că a experimenta, a simți clar fiecare șoc, este una, dar a-ți aminti și a număra este cu totul altceva, iar acest lucru ar fi imposibil sub influență a curentului Faptul ciudat că oamenii cred că au fost sub influența unui curent mai mult timp decât a fost în realitate, poate fi explicat astfel: evident, dacă fiecare șoc poate fi distins clar, creierul poate număra într-un minut iboooo schimbarea direcției curentului dinam Prin urmare, un sfert de minut înseamnă că de șocuri sunt numărate mental și nimeni nu se va gândi că timpul necesar pentru aceasta poate fi mai mic de J minute Faptul că oamenii au făcut un calcul atât de eronat arată clar că nu și-au păstrat conștiința și creierul lor a fost temporar paralizat într-o anumită parte Prin urmare, concluzia că moartea în timpul execuției prin intermediul electricității este nedureroasă, deoarece electricitatea trece cu atâta viteză încât nervii nu au timp să transmită senzații de durere, mi se pare eronată, deoarece cred că numărul de curent se modifică de trei ori mai mare decât cel folosit acum poate fi încă distins clar de creier Aceasta este o observație interesantă a lui Guttman'a Faptul că curenții alternativi puternici, care dă până la de bătăi pe minut, pot produce o serie de senzații, este remarcat pentru prima dată și Biblioteca "Runivers" - - importanță în raport cu pedeapsa cu moartea prin intermediul curenților alternativi puternici, a estimat destul de Guttman Dacă adăugăm la aceasta că moartea sub influența unui curent electric este adesea doar aparentă și, de exemplu, în *), un muncitor a fost readus la viață, după ce a primit un șoc de curent de - volți (pentru execuție, un curent de de volți este considerat suficient), atunci va fi destul de evident că utilizarea energiei electrice pentru execuție este rezultatul unei neînțelegeri triste Cu toate acestea, în ceea ce privește sugestia lui Guttman, că creierul poate distinge clar între și de bătăi pe minut, necesită dovezi suplimentare Că Guttman a simțit lovituri individuale este dincolo de îndoială Dar ceea ce a simțit fiecare lovitură separat este o întrebare Adevărat, viteza de propagare a excitației de-a lungul nervilor, care este de obicei considerată a fi de - de metri pe secundă, pe baza experimentelor mele cu cea mai scurtă reacție (p), poate fi calculată de la la , chiar și până la de metri pe secundă, adică aproape egală cu viteza de propagare a sunetului, de unde rezultă că de la suprafața corpului pot ajunge la creier de la suprafața corpului, de la la de excitații separate pe secundă, adică mult mai mult decât sugerează Guttman Cu toate acestea, încă nu rezultă din aceasta că toate excitațiile care au ajuns la creier vor fi percepute separat de conștiință Sunetul unui diapazon la de vibrații pe secundă este perceput de noi ca un ton și nu mai distingem bătăile individuale; scânteile, care se înlocuiesc una pe cealaltă după , secunde, ne oferă o senzație de lumină continuă; stimularea electrică a

pielii prin curenți alternativi de aproximativ de întreruperi pe secundă este resimțită de noi ca o durere continuă Conștiința reflectă în sine doar o parte a procesului care are loc de fapt în sistemul nervos și, dacă nu este dificil să admitem transmiterea a de șocuri pe minut, atunci este necesar să explicăm de ce acestea nu se contopesc într-o singură senzație, ca și în alte cazuri similare Mi se pare că este posibilă doar următoarea explicație: dacă irităm nervul motor cu șocuri de inducție slabe la intervale regulate, atunci fiecare șoc individual nu va provoca nicio contracție a mușchiului Dacă, totuși, *) Rev științific Volumul IV, p Biblioteca "Runivers" - - Mușchii se vor urma unul pe altul, apoi în cele din urmă mușchiul va face o mișcare convulsivă de contracție și va ajunge din nou într-o stare de repaus etc - în consecință, s-au însumat lovituri individuale, insuficiente pentru contracția musculară și mai multe lovituri separate, ca era, fuzionat într-un singur efect Același lucru, mi se pare, se întâmpla și în creierul lui Gutrman Sistemul nervos șocat de curentul puternic a devenit plictisitor și susceptibilitatea lui la următoarea serie de lovituri a devenit în același raport ca în starea normală în raport cu curenții slabi, ceea ce a dus la apariția fenomenului de însumare a loviturilor în o singură senzație Prin urmare, senzațiile nu s-au contopit într-una, ci au apărut, ca și cum ar fi acumulate, ceea ce este atât de izbitor în senzațiile descrise de Cygnathens Cu alte cuvinte, cred că Guttman nu a simțit fiecare lovitură izolat, ci a perceput o anumită sumă de lovituri ca o senzație separată La fel, faptul că timpul de atingere pare lung este suficient explicat prin perturbarea generală a procesului mental, fără nicio legătură cu numărul de senzații trăite A Токарскій Книги, полученныя въ лабораторіи: Magu Whiton Calkins: Asociație Un eseu analitic şi experimental The Psychol Revizuire ' Supliment de monografie CF Hodge și HA Aikins Viața de zi cu zi a unui protozoar Amar Ziua, a Psihului Zbor VI MA Raffalovici: Uranism și unisexualitate Studiu asupra diferitelor manifestări ale instinctului sexual Biblie de criminologie de Dr A Lacassagne Lyon-Paris, G Rossolimo: Clonograful Aparat pentru înregistrarea hiperkinezei capului și extremităților nou Iconor al Salpului S Sukhanov: Contribuție la studiul modificărilor sistemului nervos central în polinevrite Arc de la Neurol Th Ziehen: Ueber Messungen der Associationsgeschwindigkeit bei Geisteskranken, namentlich bei circularem Irresein Neurol Centralbl "Annali di freniatria e scienze affini" del R Manicomio di Torino Direttore A Marro Vol VI, faza "Studii minore de la Laboratorul de psihologie al Colegiului Wel-lesley", comunicat de Mary Whiton Calkins I-III "Studies from the Jale Psychological Laboratory", editat de Edward W Scripture, Vol I - ; Vol II, ; Voi III, "Wellesley College Psychological Studies", regizat de Mary Whiton Calkins nr "Probleme de filosofie și psihologie", ediția de jurnal a Societății de Psihologie din Moscova, cartea , "Proceedings of the Moscow Psychological Society" Emisiune P-IV I F Herbart: Psihologie Pe A Nechaeva, s înainte, prof A-Vvedensky V A Goltsev Despre art M Probleme ale zilei şi ale vieţii M N Ya Grot: Psihologia sentimentului în istoria sa și principalele fundamente ale S -Pb La problema reformei logicii Leipzig, J Joubert: Fundamentele doctrinei electricității Pe sub ed prof A Stolletova^ M A A Kornilov: Metode și plan pentru studiul bolilor sistemului nervos M Biblioteca "Runivers" - - L M Lopatin: Sarcini pozitive ale filosofiei Partea I Domeniul întrebărilor speculative M Partea a II-a: Legea cauzalităţii ca bază a cunoaşterii speculative a realităţii M E Marey: Mecanica organismului animal S -Pb V A Muratov: Funcţiile intelectuale ale

creierului Kazan, I G Orshansky: Legile eredității Harkov, G I Pribytkov: Despre cursul fibrelor nervilor optici și despre locul de terminare a acestora în centrii subcorticali M G I Rossolimo Valoarea vaselor în boala simultană a centrilor vizual și oculomotor din trunchiul cerebral Din colectie a mancat prof A Fochtu M La rezultatele trepanării în tumorile cerebrale Din colectie mănâncă, prof A Fochtu M F E Rybakov: Manyanovsky simptom al cocainismului cronic Din Med Prezentare generală Culegere de articole dedicate prof A B Fokht M V P Sârbă: Psihopatologie criminalistică Emisiune I Legislaţia privind bolnavii mintal M I A Sikorsky: Educaţia la vârsta primei copilărie S -Pb Fiziologia suferinţei morale Kiev, Trăsături din psihologia slavilor Kiev, A G Sto-letov: Introducere în acustică și optică M S A Sukhanov: La problema psihozei polineuritice De la Arh Psiho O nouă direcție în biologia și patologia celulei nervoase Științific Prezentare generală , nr I Sechenov: Studii psihologice S -Pb D A Timofeevs Despre terminațiile nervilor din organele genitale masculine ale mamiferelor și ale oamenilor Kazan ■ S N Uspensky: Modificări patologice și anatomice la unii ganglioni nervoși periferici în timpul postului S -Pb VF Chizh: Volumul conștiinței la oamenii sănătoși și bolnavi mintal De la Arh Psiho Amploarea percepției în rândul bolnavilor mintal De la Arh Psiho F Schneider: Despre memoria mişcărilor active Iuriev, Fac un apel către toți autorii cercetărilor psihologice, precum și către toate institutele și laboratoarele în care se efectuează astfel de cercetări, cu umila cerere de a nu refuza trimiterea lucrărilor, lucrărilor și rapoartelor lor Adresa: Moscova, Maiden Field, Clinica de psihiatrie, A A Tokarsky A Tokarsky Moscova, mai G Biblioteca "Runivers "